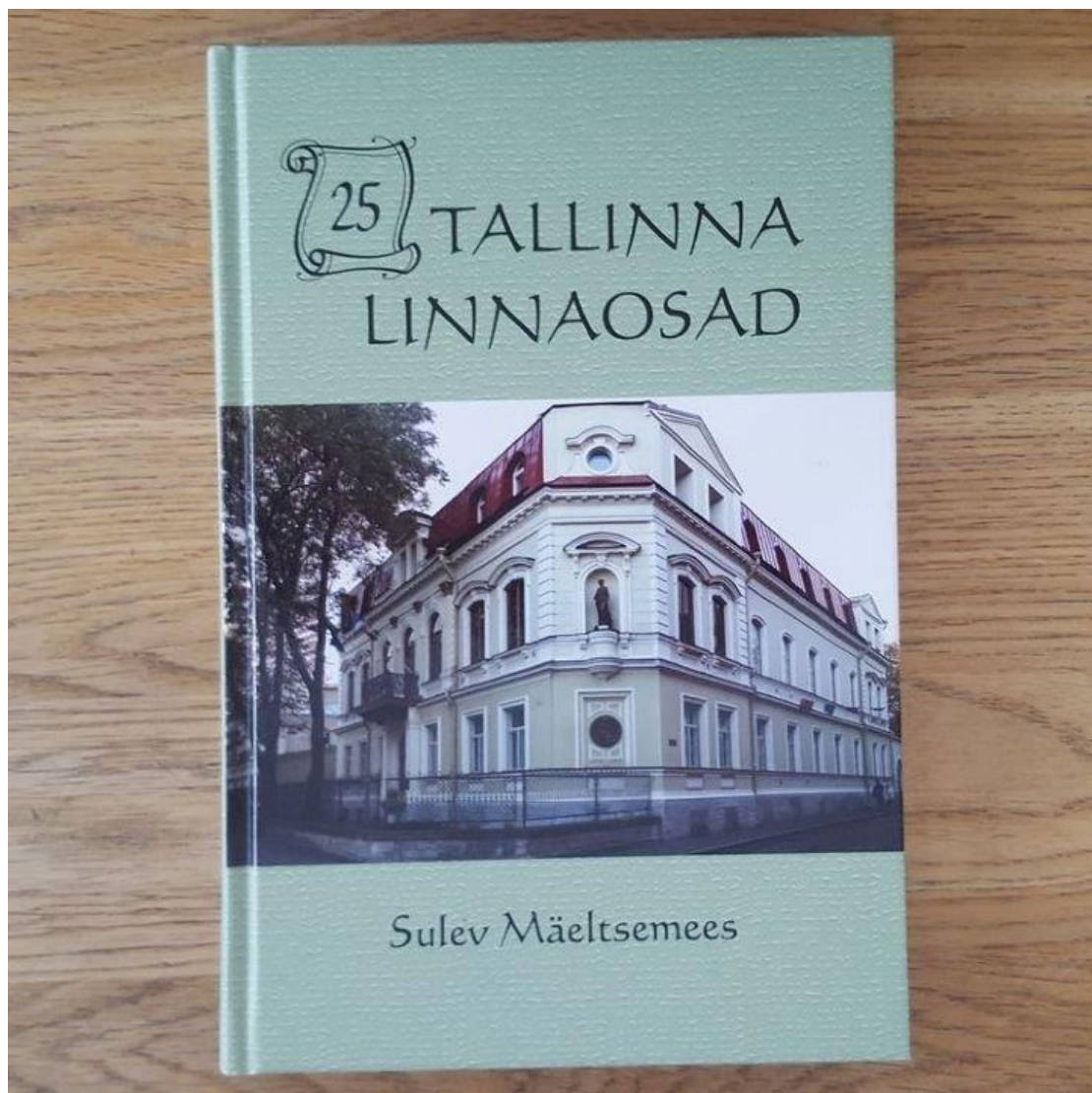

TALLINNA LINNAOSAD

25

Sulev Mäeltsemees

SAATEKS

Elame ajal, mil vaatame tagasi mitmetele tähtsatele ajaloolistele teetähistele meie riigi ja selle pealinna arenguteel. Üks kaugeim neist on tänavu kevadel täitunud 770 aastat Tallinna arvamisest Euroopa linnade sekka, kui 15. mail 1248 hakkas linnas kehtima Lübecki linnaõigus. Möödunud aasta detsembris tähistasime 140 aasta möödumist Tallinna esimestest linnavolikogu valimistest, millega pandi 1877. aastal alus kaasaegsele linnajuhtimisele. Aastal 2018 tähistame Eesti Vabariigi juubelit. Meie riigi iseseisvuse väljakuulutamine 24. veebruaril 1918 sai võimalikuks mitmete oluliste pikemaajaliste sise- ja välispoliitiliste sündmuste kokkulangemise ning soodsas olukorras julgelt ja arukalt tegutsemise tõttu. Üheks nendest teguritest oli 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algusaastail kohalikes omavalitsustes toimunu. Kuni 1917. aastani õpivad eestlased avaliku võimu korraldamist, tegutsedes kohalikul tasandil, sest omavalitsused olid ainsad eestlaste avaliku võimu kandjad. Heaks näiteks sellest on 20. sajandi alguses Tallinnas aset leidnud majanduskasvu tingimustes tark taktikaline tegutsemine, mille tulemusena haarati 1904. aasta volikogu valimistel linnas võim. Eestlased saavutavad seni linna juhtinud sakslaste suureks hämminguks 37 kohaga 60-st kaaluka valimisvõidu ning koos neli volikogukohta saanud venelastega moodustatakse ühine blokk, et olulistes küsimustes omada vajalikku häälteenamust. 1904. aasta Tallinna Linnavolikogus leiame tegutsemas tulevasi Eesti 20. sajandi riigimehi. Jaan Poska, Konstantin Päts, Jaan Teemant, Otto Strandman ja Mihkel Pung alustasid oma teekonda siinsamas Tallinnas kohaliku omavalitsuse tasandil.

Tugev kohalik initsiatiiv ja koostöö olid nii sada aastat tagasi kui ka Eesti Vabariigi taasiseseisvumisel meie iseolemise edu aluseks. Tallinnas on seda mõistetud, olles suurim omavalitsus oleme järginud põhimõtet, et otsuseid tuleb teha inimestele võimalikult lähedasel tasandil. Otsused peavad sündima nende keskelt, keda otsused mõjutavad. Seda iseloomustab Tallinna Linnavolikogu otsus 1993. aastal, mille tulemusena jaotati linn kaheksaks linnaosaks ning neis moodustati halduskogud (nüüd linnaosakogud).

25 aasta möödumist Tallinna linnaosade moodustamisest on üks olulisi teetähiseid, mida märgime käesoleva raamatu ilmumisega. Raamatust leiate ülevaate linnaosade toimimisest viimase veerandsaja aasta jooksul ning isikutest, kes on olnud linnaosade juhtimise juures. Linnaosadest on saanud alguse paljude meie poliitikute tee pealinna või riigi kesktasandi juhtimisstruktuuridesse ning ka Euroopa Parlamenti. Tallinna Linnavolikogu esimehena kuuluvad minu tänusõnad kõigile tallinlastele, sh linnaosades tegutsevatele teenistujatele ja juhtidele, nii endistele kui ka praegustele. Eraldi tänan ja tunnustan prof. Sulev Mäeltsemeest, Tallinna Linnavolikogu esimees 1992–1993, kes meie linna olulisi ajaloolisi sündmusi kogub ja kirja paneb ning seeläbi tuleviku jaoks talletab.

Mihhail Kõlvart
Tallinna Linnavolikogu esimees
2018. aasta suvekuul

EESSÕNA

Tallinnas on linnasiseseid struktuure rakendatud sajandeid, aga peaaesjalikult olid need seotud avaliku korra kaitsmisega (politseiga), tuletõrjega ja linna välisvaenlase vastu kaitse organiseerimisega või ka statistika kogumisega. 1877. aastal toimusid esimesed tänapäevaga võrreldavad Tallinna Linnavolikogu valimised. Pärast 1870. aasta Linnaseaduse rakendamist ja Heakorra Valitsuse ümbernimetamist linna Politseivalitsuseks, jaotati Tallinn 1880. aastatel kuueks politsei jaoskonnaks (enne seda oli 7 kvartalit), mis olid ka aluseks linnavolikogu valimiste läbiviimisel. Viimastest ajalooliselt kaalukaimateks kujunesid 1904. aasta Tallinna Linnavolikogu valimised, mille võitsid eestlased ja said ajaloos esimest korda hakata linna juhtima. Sellel faktil oli hindamatu tähendus meie omariikluse saavutamisel 1918. aastal.

Eesti Vabariigis oli aastail 1918-1940 võimalik moodustada linnaosasid, mida tehti 1934. aastast Narva-Jõesuu linnaosaga Narvas, aga Tallinnas linnaosi ei moodustatud. Peale riikliku iseseisvuse kaotamist rakendati Tallinnas aastail 1945-1956 nelja, seejärel pea paarikümne aasta jooksul kolme ning alates 1974. aastast taas nelja linnarajooni. Neis olid oma rahvasaadikute (kuni 1978. aastani tööraha saadikute) nõukogud, aga need olid üksnes tsentraalse juhtimise käsutäitjad.

Eesti iseseisvuse taastamise protsessis tõusetus üheks olulisemaks probleemiks Tallinna juhtimise otstarbekas detsentraliseerimine nelja kunstliku linnarajooni asemel. 1989. aasta 10. detsembril toimusid poole sajandi järel esimesed Tallinna Linnavolikogu valimised ja polnud vist saadikukandidaati, kelle valimisplatvormis polnuks nõuet Tallinna siseste juhtimisstruktuuride moodustamisel arvestada piirkondade ajaloolist arengut, erinevat elulaadi, sotsiaalmajanduslike probleemide, sh hoonestuse sarnasust jms iseärasusi.

Tallinna Linnavolikogus ja Linnavalitsuses toimusid suured vaidlused ainuüksi territoriaalse aluse küsimuses, linnaosa ülesannetest ja nende rahastamisest rääkimata. Linnavolikogus moodustati haldusreformi komisjon. Tallinna Linnavolikogu 24. mai 1990 istungil tehti Ülemnõukogu Presiidiumile ettepanek Tallinna linnarajoonide (Kalinini, Oktoobri, Lenini ja Mererajoon) ümber nimetamiseks vastavalt Põhja-Tallinn, Lääne-Tallinn, Lõuna-Tallinn ja Ida-Tallinn. See ei lahendanud aga küsimust - mitu linnaosa on siiski otstarbekas moodustada? Ettepanekud olid ca kümnest kuni sajani. Tallinna Linnavalitsus kiitis heaks projekti 84 linna asumiga ja linnavalitsuse otsusega 26. oktoobrist 1990 pandi „Tallinna territoriaalne alus“ rahvaarutelule. Skeem avaldati ajalehes „Õhtuleht“ sama aasta oktoobris.

Tallinna juhtimise teema olulisust kinnitab ka asjaolu, et Vabariigi Valitsus tegi oma 16. juuli 1991. aasta määruses „Vabariiklike ministeeriumide, riiklike ametite ja kohaliku omavalitsuse organite töö kohta haldusreformi läbiviimisel“ Tallinna Linnavalitsusele ülesandeks esitada kooskõlastatult Tallinna Linnavolikoguga 1. detsembriks 1991 Vabariigi Valitsusele ettepanekud linna territoriaalse jaotuse ning võimu detsentraliseerimise küsimuste kohta.

Põhiküsimus oli kahtlemata siis (ja õigupoolest on jätkuvalt) linnaosade õiguslik ja majanduslik sisustamine. Noore demokraatia tingimustes tekkis Tallinnas palju seltse ja kodanike ühendusi. Mitmete seltside (Nõmme Heakorra Selts, Nõmme Linna

Taastav Kogu, Kadrioru Selts, Kalamaja Selts, Merivälja Majaomanike Selts, Pelgulinna Selts jpt) eesmärgiks oli oma asumi või linnaosa ajaloolise staatuse taastamine või ka suuremate õiguste taotlemine kogukonna elu korraldamiseks. Ühest küljest oleks suure arvu linnaosade moodustamine jätnudki nad nõ seltsi õigustesse, kellele oleks küll jõukohane kohalik kultuurielu, kuid mitte teede ja tänavate hooldus (nt lumekoristus), rääkimata haridusest, sotsiaalhoolekandest või muudest sellistest ülesannetest. Teisest küljest ja mitte vähem tähtsana oli suur osa linnast (eelkõige uusrajoonid nagu Lasnamäe) taoliste kodanike ühenduste poolt katmata. Tallinna Linnavolikogu ja Linnavalitsuses kujunes valdav seisukoht (mitte veel otsusena), et haldussuutlike linnaosade arv peaks jääma alla tosina, kes suudaksid täita kohalikke sotsiaalseid ja majanduslikke ülesandeid. 4. märtsil 1993. aastal võttis Tallinna Linnavolikogu vastu otsuse, millega loeti otstarbekaks ja majanduslikult põhjendatuks Tallinna linna jagamine kaheksaks piiratud omavalitsusega linnaosaks.

Tallinna Linnavolikogu 27. mai 1993. aasta istungil võeti vastu põhimõtteline otsus „Omavalitsuse põhiülesanded linnaosas“. 31. augustil 1993. aastal jõudis linnasisene detsentraliseerimine Tallinnas uude etappi, mil oma tegevuse lõpetasid senised rajoonivalitsused. Esimest korda moodustati 1993. aasta oktoobris Tallinna Linnavolikogu valimiste tulemusel linnaosade halduskogud – nüüd linnaosakogud. Linnaosade vanemad kuulusid kõik kuni 1996. aastani Tallinna Linnavalitsuse koosseisu.

Linnaosade moodustamisest järgneva veerand sajandi jooksul on esitatud kardinaalselt erinevaid seisukohti Tallinna juhtimise valdkonnas, alates täielikust tsentraliseerimisest ja linnaosade kaotamisest kuni vastupidiselt – muuta (sisuliselt killustada) pealinn iseseisvateks kohaliku omavalitsuse üksusteks. Kohaliku omavalitsuse (nagu kogu avaliku halduse) detsentraliseerimine nagu ka tsentraliseerimine ei pea olema eesmärk omaette. See peab teenima ühiskonna tulemuslikuma (mitte ainult majanduslikult efektiivsema!) toimimise huve.

Olulist tuge nii Tallinna kui ka kogu Eesti kohaliku omavalitsuse korraldamisel ja seda nii 1990. aastate algul kui ka hiljem on pakkunud selle valdkonna peamine rahvusvaheline regulatsioon – 1985. aastal Euroopa Nõukogus heaks kiidetud ja 1994. aastal Riigikogus ratifitseeritud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta. Linnaosade seisukohalt on eriti oluline harta artikkel 5, mille kohaselt võib kohalik omavalitsus oma sisemised juhtimisstruktuurid ise kindlaks määrata.

Seega saame 2018. aastal tähistada Tallinna linnaosade moodustamise 25. aastapäeva. Käesolevas raamatus iseloomustame seda veerand sajandit ja toome need inimesed, kes linnaosades on esinduskogu liikmetena või ametnikena andnud sellesse arengusse oma panuse.

Ajaloolise tausta mõistmiseks toome ka peatükid Eesti Vabariigi eelsest ajast, esimesest iseseisvusajast ning nõukogude võimu perioodist. Kuna kohaliku omavalitsuse detsentraliseerimine on meil eriti laialdase tähenduse omandanud peale 2017. aastal läbi viidud haldusterritoriaalset reformi, siis iseloomustame seda temaatikat ka laiemalt – teiste valdade ja linnade näitel. Märgime siinkohal, et Tallinna Linnavolikogu ja Linnavalitsus on veerand sajandi jooksul korduvalt teinud ettepanekuid Vabariigi Valitsusele linnaosade (kaudselt seega ka osavaldade) õigusliku staatuse reguleerimiseks. Viimane on väga komplitseeritud probleem, sest

alati peab küsima linnaosadele (resp osavaldadele) suuremate õiguste andmisel – kus lõpeb piir ühetasandilise kohaliku omavalitsuse vahel ja toimub üleminek kahetasandilisele kohalikule omavalitsusele.

Raamatus toome lühiülevaate mõningate välisriikide linnade (eelkõige pealinnade) juhtimise detsentraliseerimisest. Toome üksnes põgusa ülevaate, sest tegelikkuses oleme sel ajal püüdnud võrdlemisi põhjalikult analüüsida välisriikide linnade (eelkõige pealinnade) juhtimist. Oleme sel teemal korraldanud ka mitmeid välisriikide esindajatelt tunnustust pälvinud esinduslikke rahvusvahelisi konverentse. Esimesena nimetame 1996. aastal Eesti Haldusjuhtimise Instituudis koostöös Tallinna Linnavalitsusega ja Friedrich Naumanni fondi toetusel korraldatud pealinna detsentraliseerimise konverentsi. Aga veelgi suuremana 2007. aastal, kui Tallinn Euroopa Liidu Pealinnade Liidu (*UCEU*) eesistujana korraldas konverentsi, kus 19 pealinna esindajad arutasid koostööd riigi kesktasandiga, aga ka pealinna ja tagamaa vahel. Olulisel kohal oli ka pealinna juhtimise detsentraliseerimine. Mõlema konverentsi ettekanded ja muud tekstid (nt 2007. aasta konverentsil heaks kiidetud Tallinna Deklaratsioon) on avaldatud asjakohastes kogumikes.¹

Tallinna linnaosade moodustamise 15. aastapäevaks andis Tallinna Linnavolikogu Kantselei välja asjakohase raamatu², kus muuhulgas (lk 45) märgiti, et Tallinn on Eesti kõige haldussuutlikum ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisem linn. Kuid tema suurusega kaasneb ka anonüümsus, mida just linnaosadega saab vähendada. Linnaosade moodustamise eesmärk oli subsidiaarsusprintsipiibist lähtuvalt anda kohaliku elu korraldamisel osa õigusi ja vastutust üle linna kesktasandist allpool olevatele institutsioonidele ning tuua kohalik OMAVALITSEMINE linnaelanikele lähemale. Juba siis, kümme aastat tagasi esitati samas ka küsimus „kuidas vastab see 21. sajandi väljakutsetele?” Kahtlemata on selline küsimus aktuaalne jätkuvalt, aga sellele vastuste saamiseks tuleks süvitsi tegeleda linnaosade juhtimisalaste, õiguslike ja majanduslike probleemide uurimisega.

Autor tänab linnaosakogude esimehi, linnaosade vanemaid ja haldussekretäre ning teisi ametnikke, kes aitasid koguda selle raamatu lisades toodud fotosid ning isikuandmeid.

¹ Juhtimise detsentraliseerimine suurlinnas. Rahvusvaheline konverents Friedrich Naumanni fondi toetusel. Tallinn, 9.–10. veebruar 1996. Eesti Haldusjuhtimise Instituut, Tallinna Linnavalitsus. Tallinn, 1997. 88 lk.

Annual conference of the Union of Capitals of the European Union. 5th international city administration conference. Tallinn, 27.-28. September 2007. Infotrükk, 79 pp.

² 15 aastat Tallinna linnaosi. Koostanud Ester Šank. Tallinna Linnavolikogu Kantselei, 2009, lk 65.

1. TALLINNA LINNA SISESTRUKTUURID ENNE 1918. AASTAT

Tallinnas on kogukonna elu korraldamisel kasutatud linnasiseseid struktuure juba sajandeid. Peamiselt olid need seotud korrakaitsega, mis pärast **1877. aastal jõustunud Linnaseadust** olid aluseks ka Tallinna Linnavolikogu valimiste läbiviimisel.

14. sajandi alguseks olid all-linna kahe asustustuumiku alusel välja kujunenud linnakihelkonnad (Oleviste ja Niguliste linnakihelkond), milledest said Rae võimu maksukogumise üksused. 1372. aastal elas Tallinnas 3250 inimest³. 1410. aastast pärinevad esimesed teated selle kohta, et linn jaotati kaitse (linnaelanike vahiteenistuse parema korraldamise ja kodanikeväe komplekteerimise) eesmärgil neljaks linnakvartaliks – Harju värava, Suure Rannavärava, Turu ja Viru värava kvartalid. 1556. aasta Raemääruse kohaselt valisid Raad ja kogukond raehärrade hulgast iga kvartali jaoks kvartalihärja (kvartaliisand). Kvartalihärja ja tema juhitud väeüksus osalesid ka kvartalisese avaliku korra kaitse ja tuleohutuse järelevalve korraldamisel. Korra või kaks aastat viisid kvartalihärjad läbi linna väe ülevaatused. Nad võisid kõigis oma kvartali majades kontrollida relvade, laskemoona ja toidutagavara (peamiselt teravilja) olemasolu.

Rootsi võimu ajal kujunesid seoses linnaelanikele kehtestatud erakorraliste sõjaliste maksude (sõjakontributsioonide) sissenõudmisega linnakvartalitest maksustamisüksused. 1708. aastast, kui hakati korraldama linnaelanike loendusi, võis linnakvartaleid käsitleda ka statistikarajoonidena.

Seoses Tallinna asehaldurkonna (*Ревельское наместничество, Revalische Stadthalterschaft*) moodustamisega 1783. aastal ja sellele 1785. aastal järgnenud Linnaseaduse kehtestamisega jaotati linn seitsmeks kvartaliks, mis olid aluseks politseitöö korraldamisel.

Käesoleva raamatu autori seisukohalt olid tehtud muudatused eriti oluliste üldjoontena aluseks ka Tallinna Linnavolikogu valimistel 19. sajandi lõpus.

Märgitud 1783. aastal jaotati Tallinn järgmisteks kvartaliteks (kusjuures sageli kasutati linnaosa puhul alevi nimetust⁴):
I kvartal – Toompea koos eeslinnade Tõnismäe, Kassisaba ja Kelmikülaga (neid nimetati ka Toomalevi) ehk aleviga;
II kvartal – Tallinna all-linna 1. osa;
III kvartal – Tallinna all-linna 2. osa;
IV kvartal ehk alev – Kalamaja, Kopli, Merimetsa, sadama-ala;
V kvartal ehk alev – Narva maantee ümbrus, Kadrioru, Lasnamäe tagumine osa;
VI kvartal ehk alev – Tartu maantee ümbrus, Lasnamäe eesmine osa;

³ Entsüklopeedia Tallinn 2, N-Ü. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2004, lk 121.

⁴ Näiteks 1904. aasta „Teatajas” nr 12 ja 13 ilmus artikkel „Meie linnade alevid”, mis ilmestas ajastule olulist linnaomavalitsuse ja kogu kohaliku omavalitsuse teemat.

VII kvartal ehk alev – Pärnu maantee ümbrus, Kristiine, Tondi, Nõmme.

Lisaks eeslinnadele oli linna ümber veel umbes 40 suvemõisa.

1819. aastal viidi politsei magistraadi alt üle hiljuti moodustatud Heakorra Valitsuse alla. Politsei tegevuse korraldamiseks kasutati linna jagatust seitsmeks kvartaliks: 4 eeslinna, 2 linna ning Toompea oma aleviga. Pärast 1870. aasta Linnaseaduse rakendamist ja Heakorra Valitsuse ümber nimetamist linna Politseivalitsuseks, jaotati Tallinn 1880. aastatel kuueks politsei jaoskonnaks, mis nagu eelnevalt märgitud, olid ka aluseks linnavolikogu valimiste läbiviimisel. Üldjoontes moodustas I linnajao vaksalitagune ala (Kalamaja). II linnajao teljeks oli Narva maantee kuni Pirita jõeni, III linnajao teljeks Tartu maantee kuni Vao ja Kurna mõisani, IV linnajao teljeks oli Pärnu maantee kuni Tallinn-Pärnu kitsarööpmelise raudteeni. V linnajagu oli Paldiski maantee ümbrus kuni Haabersti mõisa ja mererannani. VI linnajao moodustasid Vanalinn ja Toompea.

1880. aastal jõustus Venemaa keisririigi Läänemereprovintssides ja Tallinnas 1882. aastal Kohtute ja politsei ümberkorraldamise seadus. Politseireformi tulemusel jaotati linna senise seitsme kvartali asemel Tallinna Linna Politseivalitsuse jaoskondade järgi kuueks linnaosaks. Need olid aluseks ka kogu Eesti jaoks pöördelistel Tallinna Linnavolikogu 1904. aasta valimistel⁵, mil eestlased saavutasid ajaloos esmakordselt enamuse Tallinna juhtimisel:

VI jaoskond Tallinna all-linn;

V jaoskond Toompea koos Kassisaba eeslinnaga ja Paldiski maantee ümbrusega;

IV jaoskond Suur-Pärnu maantee ümbrus, Kristiine, Tondi, Nõmme;

III jaoskond Suur-Tartu maantee ümbrus, Lasnamäe eesmine osa;

II jaoskond Narva maantee ümbrus, Kadriorg, Lasnamäe tagumine osa;

I jaoskond Tallinna lahe äärne, Kalamaja, Kopli, Merimetsa, sadama-ala.

19. sajandi teisel poolel ja 20. sajandi alguses algas kaasaegsete suurlinnade teke Lääne-Euroopas, kus lisaks maaelanike linnadesse elama asumisele liideti linnade ümbruse valdasid administratiivselt nende keskustega – linnadega. See tõi kaasa nende linnade juhtimisse uusi probleeme ja eelkõige juba siis vajaduse linna omavalitsuslikku juhtimist otstarbekalt detsentraliseerida. Käesoleva raamatu viimases, välisriikide linnaosade peatükis näeme, et linnaosade moodustamisega alustati nt Londonis 19. sajandi teisel poolel ja Berliinis 20. sajandi alguses. Etteruttavalt märgime, et Eestis moodustati esimese omavalitsusliku linnaosana 1934. aastal Narva-Jõesuu Narva koosseisus.

Majanduse arenguga kaasnes linnades ka elanike arvu kasv. Kui 1897. aasta rahvaloenduse andmeil oli Tallinnas 64 600 elanikku, siis 1910. aastal oli see arv juba 91 500⁶. Paljuski kasvas Tallinna rahvaarv inimeste asumisega maalt linna – seega eestlastega. 1901. aastal Tallinna Linnavolikogusse valitud J. Umbliä väitel olevat tema algatusel alanud Tallinnasse saabunud eesti soost haritlaste määramine vaeslaste eestkostjate vabanenud kohtadele igas linnajaos, et valmistuda 1904. aasta

⁵ Sulev Mäeltsemees. Tallinna Linnavolikogu 140. Tallinna Raamatutrükikoda, 2017.

⁶ Entsüklopeedia Tallinn 2, N-Ü. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2004, lk 121.

valimisteks. Vaeslaste eestkostjatel oli linnavolikogu valimistel kaupmeeste ja majaomanike kõrval kandideerimisõigus.

1904. aasta detsembris toimusid Tallinna Linnavolikogu valimised esmalt 9. detsembril I linnajaos. Seal valiti 60-liikmelisse linnavolikokku 5 eestlast, 2 venelast ja mitte ühtegi sakslast.

10. detsembril toimusid valimised II linnajaos ning valituks osutusid 4 eestlast, 1 venelane ja 5 sakslast.

11. detsembril valiti III linnajaos 8 eestlast ja 1 venelane.

12. detsembril valiti IV linnajaos 10 eestlast ja 2 sakslast.

13. detsembril valiti V linnajaos 10 eestlast.

15. detsembril valiti VI linnajaos 12 sakslast.

Kokku valiti 60-liikmelisse linnavolikokku 37 eestlast, 4 venelast ja 19 sakslast.

Eestlased liitusid venelastega üheks blokiks ning nii saavutati uues linnavolikogus 2/3-line enamus, mis oli vajalik mõningate küsimuste otsustamiseks.

1. jaanuaril 1916 kinnitas Eestimaa kuberner politseijaoskondade ja sellega ka linnaosade haldusterritooriumide ümberkorraldused:

I jaoskonna piires asunud Pelgulinn viidi üle V jaoskonna territooriumiks; Lasnamägi, mis oli selle ajani jaotatud II ja III jaoskonna vahel, allutati III jaoskonnale;

Toompea piirkond, mis oli V jaoskonna piires, viidi VI jaoskonna territooriumiks.

Samuti anti senistele numbrilistele linnajagudele nimetused:

I – (Balti jaama tagune) Kalamaja;

II – Narva;

III – Tartu;

IV – Pärnu;

V – Paldiski;

VI – Kesklinn.

Suurim linnajagu oli Tartu maantee piirkond, mis oli 17,5 korda suurem, kui väikseim linnajagu – Kesklinn (tabel 1).

Tabel 1

Linnajagude pindala hektarites 1916. aastal

Linnajagu	Pindala (ha)	Linnajagu	Pindala (ha)
Balti jaama tagune (I)	970	Pärnu (IV)	1160
Narva (II)	570	Paldiski (V)	930
Tartu (III)	2100	Kesklinn (VI)	120

Kokku oli Tallinna pindala Eesti Vabariigi algusaastaiks 5 850 hektarit ehk 58,5 km², mis oli 2,7 korda väiksem, kui tänapäeval (158,3 km²), aga rahvaarv on samal ajavahemikul kasvanud ligikaudu 4 korda.

2. KOHALIKU OMAVALITSUSE DETSENTRALISEERIMINE EESTI VABARIIGIS AASTATEL 1918–1940

Sel perioodil toimus meil kohaliku demokraatia põhimõtete (nt linnaosad, külavanem) ulatuslik sätestamine erinevates seadustes.

Kohaliku omavalitsuse juhtimise detsentraliseerimist ja linnaosade arengut Eesti Vabariigis aastatel 1918–1940 on põhjalikumalt uurinud Mikk Lõhmus. Muuhulgas ajakirjas „Tuna” 2008. aastal ilmunud artiklis⁷ ja ka mujal (nt „Riigikogu Toimetistes”) osaliselt koos käesoleva raamatu autoriga ilmunud artiklites⁸. Artiklite eesmärgiks oli esitada esimesel iseseisvusajal Eestis kasutatud linnajuhtimise detsentraliseerimise praktikad ning võrrelda seda tänapäeval kasutatava mudeliga, mis on ka selle peatüki eesmärk. Oluline küsimus on muuhulgas, missugustest kogukondliku elu korraldamise väärtustest 80–100 aastat tagasi linnaosade tegevuse juhtimisel lähtuti ja kuidas neid väärtusi praktikas rakendati. On ju kogukonna-, sh asumipõhine juhtimine just viimastel aastatel saanud taas aktuaalseks⁹, ilmselt ka süveneva globaliseerumise surve tõttu. Pole ka tähtsusetu märkida, kui kiiresti (paari aastakümne jooksul) toimusid omaaegsetes õigusaktides linnaosade juhtimise organite moodustamisel märkimisväärsed muudatused.

Eesti Vabariigis jäid esialgu kehtima Vene kohaliku omavalitsuse seadused. Vähetuntud on fakt, et **esimene alus meie linnades linnaosade moodustamiseks** anti juba 15. aprillil 1917. aastal Vene Ajutise Valitsuse poolt õigusaktiga „Ajutised määrused jaoskonna linna omavalitsuse kohta.”¹⁰ Selle kohaselt oli vähemalt 150 000

⁷ Lõhmus, M. (2008). Linnaosad ja linnajuhtimise detsentraliseerimine Eesti Vabariigis 1918–1940. Tuna. Ajalookultuuri ajakiri, 4, 44–55.

⁸ Lõhmus, M. (2010). Eesti 1930. aastate lõpu omavalitsusreform tänapäeva omavalitsusväärtuste valguses. Riigikogu Toimetised, 22, 69–79.

Mäeltsemees, S.; Lõhmus, M. (2006). Tallinna juhtimise detsentraliseerimine. Riigikogu Toimetised, 13, 133–141.

⁹ Näiteks 2017. aastal ETV esimeses saates „Foorum”

<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/foorumi-blogi-mailis-reps-meie-eesmark-on-panna-kogukonnapohine-initsiatiiv-tallinna-volikogus-pulbitsema?id=76864470> ütles haridus- ja teadusminister Mailis Reps, et Tallinnas võiksid kogukondade esindajad esile tõusta. Ministri sõnul oleks Tallinnas võimalik muutuda erakonnapoliitika põhisest volikogu tööst kohaliku kogukonna põhiseks. „Meil on väga põnevad seltsingud Tallinnas. Siiralt ütlen, et Tallinnas võiks rohkem seltsingute ja linnaosade initsiatiivi panustada. Siis võib-olla tuleb muutus igal tasandil. Väikesed kogukonnakoolid, mis Tallinnas on tekkinud, näitavad, kui tugevad on kogukonnad Telliskivi või Uue Maailma või mõne muu koha pealt. Kogu selline initsiatiiv Tallinnas panna volikogus mõnusalt pulbitsema oleks kindlasti see, mis meie eesmärk on.” Samas saates esinenud Jüri Adamsi hinnangul peaks Tallinna volikogus olema mitte valitsuse ametnikud ja käsutäitjad, vaid need, kes tahavad oma linnaosa eest päriselt midagi ära teha. Ka Rainer Vakra toetas samas saates M. Repsi ettepanekuid.

¹⁰ О производствѣ выборов гласныхъ Городскихъ Думъ и объ участковыхъ городскихъ управленияхъ. Пост. 15.04.1917 г. Сборник указов и постановлений Временного Правительства.

elanikuga linnade volikogul õigus moodustada jaoskonniti linnaomavalitsusi. Linna võis jagada jaoskondadeks (linnaosadeks), arvestades olemasolevat administratiivset jaotust, topograafilisi, elulaadilisi ja teisi linnaosa iseärasusi. M. Lõhmus on seejuures rõhutanud järgmisi olulisi aspekte:

1. Esimese ja kõige olulisemana tuleb esile tõsta **demokraatia põhimõtet**. Linnaosa juhtimine pidi toimuma linnaosa elanike poolt vahetult valitud esindajate kaudu. Linnaosa volikogu (viimase veerandsajandi tähenduses linnaosa halduskogu või 2016. aastal vastu võetud Haldusreformi seaduse alusel linnaosakogu) liikmete arvu määras linnavolikogu, lähtudes linnaosa elanike arvust. Liikmete arv ei tohtinud olla alla 20 ja mitte üle 50. Linnaosa valitsus moodustati linnaosa volikogu poolt. Linnaosavalitsuse liikmete arvu ja tasu suuruse määras linnavolikogu.
2. Teiseks oluliseks nüansiks olid meetodid, millega **tasakaalustati linna ja linnaosa õiguslik vahekord**. Linnaosa ülesanded määras linnavolikogu, samuti jäi linnavolikogule õigus hinnata linnaosa otsustuste seaduslikkust ja otstarbekohasust. Seega oli õiguslikult tagatud nii linnaosa piiratud autonoomia kui ka linnavolikogu esmane roll linna jaoks oluliste küsimuste lahendamisel. Linnavalitsusel oli kohustus linnaosade tegevuse ühtlustamiseks korraldada linnaosade valitsuste ja linnavalitsuse ühiseid istungeid. Kui volikogus või valitsuses arutati linnaosa puudutavaid küsimusi, oli linnaosa esindajatel koosolekul nõuandev hääleõigus.
3. Kolmandaks väärrib ja lausa erilist tähelepanu see, et **linnaosa eelarve** kujunes valdavalt linnaosa volikogu poolt kehtestatavatest kohalikest maksudest. Linnaosa eelarve koostas linnaosa valitsus, kiitis heaks linnaosa volikogu ja kinnitas linnavolikogu.

Kuigi puuduvad andmed, et nimetatud seadust oleks Eesti territooriumil vahetult rakendatud, oli see eeskujuks hilisemate õigusaktide väljatöötamisel.

1922. aastal esitas Vabariigi Valitsus Riigikogule uue Linnaseaduse eelnõu¹¹. Nimetatud eelnõu arutati küll Riigikogu omavalitsuste komisjonis, kuid seaduseks see mitmesugustel põhjustel ei saanud¹². Sellegipoolest väärrib tähelepanu, et eelnõusse olid sisse viidud sätted linnaosade moodustamise kohta. Seaduseelnõu § 64 (täiendatud versioonis § 70) kohaselt võisid linnad (kirjapilt järgnevalt muutmata), „*kellel laialisem maa-ala ja suurem elanikkude arv, volikogu otsuse alusel valitsusringkondadesse jagatud saada*”.

Ringkonna (tänapäevases mõistes linnaosa) tegutsemise põhimõtted olid järgmised:

1. Igale ringkonnale nimetas volikogu ringkonna elanike hulgast ringkonna eestseisja ja tema asetäitja. Teatud ülesannete lahendamiseks lubati moodustada ka kollegiaalsed ringkonnavalitsused.

Вып. 1 : 27 февраля - 5 мая 1917 г. / составлен Отделением Свода законов Государственной канцелярии Петроград.

¹¹ ERA.f.31.3.2572. linnaseaduse eelnõu. 28.09.1922. lk. 32-44, seletuskiri 2-29P.

¹² sama, lk 90-92. eelnõu tagasivõtmine toimus Siseministri 17. mai 1924. aasta ettepaneku alusel Vabariigi Valitsusele. Eelnõu vastuvõtmise tingis erinevate poliitiliste parteide võimetus kokku leppida tulevase omavalitsuskorralduse põhiprintsiipides.

2. Ringkonna eestseisja ja ringkonnavalitsused olid „linnavalitsuse organid, kes kohustuvad viimase korralduse täitma ja teda kohalikus asjaajamises toetama.”
3. Ringkonna täpsemad ülesanded oleks määranud linnavolikogu. Termin „valitsusringkonnad” oli otsene laen tolleaegsest Saksa õigusruumist ja eelnõu koostamisel oli Seletuskirjas leiduvate vihjete järgi aluseks võetud tolleaegne Preisi Linnaseadus.¹³

Vaatamata eelnõu lakoonilisusele võib siiski välja tuua olulise erinevuse võrreldes eelkäsitletud Vene Ajutise Valitsuse 1917. aasta määrusega. Eelnõu ei näinud ette valitavat linnaosa volikogu ja kärpis sellega oluliselt seaduse alusel moodustavate linnaosade demokraatlikkust. Seega olid linnaosa organid pigem täidesaatvad, st linnavalitsuse otsustuste elluviijad. Linnaosa elu puudutavate iseseisvate otsuste vastuvõtmise õigus oleks neil seega sisuliselt puudunud.

Tallinna seisukohalt on oluline eelnõu Seletuskirja märkus, et linnaosa puudutavad sätted võiksid kõne alla tulla Tallinna linna ja Nõmme alevi liitmisel. Tsiteerides eelnõu Seletuskirja:

„... tarvidus selle korralduse järgi oleks iseäranis seal antud, kus linna administratiivse piirkonna laiendamise tõttu alevi sarnased asundused uude piirkonda satuvad, kuna nad ehitiste tõttu linna üldise ehituspiirkonnaga kokku kasvanud ei ole, näiteks Nõmme alev kui ta linna piirkonda üle viiakse, missugune kavatsus praegu olemas on.”¹⁴

Üks olulisemaid samme linnaosade moodustamisel tehti Narvas, kui temaga liideti **Narva-Jõesuu linnaosa**. Sellest on näha, kui vastuoluliselt protsess kulges. Narva-Jõesuu alev moodustati iseseisva kohaliku omavalitsuse üksusena 1919. aastal. Alevi piirid kinnitas Viru Maakonnakohtukogu 18. detsembril 1920.a.¹⁵, kuid siseminister alles 12. aprillil 1922.a.¹⁶

Iseseisev Narva-Jõesuu alev seisis silmitsi mitmete tõsiste probleemidega. Tsaari-Venemaal oli Narva-Jõesuu olnud juriidiliselt staatuselt Narva linnale kuuluv mõis.¹⁷ Seetõttu kuulusid ka pärast alevi moodustamist Narva linnale kruntrendile (obrokile) antud kruntide ja alevi tänavate ja parkide alune maa ning isegi mererand. Seega puudusid alevil peaaegu igasugused kinnisvarad ja nendest tulenevad sissetulekud. See ei võimaldanud alevil ka piisavalt puhkekoha arengusse investeerida. Oli paratamatu, et mõne aja pärast tõusis Narva linna ja Narva-Jõesuu alevi ühinemise küsimus uuesti päevakorda. Seda eriti arvestades 1930. aastate majanduskriisi, mis kärpis alevi võimalusi suvituskohata arendada ning Vabariigi Valitsuse huvi sellealaseks tegevuseks 1930. aastate keskel.

¹³ sama, lk 9, 11, 12P. 1920. aastal võeti vastu Suur-Berliini seadus. Linna territoorium jagati 20 valitsemisringkonnaks (*die Verwaltungsbezirk*).

¹⁴ sama, lk 11P.

¹⁵ ERA.f.40.1.5953. Viru maakonnakohtukogu 18.12.1920 otsus „Naroowa-Jõesuu alevi piiride määramine”, lk 2.

¹⁶ RT 1922, 55, 258. Naroowa-Jõesuu alevi piiride määramine.

¹⁷ Narva Jõesuu juhtimise ajalugu kuni 1917. aastani on ülevaatlikult välja toodud Narva Linnavalitsuse 11. novembri 1933.a. ettekandes Vabariigi Valitsusele. ERA.f.2536.1.1081. lk 1-6.

3. oktoobril 1933 toimunud Narva Linnavolikogu istungil võeti 27 poolthäälega vastu resolutsioon, milles leiti, et Narva linn kui suur kohaliku omavalitsuse üksus saab Narva-Jõesuu kui looduslikult ilusa suvituskoha arendamisega paremini hakkama, kui Narva-Jõesuu alev ning seetõttu tuleb vajalikuks pidada Narva-Jõesuu alevi ühendamist Narva linnaga üheks kohaliku omavalitsuse üksuseks.¹⁸ Lähtudes linnavolikogu resolutsioonist, esitati 22. novembril 1933 Vabariigi Valitsusele taotlus alevi ühendamiseks linnaga.

Alevi juhtimise osas esitati järgmised seisukohad: „Narva-Jõesuu kodanikest üks osa kardab, et liitudes Narva linnaga kaotavad Narva-Jõesuu elanikud oma poliitilised õigused, jäävad nii öelda teise järgu kodanikkudeks, kuid see kartus on põhjendamata, sest Narva-Jõesuu elanikud võtaksid osa Narva linna valitsemisest ja omavalitsuse tööst ühesugustel alustel teiste Narva kodanikega. Muidugi ei oleks Narva-Jõesuust valitud volinikkude arv Narva Linnavolikogus nii suur nagu praegu alevivolikogus, kuid teisest küljest ei ole tema ka nii väike, et Narva-Jõesuust valitud volinikud ei saaks kaasa rääkida oma huvide kaitseks.”¹⁹

Narva linn ei näinud seega ette Narva-Jõesuu linnaosa moodustamist. Narva-Jõesuu Alevivolikogu ja Alevivalitsus esitasid omapoolsed vastuargumendid.²⁰ Muuhulgas rõhutati järgmist: „Alevivalitsuse kaotamisel satuksid Narva-Jõesuu elanikud halvemasse seisu. Kuna Narva Linnavalitsus asub Narva-Jõesuust 14 kilomeetri kaugusel, on linn alevi elanikele raskesti kättesaadav ja seetõttu kulukas.” Alevivolikogu tunnistas alevi likvideerimise kavatsuse lubamatuks ja kahjulikuks kohaliku rahva huvidele.

Riigivanema poolt 16. veebruaril 1934.a. Riigikogule esitatud Narva-Jõesuu alevi Narva linnaga ühendamise seaduse eelnõu kujutas tegelikult endast kompromissi ühelt poolt vajaduse vahel kujundada Narva-Jõesuust Narva linna kaasabil elujõuline suvituskohat ning teiselt poolt kohalike elanike õiguses osaleda kohaliku elu arendamisel. Eelnõu Seletuskirjas leiab järgmised read: „... et Narva-Jõesuu linnaosa Narva linnast eemal asub, siis on kodanikkude kergenduseks tarvilik koha peal luua vastavad omavalitsuse organid, millede moodustamisest ja kohalikkude asjade ajamisest kohalikud elanikud võiksid osa võtta. Seda tarvidust silmas pidades ongi seaduse eelnõus vastavad organid nende õiguste ja kohustusega ette nähtud.”²¹ Narva linn oli jäigalt Narva-Jõesuu linnaosa juhtorganite moodustamise vastu, esitades vastavad seisukohad ka Vabariigi Valitsusele.²²

Riigikogu poolt 16. märtsil 1934. a. heaks kiidetud ja Riigivanema poolt 26. märtsil 1934. a. välja kuulutatud Narva-Jõesuu alevi Narva linnaga liitmise seadus²³ oli esimene jõustunud Eesti Vabariigi seadus, mis käsitles linna detsentraliseeritud juhtimise korraldust. Üksikjuhtumi reguleerimiseks ja mitte kogu

¹⁸ ERA.f.2536.1.1071. lk 13P-16. Narva linnavolikogu 3.oktoobri 2006 protokoll p. 3.

¹⁹ sama, lk. 3-9. Linnavalitsuse ettekanne Vabariigi Valitsusele.

²⁰ ERA.f.3138.1.798. lk. 180, 180P Narva-Jõesuu alevivolikogu 5. novembri 1933 protokoll nr. 9 p.1.ERA.f.2536.1.1081. lk. 12. Narva-Jõesuu alevivalitsuse 24. novembri 1933 avaldus.

²¹ ERA.f.31.3.934, lk. 21-25. Narva-Jõesuu alevi Narva linnaga ühendamise seaduse eelnõu. Riigivanema 16. veebruari 1934. a. otsus nr 17.

²² ERA.f.2536.1081. lk. 16. Narva Linnavalitsuse avaldus Vabariigi Valitsusele.

²³ RT 1934, 27, 226. Narva-Jõesuu alevi Narva linnaga liitmise seadus.

omavalitsuskorraldusele laieneva seaduse²⁴ eesmärgiks oli linna ja alevi liitmisega kaasnevate küsimuste lahendamine, kusjuures Narva-Jõesuu sai Narva linnaosana piiratud omavalitsusliku staatuse.

1. Linnaosa esinduskoguks oli vahetult elanike poolt valitud jaoskonnavolikogu. Jaoskonnavolikogu valimistest võisid osa võtta Narva-Jõesuu linnaosa piires elavad kodanikud Linnavolikogu valimise seaduse²⁵ alusel, samamoodi said valimistest osa võtta linnaosas kinnisvara omavad isikud. Eelnõu seletuskirjas põhjendati viimast sellega, et just suvituskohas kinnisvara omavad isikud on suvituskoha käekäigust eriti huvitatud. Narva-Jõesuu hääleõiguslikud elanikud võtsid seega osa kahe volikogu – linna- ja jaoskonnavolikogu valimisest. Jaoskonnavolikogu nimetas jaoskonnaavalitsuse esimehe ja aseesimehed, kes moodustasid jaoskonnaavalitsuse. Seadus nägi ette ka võimaluse valida jaoskonnaavalitsusele ainult esimees.

2. Linnaosa ülesanded kinnitas Narva Linnavolikogu ettepanekul siseminister. Linnaosa ülesannete lõpliku kindlaksmääramise õigust ei antud seega linnavolikogule. Narva-Jõesuu alevi Narva linnaga ühendamise seaduse seletuskirjas tõdeti (mida ei tohiks ignoreerida ka tänapäeval), et ülesandeid, mida peaks täitma linnaosa, on võimatu ammendada loeteluna kindlaks määrata. Seetõttu tulnuks küsimus lahendada iga ülesande puhul eraldi ja arvestades otstarbekust. Linnaosa õigusaktid hakkasid kehtima alles siis, kui linnaavalitsus oli need läbi vaadanud ja ei olnud neid protestinud. Linnaavalitsus kontrollis nii linnaosa otsustuste, sh eelarve seaduslikkust kui otstarbekust, st ka otsustuse vastavust Narva linna üldhuvidele. Protesti korral tegi lõpliku otsuse linnavolikogu. Linnaavalitsuse poolt heakskiidetud jaoskonnavolikogu õigusaktid allusid ka siseministri kontrollile.

3. Linnaosa eelarve koostas linnaosa valitsus, võttis vastu linnaosa volikogu ja kinnitas linnavolikogu. Seega põhines 1934. aasta seadus üldjoontes Vene Ajutise Valitsuse 1917. aasta määrusel. Sellele viitavad nii vastava määruse mainimine seaduse seletuskirjas kui ka kasutatud organite nimetused („jaoskonnavolikogu” ja „jaoskonnaavalitsus”). Praktiliselt oli terviklikult üle võetud kohaliku demokraatia printsiip ehk linnaosa volikogu otsevalimine.

Väga oluline õigusakt kohaliku omavalitsuse detsentraliseerimise valdkonnas oli 19. aprillil **1938. aastal** Riigihoidja poolt dekreedina antud **Linnaseadus**, kus linnaosadele oli pühendatud terve **3. peatükk „Linnaomavalitsuse kohalikud organid”**²⁶.

„ § 121. Pealinnas, esimese ja teise astme linnades võib linnavolikogu linnaomavalitsuse ülesannete soodsamaks täitmiseks ellu kutsuda linna üksikute osade jaoks linnaomavalitsuse kohalikud organid. Linnaomavalitsuse kohalike organite

²⁴ Analoogilise näitena võeti Riigikogus 9. märtsil 1994. aastal vastu Paldiski omavalitsuse korraldamise seadus (RT I 1994, 19, 339), mida käsitleme 12. peatükis.

²⁵ Linnavolikogude valimise seaduse (RT 1926, 84, 89) § 3 sätestas, et kuni 5000 elanikuga omavalitsusüksusel on 15 liikmeline volikogu, volikogu suuruse määrab eelmine volikogu koosseis § 5 alusel olid hääleõiguslikud vähemalt 20 aastased alaliselt linnas elavad isikud.

²⁶ <https://www.tallinn.ee/Riigi-Teataja-1938.-a-linnaseadus>

ellukutsumise otsus kuulub Vabariigi Valitsuse kinnitamisele Siseministri ettepanekul.

§ 122. Linnaomavalitsuse kohalikeks organiteks on linnaosa volikogu, linnaosa valitsus ja linnaosa revisjonikomisjon.

§ 123. Linnaosa volikogu koosneb linnavolikogu valimise seaduse alusel valitavaist linnaosa volinikest. Linnaosa volikogu valitakse 5 kalendriaastaks, mis arvatakse eelmise volikogu 5 kalendriaastase tähtaja lõpust. Linnaosa volinike arv on 12 kuni 15. Volinike arvu määrab Siseminister enne valimiste väljakuulutamist.

§ 124. Linnaosa valitsus koosneb linnaosa volikogu poolt volikogu volituste kestuse ajaks valitavast linnaosa vanemast ja ta abist. Linnaosa vanemale ja ta abile kohaldatakse kolmanda astme linnade linnapea ja linnavanema ning abilinnapea ja abilinnavanema kohta ettenähtud eeskirju.

§ 125. Linnaosa revisjonikomisjon koosneb linnaosa volikogu poolt linnaosa volinike hulgast volikogu volituste kestuse ajaks valitavast kolme-liikmelisest revisjonikomisjonist.

§ 126. Linnaosa volikogu, linnaosa valitsus ja linnaosa revisjonikomisjon tegutsevad käesolevas seaduses kolmanda astme linnades linnavolikogu, linnapea ja linnavanema ning revisjonikomisjoni kohta ettenähtud eeskirjade alusel, välja arvatud käesoleva seaduse § 88 teise lõike eeskirjad. Neile pandavad ülesanded määrab Siseminister linnavolikogu ettepanekul.

§ 127. Kui linnavolikogus arutatakse asju, mis puudutavad linnaosa, kus tegutsevad linnaomavalitsuse kohalikud organid, siis võib linnavolikogu koosolekust sõnaõigusega osa võtta linnaosa vanem. Samadel juhtudel võib linnaosa vanem osa võtta linnavalitsuse koosolekust. Linnapeal on õigus sõnaõigusega võtta osa kõigist linnaosa volikogu koosolekuist.

§ 128. Linnaomavalitsuse kohalikel organitel lasuvate ülesannete täitmiseks tarvisminevad krediidid antakse tähendatud organite käsutusse linnavalitsuse korraldusel pärast seda, kui linnaosa valitsuse poolt koostatud ja linnaosa volikogu poolt vastuvõetud eelarve on linnavolikogu poolt läbi vaadatud ja Siseministri poolt kinnitatud.

§ 129. Linnaosa valitsuse poolt koostatud, linnaosa revisjonikomisjoni poolt läbivaadatud ja linnaosa volikogu poolt vastuvõetud ja linnavolikogu poolt heakskiidetud eelarve täitmise aruanne esitatakse Siseministrile kinnitamiseks § 130 korras.

§ 130. Linnaosa volikogu otsuste ärakirjad esitab linnaosa vanem seitsme päeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist linnaosa volikogu poolt kahes eksemplaris linnavalitsusele. Linnavalitsus vaatab linnaosa volikogu otsused läbi seitsme päeva jooksul ja kui ta leiab, et mõni linnaosa volikogu otsus ei ole seaduspärane või riivab linna üldhuvisid, annab ta selle linnavolikogule otsustamiseks. Linnavalitsus saadab linnaosa volikogu otsustest ärakirjad seitsme päeva jooksul Siseministariumile, ühtlasi tähendades, milliste otsustega linnavalitsus nõustub, ja millised on antud arutamiseks linnavolikogule. Linnaosa volikogu otsused, millega linnavalitsus on nõustunud, kuuluvad Siseministariumi järelevalvele üldises korras.

§ 131. Administratiivkaebused linnaosa volikogu ja linnaosa valitsuse otsuste peale, millistega linnavolikogu või linnavalitsus nõustunud, esitatakse linnaomavalitsuse vastavate organite vastu. Küsimustes, mis kuuluvad linnaosa valitsuse iseseisvale otsustamisele, esitatakse kaebused linnaosa valitsuse vastu samadel alustel ja korras nagu linnaomavalitsuse vastava organi vastu.

§ 132. Linnaosa volikogu ja linnaosa valitsus on linnavalitsuse nõudel kohustatud võtma arutamisele ja otsustamisele küsimusi, mis seotud vastava linnaosaga.”

1938. aasta Linnaseaduse § 121 alusel võib järeldada, et linnaosa moodustamise võimalus oli ette nähtud eelkõige üksiku eritunnustega linnapiirkonna tarvis. See tähendab, et linnaosadeks ei tulnud jagada linna kogu maa-ala.

Seadus ei muutnud olulistest üksikasjades linnaosade varasemat korraldust. Seaduse 9. peatükiga tunnistati kehtetuks senini Narva- Jõesuu linnaosa tegevust reguleerinud Narva linna ja Narva-Jõesuu alevi ühinemise seadus. Linnaomavalitsuse kohalike organite nimetusi muudeti, nendeks olid nüüd linnaosa elanike poolt viieks aastaks valitud 12-15-liikmeline linnaosa volikogu ja viimase poolt nimetatud linnaosa vanemast ja tema abist koosnev linnaosa valitsus. Uueks institutsiooniks oli linnaosa revisjonikomisjon, mida varem ei olnud eraldi organina välja toodud. 1939. aasta Linnavolikogude valimise seaduse § 85 alusel toimus linnaosade volikogude valimine võrdsel alusel maakonnalinnade hulka kuuluvate III astme linnade volikogude valimisele.²⁷

Huvitava nüansina võib välja tuua selle, et uus seadus suurendas kaudselt linnaosade autonoomiat. Nimelt ei kuulunud linnaosade ülesannete määramine enam ainult linnavolikogu võimkonda, vastavalt seaduse § 126 määras linnaosa ülesanded siseminister linnavolikogu ettepanekul. Kuigi sätte mõte oli eeldatavalt kontroll linnavolikogu tegevuse üle, tingis see ka linnaosa autonoomia suurenemise, linnaosa ülesanded ei sõltunud enam üksnes linnavolikogu kaalutlusest.

Kuidas 1930. aastatel linnaosa toimis, sellekohase põgusa ülevaate saame teha üksnes Narva-Jõesuu näitel. Milliste ülesannetega linnaosa tegeles, selleks toome Narva-Jõesuu jaoskonnavolikogu ühe esimese istungi (5. juuli 1934. aasta) päevakorra²⁸:

- *Revisjonikomisjoni liikme valimine.*
- *Eesti kooli hoolekogu liikme valimine.*
- *Jaoskonnavolikogu kodukorra vastu võtmine.*
- *Restoran "Pauli" pidaja Helmi Paasi palve 1934. aasta trahterimaksu vähendamise asjus.*
- *Kuurhoone pidaja A. Waldovi palve tuletõrje valve maksu vähendamise asjus.*
- *Kuurhoone pidaja A. Waldovi palve elektrimaksu vähendamise asjus.*
- *Eesti Draamastuudio juhatuse palve teatrietenduse lõbustusmaksust vabastamise asjus.*
- *Palved mitmesugustest maksudest vabastamise asjus.*
- *Endisele jaoskonnavalitsuse esimehele J. Jostmannile eritasu määramine.*
- *Jaoskonnavalitsuse 1934/1935 aasta eelarve vastu võtmine.*
- *Turu korraldamise küsimus.*

Samal jaoskonnavolikogul kinnitati jaoskonnavalitsuse teenistujate loetelu.²⁹

Kokku oli jaoskonnavalitsuse palgal 18 inimest:

1. Sekretär – tänapäeva mõistes linna- või vallasekretäri staatuses ametnik, kelle kuupalk oli 95 krooni kuus. Siia lisandusid prii korter, küte ja valgustus.

²⁷ RT 1939, 41, 329. Linnavolikogude valimise seadus. Näiteks Narva-Jõesuu linnaosa volikogu saadikute arvuks kehtestas siseminister 12. (Siseministri otsus linnavolikogu ja linnaosa volinike arvu kohta. RT 1939, 59, 495)

²⁸ ERA.f.2536.1.1081 lk. 131, Jaoskonnavolikogu 5. juuli 1934 protokoll nr 6.

²⁹ sama, Jaoskonnavolikogu 5. juuli 1934 protokoll nr. 6 punkt 11.

2. Raamatupidaja palgaga 95 krooni kuus.
3. Koristaja-käskjalg palgaga 25 krooni kuus, millele lisandus prii korter, küte ja valgustus.
4. Tööstörsi ametnik kuupalgaga 20 krooni.
5. Suvituse- ja aadressbüroo ametnikud - kokku 3 ametnikku, neist 2 hooajalised - kuupalk vastavalt 50, 40 ja 20 krooni.
6. Hooajalised pargi- ja rannavahid (3 isikut), kuupalk à 50 krooni.
7. Kooliteenijad – Eesti algkooli teenija palgaga 45 krooni kuus, millele lisandusid prii korter, küte ja valgustus, Vene algkooli teenija kuupalgaga 20 krooni, millele lisandus prii korter, küte ja valgustus.

Lisaks eelnimetatuile oli jaoskonnavalitsuse teenistuses raamatukogu juhataja (palk 20 krooni kuus), arst (palk 30 krooni kuus), turukorraldaja (palk 40 krooni kuus), elektrivõrgu montöör (palk 40 krooni), vanadekodu ülevaataja (palk 10 krooni kuus) ja arestimaja valvur (palk 30 krooni kuus).

Kuni 1940. aasta suve sündmusteni ei jõudnud Narva Linnavalikogu teha siseministrile ametlikku ettepanekut Narva-Jõesuu linnaosa ülesannete kindlaks määramiseks. Küsimus siiski oli linnavalikogu istungi päevakorras 2. märtsil 1937. aastal. Eelnõu seletuskirja kohaselt jäeti pärast linnaosa moodustamist ülesanded määratlemata põhjusel, et jaoskonnavalitsused on Eesti õigusruumis uus institutsioon ja puudusid nii kogemused kui ka praktika.³⁰ Võib siiski oletada, et probleemiks oli pigem see, et ülesannete osas ei suudetud kokkuleppele jõuda.

Vastavalt juba kujunenud tööjaotusele olid eelnõus linnaosale ette nähtud järgmised ülesanded:

- *Heakord* – sh sõidu ja kõnniteede, avalike aedade, puisteede, kraavide, jõeületuskohtade, mustavee kanalisatsiooni ja veetorustike korrashoid. Ehitustööd teostas linnaosa, kuid linnavalitsuse tehnilise järelevalve all.
- *Sotsiaalhoolekanne* – hoolekande valdkonnas peeti õigeks, et linnaosa korraldaks nn lahtist hoolekannet. Nn kinnise hoolekande osas peeti õigeks, et linnaosa katab eelarvest linnaosa hoolekannet vajavate isikute hoolduskulud Narva vastavates asutustes, sest linnaosal puudusid vastavad asutused. Ka töötute registreerimine toimus linnaosa ametniku poolt, kuid Narva Linnavalitsuse vastava asutuse (tööstörsi) järelevalvel.
- *Ettevõtlus* – linnaosa pädevuses oli kohaliku kaubanduse ja tööstuse edendamine, sh turgude, laatade, kaubaladude jne asutamine ja ülevalpidamine, lisaks järelevalve teostamine nimetatud asutuste üle.
- *Haridus* – hariduse valdkonnas jäi linnaosa ülesandeks koolide ülevalpidamise kulud ja nii kooli kui ka koolivälise hariduse korraldamine Narva Linnakooli Valitsuse juhtimisel ja järelevalvel.

Planeerimis- ja ehitusjärelevalve alal peeti otstarbekaks selle valdkonna jätmist linnavalitsuse kontrolli alla. Küll leiti Seletuskirjas, et „ei ole aga hea, et jaoskonnaomavalitsuse organid täiesti sellest tööst kõrvale tõrjutakse, mispärast

³⁰ ERA.f.40.1.866 lk. 386P, Narva-Jõesuu jaoskonnavalikogu- ja valitsuse ülesannete kohta valitsemise ja majandamise alal. Määrus ja seletuskiri lk. 392-395.

*võiks neile jätta õiguse teha ettepanekuid linna plaani hilisemate muutmiste kohta Narva-Jõesuu puudutavas osas.*³¹

Linnavolikogu ja linnavalitsuse protokollidest ilmneb, et vähe oli selliseid juhuseid, kus Narva-Jõesuu linnaosa organite otsuseid oleks tühistatud. Näitena võib tuua juhtumi 1937. aastast, kui Narva Linnavalitsus leidis, et Narva-Jõesuu jaoskonnavolikogu otsus lubada ühel ettevõtjal kaubelda Narva-Jõesuu sadamasillal kõikide alkoholiliikidega ei vasta Narva linna huvidele ning õige oleks, kui seal saaks kaubelda üksnes veini ja õllega. Linnavolikogu toetas linnavalitsuse taotlust ja tühistas jaoskonnavolikogu vastava otsuse.³²

Iseseisvuse taastamise järgselt on meil teatavasti aktuaalne teema olnud valla ja linna ülesannete rahastamine, eelkõige kohalike maksude kehtestamise õigus, kuid Tallinnas ka linnaosa tulubaas suhtes linna eelarvega. Narva-Jõesuu jaoskonnavolikogu esimeses, 5. juulil 1934. a. kinnitatud 1934./1935. aasta eelarves kogumahuga 38 812 krooni jagunesid eelarve tulud järgmiselt: tulud suvituskohalt (heakord) 22,23%, tulud ettevõtetelt 10,87%, varamaksud 11,99%, ettevõtlusmaksud 17,65%, tarbimismaksud 4,5%, laenud 25,77% ja muud tulud 7%.³³

Jaoskonnavolikogu poolt 6. detsembril 1934 kinnitatud 1935. aasta maksumäärade kohaselt kehtis linnaosas 15 (NB!) kohalikku maksu: kinnisvaramaks, lõbustusmaks, ärisildimaks, kuulutuste ja reklaamide maks, kandekauplejate maks (10 kr aastas), käsivankrite maks (210-50 krooni aastas), rändpäevapiltnike maks (30 krooni), koeramaks (4 krooni aastas), jalgrattamaks (2 krooni), mootorpaadimaks (2 krooni aastas), paadi ja süstamaks (2 krooni aastas), vööriärimaks (3 krooni aastas), hooajamaks (täiskasvanutele 2-4 krooni, alaealistele 1-2 krooni), turumaks, laadamaks.³⁴

Linnaosa kulud jagunesid järgmiselt: üldvalitsemiskulud (eelnõus täidesaatvad organid) 13,5 %, pensionid ja abirahad 2,86%, heakord 18,42 %, haridus 17,66%, hoolekanne 10,19%, ettevõtted 5,52%, mitmesugused investeeringud (peamiselt heakorrale) 25,77 % ja muud kulud 6,09%.³⁵

³¹ ERA.f.40.1.866 lk. 392P. Narva-Jõesuu jaoskonnavolikogu- ja valitsuse ülesannete kohta valitsemise ja majandamise alal.

³² ERA.f.40.1.866 lk. 110, 110P, 111 Narva Linnavolikogu protokoll.

³³ ERA.f.2536.1.1081 lk. 132P.-133P., Jaoskonnavolikogu 5. juuli 1934 protokoll nr 6.

³⁴ sama, lk. 203-204. Narva linna Narva-Jõesuu jaoskonna 1935.a. maksumäärad.

³⁵ sama, lk. 132P-133P

M. Lõhmus on teinud ka koondvõrdluse Eestis erinevatel aegadel kehtinud linnaosa juhtimise põhimõtete kohta (tabel 2).

Tabel 2

Linnaosa juhtimise põhimõtete areng alates 1917. aastast

	1917. a	1922. a eelno	1934. a	1938. a	Tänapäeval
Linnaosa moodustamine	linnavolikogu	linnavolikogu	eriseadus	linnavolikogu ettepanekul Vabariigi Valitsus	linnavolikogu
Elanike poolt valitud esinduskogu	jah	ei	jah	jah	ei
Linnaosa valitsus	jah	jah	jah	jah	jah
Linnaosa valitsuse/vanema nimetamine	linnaosa volikogu	linnavolikogu	linnaosa volikogu	linnaosa volikogu	linnaavalitsus linnapea ettepanekul
Ülesannete määramine	linnavolikogu	linnavolikogu	linnavolikogu ettepanekul siseminister	linnavolikogu ettepanekul siseminister	sätestamata, seega linnavolikogu
Iseseisev tulubaas	jah	ei	jah	jah	ei
Linnaosa eelarve vastuvõtmine	linnaosa volikogu, kinnitab linnavolikogu	sätestamata	linnaosa volikogu, kinnitab linnavolikogu	linnaosa volikogu, kinnitab linnavolikogu	linnavolikogu

Märkus: tabelis on läbivalt kasutatud linnaosa volikogu ja linnaosa valitsuse mõisteid.

Kuna me käesolevas raamatus iseloomustame lühidalt ka kohaliku omavalitsuse üksuste detsentraliseerimist väljaspool Tallinna, siis märgime, et valdades oli esimesel iseseisvusajal oluliseks detsentraliseerimise institutsiooniks **külavanem**. 1937. aasta Vallaseaduses³⁶ oli 2. jaotis Külavanemad, mida mõnevõrra muudeti aasta hiljem³⁷. Tänapäeval on paljudes külades külavanemad ja Riigikogus on ka päevakorral olnud (võib-olla aktiivsemalt sajandivahetusel) Külavanema seadus. **1937. aasta Vallaseadus** 1938. aasta muudatustega sätestas:

„§ 67. Vallavanema ja ta abide käsutuses seisavad külavanemad ja nende asetäitjad, igaüks oma elukohale vastavalt määratud piirkonnas.

³⁶ <https://archive.is/QqkiG#selection-2025.0-2289.10>

³⁷ RT 1938, 37, 336

Külavanema asetäitja täidab külavanema ülesandeid, kui külavanem haiguse või muu põhjuse tõttu ei saa täita oma kohuseid.

Külavanema ja ta asetäitja amet on sunduslik ja tasuta ning ei või kohuslase nõusolekuta ühtesoodu kesta üle 6 kuu.

§ 68. Ametikohuste täitmisel külavanemad ja nende asetäitjad kannavad ametimärki, mille kuju kinnitab ja mille kandmise korra määrab Siseminister. Ametimärgi kuju avaldatakse Riigi Teatajas.

§ 69. Külavanemad ja nende asetäitjad peavad vastama järgmistele nõudeile:

- 1) peavad olema vähemalt 25 aastat vanad;
- 2) peavad olema majanduslikult iseseisvad;
- 3) peavad olema oma arenemiselt võimelised täitma külavanema ülesandeid.

§ 70. Külavanema ja ta asetäitja kohuseid võib panna ainult sama valla kodanikele. Valla kodanikud, kes ei ela valla piires, on vabad külavanema ja ta asetäitja ametist, kuid kui nad omavad valla piires iseseisvat majapidamist, võidakse määrata külavanem või ta asetäitja tähendatud kodanike majapidamise tööjoudude hulgast, kes on valla kodanikud ning vastavad käesoleva seaduse § 69 nõudeile, välja arvatud p. 2 nõue majandusliku iseseisvuse kohta.

Eelmises lõikes tähendatud tööjoudude hulgast võidakse määrata külavanemaks või ta asetäitjaks ka § 71 p. 3 tähendatud isikuid.

Käesoleva paragrahvi teise lõike eeskiri on samuti kehtiv isikute kohta, kes ei ole valla kodanikud, kuid omavad valla piires iseseisvat majapidamist.

§ 71. Külavanema ja ta asetäitja ametist on vabad järgmised valla piires elavad sama valla kodanikud:

- 1) riigi- ja omavalitsusteenijad, kellel ei ole valla piires iseseisvat majapidamist või kellel on valla piires majapidamine palgamaa näol;
- 2) tegelikus sõjaväeteenistuses viibivad isikud, misjuures juhul, kui neil on valla piires iseseisev majapidamine, neile kohaldatakse käesoleva seaduse § 70 teise lõike eeskirja;
- 3) valla piires iseseisvat majapidamist omavad isikud, kes on teenistuses mõnes teises majapidamises, misjuures kohaldatakse käesoleva seaduse § 70 teise lõike eeskirja.

§ 72. Keelduda külavanema või ta asetäitja ameti vastuvõtmisest või nõuda ametist vabastamist võivad:

- 1) valla kodanikud, keda tahetakse määrata külavanemaks või ta asetäitjaks väljaspool üldise jaotuse järjekorda;
- 2) valla kodanikud, kes põevad pikaldast haigust või kelle tervislik seisukord takistab külavanema või ta asetäitja kohuseid täitmast või kes on üle 60 aasta vanad;
- 3) valla piires elavad ja iseseisvat majapidamist omavad valla kodanikud, kes seisavad riigi või omavalitsuse teenistuses, misjuures keeldumise korral kohaldatakse käesoleva seaduse § 70 teise lõike eeskirja.

§ 73. Vallavanem ühisel koosolekul vallavanema abidega võib vabastada külavanema või ta asetäitja kohustest valla kodanikke, kelle kutsetegevus ei võimalda külavanema või ta asetäitja ülesannete täitmist, misjuures juhul, kui nad omavad valla piires iseseisvat majapidamist, kohaldatakse neile käesoleva seaduse § 70 eeskirja.

Samas korras võib vallavanem vabastada külavanema või ta asetäitja kohustest teisi perekonnaliikmeid, kui üks neist on järjekorras olnud külavanemaks või ta asetäitjaks.

§ 74. Külavanemad ja nende asetäitjad määrab ametisse vallavanem ühisel koosolekul vallavanema abidega järjekorras valla vastava piirkonna kodanike seast.

Külavanemate ja nende asetäitjate ametisse määramise lähema korra määrab volikogu.

§ 75. Külavanemate ülesandeks on:

- 1) vallavanema üldiste korralduste ning teadete kuulutamine elanikele;
- 2) valismaterjalide kättetoimetamine;
- 3) maksulehtede kättetoimetamine;
- 4) statistiliste ja muude andmete kogumine;
- 5) teede korrashoiu tööde korraldamine vallavanema või ta abi juhatusel;
- 6) õnnetustest ja nakkushaiguste juhtudest vallavanemale või ta abile teatamine; tulikahjude kustutamiseks ning looduslike õnnetuste vastu võitlemiseks kohalike elanike appikäsutamine;
- 7) vallas ilmsiks tulnud ja neile teatavaks saanud süütegudest politseile, vallavanemale või ta abile teatamine;
- 8) kui asjaolud ei kannata viivitust, abinõude rakendamine süütegude katkestamiseks kui ka süüdlaste kinnipidamiseks viimaste tabamisel süüteolt, kui on karta, et nad enne politsei- või kohtuvõimude kohale jõudmist võivad põgeneda, misjuures kinnipeetud isikud tuleb anda viivitamata politsei või vastava kohtuvõimu korraldusse;
- 9) politsei- või kohtuvõimudele süütegude katkestamisel ja süüdlaste jälitamisel abiksolemine.

Vallavolikogu võib külavanema vabastada eelmise lõike p. 1–5 nimetatud ülesannetest, pannes need mõnele vallaomavalitsuse teenijale.”

Külavanema staatuse käsitus Eesti Vabariigis esimesel iseseisvusajal oli siinkohal vajalik ka seetõttu, et 2016. aasta 7. juunil vastu võetud Haldusreformi seaduse³⁸ arutamisel Riigikogus tõstatati (kuigi tulemusteta) külavanema Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest detailsem sätestamine. Paljud vallavolikogud on oma määrusega kehtestanud Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 58 lõike 3 alusel Külavanema statuudi.

Vene Ajutise Valitsuse määrustes sätestatud linnaosa esinduskogu (tänapäevasealt linnaosakogu) otsevalimise põhimõte leidis järgimist nii Narva linna ja Narva-Jõesuu alevi ühinemise tingimusi sätestavas seaduses kui ka linnaosade üldised õiguslikud alused kehtestanud Linnaseaduses. Võib öelda, et linnaosade juhtimismudel oli demokraatlik ja liberaalne mitte ainult tolleaegses, vaid seda ka tänases õigusruumis. Seejuures andis keskvalitsuse tsentraliseerimispoliitika paradoksaalselt linnaosadele suurema autonoomia – linnaosade ülesandeid ei määranud vahetult linnavolikogu, vaid lõpliku otsuse tegi siseminister. Seega järgib tolleaegne linnaosade juhtimiskorraldus ligi pool sajandit hiljem, 1985. aastal heaks kiidetud Euroopa kohaliku omavalitsuse hartas väljendatud demokraatlikke väärtusi – demokraatiat ja kodanikulähedust.

Kahjuks ei jõutud enne 1940. aasta sündmusi Eestis linnasisest detsentraliseerimist laiaulatuslikumalt rakendada hakata, välja arvatud Narva ja Narva-Jõesuu näide. Seetõttu puudub ka pikemaajalisem praktika ja järelduste tegemise võimalus Linnaseaduse toimimise ja tulemuslikkuse kohta. Euroopas alanud üldist linnastumise protsessi ja linnade elanike arvu kasvu arvestades oleks vähemalt Tallinnas linnaosade sisuline moodustamine olnud reaalne ja otstarbekas.

³⁸ RT I 21.06.2016

3. TALLINNA LINNA DETSENTRALISEERIMINE AASTAIL 1940–1989

Kohalik omavalitsus kui institutsioon likvideeriti NSV Liidu poolt ametisse pandud peaministri (presidendi ülesannetes) dekreediga 25. juulist 1940.a, millega lõpetati maa-, linna, linnaosa- ja vallavolikogude, nende komisjonide ja valitud esindajate volitused ning pandi nimetatud organite ülesanded maa-, linna-, linnaosa- ja vallavalitsustele³⁹. Selgituseks toodi⁴⁰, et Riigivolikogu poolt 21. juulil 1940 vastu võetud Deklaratsiooniga riigivõimust Eestis kuulutati nõukogude võim kehtivaks kogu Eesti maa-alal, mille kohaselt kõik võim Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis kuulub linna kui maa töötavale rahvale töötava rahva saadikute nõukogude näol. Kuna maa-, linna-, linnaosa- ja vallavolikogude tegevus nüüdsest peale osutuks vastuoluliseks eeltähendatud deklaratsiooniga, lõpetatakse eeltoodud seadusega nende ning nende poolt valitud komisjonide tegevus, pannes kuni töötava rahva saadikute nõukogude tegevusse astumiseni kohalike omavalitsuste esinduskogude ja komisjonide ülesanded vastavalt maa-, linna-, linnaosa ja vallavalitsuste peale. Etteruttavalt märgime, et lubatud töötava rahva saadikute nõukogude valimised toimusid alles 1948. aastal.

25. juuli 1940. aasta seaduses oli veel märgitud kohalikku omavalitsust, kuid täpselt kuu aega hiljem, sama aasta 25. augustil vastu võetud Eesti NSV Konstitutsioonis⁴¹ enam kohaliku omavalitsuse mõistet ei ole⁴². See Konstitutsioon oli NSV Liidu 1936. aasta stalinliku konstitutsiooni koopia ja sätestas muuhulgas:

„§ 2. ENSV poliitiliseks aluseks on töötava rahva saadikute Nõukogud (TRSN), mis on kindlustatud kapitalistide ja suurmaomanike võimu kukutamise ja proletariaadi diktatuuri kehtimapaneku tagajärjel.

§ 3. Kõik võim ENSV-s kuulub linna ja maa töötavale rahvale töötava rahva saadikute Nõukogude kaudu.”

TRSN-id olid riigivõimu organid, mida sätestas ka Konstitutsioon. Viimase kohaselt: „§ 52. Riigivõimuorganeiks maakondades, linnades, valdades ja alevites on töötava rahva saadikute Nõukogud.

§ 53. Maakondade, linnade, valdade ja alevite töötava rahva saadikute Nõukogud valitakse vastava maakonna, linna, valla või alevi töötava rahva poolt kaheks aastaks.”

Muuhulgas, nii selle Konstitutsiooni alusel kui ka hiljem kogu nõukogude võimu perioodil oli kõrgema astme TRSN-il õigus tühistada madalama astme TRSN-i ja nende täitevkomiteede otsuseid ja korraldusi. 1940. aasta Konstitutsiooniga sätestatud

³⁹ Maa-, linna- ja vallavolikogude tegevuse lõpetamise seadus. RT 1940, 83, 783.

⁴⁰ <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=maahaal19400726.2.18..>

⁴¹ ENSV konstitutsioon. RT 1940, 111, 1117.

⁴² Pole harvad täiesti eksitavad kirjutised, kus nõukogude perioodi kohta kasutatakse mõistet kohalik omavalitsus. Nt „Ajalooline Ajakiri” 2011, 1 (135) on Atko Remmeli artiklis „Religiooniseaduste kontrollimise kaastöökomisjonid Nõukogude Eestis” väide (lk 86), et „kuni 1977. aastani oli kohalike omavalitsuste nimeks „töörahasaadikute nõukogu täitevkomiteed”, seoses uue konstitutsiooniga muutus nimetus „rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteeks”. Nimetuse muudatus on õige, aga mingit seost kohaliku omavalitsusega ei olnud.

põhimõtted kehtisid Nõukogude perioodi lõpuni. Seadusandlusse toodi hiljem sisse üks täiendav tingimus, et alama astme otsuseid saab tühistada vaid juhul, kui need ei vasta seadustele. Selleks ajaks oli aga võim juba niivõrd tugeva tsentraliseeritud kontrolli all, et tühistamist vajavaid otsuseid lihtsalt vastu ei võetudki.

Huvitav on märkida, et need TRSN-id pidid arvukate muude ülesannete kõrval kindlustama riigikorra kaitset ja aitama kaasa maa kaitsevõime tugevdamisele. TRSN-id moodustasid igapäevase tegevuse juhtimiseks täitevkomiteed.

Üle 200 000 elanikuga linnades olid töörahva saadikute nõukogude süsteemis ette nähtud territoriaalsete allüksuste – linnarajoonide – moodustamine, kusjuures iga 100 000 elaniku kohta sai moodustada ühe linnarajooni.

Seondult Tallinna linnarajoonidega märgime, et 1940. aasta 29. juulil oli Tallinnaga liidetud Nõmme linn, mis teatavasti oli iseseisev linn 1926. aastast. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 18. mai 1945. aasta seadlusega „Tallinna linna rajoneerimise kohta”⁴³ moodustati Tallinnas 4 rajooni: Kesklinna rajoon, 8. juunil 1961 nimetati Keskrajooniks; Kopli (alates 1948. aastast Kalinini) rajoon⁴⁴; Mererajoon; Nõmme.

Sama seadlusega loodi linnarajoonide töörahvasaadikute nõukogud (TRSN-id) ja kinnitati nende linnarajoonide piirid⁴⁵. Eelnevalt oli ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 2. märtsi 1945. aasta seadlusega laiendatud Tallinna piire Merivälja, Pirita, Iru ja Kose küla võrra⁴⁶. 1956. aasta 16. juunist liideti Nõmme Keskrajooniga. Tallinnas elas siis alla 300 000 inimese (tabel 3).

Tabel 3

Tallinna elanike arv (tuh in) aastatel 1939–2017^x

1939	145,0	1970	362,5	2001	399,7
1945	127,1	1976	408,5	2005	396,0
1950	189,7	1979 ^x	428,5	2011 ^x	392,3
1956	267,0	1985	464,0	2015	434,4
1959 ^x	279,9	1989 ^x	479,0		
1966	335,4	1995	434,8		

^x Märkus: tärniga märgitud aastail toimus rahvaloendus.

⁴³ Kopli, Kesklinna, Mere ja Nõmme rajoonide moodustamine. ENSV Teataja 1945, 22, 317.

⁴⁴ ENSV Teataja 1948, 110

⁴⁵ ENSV Teataja 1945, 22, 317.

⁴⁶ ENSV Teataja 1945, 15, 226.

16. juuni 1956. aasta Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse kohaselt Nõmme rajoon likvideeriti ja selle territoorium liideti Keskrajooniga. Tallinnasse jäi seejärel kolm linnarajooni:
Kalinini rajoon,
Keskrajoon,
Mererajoon.

Linna tulevikuperspektiive arvestades liideti ENSV Ülemnõukogu otsusega 29. märtsist 1958 Tallinna linnasarasega suured maa-alad Muugal, Mõigus, Pääskülas, Kadaka külas, Haaberstis, Mustjõel ja Õismäel. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi 21. detsembri 1962. aasta seadlusega allutati administratiivselt Tallinna Linna Mererajooni TRSN Täitevkomiteele Maardu ja Kallavere tööstus- ja elamuasulad. 1975. aastal liideti Tallinnaga Kakumäe poolsaar ja Tiskre ümbrus, mida peeti silmas uute tähtsate puhkealadena⁴⁷.

Tallinnas oli 1970. aastal 362,5 tuhat ja 1976. aastal 408,5 tuhat inimest⁴⁸. Seega ületas Tallinna elanike arv 1970. aastate algul 400 000 piiri ja linnas tuli moodustada neli rajooni. Ka rajoonide nimed sai muuta ajastule sobivamaks (imekombel säilitati Mererajoon).

3. jaanuaril 1974. aastal moodustati uus Oktoobri rajoon ja Tallinna linn jaotati neljaks linnarajooniks.

Oktoobri rajoon (1974–1991) moodustati endistest Keskrajooni aladest (eelkõige Mustamäe, Lilleküla). Aastatel 1991–1993 oli linnarajooni nimi Läänerajoon. Keskrajooni põhiosa nimetati 3. jaanuaril 1974. aastal ümber Lenini rajooniks (sai Keldrimäelt juurde mõningal määral Mererajooni alasid). Aastatel 1991–1993 oli linnarajooni nimi Lõunarajoon.

Kalinini rajoon (1948–1990); aastatel 1991–1993 oli linnarajooni nimi Põhjarajoon. Mererajoon, aastatel 1991–1993 oli linnarajooni nimi Idarajoon.

Nii pindalalt kui ka rahvaarvult oli suurim Mererajoon (tabel 4).

Tabel 4

Tallinna linnarajoonid 1974–1990 ja nende rahvuslik struktuur 1989. aastal

	Kalinini rajoon	Lenini rajoon	Mererajoon	Oktoobri rajoon
Pindala (km ²)	32,3	42,7 (koos Sauega 46,2)	57,6 (koos Maarduga 80,2)	23,7
1989. aasta rahvaloendusel rahvaarv	118 654	94 761	149 574	115 985
Rahvuslik koosseis, %				

⁴⁷ Eesti Nõukogude Entsüklopeedia 7. kd, Tallinn 1975, lk 447.

⁴⁸ <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/tallinn3>

eestlasi	38,38	61,33	38,61	56,76
venelasi	47,78	30,37	48,36	33,96
ukrainlasi	5,95	3,31	5,66	3,61
valgevenelasi	3,24	1,65	3,11	2,10
juute	0,68	0,68	0,72	0,94
soomlasi	0,66	0,59	0,66	0,81

Kalinini rajoon sai lõplikud piirid 1975. aastal, hõlmates Kopli, Kalamaja, Pelgulinna, Pelguranna, Väike-Õismäe, Kakumäe, Tiskre, Rocca al Mare ja Harku järve ümbruse. Piiriks Oktoobri rajooniga olid Harku paemurru raudteeharu, Paldiski maantee, Toompuiestee (toonane nimetus J. Gagarini puiestee) ja Põhja puiestee.

Lenini rajoon sai lõplikud piirid 1975. aastal. Siis hõlmas Lenini rajoon suurema osa Kesklinnast ning Nõmme. Lenini rajooni haldusalasse kuulus ka Saue, kus oli alevi (1994. aastast linna) rahvasaadikute nõukogu ja selle täitevkomitee.

Mererajoon hõlmas Tallinna idapoolse osa, sealhulgas Mere puiestee ja Tartu maantee vahelise osa kesklinnast, Kadrioru, Pirita, Merivälja, Kose, Mõigu, Ülemiste ja mitu muud väiksemat linnaosa ning kogu Lasnamäe. Aastatel 1963–1991 kuulus Mererajooni koosseisu ka Maardu linn.

Oktoobri rajoon hõlmas põhiliselt Tallinna vanalinna, Luise ja Ülase tänava piirkonda, Lilleküla ja Mustamäe (koos Nõmme Vana-Mustamäega). Loodes ja põhjas piirnes Kalinini, lõunas ja kagus Lenini ning idas (Mere puiesteel)

Mererajooniga. Tänapäeval jaotuvad endised linnarajooni alad Mustamäe, Nõmme ja Kesklinna linnaosade vahel.

1979. aastal vastu võetud Kohalike rahvasaadikute nõukogude valimise seaduse⁴⁹ § 14 alusel tuli Tallinna linnarajooni rahvasaadikute nõukogu valimistel moodustada 75 kuni 150 ühemandaadilist valimisringkonda. See tähendas ka linnarajooni rahvasaadikute nõukogu suurust. Seadusega kehtestatud normide piires määras valimisringkondade arvu, lähtudes elanike arvust, territooriumist ja muudest kohalikest tingimustest, iga rajooni ning vabariikliku alluvusega linna rahvasaadikute nõukogu valimisteks Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium; rajoonilise alluvusega linna, Tallinna linnarajooni, alevi ja küla rahvasaadikute nõukogu valimisteks aga kõrgemalseisva rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee. Vastava rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee moodustas kogu nõukogu territooriumil võrdse elanike arvuga valimisringkonnad.

Loosunglikult toimus siis kõige laialdasem ja sügavam detsentraliseerimine konstitutsiooni alusel. 1978. aastal võeti vastu uus ENSV Konstitutsioon. Selle VI osa oli „Kohalikud riigivõimu- ja valitsemisorganid Eesti NSV-s” ja 14. peatükk „Kohalikud rahvasaadikute nõukogud”. Selle Konstitutsiooni üks suuremaid muudatusi, võrreldes varem kehtinud 1940. aasta Konstitutsiooniga, oli see, et Tööraha Saadikute Nõukogud asendati Rahvasaadikute Nõukogudega, kuivõrd eeldati, et NSV Liidus kogu tööeline rahvas töötab ja ei ole vaja eraldi kasutada nimetust „tööraha”.

⁴⁹ ENSV Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja, 6. juuli 1979 Nr 24 (691).

„§ 124. Riigivõimuorganiteks linnades, rajoonides, Tallinna linnarajoonides, alevites ja maa-asulates on vastavad rahvasaadikute nõukogud.

§ 125. Kohalikud rahvasaadikute nõukogud otsustavad kõiki kohaliku tähtsusega küsimusi, lähtudes üldriiklikest ja nõukogu territooriumil elavate kodanike huvidest, ning viivad ellu kõrgemalseisvate riigiorganite otsuseid, juhivad alamalseisvate rahvasaadikute nõukogude tegevust, võtavad osa vabariikliku ja üleliidulise tähtsusega küsimuste arutamisest ning esitavad nendes küsimustes oma ettepanekuid. Kohalikud rahvasaadikute nõukogud juhivad oma territooriumil riiklikku, majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist ülesehitustööd; kinnitavad majandusliku ja sotsiaalse arengu plaanid ning kohaliku eelarve; juhivad neile alluvaid riigiorganeid, ettevõtteid, asutusi ja organisatsioone; tagavad seaduste täitmise, riikliku ja avaliku korra ning kodanike õiguste kaitse; aitavad kaasa riigi kaitsevõime tugevdamisele.

§ 126. Oma volituste piires kohalikud rahvasaadikute nõukogud tagavad komplekse majandusliku ja sotsiaalse arengu oma territooriumil; kontrollivad seadusandlusest kinnipidamist sellel territooriumil asuvate kõrgemalseisva alluvusega ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide poolt, koordineerivad ja kontrollivad nende tegevust maakasutuse, looduskaitse, ehitustegevuse, tööjõuressursside kasutamise, tarbekaupade tootmise ning elanike sotsiaalse, kultuurilise, elutarbeline ja muu teenindamise alal.

§ 127. Kohalikud rahvasaadikute nõukogud võtavad vastu otsuseid neile NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega antud volituste piires. Kohalikud nõukogude otsused on kohustuslikud kõigile nõukogu territooriumil asuvatele ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele, samuti ametiisikutele ja kodanikele.

§ 128. Kohalike rahvasaadikute nõukogude istungjärgud kutsutakse kokku nende täitevkomiteede poolt vähemalt neli korda aastas.

Kohalikud rahvasaadikute nõukogud võivad istungjärgudel läbi vaadata ja lahendada ükskõik millise küsimuse, mis on antud nende pädevusse NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega. Küsimuste loetelu, mida võib läbi vaadata ja lahendada ainult istungjärgudel, määratakse kindlaks seadustega kohalike rahvasaadikute nõukogude kohta.

§ 129. Kohalikud rahvasaadikute nõukogud valivad saadikute hulgast alatised komisjonid kohalike nõukogude pädevusse kuuluvate küsimuste eelnevaks läbivaatamiseks ja ettevalmistamiseks, samuti nõukogude otsuste elluviimisele kaasaaitamiseks, riigiorganite, ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide tegevuse kontrollimiseks.

Kohalike nõukogude alatiste komisjonide soovitusel kuuluvad kohustuslikule läbivaatamisele vastavates riiklikes, ühiskondlikes organeis, ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides. Läbivaatamiste tulemustest või rakendatud abinõudest tuleb komisjonidele teatada kindlaksmääratud tähtaja jooksul.

§ 130. Kõrgemalseisvatel kohalikel rahvasaadikute nõukogudel on õigus tühistada alamalseisvate nõukogude ja nende täitevkomiteede akte, kui need ei ole vastavuses seadusega.

§ 131. Kohalikud rahvasaadikute nõukogud tegutsevad tihedas koostöös ühiskondlike organisatsioonide ja töökollektiividega, esitavad kõige tähtsamad küsimused kodanikele arutamiseks, kaasavad neid alatiste komisjonide, täitevkomiteede ja teiste nõukogude aruandvate organite töösse, suunavad kohalike vabatahtlike ühingute tööd ja arendavad elanike omaalgatuslikku tegevust.”

Konstitutsiooni 15. peatükk oli: „Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed.

§ 132. Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitvateks ja korraldavateks organiteks on nende poolt saadikute hulgast valitavad täitevkomiteed järgmises koosseisus: esimees, esimehe asetäitjad, sekretär ja liikmed.

Täitevkomiteed annavad vähemalt kord aastas aru neid valinud nõukogudele, samuti koosolekutel töökollektiivides ja kodanike elukoha järgi.

§ 133. Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed on vahetult aruandekohustuslikud niihästi neid valinud nõukogu kui ka kõrgemal seisva täitva ja korraldava organi ees.

§ 134. Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed juhivad riiklikku, majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist ülesehitustööd vastavate nõukogude territooriumil neid valinud nõukogude ja kõrgemalseisvate riigivõimu- ja valitsemisorganite otsuste alusel. Täitevkomiteed kutsuvad kokku nõukogude istungjärgud; koordineerivad nõukogu alatiste komisjonide tööd; abistavad rahvasaadikuid nende kohustuste täitmisel; organiseerivad nõukogude ja kõrgemalseisvate riigiorganite otsuste, samuti valijate juhendite täitmist; juhivad neile alluvaid valitsemisorganeid.

§ 135. Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed oma pädevuse piires võtavad vastu otsuseid ja annavad korraldusi.

§ 136. Kõrgemalseisvate rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed võivad tühistada alamalseisvate täitevkomiteede otsuseid ja korraldusi.

§ 137. Rahvasaadikute nõukogude volituste lõppemisel säilitavad nende täitevkomiteed oma volitused kuni täitevkomiteede valimiseni rahvasaadikute nõukogude uue koosseisu poolt.

§ 138. Täitevkomiteede osakonnad ja valitsused moodustatakse rajoonide, vabariikliku alluvusega linnade, Tallinna linnarajoonide rahvasaadikute nõukogude poolt ning alluvad oma tegevuses nii nõukogudele ja nende täitevkomiteedele kui ka vastavatele kõrgematele riigivalitsemisorganitele.”

Veelgi ilmekamalt saab tolleaegsete kohalike nõukogude „kõikvõimsust”, tegelikult muidugi silmakirjalikkust, näidata kohalike rahvasaadikute nõukogude erinevate seaduste alusel (nt 1971. aastal võeti vastu Linna ja linnarajooni töörahvasaadikute nõukogude seadus), kus sätestati, et saadikute nõukogud kinnitavad oma territooriumi majandusliku ja sotsiaalse arengu jooksvad ja perspektiivplaanid, korraldavad ja kontrollivad nende täitmist, arvestavad majandusliku ja sotsiaalse arengu jooksvate ja perspektiivplaanide väljatöötamisel valijate juhendeid ning ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide (silmas peeti partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioone), samuti ühiskondlike organisatsioonide (ALMAVÜ jne) kollektiivide ettepanekuid. Nõukogud pidid kinnitama tema territooriumil asuvate ettevõtete jooksvad ning perspektiivsed tootmis- ja finantsplaanid jne. Vastavates seadustes oli kümneid ja kümneid sätteid, mille kohaselt kohalik nõukogu pidi alluval territooriumil majanduslikku ja sotsiaalset arengut kontrollima, koordineerima, suunama jne. Tegelikult iseloomustas 1988. aastal vastavalt ajastu nõuetele (kuigi perestroika ja avalikustamine olid alanud) ilmunud kohalike nõukogude tuntuimate uurijate, Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi õigusteadlaste Albert Paltseri ja Ilmar Selge brošüür⁵⁰, mille kohaselt „kohaliku nõukogu ja tema organite tegevus alluva territooriumi kompleksse majandusliku ja sotsiaalse arengu planeerimisel on olulisel

⁵⁰ Albert Paltser, Ilmar Selge. Võimalused rahvasaadikute nõukogude õiguste laiendamiseks ja tegevuse täiustamiseks. Tallinn, Eesti Teadus- ja Tehnikainformatsiooni ning Majandusuuringute Instituut, 1988, lk 6.

määral raskendatud ka seetõttu, et mitmed ministeeriumid ja ametkonnad ei taga alluvate koondiste, ettevõtete ja organisatsioonide poolt plaaniprojektide, kinnitatud plaanide näitajate ja nende muutmise ettepanekute kohaliku nõukogu täitevkomiteele esitamise kehtestatud korra ja tähtaegade järgimist, ei võta alati arvesse nõukogude põhjendatud arvamusi ja ettepanekuid territooriumi kompleksse arengu küsimustes.”

Tolleaegseid õigusakte lugedes tekitab muuhulgas arusaamatust ka küsimus, kui mingi ülesanne on üheaegselt pandud nii linna kui ka linnarajooni rahvasaadikute nõukogule või tema täitevkomiteele, siis kes ja kuidas peab ülesandega tegelema? Ühe näitena toome siinkohal Eesti NSV Ministrite Nõukogu 13. novembri 1987. aasta määruse nr 585 „Elamukooperatiivi näidispõhikirja” kinnitamise kohta⁵¹, kus märgiti: „Rajoonide, linnade ja linnarajoonide rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedel on lubatud anda elamukooperatiividele NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatud korras üle riiklike kapitaalmahutustega ehitatavaid või valmisehitatud elamuid, kusjuures kooperatiivid hüvitavad tegelikult tehtud kulutuste maksumuse, samuti müüa nende mahakantud elamuid nende taastamiseks, rekonstrueerimiseks või kapitaalremondiks.

Otsuse elamukooperatiivi moodustamise kohta võtab vastu rajooni, linna või linnarajooni rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee poolt kooperatiivi astuda soovijatena arvel olevate isikute hulgast kooperatiivi suunatud kodanike üldkoosolek. Otsuse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juurde kooperatiivi moodustamise kohta võtab vastu rajooni, linna või linnarajooni rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee töökollektiivi ettepanekul, kuhu kuuluvad kooperatiivi astuda soovijatena arvel olevad töötajad.

Noorte elamukooperatiiv moodustatakse rajooni, linna või linna rajooni rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee juurde komsomoli rajooni-, linna- või linnarajoonikomitee ettepanekul ning ettevõtte, asutuse või organisatsiooni juurde nende ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töökollektiivide, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide ettepanekul, kelle juurde kooperatiiv moodustatakse.”

Juba 1980. aastate lõpul tõusetus Eesti iseseisvuse taastamise protsessis üheks olulisemaks teemaks Tallinna juhtimise otstarbekas detsentraliseerimine nelja kunstliku linnarajooni asemel. Paljud teadlased ja poliitikud, aga ka valdkonnaga seotud ametnikud rõhutasid tol ajal, et Tallinna jagamisel rajoonideks (linnaosadeks) tuleb arvestada piirkondade ajaloolist arengut, erinevat elulaadi, sotsiaalmajanduslike probleemide, sh hoonestuse sarnasust jms iseärasusi.

⁵¹ ENSV Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja, 18. detsember 1987 Nr 46 (823).

4. TALLINNA LINNASISESE JUHTIMISE ETTEVALMISTUSED AASTATEL 1989–1993

1989. aasta 10. detsembril valiti poole sajandi järel esimest korda taas Tallinna Linnavolikogu. Linn oli 1974. aastast jagatud neljaks linnarajooniks, mis kandsid ajastule omaselt poliitiliselt "korrektseid" nimesid (v.a. Mererajoon). Oleme juba eelnevalt märkinud, et linnarajoonide moodustamisel nõukogude võimu ajal ei järgitud linnasiseseid suuri erinevusi ajaloolises arengus, linnaehituses, elanike elulaadis jne. Linnarajoonide täitevkomiteed paiknesid kõik südalinnas ja nt kolme linnarajooni (Mere, Kalinini ja Lenini rajooni) piirid said kokku Raekoja platsi taga Maiasmoka kohviku ees. Seetõttu saigi 1980. aastate lõpul alanud ühiskonna demokratiseerimise protsessis Tallinnas oluliseks otstarbekate piiridega, põhjendatud ülesannetega ja piisava rahastusega linnaosade moodustamine. Juba enne valimisi, algasid 1980. aastate lõpul nii rahvakoosolekutel kui linna struktuurides (nt Oktoobri rajooni täitevkomitees esimees Mati Arro initsiatiivil) arutelud, kuidas linna juhtimist detsentraliseerida.

Tallinna Linnavolikogu 10. detsembri 1989. aasta valimistel polnud vist ühtegi kandidaati, kelle valimisplatvormis polnuks nõudmist likvideerida senised kunstlikud linnarajoonid ning moodustada sotsiaalmajanduslikult ja juhtimisalaselt otstarbekad linnaosad. Juba kuu aega varem, 1989. aasta 10. novembril vastu võetud Kohaliku omavalitsuse aluste seadus⁵² sätestas (§ 10), et haldusüksuse elanike initsiatiivil võib valla-, alevi- ja linnavolikogu moodustada haldusterritooriumil omavalitsuslike allüksustena valla-, alevi- ja linnaosi. Volikogu võis delegeerida oma volitusi teatud küsimuste lahendamiseks vastava allüksuse eestseisusele või vanemale, kelle staatus ja volitused tulnuks kindlaks määrata Valla-, Linna- ja Maakonnaseadusega. Nagu teame, need seadused jäid vastu võtmata, täpsemalt – nende eelnõusid ei koostatudki.

Tallinna Linnavolikogu valimiste järgse pealinna linnasisese juhtimise reguleerimise seisukohalt oli oluline tähtsus Ülemnõukogu Presiidiumi 6. detsembri 1989. aasta seadlusel „Omavalitsusliku haldussüsteemi loomisest”⁵³, mille punkt 7 kohaselt: „Tallinnas jätkavad linnarajoonid tegevust kuni küsimuse täiendava reguleerimiseni Eesti NSV seadusandlusega. Linnarajoonide ja teiste Tallinna omavalitsuslike üksuste organite pädevuse piiritleb Tallinna Linnavolikogu. Tallinna linnarajoonide täitevorganite moodustamisel lähtutakse Eesti NSV kohaliku omavalitsuse aluste seaduse paragrahvi 6 lg. 8 ja paragrahvist 12⁵⁴, kusjuures nende täitevorganite juhid ei või olla Tallinna Linnavolikogu liikmed

⁵² Kohaliku omavalitsuse aluste seadus. ENSV ÜVT 1989, nr. 34, art. 517

⁵³ Omavalitsusliku haldussüsteemi loomisest. ENSV ÜVT 1989, nr. 40, art. 614

⁵⁴ § 6, lg 8 sätestas „Valla-, alevi- ja maavanem ning linnapea, samuti vastavate valitsuste liikmed peavad valdama eesti keelt, vene keelt ja teisi keeli, lähtudes Eesti NSV keeleseaduse nõuetest“ ning § 12 reguleeris vabariikliku linna linnapea ja linnavalitsuse tööd.

ning nad kinnitab Tallinna Linnavolikogu hiljemalt ühe kuu jooksul pärast nimetamist vastava linnarajooni volikogu poolt.” See oli ainus õigusakt, kus märgiti linnarajooni volikogu ning pandi talle ka ülesanne. Samas 1989. aasta 8. augustil vastu võetud Kohalike rahvasaadikute nõukogude valimise seadus ei näinud ette linnarajoonide volikogude valimist.

1989. aasta Kohalike rahvasaadikute nõukogude valimise seaduse § 11 lg 2 kohaselt tuli mandaatide arvu puhul lähtuda järgmistest piirsuurustest: rajooni rahvasaadikute nõukogus 30 kuni 50; vabariikliku alluvusega linna rahvasaadikute nõukogus 20 kuni 50; Tallinna rahvasaadikute nõukogus 80; rajoonilise alluvusega linna, alevi ja küla rahvasaadikute nõukogus 5 kuni 30. Linnarajooni ei olnud selles seaduses enam nimetatud. Kaks aastat varem vastu võetud Eesti NSV kohalike rahvasaadikute nõukogu valimiste seaduse alusel tuli nagu eelnevalt märgitud Tallinna linnarajoonides moodustada 75–150 valimisringkonda, mis kajastas ka linnarajooni rahvasaadikute nõukogu suurust

Linnarajooni volikoguna võis 1989. aasta detsembris toimunud valimiste järgselt kõige loogilisemalt mõista antud linnarajooni territooriumilt Tallinna Linnavolikogusse valitud saadikute rühma. Raamatu autori mäletamist mööda erinevates linnarajoonides ja isegi sama rajooni piires erinevatel linnavolikogu liikmetel oli erinev seisukoht nn linnarajooni volikogus osalemisest. Nt Lenini rajoonist valitud linnavolikogu liikmed (vist ka mitte kõik?) käisid küll mõned korrad koos, kuid siis see tegevus lakkas.

Samal ajal jätkusid valitud Tallinna Linnavolikogus ägedad vaidlused linna otstarbeka detsentraliseerimise teemadel – mis peaksid olema linnaosa ülesanded, kuidas neid rahastatakse kuni selleni välja, mitu linnaosa on otstarbekas moodustada. Põhimõttelist tuge saime 1985. aastal Euroopa Nõukogus heaks kiidetud Euroopa kohaliku omavalitsuse hartast⁵⁵, mille artikkel 6 võimaldab kohalikel võimuorganitel seaduses lubatud piires oma sisemised juhtimisorganid ise kindlaks määrata, et kohandada need vastavalt kohalikele oludele ja tagada efektiivne juhtimine

Tallinna juhtimise teema olulisust kinnitab ka asjaolu, et Vabariigi Valitsus tegi oma 16. juuli 1991. aasta määruses “Vabariiklike ministeeriumide, riiklike ametite ja kohaliku omavalitsuse organite töö kohta haldusreformi läbiviimisel” p 15 alusel Tallinna Linnavalitsusele ülesandeks esitada kooskõlastatult Tallinna Linnavolikoguga 1. detsembriks 1991 Vabariigi Valitsusele ettepanekud linna territoriaalse jaotuse ning võimu detsentraliseerimise küsimuste kohta.⁵⁶

Ainuüksi territoriaalse aluse küsimuse keerulisust (linnaosa ülesannetest ja nende rahastamisest rääkimata) kinnitab see, et pakuti ettepanekuid jagada pealinn umbes kümnest kuni peaaegu saja linnaosani. Tallinna Linnavalitsuses kiideti heaks projekt linna 84 asumiga ja linnavalitsuse otsusega 26.oktoobrist 1990 pandi „Tallinna territoriaalne alus” rahvaarutelule⁵⁷. Skeem avaldati ajalehes „Õhtuleht” sama aasta

⁵⁵ Euroopa kohaliku omavalitsuse harta. RT II 1994, 26, 95.

⁵⁶ RT 1991, 26, 322.

⁵⁷ Sepp, Toomas; Lõhmus, Mikk (2005). Managing the City of Tallinn - opportunities and challenges. „4th International City Administration Conference” – „Capital City Administration: Opportunities and Challenges” : Tallinn, 22-24 September 2004”. Tallinn: Infotrükk OÜ, lk 103–133.

oktoobris ning nägi ette linna jagamise vähemalt 9 linnaosaks. Need olid Väike-Õismäe, Kakumäe, Pirita, Lasnamäe (koos Mõiguga), Kristiine (koos Mustjõe, Kitseküla ja Luite asumitega), Kesklinn (koos Kalamajaga), Kopli, Nõmme ja Mustamäe.

Põhiküsimus selles valdkonnas oli aga kahtlemata linnaosade õiguslik ja majanduslik sisustamine. Noore demokraatia tingimustes tekkis siis ka Tallinnas **palju seltse ja kodanike ühendusi**. Mitmete seltside (Nõmme Heakorra Selts, Nõmme Linna Taastav Kogu, Kadrioru Selts, Kalamaja Selts, Merivälja Majaomanike Selts, Pelgulinna Selts jpt) eesmärgiks oli oma asumi või linnaosa ajaloolise staatuse taastamine või suuremate õiguste taotlemine, samuti ka rahuolematus jätkuvalt kunstlike ja linna sisemise arengu loogikat eiravate linnarajoonide tegevusega.

Ühest küljest oleks suure arvu linnaosade moodustamine jätnudki nad nõ seltsi õigustesse, kellele oleks küll jõukohane kohalik kultuurielu, kuid mitte teede ja tänavate hooldus (nt lumekoristus), rääkimata haridusest, sotsiaalhoolekandest või muudest sellistest ülesannetest. Teisest küljest ja mitte vähem tähtsana oli suur osa linnast (eelkõige uusrajoonid nagu Lasnamäe) taoliste kodanike ühenduste poolt täielikult katmata. Tallinna Linnavolikogus ja Linnavalitsuses kujunes valdav seisukoht (mitte veel otsusena), et haldussuutlike linnaosade arv peaks jääma alla tosina, kes suudaksid täita kohalikke sotsiaalseid ja majanduslikke ülesandeid.

Kindlasti taheti aga kiiresti muuta linnarajoonide nimesid. Leiti, et võiks kasutada ilmakaari, kuigi linnarajoonide asend looduses ei vastanud päris hästi talle pakutud põhiilmakaare nimele. Lähtuti aga sellest, et peagi nende rajoonide arv ja piirid nagunii muudetakse. Seetõttu eriti suurt loomingulisust otsustamisel ei ilmutatud. Kahju oli küll loobuda Mererajooni nimest, aga ohvreid pidi tooma. Ilmakaarte kasutamist püüti linnavolikogus naeruvääristada ettepanekuga võtta neljase jaotuse puhul aluseks kaardimastid (risti, poti, ärtu ja ruutu). See ettepanek sai 7 toetushäält.

Tallinna Linnavolikogu 24. mai 1990 istungil tehti Ülemnõukogu Presiidiumile ettepanek Tallinna linnarajoonide ümbernimetamiseks:

Kalinini rajoon → Põhja-Tallinn

Oktoobri rajoon → Lääne-Tallinn

Lenini rajoon → Lõuna-Tallinn

Mererajoon → Ida-Tallinn

11. aprillil 1991. aastal otsustas Ülemnõukogu Presiidium oma seadlusega⁵⁸ muuta Tallinna linnarajoonide nimetused ja nimetada Kalinini rajoon Põhjarajooniks, Oktoobri rajoon Läänerajooniks, Lenini rajoon Lõunarajooniks ning Mererajoon Idarajooniks.

⁵⁸ RT 1991, 14, 188

Linnasisese juhtimise korrastamise kõrval tegeldi ka aastakümneid varem, nõukogude ajal Tallinna haldusalasse toodud linnaliste asulatega. Tallinna Linnavolikogu 28. veebruari 1991. aasta otsusega toetati Saue alevile (1993. aastast linn) ning 10. oktoobri 1991 otsusega Maardu linnale omavalitsusliku staatuse andmist. Ülemnõukogu Presiidium kinnitas omavalitsusliku staatuse Sauele 6. juunil 1991 ja Maardule 20. novembril 1991.

Tallinna detsentraliseerimise teema takerdus linnavolikogus suurtesse vaidlustesse ning initsiatiivi näitas linnavalitsus. **Esimese Tallinna linnaosana** määratles Tallinna Linnavalitsus 31. jaanuaril 1992. aastal **Haabersti linnaosa** staatuse, kinnitas Haabersti Ajutise Haldusnõukogu (nüüd teatavasti linnaosakogu) koosseisu ja põhikirja. Vastavalt põhikirjale oli Haabersti Halduskeskus Tallinna linna Haabersti linnaosa kohaliku omavalitsuse organ. Kuna linnaosa ülesanded (õigused, kohustused ja vastutus) tekitasid siis ja tekitavad tänapäevani palju vaidlusi, siis on otstarbekas siinkohal tuua ka Haabersti Halduskeskuse tolleaegsed ülesanded.

„Vastavalt temale pandud ülesannetele Halduskeskus (tolleaegses sõnastuses):

1. Kontrollib koolikohustuste täitmist, võtab osa Haabersti haridusasutuste finantseerimisest Halduskeskusele linna eelarvest eraldatud summade piires. Korraldab haridusasutustele kinnistatud munitsipaalse kinnisvara korrashoidu ja kontrollib selle kasutamist.
2. Osutab kaasabi tema territooriumil asuvatele meditsiinasutustele, kui neile on kinnistatud munitsipaalne kinnisvara.
3. Juhib Haabersti elamumajandust, otsustab linnavalitsuse poolt kehtestatud korras eluruumide üürile andmise küsimusi munitsipaalomandisse kuuluvates hoonetes, korraldab nende ekspluatatsiooni ja remonti.
4. Korraldab sotsiaalhooldust ning osutab kaasabi kehakultuuri ja spordi arendamisel.
5. Annab ettevõtetele ja organisatsioonidele rendile ruume munitsipaalomandisse kuuluvates hoonetes ja korraldab nende ekspluatatsiooni.
6. Juhib, täidab tellija funktsioone ja korraldab koos linnavalitsuse vastavate funktsionaalsete struktuuriüksustega tema territooriumil kohaliku tähtsusega kommunaalmajanduse, sotsiaalsfääri, haljastuse objektide ja rajatiste ehitamist ning ekspluatatsiooni.
7. Korraldab koos Tallinna Linnavalitsusega Harku järve ja tema ranna ning Kakumäe ranna heakorraldust tegevust.
8. Annab kaasabi tema territooriumil koos Vabariigi ja Tallinna haldusorganitega avaliku korra ja elanike julgeoleku, tuleohutuse, heakorra, keskkonnakaitse, transpordi, side, ühiskondliku toitlustamise, kaubanduse, teeninduse ja teiste sotsiaalsfääri harude normaalsele arengule.
9. Valdab, kasutab ja käsutab Linnavolikogu ja Linnavalitsuse poolt kehtestatud korras tema tiitlipärasest valduses olevat munitsipaalomandit.
10. Korraldab notariaaltoiminguid seadusega määratud ulatuses.
11. Peab arvestust Haabersti elanike elukohavahetuste kohta, teostab kodanike sisse- ja väljaregistreerimist.
12. Peab sotsiaalabi vajavate elamistingimuste parandamist vajavate perekondade arvestust, registreerib korterivahetusi.
13. Asutab oma tegevuseks vajalikke ettevõtteid või osaleb nende asutamisel, vastavalt Linnavolikogu ja Linnavalitsuse poolt kehtestatud korrale.

Halduskeskus täidab talle eelnevalt toodud ülesandeid ja muid valitsemise ülesandeid vahetult või teiste asutuste, ettevõtete, omavalitsusorganitega sõlmitud lepingute alusel.

Halduskeskuse majandustegevus:

1. Halduskeskus oma põhitegevuseks ja ülesannete ning funktsioonide täitmiseks saab rahalised vahendid Tallinna linnaeelarvest.
2. Halduskeskus võib luua Tallinna Linnavolikogu ja Linnavalitsuse loal registreeritud rahalisi fonde ja moodustada sihtkapitali, võib vastu võtta annetusi ja pärandusi, korraldada kehtestatud loteriisid ja korjandusi.
3. Halduskeskus sõlmib oma ülesannete täitmiseks lepinguid teiste juriidiliste isikute ja kodanikega. Halduskeskusel on õigus astuda lepingulistesse vahekordadesse välisriikide ettevõtete ja pankadega nii vahetult kui ka vahendusorganisatsioonide kaudu ja arendada nendega koostööd.
4. Halduskeskusel on õigus Tallinna Linnavolikogu ja Linnavalitsuse poolt kehtestatud korras osta, müüa ja rentida ning üürida nii juriidilistele isikutele kui kodanikele hooneid, rajatisi, seadmeid, transpordivahendeid ning muid materiaalseid väärtusi, teostades seejuures arveldusi nii sularahas kui pangaülekandega.”

Tallinna Linnavalitsuse 31. jaanuari 1992. aasta määrusega nr 20 kehtestati, et „kuni põhikirjas nimetatud funktsioonide üleandmiseni lahendatakse omavahelisi küsimusi Halduskeskuse, rajoonivalitsuste ja Linnavalitsuse struktuuriüksuste vaheliste kokkulepetega.”

Halduskeskuse juhtimiseks oli kõrgeim juhtorgan kümnest liikmest koosnev haldusnõukogu, kuhu kuulusid Haabersti linnaosast Tallinna Linnavolikokku valitud isikud ja teised Haabersti linnaosas elavad isikud. Haldusnõukogu esimehe valis haldusnõukogu oma liikmete hulgast. Halduskeskuse direktori valis haldusnõukogu. Linnavolikogu kinnitas Haabersti linnaosa piirid ja haldusnõukogu koosseisu (lisa 1) poolteist kuud hiljem – 12. märtsil 1992. aastal, millega alustati linna juhtimise sisulist detsentraliseerimist. Tallinna Linnavalitsuse 7. septembri 1992. aasta määrusega nr 173 suurendati Haabersti Haldusnõukogu koosseisu 15 liikmeni ja seda tehti „seoses vajadusega kaasata Haabersti linnaosa territooriumil asuvate ettevõtete ning külade esindajaid ja täiendavalt Õismäel elavaid linnavolinikke osa võtma Haabersti Haldusnõukogu tööst.”

Haldusnõukogu valis oma liikmete hulgast esimehe. Haldusnõukogu valis Halduskeskuse direktori, kusjuures Haldusnõukogu esimees võis olla ka Halduskeskuse direktor. Nii Haldusnõukogu esimees kui Halduskeskuse direktor olid aruandekohustuslikud Tallinna Linnavalitsuse ees. Halduskeskuse põhikiri määratles Haldusnõukogu funktsioonid, ja mis väärib vast erilist tähelepanu – sätestas analoogiliselt valla- ja linnavolikogule Haldusnõukogu ainupädevusse kuulunud ülesanded.

„Haldusnõukogu funktsioonid on:

1. Põhimõttelise tähtsusega otsuste vastuvõtmine linnaosa sotsiaalse, majandusliku ja kultuurilise arengu küsimustes.
2. Kohalike ressursside ja infrastruktuuri kasutamise korraldamine.
3. Keskkonnakaitse alaste täiendavate nõuete kehtestamine ja nendest nõuetest kinnipidamise kontroll.

Haldusnõukogu ainupädevusse kuuluvad:

1. Halduskeskuse eelarve, selle täitmise ning eelarveliste lisatuluallikate kasutamise aruannete kinnitamine.
2. Tallinna Linnavolikogu poolt kehtestatud korras munitsipaalomandiks oleva vara õigusliku režiimi määramine, selle vara kasutamise ja käsutamise kontrollimine, omandivormi muutmise ja muude omandivormidega koostöötegemise otsustamine.
3. Halduskeskus esitab ja Linnavalitsus kinnitab palgaliste ametikohtade struktuuri ja arvulise koosseisu, palgafondi ja palgamäärad.
4. Revisjonikomisjoni koosseisu ja teiste komisjonide koosseisu ja nende esimeeste valimine ja ametist vabastamine.

Halduskeskuse direktori ülesanded:

1. Halduskeskustegevuse juhtimine.
2. Haldusnõukogu arutusele tulevate küsimuste ette valmistamine ja haldusnõukogu otsuste täitmise korraldamine.
3. Eelarve projekti ja aruande määramise kavade koostamise korraldamine.
4. Tegevuseks vajalike lepingute sõlmimine.
5. Halduskeskuse esindamine kõigis asutustes, ettevõtetes, organisatsioonides, samuti eraasutuste ja –isikute ees haldusnõukogu poolt antud volituste piires.

Halduskeskuse tegevust kontrollib kolmeliikmeline revisjonikomisjon, kelle esimees valitakse haldusnõukogu liikmete seast. Esimees moodustab komisjoni ja esitab komisjoni koosseisu kinnitamiseks haldusnõukogule. Revisjonikomisjon on aruandekohustuslik haldusnõukogu ees.”

23. aprilli 1992. aasta Tallinna Linnavolikogu istungil kinnitati Tallinna Linnavalitsuse ajutine 14-liikmeline struktuur : linnapea, 5 abilinnapead, neli rajoonivalitsuse esimeest, 3 nõunikku ja linnasekretär.

Väga aktiivne tegevus linnaosa staatuse määratlemisel toimus Nõmmel, kus olulist mõju avaldas inimeste ajalooline mälu. Oli ju Nõmme aastail 1926–1940 olnud iseseisev linn. Nõmmelt valitud Tallinna Linnavolikogu liikmete eestvedamisel otsustas Tallinna Linnavolikogu 4. juuni 1992. aasta istungil Nõmme Linna Taastava Kogu ettepanekul moodustada **Nõmme linnaosa**. Otsusega kinnitati Nõmme Haldusnõukogu 22-liikmeline koosseis (lisa 1 järg), kuhu kuulusid Nõmme Linna Taastava Kogu juhatuse liikmed, Nõmme linnast valitud Tallinna Linnavolikogu liikmed ja teised Nõmme elanike esindajad. Otsusega tehti Tallinna Linnavalitsusele ülesandeks moodustada Nõmme Halduskeskus, kinnitada selle põhikiri ja piirid. Eraldi väärrib märkimist nimetatud otsuse punkt 2, mille alusel pidi Tallinna linn pöörduma Ülemnõukogu poole taotlusega moodustada Tallinna halduspiirkonnas Nõmme linn ja ühtlasi lubada koos Riigikogu valimistega viia läbi Nõmme Linnavolikogu valimised. Ka haldusnõukogu moodustati selle otsuse alusel ajutiselt „kuni Nõmme Volikogu valimiseni.”

Tallinna Linnavalitsuse 3. juuli 1992. aasta määrusega nr 138 kinnitati Nõmme Halduskeskuse põhikiri ja linnaosa piirid. Erinevalt Haabersti Halduskeskuse põhikirjast sätestati Nõmme Halduskeskuse põhikirjas , et Nõmme Halduskeskus on Tallinna linna koosseisus Nõmme linna (*sic!*, kusjuures Nõmmel olid oma esindajad

Eesti Linnade Liidus) kohaliku omavalitsuse organ rajoonivalitsuse õigustes, kuivõrd põhikirjas ei ole reguleeritud teisiti.

Kohaliku omavalitsuse aluste seaduse (§ 18, lg 2) kohaselt pidi uute haldusüksuste loomisel ja haldusüksuste likvideerimisel Ülemnõukogu Presiidium arvestama vastavate territooriumide elanike ja volikogude arvamust. Nõmme linnaosa elanike arvamus otsustati rahvaküsitlusega selgitada 1993. aasta 17. oktoobri kohalike volikogude valimistel. Kuna me siinses raamatus käsitleme sündmusi valdavalt kronoloogilises järjekorras, siis etteruttavalt märgime, et vastav rahvaküsitlus lõppes tulemusega 45:55 Nõmme iseseisvumise kahjuks. Küsitlusest võtsid osa ligi pooled Nõmme valijad, mis paljude hilisemate haldusterritoriaalse reformi, enamasti mõne protsendilise osavõtuga küsitluste kohta oli väga hea ja elanike tahet iseloomustav näitaja. Kui aga küsitlus Nõmmel oleks andnud vastupidise tulemuse, siis oleks tulnud ka ülejäänud tallinlaste arvamus välja selgitada, sest viidatud Kohaliku omavalitsuse aluste seadus nägi ette, et Ülemnõukogu Presiidium peab arvestama vastavate territooriumide (mitmuses!) elanike arvamust.

Tallinna Linnavolikogu 10. detsembri 1992. aasta istungil võeti vastu põhimõtteline otsus elamuekspluatatsioonivalitsuste reorganiseerimisest, millega peeti vajalikuks nende haldusfunktsioonide üleandmist vastavate linnaosade omavalitsustele. See tähendas ka juba moodustatud ja moodustatavate linnaosade tegevuse suuremahulist õiguslikku sisustamist. Samal istungil kinnitati kolmanda linnaosana **Pirita linnaosa** staatus, piirid, põhikiri ja haldusnõukogu koosseis (lisa 1 järg). Selle punkti arutelul linnavolikogu istungil olid suuremad vaidlused selle ümber, kas linnaosal peaks olema Tallinna Linnavalitsuses kinnitatud linnaosa halduskeskuse põhikiri või Tallinna Põhimäärusega linnavolikogus kinnitatud analoogiline õigusakt.

Kaks kuud hiljem, 5. veebruaril 1993. aastal kinnitas Tallinna Linnavalitsus oma määrusega nr 18 Pirita linnaosa valitsuse põhikirja. See oli seega esimene linnaosa valitsuse põhikiri varasemate halduskeskuste põhikirjade asemel. Põhikirja kohaselt oli Pirita linnaosa valitsus Tallinna omavalitsusliku allüksuse – Pirita linnaosa – täitevorgan. Peagi aga loobuti linnaosa valitsuse käsitlusest täitevorganina, sest oma sisult oli ja jäi linnaosa valitsus linnaosa kantseleiks.

Edasise arenguna kinnitas Tallinna Linnavolikogu 1993. aasta 7. oktoobri määrusega esimese linnaosa põhikirjana Põhja-Tallinna linnaosa põhikirja.

Seega moodustati 1992. aastal Haabersti, Nõmme ja Pirita linnaosa ning vastavad halduskogud, siis veel kasutusel olnud nimega „haldusnõukogu”. 1993. aastal aktiveerus linnajuhtimise detsentraliseerimisele suunatud tegevus ka Tallinna Kesklinna (tulevases) linnaosas. Linnaosa haldusnõukogu moodustamiseks oli siis enne linnavolikogu korralisi valimisi sisuliselt ainus võimalus valida haldusnõukogu liikmed rahvakoosolekul.

Kuna eriti **Kesklinnas** kujunes tol ajal isegi veel teadmata piirides linnaosa moodustamine ja selle juhtorganite valimine väga konfliktseks (erinevatel aegadel ja erinevates kohtades toimusid mitmed rahvakoosolekud jne, millest on kirjutatud eraldi

raamat⁵⁹), siis 17. detsembril 1992 otsustas Tallinna Linnavolikogu kinnitada omavalitsusreformi jätkamise põhisuundadena Tallinnas:

1. Kohaliku omavalitsuse volikogude järgmistel valimistel tuli Tallinna linnale valida üks volikogu.
2. Kesklinna asumitest tuli moodustada üks linnaosa.

1993. aasta 4. märtsil kinnitas Tallinna Linnavolikogu Tallinna linnaosade haldusnõukogude moodustamise korra, mille kohaselt haldusnõukogu liikmeid sai esitada ainult Tallinna Linnavolikogu poolt avalikult kokku kutsutud rahvakoosolekul. See lõpetas Kesklinna linnaosas üksikute eriti ambitsioonikate isikute või kodanikuühenduste tegevuse üksnes oma huvides komplekteerida linnaosa haldusnõukogu koosseis.

Üks väheseid erinevusi meie kohaliku omavalitsuse muidu ühetaolises õigusruumis on seondunud **Tallinna Linnavolikogu valimistega**. Linnavolikogu 21. jaanuari 1993. aasta istungil pöördui Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse poole ettepanekuga Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses sätestada Tallinna spetsiifika nii, et valimisringkondade piirid Tallinnas langeksid kokku piiratud omavalitsuslikke õigusi omavate linnaosade piiridega ning et pool linnavolikogu mandaatide arvust jagatakse kõigi linnaosade vahel rahvaarvust sõltumatult võrdselt (põhjendusega, et mitmed omavalitsuslikud ülesanded (nagu teede hooldus, veevarustus ja kanalisatsioon jms sõltuvad peamiselt territooriumi suurusest), teine pool jagatakse aga proportsionaalselt valijate arvule. 19. mail 1993. aastal vastu võetud Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse⁶⁰ § 5 lg 4 sätestaski, et Tallinnas moodustatakse valimisringkonnad piiratud kohaliku omavalitsusega linnaosade kaupa. Pooled mandaatidest jaotatakse kõigi Tallinna linnaosade vahel võrdselt, ülejäänud mandaadid jaotatakse lihtkvoodi ja suuremate jääkide põhimõttel, lähtudes linnaosas elavate valijate arvust.

Konkreetsete arvudega ilmestades jagati pool Tallinna Linnavolikogu kohtadest (tol ajal $64:2=32$ kohta) 8 linnaosa vahel nii, et suurim linnaosa (Lasnamäe) ja väikseim linnaosa (Pirita) said võrdselt 4 mandaati. Teine pool linnavolikogust jagati vastavalt linnaosa valijate arvule ja Lasnamäe sai sellega 8 mandaati, Pirita aga ühe mandaadi. Kokku said 1993. aasta valimistel Tallinna Linnavolikogus Lasnamäe 12 ja Pirita 5 kohta. Tallinna Linnavolikogus ühe koha võitmiseks vajati Pirita linnaosas neli korda vähem hääli kui naaberlinnaosas Lasnamäel. Tagantjärele saab aga kinnitada, et see mudel tagas veel vägagi keerulisel poliitilisel ajal 1993. aasta oktoobris toimunud kohalikel valimistel eestimeelsete jõudude võimule jäämise pealinnas. Kinnitust sellele leiab raamatust „140 aastat Tallinna Linnavolikogu” (lk 190–191).

⁵⁹ Sulev Mäeltsemees. Tallinna Kesklinna Halduskogu, Tallinna Kesklinna Valitsus 1993 – 1996. Tallinn, Eesti Haldusjuhtimise Instituut, 1996, 94 lk

⁶⁰ RT I 1993, 29, 505

4. märtsil 1993. aastal võttis Tallinna Linnavolikogu vastu otsuse, millega loeti otstarbekaks ja majanduslikult põhjendatuks **Tallinna linna jagamine kaheksaks** piiratud omavalitsusega **linnaosaks**. Need olid:

Haabersti,
Kesklinn,
Lasnamäe,
Lilleküla (nimetati peatselt ümber Kristiineks),
Mustamäe,
Nõmme,
Pirita
Põhja-Tallinn.

Linnaosa võis jagada asumiteks. Kuigi selle otsuse vastuvõtmisel oli probleeme ka Kesklinna linnaosaga (nt Mõigu asumi kuuluvus), siis eriti suured vaidlused olid Põhja-Tallinna linnaosaga seondult, kus muuhulgas sooviti eraldi Kalamaja, Pelgulinna, Pelguranna ja Kopli linnaosasid. Siiski oli enamik Tallinna Linnavolikogu liikmeid seisukohal, et liigselt linna killustada ei tohi. Küll aga otsustas Linnavolikogu häälteenamusega võtta Linnavalitsuse esitatud eelnõust Kesklinna linnaosast ära ja anda Põhja-Tallinna linnaosale Tallinna Linnahall, et sotsiaalsfääri objekte linnaosade vahel enam hajutada. Linnaosade vahel on territoriaalseid vaidlusi olnud hiljemgi, millest ilmselt tuntumaid oli Pirita linnaosa Halduskogu poolt esitatud ettepanek laiendada Pirita linnaosa piire kuni Kadrioruni. Lauluväljak pidanuks jääma Pirita linnaosa territooriumile. Kesklinna Halduskogu lükkas 13. jaanuaril 1995. aastal selle ettepaneku tagasi ja nagu naljatamisi üks haldusnõukogu liige koosolekul ütles – „... lükata Pirita Halduskogu ettepanek tagasi kuni Pirita jõeni.”

Tõsisem linnaosa piiride arutelu oli linnavolikogus ka seondult Kristiine linnaosaga. Tallinna Linnavolikogu 15. aprilli 1993. aasta istungil oli eraldi päevakorrapunkt Lilleküla (Kristiine) linnaosa moodustamine. Suurte vaidluste tulemusel otsustati, et „kinnitatud piiride suhtes pretensioonide tekkimisel esitada Lilleküla (Kristiine), Kesklinna ja Haabersti haldusnõukogudel omapoolsed ettepanekud piiride muutmiseks Tallinna Linnavalitsusele 2 kuu jooksul pärast käesoleva otsuse vastuvõtmist.”

Seejärel võttis Tallinna Linnavolikogu samal päeval, 15. aprillil 1993. aastal vastu otsuse, mis võimaldas viiel linnaosal moodustada puuduvad haldusnõukogud:

1. Moodustada Tallinna koosseisus piiratud omavalitsusega Kesklinna, Lasnamäe, Lilleküla, Mustamäe ja Põhja-Tallinna linnaosad.
2. Moodustada Kesklinna Linnaosa Haldusnõukogu 27-liikmelisena, Lilleküla Linnaosa Haldusnõukogu 15-liikmelisena ning Lasnamäe, Mustamäe ja Põhja-Tallinna linnaosade haldusnõukogud 21-liikmelistena.
3. Linnaosade haldusnõukogude mittelinnavolinikest liikmed valitakse linnaosa territooriumi elanike hulgast.”

Juba nädal hiljem, 22. aprillil 1993. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu viie (Kesklinna, Lasnamäe, Lilleküla, Mustamäe ja Põhja-Tallinna linnaosa) veel puudunud haldusnõukogude koosseisu Tallinna Linnavolikogu liikmed. Praegusest korrast erinevalt märgime, et nt Kesklinna Haldusnõukogusse kinnitati 10 linnavolikogu liiget, kes olid valitud Kesklinna linnaosast ja 3 linnavolikogu liiget, kes elasid Kesklinna linnaosas, kuid linnavolikogusse olid valitud mujalt.

Protsesside kiirust, ka tulenevalt linnavolikogu valimiste lähenemisest näitab see, et kaks päeva hiljem, 24. aprillil 1993. aastal toimus Kesklinna Linnaosa Haldusnõukogusse liikmete esitamiseks rahvakoosolek (Pronksi tn 12 saalis), mille seekord oli kutsunud kokku Tallinna Linnavolikogu. Seal kandideeris linnaosa haldusnõukogusse 53 inimest, kellest 13 enam hääli saanud inimest kinnitas Tallinna Linnavolikogu 29. aprillil 1993. aastal Kesklinna Linnaosa haldusnõukogusse (lisa 1 järg).

Tallinna Linnavolikogu **27. mai 1993. aasta istungil** võeti vastu põhimõtteline otsus „**Omavalitsuse põhiülesanded linnaosas**”, mis tunnistati kehtetuks alles Tallinna Linnavolikogu 14. septembri 2006. aasta otsusega ja kus nähti ette:

- „1. Linnaosa arengu kindlustamiseks ja infrastruktuuri normaalse funktsioneerimise tagamiseks lähtudes linna kui terviku ühtsetest huvidest ja ülesannetest ning arvestades linnaosa eripära, linnaosa halduskogu ja linnaosa valitsus:
- 1.1. Kooskõlastab territoriaal- ja detailplaneerimise projektide ning tehnovõrkude arenguskeemide lähteülesanded ja projektid, avalikustab ja informeerib nendest vastavate kinnisvarade valdajaid;
 - 1.2. Annab linna ehitusmääruses sätestatud korras ehituslubasid ja teostab üldist järeelvalvet hoonete ümberehituse, kõrghaljastuse ja krundil paiknevate rajatiste muutmise ning infoviitade paigutuse osas;
 - 1.3. Kogub ja üldistab informatsiooni linnaosa ja tema infrastruktuuri arengu prognoosimiseks;
 - 1.4. Esitab lähteandmed linna arengukava ja eelarve koostamiseks ja korraldab linna eelarves linnaosale ettenähtud vahendite kasutamist.
2. Linnaosa elanikele sotsiaal- ja kommunaalteenuste osutamiseks või vahendamiseks linnaosa halduskogu ja linnaosavalitsus:
- 2.1. Peab sotsiaalabi vajavate isikute arvestust ja korraldab neile riikliku sotsiaalabi ning linnaosale eraldatud sotsiaalabi vahendite kättesaamise;
 - 2.2. Peab linnaosa territooriumil elavate sotsiaalset rehabilitatsiooni vajavate töövõimeliste isikute arvestust ja rakendab meetmeid nende tööle rakendamiseks ja abistamiseks;
 - 2.3. Peab elamistingimuste parandamisel abi vajavate, sealhulgas ebaseaduslikult võõrandatud ja tagastamisele kuuluvates majades elavate ning üürilepingu uuendamisest keeldumise tõttu eluruumi kaotavate perekondade arvestust ning rakendab meetmeid nende abistamiseks;
 - 2.4. Organiseerib elukohajärgselt kultuuri-, hariduse ja spordialast ning laste koolivälisest tegevust;
 - 2.5. Osutab või vahendab linnaosa elanikele kommunaalteenuseid linna omavalitsusorganite poolt määratud või lepingutega reguleeritud ulatuses ja korras;
 - 2.6. Annab välja kauplemis- ja teeninduslubasid ning alkoholi müügilitsentse, korraldab tänavakaubandust.
3. Linnaosa territooriumil asuva ja linnavalitsuse määruse alusel linnaosa valdusesse antud linnavara valdamiseks, kasutamiseks ja käsutamiseks linnaosa halduskogu ja linnaosavalitsus:
- 3.1. Teostab linna kinnisvara, ehitiste ja rajatiste suhtes kõiki omaniku õigusi ja kohustusi, välja arvatud võõrandamise ja ebaseaduslikult võõrandatud hoonete endistele omanikele tagasiandmise otsustamine. Linna omavalitsusorganid võivad kehtestada piiranguid linnavara rendile andmise osas;

- 3.2. Teostab kõiki omaniku õigusi ja kohustusi teede, tänavate, väljakute, haljasalade ning muude kommunaalobjektide ja rajatiste osas;
- 3.3. Teostab kõiki omaniku õigusi ja kohustusi koolieelsete lasteasutuste, koolide, kooliväliste lasteasutuste ja polikliinikute, spordi- ja kultuuriasutuste ning sotsiaalhoolekandeasutuste hoonete ja rajatiste osas;
- 3.4. Teostab kõiki omaniku õigusi ja kohustusi käesoleva punkti 1., 2. ja 3. alapunktis nimetatud objektide haldamiseks neile üle antud või nende poolt soetatud vahendite osas.
4. Linnaosa elanike poolt arendatava ja neid teenindava ettevõtluse toetamiseks linnaosa halduskogu ja linnaosavalitsus:
- 4.1. Sõlmib nende pädevusse antud ülesannete täitmiseks lepinguid vastavalt tegevusluba omavate juriidiliste ja üksikisikutega;
- 4.2. Selgitab välja linnaosa arenguks ja seal elavate isikute teenindamiseks vajalikud ettevõtluse vormid ja loob soodustingimusi nende tegevuseks.
5. Koostöö korraldamiseks riigi ja linna omavalitsuse kohahaldusorganitega, arvestuse ja kontrolli ning infobaasi korrashoiu osas linnaosa valitsus:
- 5.1. Peab isikuregistrit ning koostab selle alusel alamregistreid (valijate nimekiri, koolikohustuslike laste kutsealuste ja reservväelaste nimekiri jne) ja täidab muid isikuregistri pidajaile õigusaktidega pandud kohustusi;
- 5.2. Annab kehtestatud korras välja eluruumi asustamise lubasid ning teostab isikute sisse- ja väljaregistreerimist;
- 5.3. Registreerib kehtestatud korras linnaosa haldusterritooriumil asutatud kodanike ühenduste põhikirjad ning annab asutamisloa mittetulundusühistutele, kooskõlastab tegutsema asuvate juriidiliste ja üksikisikute tegevusloa;
- 5.4. Kontrollib Linnavolikogu poolt kehtestatud üldkohustuslike eeskirjade täitmist ning koostab protokolle õiguserikkumiste kohta;
- 5.5. Arendab koostööd politsei, maksuameti ja teiste riigi ja linna kohahaldusorganitega, täidab järelevalve ja kontrolli alal teisi neile õigusaktidega pandud ülesandeid.”

1993. aasta 2. juunil võeti vastu Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus⁶¹, mille VIII peatükk on „Osavalla ja linnaosa moodustamine ning töökorraldus”, kus järgneva enam kui 20-aastase perioodi jooksul, mil seadust ennast muudeti üle 80 korra, viidi sisse ainult üks muudatus (1995. aastal), mille kohaselt linnaosa vanem sai üksikakti andmise õiguse. Muudatuse vajadus tulenes sellest, et linnaosade pädevusse oli antud mitteeluruumide rendilepingute sõlmimine, millele kirjutas alla linnaosa vanem. Alles 2016. aastal vastu võetud Haldusreformi seadus⁶² tegi ka osavaldade ja linnaosade peatükis mõningaid muudatusi (linnaosa halduskogu hakati nimetama linnaosa koguks ja ta sai õiguse vastu võtta üksikaktina otsuseid, nagu linnaosa vanemal on üksikaktina korralduste andmise õigus), aga seda iseloomustame 13. peatükis.

Linnavolikogu 19. augusti 1993.a istungil muudeti oluliselt linnavalitsuse koosseisu. Tuginedes Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele ning Tallinna põhimäärusele ja linnaosade moodustamisele, vabastas linnavolikogu linnavalitsuse koosseisust 4

⁶¹ RT I 1993, 37, 558

⁶² RT I, 21.06.2016, 1

linnarajoonivalitsuse esimeest ning nõunikud, ühtlasi kinnitas **täiendavalt linnavalitsuse koosseisu alates 1. septembrist 1993 linnaosade vanemad:**

Haabersti – August Koppel
Kesklinn – Jüri Ott
Kristiine – Peeter Lepp
Lasnamäe – Vladimir Ivanov
Mustamäe – Ain Lillepalu
Nõmme – Jüri Jõgeva
Pirita – Tõnis Müller
Põhja-Tallinn – Olev Kallas.

26. augusti 1993 istungil võeti vastu **otsus elamumajanduse korraldamisest linnaosades**, millega linnaosade valitsustel kohustati võtma oma haldusse nende haldusterritooriumil asuvad munitsipaalomandis oleva elamufondi koosseisu kuuluvad hooned, ehitised ja rajatised hiljemalt 1. oktoobriks 1993. Täiendavalt munitsipaalomandisse lisanduv elamufond tuli võtta linnaosade valitsuste haldusse kohe pärast munitsipaalomandiks vormistamist. Munitsipaalvara andmine varaga opereerimiseks loodud operaatorfirma valdusse toimus linnaosavanema ja operaatorfirma vahelise lepinguga linnaosa haldusnõukogu otsuse alusel. Linnavara hooldus- ja remonttööde tellimine võis toimuda töövõtulepingute alusel, mis tuli sõlmida töövõtjaga, kes oli selgunud vähempakkumise konkursi tulemusena. Linnaosade valitsustel tuli ühisprotokollidega jagada EEVde (elamu-ekspluatatsioonivalitsuste) põhivahendid, väikevahendid ja materjalid hiljemalt 1993. aasta 1. oktoobriks. Linnaosade haldusnõukogud pidid esitama ettepanekud Tallinna Linnavalitsusele põhivahendite ja väikevahendite edasise valdamise, kasutamise ja käsutamise kohta hiljemalt sama aasta 15. oktoobriks.

26. augustil 1993. aastal võttis Tallinna Linnavolikogu vastu määruse „Tallinna linnaosade omavalitsusorganite nimetustest ja nende juhtide ametinimetustest”. Määrusega nimetati haldusnõukogu ümber halduskoguks (linnaosa esindusorganiks), mida juhib halduskogu esimees. Määruses peeti vajalikuks ka halduskogu esinaise nimetuse sissetoomist, mis meie õigusruumis on suhteliselt tavatu. Linnaosa täitevorganeid otsustati nimetada linnaosa valitsusteks, mida juhib linnaosa vanem.

„Tallinna linnaosade omavalitsusorganite nimetuste ja nende juhtide ametinimetuste seadustamiseks ning ühtlustamiseks Tallinna Linnavolikogu määrab:

1. Nimetada linnaosade esindusorganeid halduskogudeks ja nende juhte halduskogude esimeesteks (esinaisteks) vastavalt alljärgnevale loetelule:

1.1. Haabersti, Lasnamäe, Kristiine (*sic!* – mitte enam Lilleküla), Mustamäe, Nõmme ja Pirita Linnaosa Halduskogu.

1.2. Haabersti, Lasnamäe, Kristiine, Mustamäe, Nõmme ja Pirita Linnaosa Halduskogu esimees (esinaine);

1.3. Tallinna Kesklinna Halduskogu;

1.4. Tallinna Kesklinna Halduskogu esimees (esinaine);

1.5. Põhja-Tallinna Halduskogu;

1.6. Põhja-Tallinna Halduskogu esimees (esinaine);

2. Nimetada linnaosade omavalitsuste täitevorganeid valitsusteks ja nende juhte vanemateks vastavalt alljärgnevale loetelule:

2.1. Haabersti, Lasnamäe, Kristiine, Mustamäe, Nõmme ja Pirita Linnaosa Valitsus;

2.2. Haabersti, Lasnamäe, Kristiine, Mustamäe, Nõmme ja Pirita Linnaosa vanem;

- 2.3. Tallinna Kesklinna Valitsus;
- 2.4. Tallinna Kesklinna vanem;
- 2.5. Põhja-Tallinna Valitsus;
- 2.6. Põhja-Tallinna vanem.”

31. augustil 1993. aastal jõudis linnasisene detsentraliseerimine Tallinnas uude etappi, mil oma tegevuse lõpetasid senised rajoonivalitsused. Eriti keeruline (ja mis seal salata – ka kulukas) oli funktsioonide osaline dubleerimine olnud juba varem tegevust alustanud kolme linnaosa (Haabersti, Nõmme ja Pirita) puhul. Järgmisest päevast, s.o 1. septembrist 1993 võtsid seniste rajoonivalitsuste ülesanded täielikult üle 8 linnaosa oma vähem või rohkem demokraatlikult moodustatud esindusorganitega ning linnaosade valitsustega (kantseleidega) ja linnaosa vanematega.

31. augustil 1993. aastal jõudis haldusreform Tallinnas uude etappi, mil oma tegevuse lõpetasid senised rajoonivalitsused. Eriti keeruline ja kulukas funktsioonide osaline dubleerimine oli olnud juba tegevust alustanud kolme linnaosa puhul. Järgmisest päevast, st **1. septembrist 1993 võtsid seniste rajoonivalitsuste ülesanded täielikult üle 8 linnaosa oma halduskogudega ning linnaosa valitsuste (kantseleide) ja vanematega.**

Esimest korda moodustati linnaosade halduskogud Tallinna Linnavolikogu valimiste tulemusel 1993. aasta oktoobris. Enne valimisi kinnitas Tallinna Linnavolikogu oma 9. septembri 1993. aasta istungil linnaosade halduskogude suurused (tabel 5).

Tabel 5

Halduskogude liikmete arv Tallinna Linnavolikogu 1993. aasta valimiste järgselt

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
15	27	15	24	21	21	15	21

Kuna aja jooksul on halduskogude liikmeks saamise põhimõtted muutunud, siis on otstarbekas toleaeget reeglistikku ka iseloomustada. 1993. aasta 16. septembril otsustas linnavolikogu, et linnaosa halduskogu liikmeks võivad olla ainult selles linnaosas alaliselt elavad ja selles linnaosas linnavolikokku kandideerinud kodanikud. Halduskogu moodustamisel võisid selle liikmeks saada esimese eelistusena eelnimetatud tingimustele vastavad linnavolikogu liikmed. Teise eelistusena said halduskogu liikmeks selles linnaosas kandideerinud kodanikud personaalselt saadud häälte arvu järjekorras, kusjuures halduskogu moodustamisel ei kehtinud erinevalt linnavolikogu valimistest viie protsendi nõue.

Hoolimata suurtest vaieldavustest sai tookord linnaosade juhtimine territoriaalselt loogilise aluse. Mõningaid vaidlusi on toimunud siiski ka hiljem (nt Tallinna Linnahalli kuuluvuse osas kas Põhja-Tallinna või Kesklinna linnaosa koosseisu). Linnaosade moodustamise põhimõteteks olid 1990. aastate algul, et linnaosa oleks sisemiselt suhteliselt sarnaste sotsiaalmajanduslike probleemidega (kas korrusmajad või valdavalt eramud jne), võimalikult ühtse elulaadiga (eks seegi sõltub elamiskoha tüübist) ja ka selgepiirilise ajaloolise taustaga. Olulist tähtsust omas kohalike elanike arvamus, mida muu hulgas väljendasid kohapeal kujunenud kodanike ühendused

(heakorraseltsid jne). Nii tekkisidki kõrvuti elanike arvult suisa suurusjärgu võrra erinevad Lasnamäe ja Pirita linnaosad.

Tallinna linnaosade arvu suhtes on avaldatud nii nende moodustamisel, aga ka hiljem erinevaid arvamusi. Nii mõnigi kord võib kuulda-lugeda, et linnaosi peaks olema vähem. Tallinna Tehnikaülikooli sotsiaalteaduskond viis 2000. aastate algul Tallinna Linnavalitsuse tellimusel läbi linna detsentraliseerimise alase uurimistöö. Analüüs, sealhulgas elanike küsitlused jms kinnitas, et linnaosade arvu ei ole vähemalt praegu otstarbekas muuta. Lasnamäe ja Pirita linnaosa suuruse erinevust ja eripära arvestades ei ole võimalik leida mudelit, mis rahuldaks ühelt poolt linnaosadeks jagamise sisulisi (kogukondliku omavalitsuse toimimisest tulenevaid) põhimõtteid ja teisalt seda, et uued linnaosad oleksid võimalikult ühesuguse suuruse ja pindalaga. Seetõttu ei ole mingil juhul põhjendatud linnaosade mehaaniline liitmine, sest nii tekiks kunstlikud moodustised ja oletatav majanduslik efekt ei kompenseeriks eripalgeliste kogukondade lõhkumist.

Viidatud uurimistöös märgiti, et „üldistavalt peame vajalikuks linna efektiivset juhtimist, mis peab aga haakuma demokraatia tagamise ja arendamisega. Ka linnasiseses juhtimises tuleb lähtuda Euroopa Liidu avaliku halduse põhimõtetest – subsidiaarsus ja hea valitsemine (*good governance*) –, mis eeldavad kodanikulähedust. Mitmes sotsiaalmajanduslikus valdkonnas tagavad linna kui terviku kiire ja efektiivse arengu just linnaosad neile antud õigustega, muidugi koos raha, kohustuste ja vastutusega.

Pealinna funktsioon toob kaasa spetsiifilisi probleeme, mida ei saa ignoreerida. Seda on märgitud ka rahvusvahelistes regulatsioonides. Näiteks 2003. aastal võttis Euroopa Nõukogu Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress (CLRAE) vastu otsuse, kus muu hulgas on tõdetud: “Kongress tunnustab, et pealinnad peavad teenima kahesugust ülesannet, sest oma linnaliste ülesannete kõrval peavad nad täitma ka rahvusliku tähtsusega ülesandeid ja ülal pidama rahvuslikke institutsioone, transpordi infrastruktuuri jms... Pealinnade ja teiste valitsemistasandite vahel on raskused, mis on põhjustatud: 1) eri tasanditel erinevatest parteipoliitilistest valitsustest; 2) huvide konfliktist valitsemistasandite vahel; 3) pädevuse ebaselgusest erinevatel valitsemistasanditel; 4) pealinnades rahvuslikult tähtsate ülesannete finantseerimise puudustest.” Suurlinna, seda enam pealinna juhtimist ei saa otstarbekalt teha üksnes üksikute valdkondade korrastamisega. Vaja on terviklikke lahendusi, mis haaravad lisaks artiklis käsitletud linnasisese juhtimise detsentraliseerimisele veel pealinna suhteid riigi kesktasandiga ning regionaalset koostööd.“

Esimeste linnaosade moodustamine Tallinnas toimus õiguslikus mõttes erinevalt: näiteks Haabersti linnaosa moodustas linnavalitsus, aga Nõmme linnaosa juba linnavolikogu. Erinevad olid dokumendid, mis kinnitati jne. Aga üks see oli ka ajastule iseloomulik, sest pidime ju pea kõigega, mis puudutas demokraatiat ja turumajandust n-ö nullist alustama.

5. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 1993–1996

Tallinna Linnavolikogu 4. novembri 1993 istungil võeti linnavolikogu esimehe vastava ettekande järel vastu linnavolikogu otsus „Linnaosade halduskogude koosseisude kinnitamine” (lisa 2).

Tallinna Linnavolikogu 18. novembri 1993. aasta istungil võeti teadmiseks informatsioon, et linnaosade halduskogud on oma esimeesteks valinud:

Haabersti – Sirje Endre,
Kesklinn – Sulev Mäeltsemees,
Kristiine – Andres Kork,
Lasnamäe – Leonid Mihhailov,
Mustamäe – Ülo Tärno,
Nõmme – Ülo Kotkas,
Pirita – Jaan Karu,
Põhja-Tallinn – Sergei Tšernov.

Linnapea Jaak Tamm tegi ettekande linnaosade vanemate, kes vastavalt Tallinna linna põhimäärusele olid linnaosade halduskogude poolt kooskõlastatud, kinnitamise kohta. See fakt sai siinkohal toodud ka seetõttu, et aja jooksul on linnapeade seisukoht olnud erinev linnaosavanemate kooskõlastamise vajaduse kohta halduskogude poolt. Võeti vastu Tallinna Linnavolikogu otsus „Muudatus Tallinna Linnavalitsuse koosseisus ja uute linnavalitsuse liikmete kinnitamine”, millega Neeme Jõgi vabastati Tallinna abilinnapea ametikohalt seoses kinnitamisega Haabersti linnaosa vanemaks.

Linnaosade vanemateks kinnitati:

Haabersti – Neeme Jõgi,
Kesklinn – Jüri Ott,
Kristiine – Peeter Lepp,
Lasnamäe – Vladimir Ivanov (kelle volitused linnavolikogu liikmena peatati),
Mustamäe – Jevgeni Tomberg,
Nõmme – Ago Naarits,
Pirita – Kalle Sepp,
Põhja- Tallinn – Olev Kallas.

Nagu eelnevalt märgitud, sai **elamumajandus üheks olulisemaks linnaosade ülesandeks**. Taustaks selgitagem, et eelneval poolel sajandil oli elamumajandus valdavalt riiklikus omandis (riiklik elamufond), mis aga 1990. aastate algul üsna kiirelt munitsipaliseeriti. Erinevalt nt maast, (v.a muidugi eramaa, sh tagastatav maa), mis pidi ka suures mahus munitsipaliseeritama, kui riik on oma otstarbeks maa eraldanud, aga see regulatsioon oli seaduses umbes pool aastat. Siis tehti muudatus, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksus peab igakordselt taotlema ja põhjendama mingi maatüki munitsipaliseerimist.

Mõned näited linnaosade majandustegevusest 1990. aastate keskepaigas.

Tallinna Linnavalitsus kinnitas 1. oktoobril 1993. aastal oma määrusega nr 313 senise Mustamäe Elamuekspluatatsioonivalitsuse (EEV) õigusjärglasena Mustamäe Kinnisvarahoolduse Munitsipaalettevõtte põhikirja. Munitsipaalettevõtte kui

ettevõtlusvorm eksisteeris ja oli üsna laialt kasutusel kuni Äriseadustiku⁶³ vastavate paragrahvide jõustumiseni 31. augustil 1997. aastal. Kinnisvarahoolduse munitsipaalettevõtte põhitegevusalaks sai Mustamäe Linnaosa Valitsuse halduses oleva kinnisvarahooldus- ja remondialaste teenuste osutamine ning tema kõrgemalseisvaks organiks oli linnaosavalitsus.

10. detsembril 1993. aastal kinnitas Tallinna Linnavalitsus oma määrusega nr 331 Munitsipaalasutuse Nõmme Lastemaja põhikirja. Vastavalt põhikirjale oli asutuse kõrgemalseisvaks organiks linnaosavalitsus ja asutuse eelarve kinnitas samuti Nõmme Linnaosa Valitsus.

28. detsembril 1993. aastal kinnitas Tallinna Linnavalitsus oma määrusega nr 341 Mustamäe Haljasalade Munitsipaalettevõtte põhikirja. Ettevõtlusega tegeleva majandusüksuse tegevuse eesmärkideks seati üldkasutatavate haljasmaade, sh metsaparkide, spordi- ja mänguväljakute, tänavahaljastuse ning munitsipaalomandis olevate elamute juurde kuuluvate haljaspindade korrashoid, haljastuse rajamine ja hooldamine. Ettevõtte asutati Tallinna Linna Haljasalade Trusti Mustamäe osakonna baasil ja selle kõrgemalseisvaks organiks oli Mustamäe Linnaosa Valitsus.

Tallinna Linnavolikogu võttis 19. mail 1994 vastu otsuse eluruumide erastamisest Tallinnas. Otsusega kinnitati kõigepealt eluruumide erastamise tsoonikoefitsiendid, mille kohaselt koefitsient oli maksimaalsena Vanalinnas 1,3 ning minimaalsena Kopli ja Paljassaare asumis 0,7. Ühtlasi nähti ette, mis ilmestab sel ajal ka linnaosade ülesandeid, et linnaosade halduskogud pidid kinnitama linnaosas eluruumide erastamise komisjonide koosseisud. Tallinna Linnavalitsusel tuli kooskõlastatult linnaosade halduskogudega esitada erastamisele mitte kuuluvate elamute nimekiri kinnitamiseks Tallinna Linnavolikogule ning et erastatavate eluruumide hinna alandamist pidid otsustama linnaosade halduskogud.

Juhindudes Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, mille kohaselt munitsipaalkooli hoolekogusse kuuluvad kohaliku omavalitsuse volikogu esindajad, võttis Tallinna Linnavolikogu 16. juuni 1994. aasta istungil vastu määruse, millega delegeeris Tallinna munitsipaalkoolide hoolekogudesse esindajate esitamise linnaosade halduskogudele.

Tallinna Linnavolikogu 4. mai 1995. aasta istungil kinnitati Tallinna abilinnapeaks Ago Naarits ja vabastati ta Nõmme linnaosa vanema ametikohalt. Nõmme linnaosa vanemaks kinnitati Kalju Leppik, kes vabastati Tallinna abilinnapea ametikohalt. 20. detsembril 1994. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu Pirita linnaosa lipu. Kohaliku omavalitsuse aluste seaduse § 20 lg 5 kohaselt võeti volikogu otsused vastu lahtisel, salajasel või nimelisel hääletusel. Seejuures oli nimelise hääletamise nõudmisel eesõigus salajase hääletuse nõudmise ees, salajase hääletuse nõudmisel lahtise hääletuse ees. Alates 1993. aastast, kui jõustus Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, nimelist hääletust enam ette ei nähtud. Ometi võeti Tallinna Linnavolikogu 8. veebruari 1996. aasta istungil nimelisel hääletamisel (poolt 21, vastu 10 linnavolikogu liiget) vastu linnavolikogu määrus „Eluruumi tööandja eluruumi hulka arvamise otsustusõigus”, mis sätestas, et eluruumi tööandja eluruumi hulka arvamise otsustusõigus on linnaosa vanemal kooskõlastatult halduskoguga. Samuti nimelisel hääletamisel ei toetatud (13 poolt, 21 vastu) ettepanekut, et eluruumi tööandja eluruumi hulka arvamise otsustamine toimuks linnavalitsuse poolt

⁶³ RT 1995., 26-28, 355; 2008, 27, 177.

kooskõlastatult halduskoguga. Nimetatud määrus tõi hiljem kaasa väga suure meediatähelepanu paljude isikute suhtes.

1996. aastast korraldati pea kümme aastat iga 2–3 aasta järel **linna juhtimise alane rahvusvaheline konverents**. Esimesel konverentsil Eesti Haldusjuhtimise Instituudis (Sütiste tee 21) osalesid Berliini, Helsingi, Kopenhaageni, Oslo, Riia, Stockholmi ja Vilniuse esindajad. Konverentsil käsitleti linna detsentraliseerimist. Osalenud linnadest oli ilmselt radikaalseim Oslo kogemus, aga ka Tallinn oli kõigest mõne aastaga saavutanud olulist edu nii linnaosade õigusliku sisustamise kui ka toimimisega.⁶⁴

Selle konverentsi ettekandes „Kohaliku omavalitsuse detsentraliseerimine Tallinnas” märkisid autorid Sulev Mäeltsemees ja Toomas Sepp kujunenud olukorra iseloomustamiseks⁶⁵:

- võrdlemisi lühikese ajaga on Tallinnas loodud loogiliste piiridega reaalselt toimivad linnaosad, otsustamisõigus on viidud lähemale linnakodanikele;
- aeg-ajalt tekivad probleemid, eelkõige täidetavate funktsioonide ja linnaosade finantseerimise põhimõtete üle;
- reaalselt toimib mehhanism, kuidas ühe valdkonna vahendid jagada linnaosade vahel (linnaosade vanemate nõupidamised, kokkulepitud põhimõtted, normatiivid);
- raskuseks on aga kujunemas üldpildi hägustumine linna kui terviku osas;
- täpsustamist vajavad linnaosade ja nende organite (halduskogu, linnaosa valitsus, halduskogu komisjonid) töö põhimõtted, aga ka funktsioonid;
- erinevad linnavolikogu ja linnavalitsuse õigusaktid on linnaosade pädevuse osas kas liiga üldised või isegi omavahel vastuolus;
- üha enam asjatoimetusi on inimestel võimalik korraldada endale mugavamalt – elukoha juures;
- kõigile väiksematele puudustele vaatamata on avalik võim Tallinnas lähenenud linnakodanikule, linnosade olemasolu on tunnustanud ja teadvustanud endale nii riigiorganid kui ka linnakodanikud.

Jätkuvalt aktuaalsed on autorite poolt sellel üle 20 aasta tagasi (1996. aasta) toimunud konverentsil tehtud ettepanekud. Rõhutagem neist siinkohal, et edasi liikumiseks tuleb leida poliitiliselt vastuvõetavad ja juriidiliselt pädevad lahendused järgmistele põhimõtteliste küsimustele:

- Tallinn – kas iseseisvate kohaliku omavalitsuse üksuste liit või piiratud omavalitsusega linnaosadega üks kohaliku omavalitsuse üksus?

⁶⁴ Juhtimise detsentraliseerimine suurlinnas. Rahvusvaheline konverents Friedrich Naumanni fondi toetusel. Tallinn, 9. – 10. veebruar 1996. Eesti Haldusjuhtimise Instituut, Tallinna Linnavalitsus. Tallinn, 1997. 88 lk.

⁶⁵ Juhtimise ... op. cit.

- linnaosa halduskogu staatus – otsustaja või soovitaja või nii otsustaja kui ka soovitaja?
- linnaosa halduskogu moodustamise põhimõtted:
 - halduskogu liige – linnavolikogu liige;
 - halduskogu moodustamine – valimisnimekiri või personaalselt saadud hääled;
 - halduskogu liige – antud linnaosa elanik;
 - halduskogu asendusliikmed – kas valimisnimekirjade või personaalselt saadud häälte arvu järgi;
 - halduskogu arvulise suuruse määramise põhimõtted?
- linnaosa vanema ja linnaosa valitsuse õiguslik staatus:
 - linnaosa vanem – linnavalitsuse liige (poliitik) või linnaosa valitsuse administratsiooni juht (ametnik);
 - linnaosa valitsus – linnaosa vanema tööaparaat või kollegiaalne otsustav organ;
 - linnaosa õigusaktide iseloom?
- linnaosa halduskogu ja linnaosa valitsuse osalus linna ja linnaosa eelarve kujundamisel;
- linnaosa halduskogu komisjonide moodustamine, nende liigid ja õiguslik seisund – otsustamisprotsess kas demokraatlikumaks või bürokraatlikumaks?
- linnaosade funktsioonid – loetelu täiendamine või täpsustamine; linna ja linnaosa tasandi otsustuste piiritlemise võimalused õigusaktides;
- otsustamisõiguse delegeerimise võimalus linnavolikogu või linnavalitsuse poolt linnaosale; halduskogu pädevuse edasi delegeerimine halduskogu komisjonile ja/või linnaosa vanemale;
- linnaosa halduskogu vetoõigus;
- elanike vahetu osalemise võimalused linnaosa omavalitsuse teostamisel.

Autorid tõdesid, et Tallinna omavalitsusliku juhtimise edasise arengu põhivariandid on:

- Tallinn kui tsentraalselt juhitud linn ilma linnaosade poliitiliste organiteta;
- Tallinn kui iseseisvate kohaliku omavalitsuse üksuste liit;
- Tallinn kui formaalne nimetus (maakond) iseseisvate kohaliku omavalitsuse üksuste teatava kogumi kohta;
- Tallinn kui iseseisev kohaliku omavalitsuse üksus, mille siseselt toimivad piiratud omavalitsuslike õigustega linnaosad.

Etteruttavalt märgime, et veelgi suurema rahvusvahelise haardega pealinna juhtimise konverents toimus meil 2004. aasta septembris (IV konverents „Pealinna juhtimine – väljakutse ja võimalused”⁶⁶). Selle korraldasid Tallinna Linnavalitsus, Eesti Linnade Liit ja Tallinna Tehnikaülikool ning seal osalesid üheksa valdavalt Euroopa Liidu liikmesriikide pealinna (Amsterdam, Berliin, Bratislava, Helsingi, Oslo, Riia, Stockholm, Tallinn, Viin) esindajad. Oluline tähelepanu konverentsil oli pööratud linnaosade toimimisele.

⁶⁶ RT 1995., 26-28, 355; 2008, 27, 177.

2. mai 1996. aasta istungil otsustas Tallinna Linnavolikogu määrata 20. oktoobril 1996. aastal valitava Tallinna Linnavolikogu koosseisu suuruseks 64 liiget. 16. mai 1996. aasta linnavolikogu istungil sätestati peale 20. oktoobri 1996 valimisi linnaosade halduskogude moodustamise kord ja suurus. Võrreldes eelmiste valimistega suurendati nüüd üksnes Põhja-Tallinna linnaosa halduskogu suurus 16 liikmelt 21 liikmele.

Tallinna Linnavolikogu 30. mai 1996. aasta istungil tehti ettepanek Vabariigi Valitsusele muuta Kohaliku omavalitsuse korralduse seadust osavalla või linnaosa (8. peatüki) õiguslike aluste osas. Tehti ettepanek senise linnaosa valitsuse asemel kasutada mõistet linnaosa kantselei, sest linnaosal ei olnud ja ei ole kollegiaalset organit valitsuse näol. Osavallale või linnaosale pandud ülesannete täitmist korraldab osavalla või linnaosa vanem, kellel ei ole õigust loova akti andmise õigust, kuid oma volituste piires ja ülesannete täitmiseks (nt linna omandis mitteiluruumide rendilepingud) võib ta anda üksikaktina korraldusi. Valla ja linna põhimääruses ja muudel volikogu poolt kindlaksmääratud juhtudel peab osavalla või linnaosa vanema korralduse vastuvõtmisele eelnema halduskogu kooskõlastus.

Tallinna Linnavolikogu 13. juuni 1996. aasta istungil määrati linnaosade mandaatide arv eelseisvatel Tallinna Linnavolikogu valimistel. Võrreldes 1993. aasta valimistega sai Kesklinna linnaosa ühe mandaadi vähem ja Kristiine linnaosa ühe mandaadi enam.

Järgnevalt üks näide linnaosa halduskogu aktiivsusest linnaosa elu korraldamisel. Nimelt Tallinna Linnavolikogu 27. juuni 1996. aasta istungil otsustati lähtudes Nõmme linnaosa halduskogu ettepanekust kehtestada Nõmme linnaosas väikeelamute detailplaneeringutes kruntide minimaalsuuruseks 1200 m², erandkorras (hoonestatud krundi tükeldamisel 900 m²), mis peab olema eelnevalt kooskõlastatud Nõmme linnaosa halduskoguga.

Nii Tallinna Linnavolikogu kui ka Linnavalitsuse eesmärk oli linnaosadele enamate sotsiaalsete ja majanduslike ülesannete andmine ja nii nt otsustati 26. septembri 1996. aasta Tallinna Linnavolikogu istungil moodustada Pirita Vaba Aja Keskus kui Pirita Linnaosa Valitsuse hallatav asutus.

Tallinna Linnavolikogu 10. oktoobri 1996. aasta istungil võeti kolmandal lugemisel vastu Tallinna põhimääruse uus redaktsioon. Ainsa alternatiivina hääletati linnavalitsuse ettepanekut, et Tallinna Linnavalitsuse koosseisu kuulusid automaatselt (*ex officio*) kõik linnaosavanemad, nagu see oli 1993. aasta sügisest alates olnud. Linnavolikogu ei nõustunud selle seisukohaga ja järgnevalt on olnud perioode (1997–1999), kus 12-liikmelisse linnavalitsusse kuulusid pooled linnaosade vanemad, kuni selleni (alates 1999. aastast), kus 7-liikmelisse või 2017. aasta sügisest 8-liikmelisse linnavalitsusse ei kuulu enam ükski linnaosa vanem. Küll aga on abilinnapeaks nimetatud mitmeid varasemaid linnaosade vanemaid.

6. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 1996–1999

Tallinna Linnavolikogu kinnitas 31. oktoobri 1996. aasta istungil oma otsusega nr 128 Tallinna linnaosade halduskogude koosseisud (lisa 3).

10. oktoobril 1996 Tallinna Linnavolikogu määrusega nr 27 kinnitatud Tallinna põhimääruse § 96 (3) kohaselt: „Linnaosa valitsust juhib linnaosa vanem, kelle kinnitab ametisse linnavalitsus linnapea ettepanekul.” 2018. aastal kehtinud Tallinna põhimääruse § 104 lg 3 alusel linnaosa vanema kinnitab ametisse ja vabastab ametist linnavalitsus linnapea ettepanekul, kuulates ära linnaosa halduskogu arvamuse. 2016. aastal vastu võetud Haldusreformi seaduse kohaselt osavalla või linnaosa vanema nimetab ametikohale valla- või linnavalitsus osavalla või linnaosa põhimääruses sätestatud korras, võttes arvesse osavalla- või linnaosakogu arvamuse.

15. jaanuaril 1998. aastal võttis Tallinna Linnavolikogu vastu otsuse, millega tehti Vabariigi Valitsusele ettepanek **Tallinna staatuse seaduse eelnõu** vastuvõtmiseks. Uus eelnõu nägi olulise eesmärgina ette, et Tallinna linn on ühtlasi maakonna staatuses ning omavalitsuslike ülesannete kõrval täidetakse siin ka maavanema riiklikke ülesandeid. Tallinna Linnavolikogu toleaeagne esimees Edgar Savisaar kirjutas: „1993. aastal sätestati linnaosade staatus kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses, kuigi regulatsioon selles seaduses jäi lõpuni välja töötamata (näiteks pole seaduses midagi öeldud halduskogude kohta, mis Tallinnas reaalselt juba aastaid tegutsevad). Valitsuses tegeletakse küll pikka aega seaduse uue redaktsiooni ettevalmistamisega, kuid seni puudub sellel töö tulemus... Õige oleks Tallinna staatuse ja linnasisese juhtimise küsimused lahendada veel käesoleval, 1998. aastal, et neid rakendada kohe pärast 1999. aasta oktoobri kohalikke valimisi.”⁶⁷ Tallinna Linnavolikogu ettepanekus Vabariigi Valitsusele nähti ette:

„§ 1. Tallinn Eesti Vabariigi pealinnana on kohaliku omavalitsuse üksus, mis täidab oma haldusterritooriumil maavanema funktsioone ...

§ 7. Tallinna kui kohaliku omavalitsuse üksuse sisemiste struktuuriüksustena tegutsevad seaduse alusel linnavolikogu poolt moodustatud linnaosad. Linnaosa halduskogul on õigus linnaosa esindusorganina vastu võtta õigustrakendavate üksikaktidena otsuseid temale linnavolikogu poolt delegeeritud küsimustes. Linnaosa valitsus on linna ametiasutus, mida juhib linnaosa vanem, kellel on õigus vastu võtta õigustrakendavate üksikaktidena korraldusi.”

Vabariigi Valitsus otsustas seda eelnõu mitte toetada, mis oli ka Siseministeeriumi ettepanek.

Seundvalt linnaosadega on olnud omapärane Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse areng, kus tehtud muudatus on osutunud kõigest mõni kuu hiljem otstarbekaks kaotada. 25. märtsil 1997 otsustas Riigikogu, et volikogu liikme volitused peatuvad nimetamisega linnaosa vanemaks ka siis, kui linnaosa vanem ei

⁶⁷Edgar Savisaar. Tallinna staatus ootab määratlemist. <https://arvamus.postimees.ee/2535007/tallinna-staatus-ootab-maaratlemist>

ole linnavalitsuse liige.⁶⁸ Juba sama aasta 10. septembril taastati aga Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 19 punkt 1 endises sõnastuses, mille kohaselt volikogu liikme volitused peatuvad kinnitamisega valla- või linnavalitsuse liikmeks⁶⁹, aga see ei hõlmanud neid linnaosa vanemaid, kes ei olnud linnavalitsuse liikmed.

Taas võib tuua näiteid linnaosa halduskogu aktiivsusest linnaosa ja selle kaudu kogu linnaelu korraldamisel. 19. märtsil 1998 tegi Tallinna Linnavolikogu tulenevalt Kesklinna Halduskogu ettepanekust linnavalitsusele ettepaneku töötada välja Aegna saare arengukava 1998. aasta jooksul. Ühtlasi tehti ettepanek Harju maavanemale mitte algatada Aegna saarel ostueesõiguseta ja tagastamistaotluseta maade piiratud või avaliku enampakkumisega erastamist enne saare kaitse-eeskirjade arengukava ja detailplaneeringu kehtestamist. Keskkonnaministeeriumile tehti ettepanek kaaluda merepargi rajamise võimalust Naissaare, Aegna, Kräsuli ja Rohuneeme tipu baasil. Samal 19. märtsi istungil tegi Tallinna Linnavolikogu tulenevalt Kesklinna Halduskogu ettepanekust linnavalitsusele ettepaneku töötada välja Kadrioru asumi arengukava ja tellida Kadrioru asumi detailplaneering 1998. aasta jooksul.

16. aprilli 1998. aasta istungil otsustati kooskõlastada Tallinna Vanalinna muinsuskaitseala põhimäärus, kusjuures eelnevalt olid ära kuulatud Tallinna Kesklinna Halduskogu ettepanekud.

11. juunil 1998. aastal kiideti heaks **Tallinna juhtimise teesid** ja otsustati esitada need Siseministeeriumile arvestamiseks Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse eelnõu väljatöötamisel. Eelnevalt oli Tallinna Linnavolikogu 4. septembril 1997. aastal moodustanud ajutise töörühma kohalikku omavalitsust puudutavate õigusaktide läbitöötamiseks, mille ülesandeks oli ettepanekute tegemine Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse uue redaktsiooni kohta. Ajutise töörühma koosseisus olid esimees Edgar Savisaar ja liikmed Ivi Eenmaa, Toomas Sepp, Merike Varvas, Ants Leemets, Hele Pöld, Olev Kallas, Lembit Annus, Priit Vilba, Mart Nutt, Jaak Vihmand, Vladimir Ivanov, Kalle Sepp, Kalle Merusk, Sulev Mäeltsemees, Hilja-Anne Merzin ja Mihkel Pilving.

Töörühm oli jõudnud järeldusele, et enne konkreetsete ettepanekute, paranduste ja muudatuste tegemist on vaja Tallinna sisemise juhtimise teesid välja töötada. Töörühma heakskiidu said järgmised teesid, mis on selgelt vähemalt ühed põhjalikumad (kui mitte kõige põhjalikumad) viimase veerand sajandi jooksul linnaosade toimimise valdkonnas, mis sisaldas ka sellist olulist küsimust nagu linnaosa rahastamine:

- „1. Tallinn jääb ühtseks kohaliku omavalitsuse üksuseks, mille siseselt tegutsevad seaduse alusel Tallinna Linnavolikogu poolt moodustatud linnaosad.
2. Linna juhtimisstruktuuride moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

⁶⁸ The capital city in the local self-government system in Europe. 4th International City Administration Conference "Capital city administration: opportunities and challenges" : Tallinn, 22-24 September 2004. Tallinn: Tallinn University of Technology, Tallinn, Infotrükk, 2007.

⁶⁹ RT I 1997, 69, 1113

- 2.1 linnavolikogu valitakse Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel;
- 2.2 linnavolikogu valib volikogu esimehe, kes on ühtlasi ka linnapea;
- 2.3 linnavolikogu valib alatiste komisjonide esimehed, kes on ühtlasi abilinnapead. Linnavolikogu aseesimees (aseesimehed) valitakse abilinnapeade hulgast.
- 2.4 linnavalitsuse moodustavad linnavolikogu esimees-linnapea ja linnavolikogu alatiste komisjonid esimehed-abilinnapead.
3. Linnavolikogu komisjonide otsused on soovitusliku iseloomuga linnavolikogu ja linnavalitsuse õigusaktide vastuvõtmisel, v.a otsused üksikküsimustes, milles linnavolikogu on delegeerinud komisjonidele lõpliku otsustamise õiguse. Selliste küsimuste otsustamisel omavad komisjonis hääleõigust ainult need komisjoni liikmed, kes on linnavolikogu liikmed. Komisjoni otsusel nimetatud üksikküsimustes on õigust rakendava üksikakti staatus. Sellest tulenevalt:
 - 3.1 sätestada komisjoni moodustamise protseduur põhimõttel, et komisjoni koosseis vastaks linnavolikogu poliitilisele struktuurile, kusjuures komisjoni koosseisu kuuluvad ka asjatundjad, kellel on piiratud hääleõigus tulenevalt punktist 3;
 - 3.2 sätestada linnavolikogu liikmetest komisjoni liikmete asendamise kord;
 - 3.3 sätestada komisjoni õigusaktid eelnõude esitamise, menetlemise ja avalikustamise ning õigusakti jõustumise kord;
 - 3.4 komisjoni otsusega mittenõustumisel on linnavalitsusel ja linnavolikogu liikmel õigus esitada nimetatud otsus linnavolikogule lõplikuks otsustamiseks.
4. Linnavolikogu, tema komisjonide ja fraktsioonide asjaajamise korraldamise, organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise ning linnavolikogu, tema komisjonide ja fraktsioonide töö tagab linnavolikogu kantselei, mis on linna ametiasutus.
5. Linnasekretär peab lisaks linnakantselei juhtimisele jääma vastutavaks linnavalitsuse õigusaktide õiguspädevuse eest ja koordineerima linnapea, abilinnapeade ja nende haldusalas olevate linna ametiasutuste vahelist koostööd.
6. Linnavalitsusel on ühtne linnavolikogu poolt kinnitatud eelarve, milles on linnaosadele eraldatud eelarvelised vahendid tegevusvaldkondade kaupa. Nimetatud vahendite jaotamise linnaosasiseselt otsustab linnaosa halduskogu linnavolikogu poolt sätestatud korras.
7. Linnaosa esindusorganina tegutseb linnaosa halduskogu. Linnaosa halduskogude moodustamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:
 - 7.1 linnaosa halduskogu koosseisu kinnitab linnavolikogu valimistulemuste põhjal. Linnaosa halduskogu suurus on kahekordne linnaosa mandaatide arv;
 - 7.2 linnaosa halduskogu liikmeks võib olla kandidaatide registreerimiseks esitamisel linnaosa elanike registrisse kantud ning selles linnaosas linnavolikogusse valitud või kandideerinud isik, kes kandideeris nimekirjas või üksikkandidaadina ning milline nimekiri või üksikkandidaat sai vastavas linnaosas (valimisringkonnas) kokku vähemalt 5% kehtivatest häältest;
 - 7.3 linnaosa halduskogu esimees peab olema linnavolikogu liige;
 - 7.4 halduskogule delegeeritakse konkreetsed valdkonnad, milles halduskogu teeb lõpliku otsuse ja vastutab selle eest. Halduskogu otsus on linna õigustrakendav üksikakt. Halduskogu võib moodustada komisjone ja töörühmi, mille ülesandeks on halduskogus arutamisele tulevate küsimuste ettevalmistamine. Halduskogu komisjoni otsustus on halduskogule soovitusliku iseloomuga.
8. Linnaosa valitsus on linna ametiasutus, mida juhib linnaosa vanem. Linnaosa vanemal on õigus vastu võtta õigustrakendavate üksikaktidena korraldusi. Linnaosa valitsus täidab linna õigusaktidega pandud ülesandeid ja halduskogu otsuseid, mis on halduskogule delegeeritud lõplikuks otsustamiseks.

9. Pidada otstarbekaks moodustada linnavolikogust ja linnavalitsusest sõltumatu linnakontroll ning vajalikuks täpsustada revisjonikomisjoni pädevust ja töökorraldust. Kontrollimiste läbiviimisele kaasata audiitorfirmasid, kusjuures linnavolikogu sätestab audiitori määramise korra ja auditeerimise meetoodika.

10. Teha ettepanek:

10.1 muuta Põhiseadust ja Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust põhimõttel, et kohaliku omavalitsuse volikogud valitakse neljaks aastaks ja valimised toimuvad kevadel;

10.2 töötada välja volikogu liikmetele personaalsete asendusliikmete määramise kord.”

Olulise erinevusena, võrreldes varem kehtinud korraga, nähti ette, et linnaosa halduskogu suurus on kahekordne linnaosa mandaatide arv ning halduskogu liikmete suhtes kehtib ka valimiskünnis, mille kohaselt vastav nimekiri või üksikkandidaat peab saama vähemalt 5% linnaosa kehtivatest häältest. Nimetatud ettepanekutest realiseeriti valla- või linnavolikogu valimisperioodi pikendamine neljale aastale ja selleks muudeti 2003. aasta veebruaris ka Põhiseadust. Valla- ja linnavolikogu personaalsete asendusliikmete kord jäi realiseerimata ning see on mõju avaldanud hilisematele poliitilistele protsessidele.

Seonduvalt linnaosade toimimisega tekitas probleeme linnaosa poliitilise organi – halduskogu – ebamäärasus ja puudumine seadustes, õigemini peaaegu puudumine seadustes. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus sätestas üksnes linnaosa vanema ja tema õiguse üksikakti väljaandmisel. Samas halduskogu siiski nimetati nii mõneski muus seaduses. Näiteks Korruptsioonivastases seaduses⁷⁰ sätestati, et ametiisikud on selle seaduse tähenduses ka linnaosavanem ja linnaosa halduskogu liikmed. Samuti märgiti halduskogu eraldi Alaealiste mõjutusvahendite seaduses⁷¹, mille § 11 lg 3 kohaselt „linnaosavalitsus võib kooskõlastatult linnavalitsusega moodustada linnaosa alaealiste komisjoni” ja § 12 lg 4 kohaselt „linnaosavalitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu nimetab linnaosa vanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste kogemustega isikud, politsei ning halduskogu esindajad ja alaealiste komisjoni sekretär.”

Regulatsioone linnaosade kohta oli ja on aga mitmes teises seaduses. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses on eriregulatsioon Tallinna jaoks, arvestades just linnaosade olemasolu. Riigikogu valimise seaduse kohaselt moodustatakse valimisringkonnad Tallinnas linnaosi järgides (valimisringkond nr 1 – Tallinna Haabersti, Põhja-Tallinna ja Kristiine linnaosa), valimisringkond nr 2 – Tallinna Kesklinna, Lasnamäe ja Piritä linnaosa ning valimisringkond nr 3 – Tallinna Mustamäe ja Nõmme linnaosa. Juba 1989. aastal vastu võetud Kohaliku omavalitsuse aluste seaduses anti **elanikele õigus algatada valla- või linnavolikogu või valla- või linnavalitsuse õigusaktide vastuvõtmine või muutmine**. Selleks pidi vastava taotluse esitama vähemalt 1% hääleõiguslikest valla või linna elanikest, kuid mitte

⁷⁰ RT I 1999, 16, 276

⁷¹ RT I 1998, 17, 264

vähem kui 5 inimest. Tallinnas kasutati seda võimalust esmakordselt 1990. aastate teisel poolel, kui kavandati Nõmmel Tallinna ja Pärnu suunal transiitliiklust parandava maantee rajamist Mustamäe nõlvale, et minna mööda Nõmme keskusest. Kuna see variant oleks muuhulgas läbi lõiganud võimaluse kõikjal vabalt siirduda suusaradadele, siis hakkasid elanikud (ja mitte ainult Nõmme elanikud) energiliselt protestima. Kuna see on hea näide linnaosa toimimisest ning kodanikuühiskonna kujunemisest ja elanike võimalustest oma elu korraldamise üle otsustada, siis meenutame siinkohal mõningaid detaile. Neid teatakse kahetsusväärsetl viha.

Esimene 101 allkirjaga kiri läkitati Nõmme Halduskogule 25. novembril 1997. aastal. Üks aasta hiljem, 6. oktoobril 1998 anti Nõmme Halduskogule üle juba 777 allkirjaga protestikiri. 16. novembril 1998. aastal anti Nõmme Algatusrühma poolt üle kiri tee rajamise osas seisukoha võtmiseks Harju maavanemale, Tallinna Linnavolikogule, Tallinna Linnavolikogu haridus- ja kultuurikomisjonile ning keskkonnakomisjonile. Vastandlike seisukohtade esitamisega vaidlused nendes komisjonides ja linnavolikogus kippusid kalduma maantee rajamise kasuks. Paralleelselt oli aga juba algatatud linnaelanike allkirjade kogumine. 10. veebruaril 1999. aastal anti Tallinna Linnavolikogule üle 3535 tallinlase, kellest 1553 (44%) olid nõmmelased, allkirjadega taotlus loobuda Mustamäe nõlva pealse tee rajamisest. Tänu elanike aktiivsele ühistegevusele tühistas esmalt Nõmme Linnaosa Halduskogu 23. märtsil 1999. aastal Hiiu keskosa detailplaneeringu varasema kooskõlastuse. Tallinna Linnavolikogu aktsepteeris neid ettepanekuid.

1990. aastad olid Tallinna linna juhtimise detsentraliseerimise valdkonnas otsingute ja teatud mõttes katsetuste perioodiks. Nagu kirjutab Mikk Lõhmus oma 2008. aastal kaitstud doktoritöös⁷², et Tallinna linnaosade õigusliku, juhtimisalase ja majandusliku arengu tausta iseloomustas õigusraamistikust tulenenud ebastabiilsus, täpsemalt linnaosa koht linna juhtimise mudelis, halduskogude legitimeerimise küsimus, linnaosa vanema staatus ning delegeerimise problemaatika. Halduskogu oli ja on oma olemuselt demokraatlik institutsioon. Tema moodustamise nüansid muutusid sel perioodil, kuid säilisid mõned olulised põhimõtted, mis muuhulgas eristavad teda linnavolikogu komisjonist. Vastav märkus tuleneb sellest, et mõnikord on halduskogu iseloomustatud kui volikogu territoriaalkomisjoni. Oluline erinevus viimasest tuleneb aga juba sellest, et halduskogu liige peab olema kandideerinud kohalikel valimistel ja olema sama linnaosa rahvastikuregistris. Iga linnaosa halduskogu koosseis peegeldab seega antud linnaosa valijate poliitilist tahet. Linnaosa halduskogu ei saa käsitleda linnavolikogu territoriaalkomisjonina ka seetõttu, et linnavolikogu komisjoni võivad kuuluda ka valimistel mitte kandideerinud või edutult osalenud elanikud.

Tallinna Linnavolikogus 17. juunil 1993. aastal vastu võetud Tallinna Põhimääruses olid linnaosa halduskogudel märkimisväärsed õigused, nt nimetati linnaosa vanem linnaosa halduskogu poolt linnapea ettepanekul (Põhimääruse § 55 lg 7 p 1-3), samuti sai halduskogu tühistada tema otsusega vastuolus oleva linnaosa vanema korralduse (Põhimääruse § 56 lg 6), halduskogu võis algatada linnaosa vanema umbusaldusmenetluse, linnaosa vanem oli ametikoha poolest aastail 1993–1996 *ex officio* linnavalitsuse liige jne. Viimane asjaolu tasakaalustas territoriaalset juhtimist

⁷² Mikk Lõhmus. Avaliku halduse detsentraliseerimine Eestis. Tallinn, 2008, lk 22–23

harulise juhtimisega. Kui territoriaalse ja harulise juhtimise juhtide arvamusel linnavalitsuses diametraalselt lahknesid, siis otsustas linnapea hääl. Tallinna linna järgmises, 10. oktoobril 1996. aastal kinnitatud Põhimääruses oli halduskogude õigusi, kohustusi ja vastutust tunduvalt piiratud, samuti ei olnud linnaosade vanemad enam ametikoha järgi linnavalitsuse liikmed ning neile ei saanud umbusaldust avaldada.

Linnaosade ebaselge õiguslik staatus viis linna juhtimise järkjärgulisele tsentraliseerimisele, mis hoogustus eriti pärast 1999. aasta linnavolikogu valimisi. Aastail 1999–2000 koondati kolmandiku võrra linnaosavalitsuste koosseise, kärbiti nende kujunemisjärgus olnud õigusi linna eelarveprotsessis ja vähendati ülesandeid, seejuures eriti mahukana alus- ja üldhariduse, aga ka vaba aja sisustamise võimaluste ning heakorra valdkondades.

Tabelist 6⁷³ ilmnev linnaosade eelarvemahu järsk langus pärast 1999. aastat oli tingitud haridusvaldkonna ülesannete tsentraliseerimisest. Linnaosade haridusosakonnad likvideeriti, funktsioonid läksid Tallinna Haridusametile, viimasele allutati ka üldhariduskoolid, koolieelsed lasteasutused, huvialakoolid ja muud eelnevatel aastatel linnaosa valitsemisel olnud haridusasutused. Linnaosade osatähtsust vähendas ka pärast 1999. aasta valimisi võimule tulnud koalitsiooni tsentraliseerimispoliitika – eelarve kulusid hakati suunama läbi funktsionaalset juhtimist teostavate linnaametite.

Tabel 6

Linnaosade kulude osatähtsus (%-des) Tallinna eelarve kuludes

Aasta	Koos hariduskuludega	Ilma hariduskuludeta
1999	52,47	12,92
2001	9,48	9,48
2004	9,66	9,66

Tsentraliseerimisprotsessi põhjendati efektiivse avaliku halduse arendamise vajadusega. Kahjuks aga eitati linnaosa kohta kohaliku demokraatia tagamisel. Selgelt üritati tugineda meil tol ajal „võluvitsa” staatusesse tõstetud *New Public Management* ideoloogiast tuntud põhimõtetele. Propageeriti teenuste lepingulist delegeerimist erasektorile, hakati juurutama tootepõhist eelarvet. Samas ignoreeriti seda, et Tallinna linnaosad on erinevad mitte ainult elanike arvult, vaid ka sotsiaalmajanduslike tunnuste poolest. Samuti ei põhinenud ümberkorraldused mitte mingitel teaduslikel ega praktilistel uuringutel. 1995. aastal oli küll valminud Tallinna Linnavalitsuse tellitud uurimistöö „Linna juhtimine ja organisatsioon (Tallinna linna näitel)”, autorid Jaak Leimann ja SIAR Bossard, kuid seal sisuliselt puudus detsentraliseerimise märksõna, rääkimata selle sisulisest avamisest.

⁷³ Lõhmus, Mikk (2005). Fiskaalse detsentraliseerimise koht linnasiseses juhtimises. XIII majanduspoliitika teaduskonverents : XIII teadus- ja koolituskonverentsi ettekanded-artiklid: (Tartu-Värskas, 30. juuni – 2. juuli 2005). "Berlin, Wissenschafts-Verlag", lk 402.

1990. aastate teist poolt iseloomustas mitte ainult pealinna, vaid kogu riigi juhtimisel tehtud poliitilised valikud, mille põhjusteks võisid olla nii laialt levinud „haldusreformi müütide”⁷⁴ järgimine kui ka lihtsalt soov kontsentreerida poliitiline kontroll keskustesse.

Tallinnas alanud tsentraliseerimine jätkus järgmistel aastatel, mil vaheldusid linnapead, abilinnapead ja poliitiliste ametnikena ka linnaosavanemad. Harukondlikku juhtimist teostavate ametite juhid olid tähtajatu teenistussuhtega ametnikud, kes M. Lõhmuse kui Nõmme Linnaosa Valitsuse ametniku kogemustele tuginedes suutsid poliitilist ebastabiilsust oma positsioonide kindlustamiseks edukalt ära kasutada. Doktoritöös märgiti (lk 22), et linnaosad ei olnud üksnes „jututubadeks”, vaid neile detsentraliseeriti märkimisväärne osa Tallinna poolt osutatavatest avalikest ülesannetest. Kui 1999. aasta eelarves oli linnaosade kulude osatähtsus kogu linna tegevuskuludest 52,47%, siis 2004. aasta eelarve tegevuskuludes oli linnaosade eelarvete osatähtsus langenud 9,7%-ni, sealhulgas ilma üldvalitsemise kuludeta kõigest 6,8%-ni.

Alates 2005. aastast algas Tallinna juhtimises mõningane stabiliseerumisperiood, kus linnaosa õigused, kohustused ja vastutus ei ole enam oluliselt muutunud. Samas küsimused linnaosa kohast linna juhtimise struktuuris on jäänud püsima. Mõned Põhjamaade kohaliku omavalitsuse teadlased⁷⁵ on väljendanud koguni seisukohta, et linnaosad on sobiv juhtimisvahend kokkuhoiupoliitika rakendamisel.

⁷⁴ Tiina Randma-Liiv ja Taavi Annus. Haldusreformi müüdid. Riigikogu Toimetised, 2000, Nr 2, kus ilmekalt näidati, kui ohtlik on avaliku halduse ees seisvate probleemide ja nende lahenduste lihtsustamine. See puudutab: avalike teenuste erastamist kui lahendust; erasektori kogemuse mehhaanilist üle võtmist; poliitilise otsustamise ja otsuste elluviimise lahutamist; juhtimise tsentraliseerimist; funktsioonide ja struktuuride optimeerimist; kodanike klientidega võrdsustamist. Kõige lõpuks näitasid autorid, et universaalseid ja teistest riikidest üks-ühele üle võetavaid lahendusi ei ole olemas.

⁷⁵ Bäck, H., G. Gjelstrup, M. Helgesen, F. Johansson & J.E. Klausen. 2005. Urban Political Decentralisation: Six Scandinavian Cities. Wiesbaden: VS Verlag.

7. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 1999–2002

1999. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel langes esimest korda alates 1989. aasta valimistest valimisaktiivsus alla 50 protsendi nii Eestis keskmiselt kui ka Tallinnas (tabel 7).

Tabel 7

Kohaliku omavalitsuse volikogude valimisaktiivsus Tallinnas ja Eestis keskmiselt aastatel 1989–2017

	1989	1993	1996	1999	2002	2005	2009	2013	2017
Tallinnas	62,7	59,7	52,2	49,4	53,7	44,0	65,7	64,1	53,5
Eestis keskmiselt	72,0	52,6	52,5	49,8	52,5	47,0	60,6	58,0	53,3

Linnaositi hääbis valimisaktiivsus 45,7%-lt Põhja-Tallinna linnaosas kuni 61,5%-ni Pirita linnaosas (tabel 8).

Tabel 8

Tallinna Linnavolikogu valimisaktiivsus linnaosade lõikes 1999. aastal

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
50,3	48,9	49,8	46,5	51,7	55,7	61,5	45,7

4. novembril 1999. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu linnaosade halduskogude koosseisud (lisa 4).

Eriti 1990. aastatel pandi paljudes seadustes mingis valdkonnas ülesanded üldiselt kohalikule omavalitsusele, kohaliku omavalitsuse üksusele või kohaliku omavalitsuse organile ilma määratlemata, kas see on esindus- või harvadel juhtudel täidesaatva organi ülesanne. Tekkis vajadus selline probleem reguleerida Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses. Põhimõttelised vaidlused kujunesid seejuures, kumba varianti eelistada, kas:

- 1) seadusega kohaliku omavalitsuse, kohaliku omavalitsuse üksuse või kohaliku omavalitsuse organi pädevusse antud küsimusi otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu, kes võib delegeerida nende küsimuste lahendamise valitsusele või
- 2) seadusega kohaliku omavalitsuse jne pädevusse antud küsimusi võib otsustada valla- või linnavalitsus, kui volikogu ei ole otsustanud teisiti.

Suuremate linnade seisukohalt peeti aruteludes mõnikord otstarbekamaks teist varianti, sest volikogus võis ülesandega tegelemine ja otsustamine takerduda (eriti suveperioodil). Paraku ei vastanud selline lähenemine kohaliku omavalitsuse olemusele. Euroopa kohaliku omavalitsuse harta⁷⁶ artikkel 3 p 2 kohaselt kohaliku ühiskonnaelu korraldamise ja juhtimise „õigust kasutavad otsestel, ühetaolistel ja üldistel valimistel salajase hääletuse teel vabalt valitud volikogu või esinduskogu liikmed. Antud volikogul või esinduskogul võivad olla (NB! üksnes võivad olla – S.M.) talle aruandvad täitevorganid.” Meil peab vastavalt seadusele igas vallas või linnas olema täidesaatev organ, aga igati mõistetav on, et Riigikogu sätestas § 37 lõikes 2 eeltoodud alternatiividest esimese⁷⁷.

19. juunil 2003. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas pöörduda Vabariigi Valitsuse poole ettepanekuga vastavat regulatsiooni veelgi täpsustada ja sõnastada Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses § 22 lõige 2 järgmiselt: „(2) Kui küsimuse otsustamine on seadusega antud kohaliku omavalitsuse, kohaliku omavalitsuse üksuse või kohaliku omavalitsusorgani pädevusse, siis igal konkreetsel juhul, kui küsimus ei ole seadusega antud volikogu ainupädevusse, võib volikogu küsimuse otsustamise õiguse edasi delegeerida valitsusele. **Volikogu või valitsus**, kui see on volikogu volitusnormis ette nähtud, **võib** eelpoolnimetatud üksikküsimustes **otsustamise õiguse edasi delegeerida osavalla või linnaosa vanemale** või valla või linna ametiasutusele.” Põhimõtteline muudatus tehti selles regulatsioonis 2016. aastal vastu

⁷⁶ RT II 1994, 26, 9

⁷⁷ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. RT I 1999, 82, 755

võetud Haldusreformi seaduses⁷⁸, mille kohaselt Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 2sõnastati järgmiselt: „Õigusaktiga kohaliku omavalitsuse, kohaliku omavalitsuse üksuse või kohaliku omavalitsuse organi pädevusse antud küsimused otsustab omavalitsusüksuse nimel **volikogu**, kes **võib nende küsimuste lahendamise** volitada valla- või linnavalitsusele või **volikogu poolt määratud osavalla või linnaosa esinduskogule**, ametiasutusele, asutuse struktuuriüksusele või ametnikule.”

Vastavalt Harju maavanema Orm Valtsoni ettepanekule moodustas Tallinna Linnavolikogu 24. augustil 2000 töörühma (esimees Rein Voog) haldusterritoriaalse korralduse muutmise ettepanekute väljatöötamiseks. 14. detsembril 2000 võttis Tallinna Linnavolikogu vastu otsuse „Seisukohtade esitamine haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta“, mis sisaldas ka ettepanekuid seonduvalt linnaosadega:

„1. Asuda seisukohale, et haldusreformi ja haldusterritoriaalse korralduse muutmise kui ühe haldusreformi elemendi eesmärgiks ei tohi olla ainult omavalitsusüksuste piiride muutmine, vaid nende haldussuutlikkuse tõstmine.

2. Haldusreform peab kaasa tooma Tallinna kui pealinna ja Eesti suurima omavalitsusüksuse õiguste ja kohustuste seadusandliku reguleerimise erisused.

3. Haldusreform, k.a haldusterritoriaalse korralduse muutmine peab looma eeldused ja soodustused regionaalseks koostööks ja ühtsete arengukavade koostamiseks omavalitsusüksuste vahel.

4. Piiritleda täpsemalt seadusandluses osavaldade ja linnaosade õiguslik staatus ja pädevus ning osavalla ja linnaosa vanema õigused, kohustused ja vastutus.

5. Toetada nn Suur-Tallinna ideed, mis esimeses etapis sisaldab endas Tallinna ja tema naabervaldade vahelise koostöö arendamist hariduse, transpordi, päästeteenistuse, prügimajanduse ja muudes valdkondades. Tallinn on avatud ettepanekutele naabervaldadega liitumiseks.”

23. augustil 2001. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu Mustamäe linnaosa vapi ja lipu kirjelduse ja kasutamise korra.

22. veebruaril 2001. aastal otsustas Tallinna Linnavolikogu algatada Nõmme linnaosa üldplaneeringu, mille koostamise aluseks oli Tallinna Linnavolikogu linnamajanduskomisjoni poolt 12.06.2000. aastal kinnitatud Nõmme linnaosa üldplaneeringu lähteülesanne.

Nõmme linnaosa üldplaneeringu koostamise põhieesmärgiks oli Tallinna üldplaneeringus toodud maakasutuse ja infrastruktuuri lahenduse detailsem käsitlemine ning konkretiseerimine. Planeeringu koostamise käigus tuli täpsustada mitmesuguste piirangualade ulatust, töötada välja hoonestusalade üldised kasutusreeglid, määrata kindlaks suusa- ja matkaradade asukohad, koostöös Keskkonnaministeeriumiga määrata kindlaks uue maastikukaitseala piirid jne. Nõmme linnaosa üldplaneering võeti Tallinna Linnavolikogus vastu 19. aprillil 2017.

⁷⁸ RT I, 21.06.2016,1.

18. oktoobril 2001. aastal otsustas Tallinna Linnavolikogu algatada Pirita linnaosa üldplaneeringu.

Pirita linnaosa üldplaneeringu koostamise põhieesmärgiks oli juriidiliselt korrektse dokumendi loomine linnaosa maakasutuse ja ehitustegevuse suunamiseks ja koordineerimiseks, et tagada linnaosa säilimine hinnatud elu- ja puhkepiirkonnana. Planeering tuli koostada vastavalt Tallinna Linnavolikogu linnamajanduskomisjoni poolt 16. 08. 2001. aastal kinnitatud lähteülesandele. Üldplaneering pidi tuginema 1998. aastal valminud planeeringuettepanekule, mis oli jäänud planeeringuvaidluse tõttu kehtestamata, kuid oli raamplaneeringuna olnud aluseks detailplaneeringute koostamisel ja infrastruktuuri rajamisel.

Planeeringu koostamise põhiülesandeks seati:

piirangualade kaardistamine;

hoonestus- ja haljasmaade, sh puhkealade ulatuse ja kasutuse täpsustamine;

maa reserveerimine täiendavate sotsiaal- ja teenindusobjektide rajamiseks;

Botaanikaaija territooriumi ja Metsakalmistu laienduse piiritlemine;

liiklus-, ühistranspordi ja tehnovõrkude arenguskeemide väljatöötamine;

elamupiirkondade üldiste hoonestusnõuete määramine.

Pirita linnaosa üldplaneering võeti Tallinna Linnavolikogus vastu 28. jaanuaril 2016. aastal.

10. jaanuaril 2002 otsustas Tallinna Linnavolikogu algatada Mustamäe linnaosa üldplaneeringu.

Planeeringualal kehtiv varasem üldplaneering oli Tallinna üldplaneering 2000, mille kehtestas Tallinna Linnavolikogu 11. jaanuaril 2001. aastal. Mustamäe linnaosa üldplaneeringu koostamise lähteülesanne oli kooskõlastatud Tallinna Linnavolikogu linnamajanduskomisjoni poolt. Üldplaneering pidi määratlema linnaosa ruumilise arengu põhisuundadele vastavad üldised maakasutustingimused, käsitledes tasakaalustatult ja säästvalt nii olevaid stabiilselt arenevaid piirkondi kui ka muutuvaid arengualasid. Üldplaneeringuga kavandati avaliku sektori tegevusi ning seati arengutingimusi erasektorile. Eesmärgiks oli linnaosa muutmine atraktiivseks elukeskkonnaks võimalikult kõigile elanike gruppidele, mis oleks aluseks linnaosa omapära hindava püsielanikkonna kinnistumisele. Üldplaneeringus tuli määratleda arengualad, mille osatähtsus Mustamäe linnaosas on piisav mitmekesise ettevõtluse ning haridus-teadusasutuste arenguks. Arengualadel peab olema võimalik ka ettevõtlus- ja elukeskkonna tihedam integreerimine kui väljakujunenud elurajoonides. Mustamäe linnaosas nagu ka mujal Tallinnas on munitsipaalomandis vaid linnale kuuluvate koolide ja lasteasutuste maa, mõned haljasalad ja tänavate teenindusmaa. Ülejäänud maa on eraomandis või väga suur osa ka jätkuvalt riigi omandis. Üldplaneering pidi saama aluseks avalikult kasutatavate riigi omandis olevate maade munitsipaalomandisse taotlemisel, samuti tulevikus vajalike maa-alade reserveerimiseks.

10. jaanuaril 2002. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas linnavolikogu liikmetele linnavolikogu tööst ja halduskogu liikmetele halduskogu tööst osavõtu eest hüvituse suuruse ja maksmise korra. Selle kohaselt hakati maksma (toome järgnevalt võrdluseks ka linnavolikogu tööst hüvituse maksmise määrad) linnavolikogu liikmele

linnavolikogu istungist osavõtu eest hüvitust 250 krooni, komisjoni esimehele 3000 krooni kuus ja komisjoni liikmetele komisjoni koosolekust osavõtu eest 75 krooni. Linnaosades hakati maksma halduskogu esimehele 3000 krooni kuus, halduskogu komisjoni esimehele 1500 krooni kuus, halduskogu liikmele koosolekust osavõtu eest 75 krooni, halduskogu komisjoni liikmele koosolekust osavõtu eest 50 krooni.

7. veebruaril 2002. aastal muutis Tallinna Linnavolikogu Tallinna Põhimäärust ja kehtestati § 96¹, et linnaosa vanema volitused lõpevad enne tähtaega:

- 1) isikliku avalduse alusel;
- 2) linnapea ettepanekul;
- 3) teda süüdimõistva kohtuotsuse alusel;
- 4) teovõimetuks tunnistamisega;
- 5) tema surma korral.

Linnaosa vanema volituste lõpetamise otsustab linnavalitsus.

21. märtsil 2002. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu Korruptsioonivastase seaduse rakendamise eeskirja. Eeskirja järgi olid linnaosades ametiisikud linnaosa vanem ja linnaosa halduskogu liikmed keda kohustati esitama majanduslike huvide deklaratsiooni. Korruptsioonivastase seaduse lisas toodud vormil. Linnaosa vanem pidi esitama deklaratsiooni siseministrile. Linnavolikogu poolt määratud majanduslike huvide deklaratsioonide hoidmise komisjonile kohustati deklaratsiooni esitama linnaosa vanemat, vanema asetäitjat, haldussekretäri ning linnaosa halduskogu liiget. Linnaosa vanema deklaratsioon avalikustatakse ajalehes, milles linnavalitsus avaldab oma ametlikke teateid. Tulenevalt 29. septembril 2004 vastu võetud Korruptsioonivastase seaduse ja Palgaseaduse muutmise seadusest, mis jõustus 29. oktoobril 2004. aastal täiendati Korruptsioonivastase seaduse rakendamise eeskirja ametiisikute palgaandmete avalikustamisega ning 27. jaanuaril 2005. aastal kehtestati, et linnaosa halduskogu liikme palgaandmed avalikustab linnaosa valitsus Tallinna veebilehel.

18. aprillil 2002. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu Tallinna linna eelarvest sotsiaaltoetuste maksmise korra, mille kohaselt laialdased ülesanded pandi linnaosadele, eelkõige sealsetele sotsiaalhoolekande osakondadele. Linnaosa valitsuse sotsiaalhoolekande osakonna juhataja pidi linnaosa eelarvesse toetuste maksmiseks eraldatud vahendite kasutamist korraldama ja selle üle arvestust pidama. Täpselt reguleeriti ka toetuste liigid, mis tulid maksta Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti või linnaosa valitsuse eelarvest.

16. mail 2002. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu linnaelanike küsitluse läbiviimise korra. Selle kohaselt pidi küsitluse korraldaja olema linnakomisjon ja/või linnaosa komisjon.

Linnaosa komisjoni ülesanneteks seati:

- 1) korraldab küsitluse läbiviimise linnaosa territooriumil;
- 2) täidab linnakomisjoni juhiseid;
- 3) otsustab küsitlusega seonduvaid organisatsioonilisi ja tehnilisi küsimusi;
- 4) teeb elanikele teatavaks küsitluspunktide asukoha;
- 5) tagab küsitluspunktide ettevalmistamise;
- 6) teeb kindlaks küsitluse tulemused küsitluspunktides;
- 7) koostab küsitluse tulemuste kohta protokoll ja esitab selle koos küsitluses osalenute nimekirjaga linnakomisjonile;

8) edastab küsitluse läbiviimise kohta laekunud avaldused ja kaebused linnakomisjonile.

Tallinna Linnavolikogu 25. novembri 2004. aasta määrusega muudeti linnaelanike küsitluse läbiviimise korda, mille kohaselt on küsitluse läbiviijateks linnavalitsuse poolt moodustatud linnakomisjon koostöös küsitluspunktide komisjonidega ja küsitluse läbiviimine toimub küsitluse teel küsitluspunktides või küsitluspunktides ja elektrooniliselt. Ära jäeti linnaosa komisjonide moodustamine ja seda põhjendusel, et mitme astmelise komisjonide hierarhia rakendamine osutus põhjendamatult kulukaks. 2004. aastal vastu võetud määrusega lisandus elektroonilise hääletamise viis linnaelanike küsitlusel.

20. juunil 2002. aastal moodustas Tallinna Linnavolikogu sügisel toimuvateks kohaliku omavalitsuse volikogude valimisteks Tallinnas 8 valimisringkonda ja jaotas 63-liikmelise linnavolikogu mandaadid alljärgnevalt (tabel 8).

Tabel 8

Mandaatide jaotus linnaosade vahel Tallinna Linnavolikogu 2002. aasta valimistel ja halduskogude liikmete arv aastail 2002-2005

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
7	8	6	13	9	7	5	8
15	17	13	27	19	15	11	17

19. septembril 2002. aastal muutis Tallinna Linnavolikogu Tallinna Põhimäärust ning seonduvalt linnaosade halduskogudega sätestati seal, et linnaosa halduskogu liikmeks võib olla kandidaatide registreerimiseks esitamisel rahvastikuregistri järgi Tallinnas elav (rahvastikuregistrisse antud linnaosas kantud) ja selles linnaosas linnavolikogusse valitud või kandideerinud isik. Põhimäärust täiendati § 95 lõikega 3 järgmiselt: „Kui linnaosa halduskogu esimees oli valitud linnavolikogu liikmena halduskogu esimeheks, kuid tema volitused linnavolikogu liikmena on lõppenud, loetakse tema volitused halduskogu esimehena lõppenuks tema linnavolikogu liikme volituste lõppemise päevast.”

8. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 2002–2005

1996. aastal vastu võetud Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse⁷⁹ kohaselt võis volikogu liikmeks kandideerida üksnes hääleõiguslik Eesti kodanik. 2002. aastal vastu võetud uue Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse⁸⁰ kohaselt sai kandideerimisõiguse (aktiivse valimisõiguse kõrval ka passiivse valimisõiguse) võrdselt Eesti kodanikega vastavalt 1. novembril 1993 jõustunud Maastrichti lepingule iga Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik.

Esmakordselt 63-liikmelist (varasema 64 asemel) Tallinna Linnavolikogu käis 20. oktoobril 2002. aastal valimas 53,7 protsenti hääleõiguslikest elanikest (155 331 inimest).

Alates 1993. aasta valimistest ei olnud Tallinna Linnavolikogus olnud alla kuue erakonna või valimisliidu. 2002. aasta valimiste tulemusel oli neid kõigest neli ja esmakordselt sai Tallinna Linnavolikogu valimistel Eesti Keskerakond üle poole mandaatidest:

Eesti Keskerakond 32

Ühendus Vabariigi Eest Res Publica 17

Eesti Reformierakond 11

Eestimaa Ühendatud Rahvapartei 3

11. novembril 2002 kinnitas Tallinna Linnavolikogu linnaosade halduskogude koosseisud (lisa 5).

19. detsembri 2002. aasta istungil Tallinna Linnavolikogu kinnitas Tallinna heakorraeeskirja. Eeskirja kohaselt korraldavad linnas heakorraalast tööd Tallinna Kommunaalamet ja linnaosade valitsused vastavalt oma pädevusele. Linnaosa valitsus on kohustatud tagama:

- 1) heakorratööde tegemise oma haldusterritooriumil asuvatel linna omandis olevatel teedel ja tänavatel vastavalt Tallinna õigusaktidega kehtestatud jaotusele;
- 2) linna reservmaa ja sellega külgneva üldkasutatava maaüksuse korrashoiu;
- 3) heakorratööde tegemise linnale kuuluvates parkides, linnametsas, haljasaladel ning nendega külgnevatel kõnniteedel kui Tallinna õigusaktidega ei ole sätestatud teisiti;
- 4) ühissõiduki peatuse ootealal või platvormil (v.a. trammipeatuse ooteplatvormil) heakorratööde tegemise ja heakorratööde tegija andmetega (nimi, aadress, kontakttelefon) varustatud sildi olemasolu peatuses;
- 5) üldkasutatavasse parki, linnametsa, haljasalale, randa, ühissõiduki ootealale või platvormile (v.a. trammipeatuse ooteplatvorm) vajalikul hulgal jäätmemahutite paigaldamise ja nende regulaarse tühjendamise;
- 6) linnaosa tänavatel tänava alguses, lõpus ja ristmikel tänavanimeliste siltide või viitude olemasolu, mis vastab linnas kasutatavale ühtsele kujundussüsteemile;
- 7) üldkasutatavas rannas heakorra ja vajaliku rannainventari olemasolu.

⁷⁹ RT I 1996, 37, 739

⁸⁰ RT I, 2002, 36, 220

23. jaanuaril 2003. aastal kehtestas Tallinna Linnavolikogu linna eelarvest sotsiaaltoetuste maksmise uue korra. Selle kohaselt olid linnaosa valitsuse poolt perekonna sissetuleku alusel makstavad toetused:

1. Lastele makstavad toetused (makstakse välja vanemale, eestkostjale või hooldamisele võtjale):

- 1.1. toimetuleku tagamiseks,
- 1.2 pere rehabilitatsioonituusiku osaliseks hüvitamiseks puudega lapsele,
- 1.3 abivahendite soetamise osaliseks hüvitamiseks,
- 1.4 ravimite maksumuse osaliseks hüvitamiseks,
- 1.5 suvelaagri tuusiku osaliseks hüvitamiseks,
- 1.6 lapse 1. klassi minekuks ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamiseks,
- 1.7 eestkosteperede, hooldusperede ja toimetulekuraskustes perede laste huviala- ja sporditegevuse korraldamiseks ning erakorralisteks väljaminekuteks,
- 1.8 elluastumistoetus eestkostelastele,
- 1.9 paljulapseliste (3 ja enam last) perede toetus,
- 1.10 paljulapseliste (3 ja enam last) perede toetus Eesti Vabariigi aastapäevaks.

2. Puuetega inimestele makstavad toetused:

- 2.1 toimetuleku tagamiseks,
- 2.2 rehabilitatsioonituusikute osaliseks hüvitamiseks,
- 2.3 abivahendite soetamise osaliseks hüvitamiseks,
- 2.4 ravimite maksumuse osaliseks hüvitamiseks.

3. Eakatele makstavad toetused:

- 3.1 toimetuleku tagamiseks,
- 3.2 taastus-, pika- ja hooldusravi osaliseks hüvitamiseks,
- 3.3 abivahendite soetamise osaliseks hüvitamiseks,
- 3.4 ravimite maksumuse osaliseks hüvitamiseks.

4. Teistele abivajajatele makstavad toetused:

- 4.1 kodututele ja teistele abivajavatele isikutele,
- 4.2 resotsialiseerimistoetus kinnipidamiskohast vabanenud isikutele,
- 4.3 töötutele.

5. Muud toetused:

- 5.1 erakorraliste eluasemekulude osaliseks hüvitamiseks,
- 5.2 õnnetusjuhtumite korral (päästeteenistuse või politsei kirjaliku tõendi alusel),
- 5.3 lähedase inimese matuse korraldamiseks,
- 5.4 toitlustamise osaliseks hüvitamiseks,
- 5.5 üritustel osalemiseks.

6 Linnaosa valitsuse poolt makstavad perekonna sissetulekut mittearvestavad toetused:

- 6.1 ühekordne lapse sünnitoetus üliõpilasest emale,
- 6.2 ühekordne toetus kolmanda ja enama lapse sündimisel,
- 6.3 ühekordne lapse sünnitoetus,
- 6.4 teise lapse toetus kooliminekul,
- 6.5 muud toetused.

Linnaosa sotsiaalhoolekande osakonna juhatajale anti õigus sotsiaalhoolekande komisjoni ettepanekul erandkorras määrata toetust ka määruses ettenägemata juhtudel või kinnitatud piirmäärasid ületavas summas.

2. oktoobril 2003. aastal esitas Tallinna Linnavolikogu eitava seisukoha regionaalminister Jaan Õunapuu regionaalhalduse reformi kontseptsiooni projekti kohta. Põhjendati seisukohta sellega, et esitatud regionaalhalduse reformi kontseptsioon ei kajasta Tallinna Linnavolikogu poolt kolmel korral Vabariigi Valitsusele esitatud seaduse eelnõudes väljendatud seisukohti Tallinna staatuse kohta ning arvestades asjaolusid, et Tallinn toetab jätkuvalt tugevate omavalitsuste loomist, omavalitsusliitude vabatahtlikkuse põhimõtet ning Tallinna kui riigi pealinna staatuse käsitlemist teistest omavalitsustest eraldi.

Tallinna Linnavolikogu otsustas:

- „1. Kavandatavat regionaalhalduse reformi ei saa pidada esitatud kujul soovitatavaks.
2. Tallinna staatust tuleb vaadelda teistest omavalitsustest eraldi lähtudes Euroopa riikide pealinnade staatuse analoogiast.
3. Tallinna staatuse küsimuse lahendamiseks on otstarbekas taastada Tallinna ja Vabariigi Valitsuse vahelised läbirääkimised.
4. Tallinna staatuse määratlemisel tuleb arvestada alljärgnevate dokumentidega:
 - 4.1 Tallinna Linnavolikogu 22. veebruari 1994 otsus nr 31 “Ettepaneku esitamine Vabariigi Valitsusele” (Pealinnaseaduse eelnõu);
 - 4.2 Tallinna Linnavolikogu 15. jaanuari 1998 otsus nr 5 “Ettepaneku esitamine Vabariigi Valitsusele” (Tallinna staatuse seaduse eelnõu);
 - 4.3 Riigikogu menetlusse 2002. aastal esitatud seaduse eelnõu nr 1190 SE (Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu).
5. Regionaalhalduse reformikavas väljapakutud kahetasandiline omavalitsussüsteem ei vasta Tallinna huvidele.
6. Tallinn ei toeta omavalitsuste kohustuslikku kuulumist omavalitsusliitu.
7. Tallinna Linnavalitsusel esitada vastav seisukoht Vabariigi Valitsusele ja Eesti Linnade Liidule.“

10. juunil 2004. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas strateegia „Tallinn 2025”, kus linnaosade temaatikat käsitleti võrdlemisi pealiskaudselt. Sissejuhatavas peatükis märgiti: „Elukorraldust Tallinnas on mõjutanud ka Tallinna valitsemisstruktuuri ja linnaosade ümberkujundamine. 1990. aastate algul leidis aset Tallinna linnaosade reorganiseerimine, loodi linnaosade valitsused ja nende juurde loodi halduskogud. Tallinna “haldusreformi” eesmärgiks oli linnavõimu lähendamine elanikele ja linnavalitsuse poolt pakutavate toimingute-teenuste kättesaadavamaks tegemine linnakodanikele. Alates 1997. aastast on suund tsentraliseerimisele ning Tallinna linnaosade valitsuste osatähtsus hakkas linna juhtimises järk-järgult vähenema. Tänapäevaks on vähenenud nii linnaosade poolt kureeritavate valdkondade hulk kui ka nende roll linnaosa tuleviku kujundamises, otsuste tegemises ja investeeringute planeerimises. Etapiviisiliselt võtavad Tallinna linnavalitsuse ametid üle seniseid linnaosade valitsuste funktsioone. Lähitulevikus on kavas tsentraalse raamatupidamissüsteemi juurutamine, mis hõlmab kõiki linnavalitsuse ameteid ja linnaosade valitsusi.”

Strateegia „Tallinn 2025” punktis 2.6.2 on alapunkt „Linnaosade arvu, ametite ja linnaosade tööjaotuse ning kompetentsi määratlemine”, kus on järgmine, siinse raamatu autori arvates üldsõnaline tekst: „Viimased olulisemad ümberkorraldused linna juhtimisstruktuuris tehti 2000. aastal; samas on mitmed toonase ümberkorralduse tekitatud funktsionaalsed kattuvused ning ebakõlad täna alles lahendamisel. Arengustrateegia rakendamisel tuleb erilist tähelepanu pöörata asjaolule, et puudub muudatuste juhtimiseks asjaomane käsuliin, raskendatud on üksuste-vaheline horisontaalne kommunikatsioon. Linnavalitsuse inimressurss on ebaühtlase kvaliteediga ning tihti puudub tööturul kompetentne personal. EL-iga liitumine toob eeldatavalt kaasa avaliku teenistuse rahvusvahelistumine ning uued nõuded ametnikkonnale.”

Ka ei saa autor nõustuda sama punkti 2.6.2 alapunktis „Pealinna juriidilise staatuse määratlemine” toodud ettepanekuga: „Teema haakub Eesti riigi haldusterritoriaalse korralduse ja kohaliku omavalitsuse juhtimismudeli rakendamisega. Tallinn täidab Eesti riigi tarvis mitmeid olulisi riiklikke funktsioone, mille täitmine eeldab olemasoleva seadusraamistiku läbivaatamist, **sh Tallinnale pealinna seaduse koostamist.**” Seejuures on algtekstis viimane ettepanek Bold’is.

Käesoleva raamatu autori arvates vajab Tallinn eraldi regulatsioone kolmes või isegi ainult järgnevas kahes, aga kindlasti esimesena nimetatud valdkonnas. Esiteks pealinna suhetes riigi kesktasandiga, mida ükski teine meie vald või linn ei vaja. Ka võiksid olla Tallinna seisukohalt eraldi regulatsioonid linna ja tagamaa koostöös, kuid selles valdkonnas on analoogiat ka Tartu jmt suurema linna ning ümberkaudsete kohaliku omavalitsuse üksuste koostöös. Kolmandaks on Tallinna linna sisene detsentraliseerimine, mis alates 2017. aastal läbi viidud nn haldusreformist (sisuliselt piirireformist) on suurte valdade moodustamise tulemusel juba üleriigiline probleem.

Igati õigustatult on strateegia „Tallinn 2025“ punktis 2.6.3 „Tulevikusuunad Tallinna juhtimises ja linnarahanduses ning olulisemad sammud“ toodud ettepanekud. „Tallinna juhtimise ja linnarahanduse tulevikusuundade käsitlemiseks vajab lahendamist ühelt poolt tsentraliseerituse-detsentraliseerituse dilemma, teiselt poolt täiendavate tuluallikate leidmine linna tegevuste finantseerimiseks.

Märgitakse, et Tallinna linna juhtimises on täheldatavad kaks suunda: ühelt poolt keskvõimu rolli tugevnemine linna juhtimises ja teisalt linnastu arengu käsitluse vajadus planeerimisregiooniti. Tänu kohalike tõmbekeskuste tähtsuse suurenemisele on aktuaalne asumite piiride ja linnaosade territoriaalse jaotuse otstarbekuse täpsustamine. Tallinn on Eesti omavalitsuste süsteemi haldusmudeli jaoks liiga suur. **Seetõttu on loogiline paljude küsimuste andmine otsustamiseks linnaosadele.** Linnaosade täitevorganid küll moodustati, kuid piisav võim jäi neile andmata. Halduskogud on jõuetud ja linnaosade valitsused kujutavad praegu endast Tallinna keskvõimu kohalikke filiaale. Funktsioonid ja nende täitmiseks vajaliku raha jaotus linnaosade ja ametite vahel pole ratsionaalne. Kujunenud on olukord, kus investeringute kriitilise mahu puudumine elaniku kohta asumis on toomas kaasa nn ääremaastumise linnaosades. Heakorrastatud piirkondade kõrval on täiesti laokil alad. Slummistumise vältimiseks on oluline, et iga asum saaks vähemalt 50% Tallinna keskmisest investeeringu mahust elaniku kohta. Võimu hajutamine ergutab siin kindlasti kohalikku algatust ja loob täiendavad võimalused elukeskkonna mitmekesistamiseks ja ettevõtluse ergutamiseks.

Linna juhtimises **tuleb täpsustada linnaosade halduskogude staatust ja pädevust** ning suurendada halduskogu liikme kui linnaosa identiteedi kandja rolli linnaosa arengus. Linnaosade juhtimisse kaasata asjatundlikke ja prestiižikaid inimesi, sh Tallinna teenetemärgi kavalere. Linnaosade iseseisvamaks muutmine viib ka laenusaaja ja laenuandja kontrolli tugevnemisele, mis aitab kaasa eelarve otstarbekamale kasutamisele. Linnaeelarve finantsskeemide läbivaatamine on oluline EL-i struktuurfondide raha kaasamise seisukohalt, et toetada initsiatiivi ka kohtadel. Siiski saab Tallinna juhtimise detsentraliseerimine toimuda peale teatud juhtimisfunktsioonide jaotuse analüüsi. Vajalik on eristada juhtimisfunktsioonid, mis on otstarbekad jätta linna keskvõimu kontrolli alla. Põhjendamatute ressursikao ja ajakulu ohjamiseks on oluline juurutada ühtsed otsustuskriteeriumid ja töötada välja juhtimise ja teenuste osutamise standardid.”

17. juunil 2004 Tallinna Linnavolikogu kinnitas Kadrioru Pargi arengusuunad aastani 2018.

16. septembril 2004. aastal kehtestas Tallinna Linnavolikogu linna jäätmehoolduseeskirja, mis tunnistati kehtetuks 08. märtsil 2007. aastal vastu võetud uue jäätmehoolduseeskirjaga..

28. oktoobril 2004. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Nõmme linnaosa ehitusmääruse. Linnaosa ehitusmääruse eesmärgiks seati kehtivatele planeerimis- ja ehitusala õigusaktidele tuginedes anda Nõmme linnaosa iseärasusest tulenevaid põhimõtteid ja nõudeid planeerimise ja ehitamise osas. Ehitusmääruse järgimine on oluline eeldus hea ehitustava kujunemiseks Nõmmel ja Nõmme säilimiseks valdavalt miljööväärtusliku metsalinnana ning Nõmme linnaosa keskkonna- ja miljöomadustele tugineva kinnisvaraväärtuse stabiilseks säilimiseks ja kestvaks kasvuks. Ehitusmäärus on aluseks üld- ja detailplaneeringute ning ehitusprojektide koostamisel Nõmmel.

Miljööväärtuslike alade säilimiseks ning liikluskorralduse täpsustamiseks antakse Nõmme linnaosa üldplaneeringus ning detailplaneeringutes täiendavaid tingimusi. Nõmme linnaosa hoonestamise ja liikluskorralduse üldised põhimõtted ning arengu üldsuunad määratakse Nõmme linnaosa üldplaneeringuga. Ehitusmäärus kehtib Nõmme linnaosa haldusterritooriumil paiknevate maa- ja veealade ning ehitiste kohta omandivormist sõltumata. Nõmme linnaosa on ehitusmääruses jagatud kuueks ehituspiirkonnaks, mis on moodustatud ajalooliselt väljakujunenud hoonestusalade miljöösäilitamiseks vajalike sarnaste ehitustingimuste seadmiseks.

21. juunil 2005. aastal kehtestas Tallinna Linnavalitsus oma korraldusega linnaosade eelarvete määramise alused. Eelnevalt oli linnavalitsus oma korraldusega 5. novembril 2003. aastal moodustanud linnaosade eelarvete määramise aluste väljatöötamiseks ajutise komisjoni (esimees abilinnapea Jüri Ratas). Komisjoni ülesandeks seati töötada välja ja esitada linnavalitsusele linnaosade eelarvete piirsummade määramise konkreetsed alused ja kriteeriumid, mis arvestaksid linnaosade rahvaarvu, pindala ning muid näitajaid. Eesmärk oli kehtestada linnaosadele ühelaadsete kulude osas ühesugused kriteeriumid.

Tallinna Linnavalitsus kehtestas valdkondade kulude jaotamiseks linnaosade eelarvete vahel alates 2006. aastast järgmised alused:

1. kultuurikulud ja spordikulud, välja arvatud hallatavate asutuste ning Vanalinna päevade kulud, jaotada proportsionaalselt elanike arvule;
2. noorsooürituste kulud (hariduskulud), välja arvatud noorsookeskuste kulud, jaotada põhimõttel: 75 % proportsionaalselt kooliõpilaste ja lasteaiaste koguarvule ja 25 % linnaosas elavate kuni 27 aasta (incl) vanuste laste ja noorte arvule;
3. üldvalitsemiskulud jaotada põhimõttel: 40 % kõigile linnaosadele võrdselt ja 60 % proportsionaalselt elanike arvule. Seejuures kasutada 2006. aasta eelarve koostamisel igale linnaosale individuaalset koefitsienti, et katta linnaosadele kinnitatud koosseisude finantseerimine;
4. sotsiaalkulud jaotada järgmiste põhimõtete alusel:
 - 4.1. sotsiaalosakonna kulud (40 % jaotatavast eelarvest) – vastavalt linnaosa elanike arvule;
 - 4.2. koduteenuste kulud (20 % eelarvest) - vastavalt klientide arvule linnaosas;
 - 4.3. päevakeskuse teenused (20 % eelarvest) – päevakeskuste hoonete kommunaalkulud vastavalt nende tasemele ning seejärel 85 % külastuskordade järgi ja 15 % eakate (üle 65 a) arvu järgi;
 - 4.4. toetused (20% eelarvest) – 85 % riiklike toimetulekutoetuste osakaalu ja 15 % elanike arvu järgi;
5. tänavapuhastuse kulud võtta 2006. aastast linnaosade eelarvetest Tallinna Kommunaalameti eelarvesse;
6. haljastuse hoolduskulude jaotus viia normatiivsele alusele pärast linnaosade haljastute ühtse mõõdistamise ja kategooriate määramise läbiviimist Tallinna Keskkonnaameti poolt.

Eelnõu Seletuskirjas märgiti, et esitatud aluste järgi saaks jaotada ligi 60 % linnaosade eelarvete kuludest. Ühtsete kriteeriumide järgi ei saa planeerida hallatavate asutuste kulusid, sest need sõltuvad asutuste olemasolust ühes või teises linnaosas.

Tänavapuhastuse kulud kavandati koondada Tallinna Kommunaalameti eelarvesse.

Haljastute hooldamise kulude jaotamise kriteeriumid töötati küll välja, kuid linnaosade haljastute pindalad ja nende kategooriad ei ole võrreldavad. Kulusid jaotada saab nende alusel pärast haljastute määratlemist ühtsetel alustel. Väideti, et ühtseid kriteeriume ei vaja linnaosade elamumajanduse ja äriruumide majandamise kulude eelarvestamine. Nende mahud on linnaositi erinevad ning kaetakse üldreeglina sama valdkonna tuludest.

Tallinna Linnavolikogu 16. juuni 2005. aasta otsusega jagati mandaadid sügisesteks linnavolikogu valimisteks järgmiselt (tabel 9).

Tabel 9

Mandaatide jaotus linnaosade vahel Tallinna Linnavolikogu 2005. aasta valimistel ja halduskogude liikmete arv aastail 2005-2009

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
7	8	6	13	9	7	5	8
15	17	13	27	19	15	11	17

20. juunil 2005. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Pelgulinna ehitusmääruse. Ehitusmääruse ülesandeks seati anda Pelgulinna omapärast tulenevaid juhised

planeerimiseks ja ehitamiseks. Juhised peavad olema eelduseks Pelgulinna säilitamisel aedaderohke, valdavalt väikese-mahuliste elamutega hoonestatud Tallinna linna osana. Ehitusmäärus kehtib Pelgulinna paikneva maa planeerimisel ja ehitamisel maa ja ehitiste omandivormist sõltumata, niivõrd kuivõrd ehitusmäärus ei ole vastuolus maad ja ehitisi käsitlevate riigi õigusaktidega.

06. oktoobril 2005. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas oma määrusega Lapsehoiutoetuse maksmise korra. Toetuse saamiseks peab taotleja esitama taotluse ja sinna juurde kuuluvad dokumendid lapse elukohajärgse linnaosa valitsuse sotsiaalhoolekande osakonnale. Otsuse toetuse andmise või sellest keeldumise kohta teeb linnaosa valitsuse sotsiaalhoolekande osakonna juhataja või tema asetäitja kümne tööpäeva jooksul, arvates toetuse taotlemiseks viimase vajaliku dokumendi saamise päevast.

9. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 2005–2009

16. oktoobri 2005. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimisi iseloomustasid mõned põhimõttelised erisused võrreldes eelnevate valimistega. 25. veebruaril 2003. aastal muudeti esimest korda meie 1993. aasta Põhiseadust ning kohaliku omavalitsuse volikogu valimise perioodi pikendati 2005. aastast varasemalt kolmelt aastalt neljale aastale⁸¹. Alates 2005. aasta valimistest ei tohtinud kohaliku omavalitsuse volikogu liige olla samaaegselt Riigikogu liige. 2016. aasta kevadel see õigus taastati ja 2017. aasta oktoobris toimunud kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel võisid Riigikogu liikmed taas kuuluda mõne valla- või linnavolikogusse. Eriti suurel arvul mõjutab see nn kahe tooli seadus Tallinna Linnavolikogu.

2005. aasta 16. oktoobri kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel oli valimisaktiivsus madalaim alates 1989. aastast nii Eestis keskmiselt (47%) kui ka riigi keskmist oluliselt kujundavas Tallinnas (44%). 63-liikmelises Tallinna Linnavolikogus said erakonnad (fraktsioonide nime järgi linnavolikogus) kohti alljärgnevalt (tabel 10).

Tabel 10

2005. aasta Tallinna Linnavolikogu valimiste tulemused fraktsioonide lõikes

Keskerakond	32	Sotsiaaldemokraatlik Erakond	6
Reformierakond	15	Res Publica	3
Isamaaliit	7		

15. novembril 2005. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas linnaosade halduskogude koosseisud (lisa 6). See oli viimast korda, kui seda tegi linnavolikogu. Vastavalt Tallinna Põhimääruse §-le 88 kinnitas siis linnaosa halduskogu koosseisu valimistulemuste põhjal linnavolikogu.

Järgmisteks Tallinna Linnavolikogu valimisteks muutis linnavolikogu 1. oktoobril 2009. aastal Tallinna Põhimäärust ja selle § 90 lg 4 kohaselt hakkas halduskogu koosseisu kinnitama ja selles muudatusi tegema linnavolikogu moodustatud **linnaosade halduskogude haldamise komisjon**. Komisjoni esimees on linnasekretär ja liikmed linnaosade haldussekretärid, linnavolikogu kantselei ja linnakantselei esindajad.

Juba pool aastat pärast 2005. aasta oktoobris toimunud kohaliku omavalitsuse volikogude valimisi oli Tallinna Linnavolikogu 20. aprillil 2006. aastal oma määrusega kehtestanud Tallinna linnaosade halduskogude koosseisude kinnitamise ja seal muudatuste tegemise komisjoni töökorra.⁸² Mitte just tavapärane meie õigusaktides on seal säte, et komisjoni institutsiooni esimehe ja ka aseesimehe äraolekul kutsub komisjoni kokku selle noorim liige (§ 4, lg 1).

⁸¹ RT I 2003, 29, 174.

⁸² RT IV, 07.08.2013,31.

„§ 1. Üldsätted

(1) Tallinna linnaosade halduskogude koosseisude kinnitamise ja seal muudatuste tegemise komisjon (edaspidi komisjon) moodustatakse Tallinna Linnavolikogu otsuse alusel.

(2) Komisjon juhindub oma tegevuses Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, Tallinna põhimäärusest ja käesolevast töökorrast.

§ 2. Komisjoni moodustamine

(1) Komisjonis on üksteist liiget, mille esimees on linnasekretär ja liikmed linnaosade haldussekretärid, linnavolikogu juriidilise osakonna töötaja, linnakantselei juriidilise osakonna töötaja.

(2) Komisjoni moodustab ja koosseisu kinnitab, ning teeb selles muudatusi Tallinna Linnavolikogu.

§ 3. Komisjoni pädevus

(1) Komisjoni ülesanneteks on:

1) linnavolikogu liikmekandidaadi sooviavalduse halduskogu töös osalemise kohta vastuvõtmine ja registreerimine;

2) linnaosade halduskogude koosseisude kinnitamine;

3) linnaosade halduskogude koosseisude asendusliikmete nimekirjade kinnitamine;

4) linnaosade halduskogude koosseisudes muudatuste tegemine;

5) komisjoni dokumentatsiooni arhiveerimine.

(2) Komisjoni pädevuses olevate ülesannete lahendamiseks võtab komisjon vastu otsuse. Otsusele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisega.

§ 4. Komisjoni töökorraldus

(1) Komisjoni töövorm on koosolek, mille kutsub kokku komisjoni esimees või tema äraolekul aseesimees, nende mõlema äraolekul komisjoni noorim liige.

(2) Komisjoni kokkukutsumise kord ja tähtajad on kehtestatud Tallinna Põhimääruse § 88-91.

(3) Komisjon on otsustusvõimeline, kui selle koosolekust võtab osa vähemalt pool komisjoni koosseisust, sealhulgas esimees või aseesimees.

(4) Komisjoni koosolek protokollitakse ning neile kirjutavad alla koosoleku juhataja ja protokollija. Protokollid peavad vastama haldusdokumentidele kehtestatud põhinõuetele.

(5) Komisjoni koosolek on avalik. Igaühel on õigus tutvuda komisjoni otsusega ja koosoleku protokollidega.

(6) Komisjon otsustab tema pädevuses olevaid asju poolthälte enamusega. Komisjoni liikme eriarvamus kantakse koosoleku protokollile.

§ 5. Vaidlustamine

(1) Komisjoni otsusega mittenõustumisel on huvitatud isikul õigus esitada kaebus 30 päeva jooksul, arvates teadasaamisest, komisjoni esimehe kaudu Tallinna Linnavolikogule.

§ 6. Määruse jõustumine.

Määrus jõustub 1. mail 2006.”

23. veebruaril 2006. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Pirita linnaosa lipu ja vapi kirjelduse ning kasutamise korra.

15. mail 2006. aastal toimus Tallinnas rahvusvaheline konverents, kus linnapea Jüri Ratas tegi üleeuroopalise algatuse hakata Euroopa linnale keskkonnahoiualaste saavutuste eest iga-aastaselt välja andma Euroopa Rohelise Pealinna tiitlit. Kui Tallinn otsustas kandideerida 2020. aastal Euroopa Rohelise Pealinna tiitlile, siis ütles

linnapea Taavi Aas, et "tiitli saab linn, kes juurutab säästlikke liikumisviise, laiendab ja loob juurde parke jm rohealasid, muudab jäätmete käitlemist keskkonnasõbralikumaks, kasutab taastuvaid energiaallikaid, vähendab uudsel moel müra ning teeb elanikega koostööd keskkonnasäästlike ideede kogumiseks ja elluviimiseks."⁸³ On selge, et linnaosad oma linnaosakogude ja linnaosade valitsustega saavad nende eesmärkide täitmiseks anda olulise panuse.

18. mail 2006 Tallinna Linnavolikogu kinnitas tänavakaubanduse korra kauplemiseks linnaosa valitsuse müügipileti alusel ja müügipileti hinnad. Määrusega⁸⁴ kehtestati tänavakaubanduse kord kauplemiseks Tallinna linnale kui avalik-õiguslikule isikule kuuluvatel tänavatel, väljakutel, haljasaladel ja muudel rajatistel linnaosa valitsuse poolt väljastatud müügipileti alusel ja linnaosa valitsuse poolt lubatud piirkonnas kandekaubanduse vormis või linnaosa valitsuse poolt korraldatud muu tänavakaubanduse vormis. Müügipilet väljastatakse või väljastamisest keeldutakse linnaosa vanema korralduse alusel. Müügipilet antakse linnaosa valitsusega kokkulepitud piirkonnas/kohas kauplemiseks, kuid mitte kauemaks kui 1 aasta.

7. septembril 2006. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas kõigi 8 linnaosa põhimäärused.

16. novembril 2006 Tallinna Linnavolikogu võttis vastu Pirita linnaosa üldplaneeringu, mis tugines Tallinna üldplaneeringul. Viimase kohaselt olid Pirita ja Haabersti linnaosa määratud suuremaks perspektiivseks madala tihedusega elurajoonide rajamispriirkonnaks. Vajadus tulenes Tallinnas 1990. aastate alguseks väljakujunenud eluasemestruktuurist, kus üle 90% elanikest elas kortermajades, mille hulgas oli valdav 5- ja 9-korruseline elamutüüp. Nõudlust alternatiivsete hõredamate ja madalamate eluasemepiirkondade järele kinnitasid prognoosid, mille paikapidavust täna tõendavad arvukad uued väike-, rida- ja 3-4-korruseliste korterelamute kvartalid Tallinnas ja lähivaldades. Pirita linnaosa oli selleks ajaks Tallinna üks kiiremini arenevatest piirkondadest, kuhu eelneva kümne aasta jooksul oli lisandunud arvukalt uusi elamuid. Elanike arv kasvas samal ajal enam kui poolteist korda. Pirita linnaosa üldplaneeringus seati arengueesmärgidena, et Pirita linnaosa üldplaneering on koostatud linnaosa tasakaalustatud territoriaalse ja linnaehitusliku arengu juhtimiseks ja koordineerimiseks ning linnaosa on valdavalt aedlinn ja

⁸³ <https://sputnik-news.ee/news/20171020/7621406/tallinn-kandideerib-2020-aasta-roheliseks-pealinnaks.html>

⁸⁴ Määruses kasutati mõisteid järgmises tähenduses. Tänavakaubandus on linnaosa valitsuse poolt korraldatav tema poolt lubatud tänaval või teises üldsusele avatud samalaadses kohas linnaosa valitsuse poolt väljastatud müügipileti alusel toimuv kauba või teenuse müük. Kandekaubandus on kauba jaemüük, mis toimub müüja käest, käsikorvist, kandelaualt või muust müüja poolt kantavast või kaasaveetavast inventarist, kus müüja pakub kaupa liikudes jalgsi või jalgrattal ning peatub ainult kauba müügiks ostjale. Kandekaubanduses on lubatud müüa järgmisi kaupu: 1) ajalehed, ajakirjad; 2) postkaardid, turismikaardid, ümbrikud, margid jms; 3) Eesti ja Tallinna sümbolikaga meened; 4) lilled; 5) jäätis; 6) karastusjoogid, soojad joogid; 7) pakendatud maiustused ja näksid, pakendatud pagaritooted; 8) värsked marjad, puuviljad. Tänavakaubanduse müügikoht on tegevuskoht linnaosa valitsuse poolt lubatud mõtteliselt piiratud alal ja /või kohas, kus linnaosa valitsus korraldab tänavakaubandust. Tänavakaubanduse müügipilet on linnaosa valitsuse poolt väljastatud dokument, mille alusel võib piletil loetletud kaupu või teenuseid müüa piletil näidatud tingimustel ja piirkonnas.

tallinlaste oluline aastaringne puhkepiirkond. Selle tõttu nõuab arendustegevuse suunamine tasakaalustatud suhtumist väljakujunenud elukeskkonna säilitamisel ja väärtuslike maastikualade kaitsel.

Planeeringu koostamisel lähtuti linnaosa arendamise üldeesmärkidest, mis kokkuvõtlikult pidid olema järgmised:

- 1) linnaosa tasakaalustatud ja harmoonilise arengu tagamine, arvestades linnaosa tähtsust ülelinnalise puhkealana ja areneva inimsõbraliku elurajoonina;
- 2) Pirita omapära, loodusväärtuste ja prestiižikuse säilitamine;
- 3) arenguks vajaliku infrastruktuuri tagamine;
- 4) kiirest arengust tulenevate probleemide teadvustamine ja tasakaalustamise võimaluste leidmine.

1. novembril 2007. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas algatada teemaplaneeringu „Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala puhkevõimaluste planeerimine” koostamine, mille eesmärgiks seati maastikukaitseala ja selle lähiümbruse puhkevõimaluste väljaarendamine looduskaitse tingimusi arvestades. Teemaplaneeringu tulemusel korraldatakse puhkevõimaluste väljaarendamist ja inimtegevust Nõmme-Mustamäe maastikukaitsealal ning tagatakse maastikukaitsealal linnametsade, sh looduslike ja poollooduslike koosluste säilimine ja kaitse.

13. detsembril 2007. aastal Tallinna Linnavolikogu istungil algatati „Tallinna linna avalike mänguväljakute arengukava aastateks 2008-2013” koostamine linna arengudokumentides seatud eesmärkide täpsustamiseks ning mänguväljakute võrgustiku planeerimise, mänguväljakute projekteerimise ning ehitamise plaanipäraseks arenguks ning selle tegevuse rahastamise aluse loomiseks, lähtudes kehtestatud arengudokumentidest, hetkeolukorrast ning linna rahalistest võimalustest. Arengukava pidi arvestama linnaosa elanike vanuselist koosseisu ning olemasolevate mänguväljakute paiknemist ja funktsionaalsust, looma Tallinna linna terviklikult katva, erinevatele vanusegruppidele suunatud mitmekülgsed liikumis- ja mängimisvõimalusi pakkuva mänguväljakute võrgustiku, panema paika arengumeetmed, tegevuskava ning selleks vajalikud ressursid. Arengukava pidi saama aluseks uute mänguväljakute asukohtade valikule ja mänguväljakute rajamisele ning olemasolevate mänguväljakute korrastamisele või siis mittekasutatavate mänguväljakute likvideerimisele, arvestades linnaosade vajadusi, lähtuvalt rahvaarvust, laste keskmisest vanusest, olemasolevate mänguväljakute seisukorrast, funktsionaalsusest ja nende paiknemisest linnaosas. Arengukava koostamist pidi korraldama Tallinna Keskkonnaamet koostöös Tallinna linnaosade valitsuste ja Tallinna Linnaplaneerimise Ameti, Tallinna Spordi- ja Noorsooameti, Tallinna Kommunaalameti, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti, Tallinna Linnakantselei arenguteenistuse, Tallinna Linnavolikogu asjasepuutuvate komisjonide esindajate, ühiskondlike organisatsioonide esindajate, ettevõtjate, kes tarnivad tooteid ja hooldavad mänguelemente, ning mänguväljakute rajamise ja hoolduse protsessis silmapaistnud üksikisikute kaasabil.

Mänguväljakute rajamine ja hooldamine on üks linnaosa ülesandeid nii meil kui välismaa linnades, kus on linnaosad. Seetõttu on siinkohal otstarbekas tuua ka Tallinna Linnavolikogu otsuse vastu võtmise aegne (2007. aasta) olukord linna mänguväljakutega.

Haabersti linnaosa

Linnaosas on palju 1980-ndatel aastatel rajatud metallist mänguväljakuid. Lisaks on aastal 2000 ja hiljem ehitatud üle kümne uue ja kaasaegse mänguväljaku. Linnaosa 101-st mänguväljakust 28,7% on ohutud ja 54,5% ohtlikud, potentsiaalselt ohtlikke on 16,8%.

Kesklinna linnaosa

Kõikidest linnaosadest on kesklinna mänguväljakud kõige paremas seisukorras ning komplektsed. Linnaosa 20-st mänguväljakust 85% on ohutud ja potentsiaalselt ohtlikke on 15%.

Kristiine linnaosa

Linnaosas on põhiliselt 1990. aastate teisel poolel ja 2000. aastal ehitatud mänguväljakud. Vähesel määral on 1980. aastatel rajatud mänguplatse. Linnaosa 22-st mänguväljakust 36,4% on ohutud ja 54,6% ohtlikud, potentsiaalselt ohtlikke on 9%.

Lasnamäe linnaosa

Linnaosas on valdavalt 1980. aastatel rajatud mänguväljakud, mis koosnevad peamiselt metallist mänguvahenditest ja betoonäärtega liivakastidest. Elemendid on vanad, roostes, kulunud, katki ja amortiseerunud. Kaasaegsed, värvikirevad ja huvitavad mänguväljakud peaaegu puuduvad. Viimastel aastatel on ehitatud üksikuid uusi mänguväljakuid, näiteks Kivila parki ja Tuulte platsile. Linnaosa 209-st mänguväljakust 21,5% on ohutud ja 48,3% ohtlikud, ülejäänud on potentsiaalselt ohtlikud.

Mustamäe linnaosa

Linnaosas on valdavalt 1970. aastatel rajatud mänguväljakud, mis on enamuses amortiseerunud. Mitmed liivakastid on rohtu kasvanud ja kasutamiskõlbmatud. Kaasaegsed, värvikirevad ja huvitavad atraksioonid peaaegu puuduvad. Korralikud mänguväljakud on Männi pargis, Retke tee 10-12, Sütiste tee 22-24 ehitise juures. Linnaosa 165-st mänguväljakust 15,8% on ohutud ja 57% ohtlikud, potentsiaalselt ohtlikke on 27,2%.

Nõmme linnaosa

Linnaosas on peamiselt 2000 aastal ja hiljem rajatud mänguväljakud, mis on paraku üsna lagunenenud. Väga vähe on arvestatud väikelaste vajadustega. Terves linnaosas on sarnased mänguväljakud, mis koosnevad ühesugustest mänguelementidest. Paljudel mänguväljakutel puuduvad korralikud kiiged ja liivakastid. Linnaosa 37-st mänguväljakust 32,4% on ohutud ja 62,2% ohtlikud, potentsiaalselt ohtlikke on 6,4%.

Pirita linnaosa

Linnaosas asuvad põhiliselt 1990. aastatel ja 2000. aastal või hiljem rajatud mänguväljakud. 28-st mänguväljakust 6 on ohtlikud. 71,4% on ohutuid mänguväljakuid, potentsiaalselt ohtlikke on 6,2%.

Põhja-Tallinna linnaosa

Linnaosas on nii 1980. või 1990. aastatel rajatud mänguväljakuid, kui ka aastatel 2000–2006 ehitatud mänguväljakuid. 30-st mänguväljakust 10% on ohutud ja 73,3% ohtlikud, potentsiaalselt ohtlikke on 16,7%.

24. jaanuaril 2008. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas asutada Sihtasutuse Tallinna Arengu- ja Koolituskeskus, mille eesmärgiks seati Tallinna linna, Eesti ja teiste riikide omavalitsuste jaoks oluliste arendusprojektide edendamine, uuringute ja analüüside teostamine, innovatsioonitoetuste määramine ning koolitustegevus. Ka käesolev Tallinna linnaosade tegevuse 25. aastapäevale pühendatud raamat on valminud Tallinna Arengu- ja Koolituskeskuse toel.

6. märtsil 2008. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas võtta vastu teemaplaneeringu „Tallinna Kesklinna miljööväärtuslike hoonestusalade piiride ning kaitse- ja kasutamistingimuste määramine”. Planeeringuga määrati Kesklinna territooriumil Kadrioru, Torupilli, Raua, Tatari, Kassisaba, Uue-Maailma, Veerenni, Kitseküla (Tallinn-Väike) asumite miljööväärtuslike hoonestusalade piirid ning seati nende kaitse- ja kasutamistingimused tagamaks miljööväärtuslike hoonestusalade kui ajalooliselt väljakujunenud linnaehituslike tervikute ja neid kujundavate ehitiste, kinnistustruktuuri, maastikuelementide, miljöö eripära ning avanevate kaug- ja sisevaadete säilimine.

28. augustil 2008. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Vanalinna arengukava. Arengukava koostamine algatati Tallinna Linnavolikogu 25. jaanuari 2007. aasta otsusega, kus kehtestati ka lähteülesanne. Tallinna vanalinna arengukava koostati ajavahemikuks 2008 kuni 2013. Vanalinna arengukava koostamise eesmärk oli UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluva Tallinna vanalinna ajalooliselt väljakujunenud keskkonda sobivate ruumiliste ja funktsionaalsete lahenduste ning rahastamisvõimaluste leidmine. Arengukava määratleb Tallinna vanalinna kui autentse tervikliku linnaruumi ja asumi hoidmise ja säästva arendamise visiooni, strateegilised eesmärgid ning nende eesmärkide saavutamiseks vajaliku tegevuskava. Tallinna vanalinna arengukava koostati lähtudes ülemaailmsest kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioonist (UNESCO) tulenevatest nõuetest, 27. veebruaril 2002 vastuvõetud Muinsuskaitseadusest, Vabariigi Valitsuse 20. mai 2003 määrusest nr 155 „Tallinna vanalinna muinsuskaitseala põhimäärus” ja teistest, eelkõige Tallinna enda õigusaktidest või arengudokumentidest.

Vanalinna arengukava koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade vanalinna lähteseisundist, võtmevaldkondade arengust ja arengueeldustest ning selgitatakse välja globaalsed ja lokaalsed mõjurid. Teine peatükk esitab vanalinna arenguvisiooni aastaks 2013 ning selle elluviimiseks vajalikud arengueesmärgid ja alleesmärgid. Kolmas peatükk on pühendatud vanalinna funktsionaalsele tsoneerimisele. Neljandas peatükis esitatakse arengukava tegevuskava koos tegevussuundadega aastateks 2008 kuni 2013. Arengukavale on lisatud Tallinna vanalinna arengukava (alus)kaart ja Tallinna vanalinna arengukava tsoonide lisakaart. Tallinna Linnavalitsuse 25. juuni 2008 korraldusega nr 1239-k otsustati mitte algatada vanalinna arengukava keskkonnamõju strateegilist hindamist. Teade Vanalinna arengukava avalikustamise kohta avaldati 3. mail 2008 ajalehes Postimees ja Tallinna veebilehel. Arengukava elluviimise edukuse kokkuvõtte tegemine ja arengukava täpsustamine toimub vähemalt iga kahe aasta tagant.

30. oktoobril 2008. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Tallinna jäätmehoolduseeskirja. Jäätmehoolduseeskiri kehtestati eesmärgiga rakendada Tallinnas Jäätmeseaduse ja Pakendiseaduse ning nende rakendusaktide nõuded, säilitada puhas ja tervislik elukeskkond, vähendada jäätmete kogust ning soodustada

nende taaskasutamist. Eeskirja kohaselt korraldavad ning kontrollivad Tallinnas jäätmehooldust Tallinnas Tallinna Keskkonnaamet, Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet, Tallinna Kommunaalamet ja linnaosade valitsused vastavalt oma pädevusele.

Linnaosa valitsus korraldab linnaosas jäätmehooldust ja teostab järelevalvet jäätmekäitluse üle järgmiselt:

- 1) nõustab linnaosa elanikke ja levitab jäätmeteavet;
- 2) kontrollib jäätmete liigiti kogumist ja jäätmekäitlustoiminguid elamumaa sihtotstarbega kinnistutel;
- 3) teostab järelevalvet korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks loetud jäätmevaldajate üle;
- 4) korraldab linna haljasaladel tekkivate aia- ja haljastujäätmete kogumist ja üleandmist kompostimisväljakule või vastava jäätmeveoga jäätmekäitlejale;
- 5) korraldab üldkasutatavasse parki, haljasalale, randa vajalikul hulgal jäätmemahutite paigaldamise ja nende regulaarse tühjendamise.
- 6) kontrollib heakorda linnaosa haldusterritooriumil ja korraldab vajadusel prahistatud alade korrastamist;
- 7) kontrollib jäätmekäitluslepingute olemasolu, jäätmete liigiti kogumist ja jäätmekäitlustoiminguid turgudel, kioskites, müügipaviljonides ja tänavakaubanduses;
- 8) määrab linnaosa haldusterritooriumil pakendipunktide asukohad ja paigaldamise tingimused ning kontrollib nende tingimuste täitmist.

27. novembril 2008. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Põhja-Tallinna linnaosa lipu ja vapi kirjelduse ning kasutamise korra⁸⁵.

Omapärane areng meie kohaliku omavalitsuse õigusruumis toimus 2009. aasta veebruaris, millel oli oluline seos linnaosadega. 19. veebruaril 2009 võttis Riigikogu vastu (eelno 317 SE) Soolise võrdõiguslikkuse seaduse, Võrdse kohtlemise seaduse, Eesti Vabariigi töölepingu seaduse, Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse. Vabariigi President T. H. Ilves jättis selle seaduse välja kuulutamata. Riigipea meenutas oma 3. märtsi 1989. aasta otsuses nr 440⁸⁶, et Vabariigi Valitsus algatas "Soolise võrdõiguslikkuse seaduse, avaliku teenistuse seaduse ja Eesti Vabariigi töölepingu seaduse muutmise seaduse" eelnõu 10. septembril 2008 ning eelnõu ei sisaldanud sätteid kohaliku omavalitsuse volikogude valimiste kohta. Vastava täienduse tegi eelnõusse põhiseaduskomisjon alles selle teise lugemise eel Riigikogus. "Sisuliselt oli see uue eelnõu algatamine, kuna lisatud sätete eesmärk on reguleerida kohaliku omavalitsuse volikogude valimistega seotud küsimusi – küsimusi, mis ei seonu vähimalgi määral Riigikogu menetluse esitatud eelnõu eesmärgiga," märkis president.

Riigipea märkis oma otsuses, et nimetatud seadus võeti vastu, rikkudes Riigikogu kodu- ja töökorra seadust. "See rikkumine ei ole tühine ega pelgalt formaalne, vaid parlamendi enamus kaldus oluliselt kõrvale demokraatlikest otsustusreeglitest ja heast parlamentaarsest tavast," märkis Ilves pressiteate vahendusel. Seetõttu võeti nimetatud seadus vastu, rikkudes Põhiseadust," järeldas president. "Riigikogul on küll vastavalt põhiseadusele õigus seadusega reguleerida kohaliku omavalitsuse

⁸⁵ RT IV, 27.06.2013, 105.

⁸⁶ RTL 2009, 22, 2849

volikogude valimistega seonduvaid küsimusi, kuid seda tuleb teha põhiseaduspärasel viisil."

Olukorras, kus sügisel toimuvate Tallinna Linnavolikogu valimiste tulemusi püüti selliste võtetega mõjutada, otsustas Tallinna Linnavolikogu 19. veebruaril 2009. aastal reorganiseerida Tallinna linnaosad. 19. veebruaril 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu muutis Tallinna Põhimäärust, millega nähti ette linnaosa valitsuse ja linnaosa vanema institutsioonide ümberkujundamine linnavalitsuse piirkondlikuks ametiks ja linnavalitsuse piirkondliku ameti juhatajaks. Halduskogude asemel pidi kasutusele võetama piirkondlike osakondade nõukojad. Linnavalitsuse piirkondlikul osakonnal lubati kasutada oma lippu ja vappi. Tallinna Põhimääruse sellise muutmise kohta esitas väga pika ja põhjaliku analüüsi Õiguskantsler Indrek Teder, kes väitis, et need muudatused on vastuolus Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-dega 56–571 ning Põhiseaduse § 154 lõikega 1 ja §-ga 160. Oma 3. aprilli 2009. aasta Ettepanekus nr 4 tegi Õiguskantsler Tallinna Linnavolikogule ettepaneku viia kohaliku Tallinna põhimääruse muutmise määrus 20 päeva jooksul kooskõlla põhiseadusega⁸⁷.

Järelevalve teostajate tähelepanu ei pälvinud Soolise võrdõiguslikkuse seaduse, Võrdse kohtlemise seaduse, Eesti Vabariigi töölepingu seaduse, Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seadus, millega Riigikogu omapäraselt liitis võrdsele kohtlemisele Tallinna Linnavolikogu valimiste teema. Küll aga tasub meenutada, et 2011. aasta detsembris kokku kutsutud Teenusmajanduse Koja komisjon, kes esmakordselt valis välja Eesti parimaid ja halvimaid seadusi, arvas selle seaduse halvimate õigusaktide hulka⁸⁸. Mis puudutab aga Tallinna linnaosaid, siis peab veelkord märkima Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artiklit 6, mille kohaselt kohalikud võimuorganid võivad oma sisemised juhtimisstruktuurid ise kindlaks määrata, et kohandada need kohalikele vajadustele ning tagada efektiivne juhtimine.

5. märtsil 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu andis ülesande Tallinna Linnavalitsusele alustada läbirääkimisi üheksa kohaliku omavalitsuse üksusega (Harku, Rae, Saku, Viimsi, Saue, Jõelähtme ja Kiili valla ning Maardu ja Saue linnaga) Tallinna linnaga ühinemiseks ja haldusreformi läbiviimiseks pealinna regioonis. Enne seda otsust, 16.-18. veebruaril 2009 viidi Tallinnas läbi rahvaküsitlus kahe küsimusega:

- 1) kas toetad haldusreformi alustamist Tallinnas?
- 2) kas toetad liitumisläbirääkimiste alustamist Tallinna naabritega?

Hääletada sai lisaks küsitluspunktidele ka internetis.

Tallinna rahvaküsitluses pooldas peaaegu 52 protsenti küsitlusel osalenuist Tallinna haldusreformi käivitamist. Aga küsitluse tulemused on volikogule soovituslikud mitte kohustuslikud. Pöördumisele naabervaldade ja –linnade poole vastasid kõik volikogud eitavalt Tallinnaga võimalikule ühinemisele. Eeltoodud naaberavaldade ja –linnade küsitlus pälvis tähelepanu ka seetõttu, et avaldatud on seisukohti nt Viimsi valla ja Pirita linnaosa ühendamiseks.

⁸⁷http://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/oiguskantsleri_ettepanek_nr_4_tallinna_linnavolikogule_linnaosade_umberkujundamine.pdf

⁸⁸ <http://arvamus.postimees.ee/653632/milline-on-eesti-halvim-seadus>

19. märtsil 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas moodustada Tallinna Linnavolikogu 2009. aasta valimisteks ühe valimisringkonna. Riigikogu muutis Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust⁸⁹, mis jõustus 1. maist 2009 ja sätestas § 8 lg 4, et Tallinnas moodustab volikogu valimisringkonnad linnaosade kaupa.

17. septembril 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Pirita linnaosa üldplaneeringu, mis täpsustas ja osaliselt muutis Tallinna üldplaneeringut. Linnaosa üldplaneeringu elluviimine tagab linnaosa ruumilise arengu eesmärkide saavutamise, milleks on linnaosa säilitamine hinnatud elamupiirkonna ja puhkealana, tasakaalustatud teenindusvõrgu ja vajadustekohase sotsiaalse infrastruktuuri objektide rajamine, optimaalse transpordisüsteemi, tänavavõrgu ning keskkonnanõuetele vastava tehnilise infrastruktuuri väljaarendamine ning muinsus- ja looduskaitseobjektide ning avalike puhkealade ja haljastute säilimine. - planeeringu koostamine on toimunud pikaajalise demokraatliku protsessina koostöös linnaosa halduskogu, linnaosa valitsuse ja elanike esindajatega, mille tulemusel on tasakaalustatud praeguste elanike soove ja linna kui terviku arenguvajadusi. - planeeringu elluviimine

- 1) aitab kaasa kogu Tallinna säästlikumale arendamisele, sh valglinnastumise aeglustamisele, võimaldades rajada uusi mitmekesisemaid, sh madala tihedusega looduslähedasi elamupiirkondi Tallinna piirides;
- 2) tagab linnaosa arengu ka tulevikus valdavalt madala tihedusega elamupiirkonnana ja ülelinnalise tähtsusega puhkepiirkonnana;
- 3) tagab ajalooliselt välja kujunenud pereelamupiirkondade, nagu Merivälja, Pirita, Maarjamäe ja Kose säilimise ja võimaluse rajada lähiümbrusse lisaks kaubandus-, teenindus- ja sotsiaalobjektidele ainult pere- ja kaksikelamuid, vältides pereelamupiirkondade tihendamist korterelamutega;
- 4) tagab linnaosa ehituskultuurilise omapära säilimise kahe miljööväärtusliku piirkonna määramisega Meriväljal ja Maarjamäel;
- 5) võimaldab väikeelamute täiendavat arendust Lepiku ja Laiakülas, Mähe ja Merivälja vahelisel alal ning Narva mnt ääres;
- 6) piirab korterelamute kõrguse kolme korrusega, et säilitada linnaosa haljastatud üldmulje, ja määrab nende ehitamise võimaluse ainult üksikutesse piiratud ulatusega asukohtadesse magistraaltänavate ja ühistranspordiliinide ääres;
- 7) reserveerib uutes arenduspiirkondades asukohad vajalike lasteasutuste rajamiseks, tagab kaubandus- ja teenindusvõrgu kättesaadavuse 1–1,5 km raadiuses ning tugevdab Pirita jõesuudme ja TOPi piirkonna funktsioone linnaosa tõmbekeskusena;
- 8) tagab jätkuvalt Pirita supelranna, jõeoru, Kloostrimetsa ja Lillepi pargi säilimise ja arendamise üldkasutatavate puhkealadena ning tagab kohalike haljakute ja mänguväljakute olemasolu igas asumis;
- 9) määrab kindlaks asukohad uute magistraaltänavate, sh kaht linnaosa ühendava Mustakivi tee pikenduse, elektrialajaamade jm tehnilise infrastruktuuri rajamiseks;

⁸⁹ RT 2009, 23, 144

10) reserveerib alad Metsakalmistu ja Pärnamäe kalmistu laiendamiseks.

17. septembril 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Lasnamäe linnaosa arengukava aastateks 2009-2013.

1. oktoobril 2009. aastal võttis Tallinna Linnavolikogu vastu Lasnamäe elamualade üldplaneeringu, mis oli koostatud vähemalt 10-aastases perspektiivis. Lasnamäel puudus seni üldplaneering, mis esitaks tervikliku nüüdisaegse ruumilise visiooni Lasnamäe elamualadest ning kuhu oleks lõimitud varasemad Lasnamäe territooriumi puudutavad arengustrateegiad või -projektid. Sellest tulenevalt oli planeeringu koostamine põhjendatud vajadusega käsitleda Lasnamäe elamualade edasist arengut terviklikus dokumendis, detailsemalt ja täpsemas mõõtkavas, kui seda on tehtud Tallinna üldplaneeringus (2001) või varasemates Lasnamäe arengut puudutavates planeeringukavades. Lisaks on aegunud nõukogudeaegne Lasnamäe elurajooni generaalplaan (1978), mis vajab uuesti läbi töötamist ning muutmist.

Lasnamäe elamualade üldplaneeringu ruumilise arengustrateegia põhiliste eesmärkidena seati:

- muuta Lasnamäe elamualade struktuur loogilisemaks ja organiseeritumaks ning vältida perspektiivis uute monofunktsionaalselt hoonestatavate piirkondade teket;
- jätkata Lasnamäe elamuehitust, arvestades käesolevas üldplaneeringus pakutud struktuuri, väljakujunenud infrastruktuuri ning vabade maade olemasolu;
- arendada välja roheline võrgustik, mis haakub ka ümbritsevate piirkondadega;
- parandada Lasnamäe elamualade teede infrastruktuuri (nii piirkonnasisesed kui ka ümbritsevate aladega ühendavad teed, kindlasti ka kergliiklusteed);
- kvaliteetselt mitmekesistada üldplaneeringuga käsitletava territooriumi funktsioone, tekitades ligikaudu 110 000 rahvaarvuga linnaosale rohkem linnalist elukeskkonda tõmbekeskuste, töökohtade, vaba aja veetmise võimaluste, haljasalade ning avaliku ruumi loomise või korrastamise näol;
- parendada olemasoleva elukeskkonna välisilmet, st seada ette tingimused hoonestuse korrastamiseks;
- väärtustamaks Lasnamäe kultuuripärandit töötada välja miljööväärtuslikele hoonestusaladele kaitse- ja kasutustingimused.

1. oktoobril 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas linnaosade valitsuste põhimäärused.

15. oktoobril 2009. aastal Tallinna Linnavolikogu valis linna uue administratiivhoone asukohaks Põhja pst 33 ja selle lähiala.

10. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 2009–2013

18. oktoobril 2009. aastal toimunud kohaliku omavalitsuse volikogude valimised tõid taas Tallinna Linnavolikogu jaoks kaasa olulise uuenduse. Nimelt oli Riigikogu 10. detsembril 2008. aastal võtnud vastu Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse⁹⁰, millega sätestati, et üle 300 000 elanikuga linnades peab olema vähemalt 79-liikmeline volikogu. See tähendas olulisi piiranguid Tallinna Linnavolikogu Vana-Viru tn 3 niigi kitsastes tööruumides, eelkõige volikogu istungite saalis. Kohaliku omavalitsuse toimimise põhimõte on, et elanikud saaksid kaasatud ja näiteks volikogu istungid on avalikud, kui volikogu ei otsusta teisiti. Paraku suurendatud koosseisuga linnavolikogu välistas elanike osalemise istungitel.

2009. aasta 18. oktoobri Tallinna Linnavolikogu valimistel sai 79st mandaadist Eesti Keskerakond 44 (tabel 11), seega 55,7 protsenti ehk suhteliselt isegi rohkem, kui eelmistel valimistel (50.8%).

Tabel 11

2013. aasta Tallinna Linnavolikogu valimiste tulemused fraktsioonide lõikes

Eesti Keskerakond	44	Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	13
Eesti Reformierakond	14	Sotsiaaldemokraatlik Erakond	8

Halduskogu liikmed aastatel 2009–2013 on toodud lisas 7.

17. detsembril 2009 Tallinna Linnavolikogu otsustas kehtestada Tallinnas kaks uut kohalikku maksu (paadimaksu ja müügitaksu) ning muutis reklaamimaksu määrust. Meenutame, et siinse raamatu 2. osas märkisime, et sõjaeelses Eesti Vabariigis kujunes linnaosa eelarve (tõsi küll ainult Narva-Jõesuu linnaosa näitel) valdavalt linnaosakogu (seega halduskogu või 2016. aastast linnaosakogu) poolt kehtestatud kohalikest maksudest. Meil see õigus tänapäeval peaaegu puudub isegi valla- või linnavolikogul.

Eestis on **kohalike maksude osatähtsus** kohalike eelarvete tuludes üks väiksemaid Euroopa Nõukogu riikidest. Riigikogu aga võttis kohalike maksude nimekirjast välja paadimaksu ja müügitaksu pärast seda kui Tallinna Linnavolikogu oli otsustanud neid hakata pealinnas rakendama. Seda tehti olukorras, kus lisaks 2008. aasta majanduslangusest tingitud linna tulude alanemisele vähenesid linnaeelarve tulud oluliselt ka riigi õigusaktides tehtud muudatuste tõttu, eelkõige kohaliku omavalitsuse

⁹⁰ RT I 2008, 53, 293.

üksustele eraldatava üksikisiku tulumaksu määra vähendamise tõttu. Samaaegselt kasvasid oluliselt valdade ja linnade kulud riigi tasandil tehtud selliste otsustuste tõttu nagu käibemaksumäära tõus jne. Tallinna poolt täiendavate kohalike maksude kehtestamise näol ei olnud tegemist pelgalt püüdlusega lahendada ühekordseid fiskaalseid probleeme, vaid tegemist oli linna sooviga tagada kohalikule omavalitsusele omane põhitunnus ehk finantsautonoomia, mis on sätestatud ka meie Põhiseaduses ja Euroopa kohaliku omavalitsuse hartas.

28. jaanuaril 2010 Tallinna Linnavolikogu tegi linnavalitsusele ülesandeks püstitada Nõmme linnaosas hiljemalt 12. novembriks 2011 Nikolai von Glehni mälestusmärk.

21. oktoobril 2010 Tallinna Linnavolikogu kehtestas Lasnamäe elamualade üldplaneeringu. Selle planeeringuga täiendati ja täpsustati Tallinna Linnavolikogu 11. jaanuari 2001 määrusega kehtestatud „Tallinna üldplaneeringut“ Lasnamäe linnaosa territooriumil elamualade osas, määrati Lasnamäe elamualade territooriumi edasised arengusuunad, anti võimalused mitmekesistada territooriumi funktsionaalsust ning määrati ehitustegevuse suunamiseks ja koordineerimiseks uute elamu- ja ettevõtlusalade võimalikud asukohad. Samal istungil Tallinna Linnavolikogu tegi ettepaneku Vabariigi Valitsusele algatada kommunisohvrite memoriaali rajamine ning moodustada selle üleriiklikult olulise mälestusmärgi rajamiseks ekspertidest ja erakondade esindajatest koosnev komisjon.

Tallinna Linnavolikogu võttis 26. augustil 2009. aastal vastu otsuse algatada Tallinna noorsootöö arengukava ja kehtestas lähteülesande.

Samal 26. augusti 2009. aasta Tallinna Linnavolikogu istungil otsustati algatada Kesklinna linnaosa arengukava koostamine ja kehtestati lähteülesanne. Kesklinna linnaosa arengukava koostamise eesmärgiks seati linnaosa arengueeldusi arvesse võttes kujundada linnaosa visioon aastateks 2011–2015, tagada linnaosa jätkusuutlik ja plaanipäraselt edukas areng ning luua alus eelarve koostamiseks ja investeringute kavandamiseks kooskõlas linnaeelarve prognoositavate võimalustega. Kesklinna linnaosa arengukava kehtestab Kesklinna kui linnaosa ja tema asumite arendamise eelistused, strateegilised arengusuunad ja eesmärgid, lähtudes kehtestatud arengudokumentidest, linna majandus- ja sotsiaalvaldkondade hetkeolukorrast ja prognoosist ning linna ja linnaosa elanike avalikest huvidest. Kesklinna linnaosa arengukava koostamise eest vastutab Tallinna Kesklinna Valitsus. Kesklinna linnaosa arengukava koostatakse vastavuses üldplaneeringu, Tallinna arengustrateegia, Tallinna arengukava, Tallinna eelarvestrateegia ning teiste linna ja riigi vastavate arengudokumentidega. Kesklinna linnaosa arengukava koostatakse ajavahemikuks 2011-2015.

Kesklinna linnaosa arengukava pidi sisaldama järgmisi kohustuslikke osi ning andmeid:

- 1) Tallinna Kesklinna Valitsuse vastutusvaldkondade ja linnaosa lähteolukorra analüüs ja arengu eeldused;
- 2) linnaosa arengukava elluviimisega soovitud tegevuse visioon, arengulised eesmärgid ja nende saavutamise aluseks olevad strateegilised valikud;
- 3) tegevuskava aastateks 2011-2013 koos eelnevalt finantsteenistuse poolt aktsepteeritud finantsplaaniga;
- 4) tegevuskava meetmete, tegevuste ja mõõdikute eest vastutaja / täitmise korraldaja;

- 5) arengukavas sätestatud eesmärkide täitmise mõõdikud koos lähteandmetega;
- 6) võimalikud riskid arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamisel ning nende riskide maandamise võimalused;
- 7) arengukava seire ja muutmise kord.

21. oktoobril 2010. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Lasnamäe elamualade üldplaneeringu. Määruse Seletuskirjas on märgitud:

- üldplaneeringu elluviimine aitab tagada linnaosa ruumilise arengu eesmärkide saavutamist, milleks on Lasnamäe elamualade struktuuri loogilisemaks ja organiseeritumaks muutmine; Lasnamäe elamuehituse jätkamine, arvestades üldplaneeringus pakutud struktuuri, väljakujunenud infrastruktuuri ning vabade maade olemasolu; roheline võrgustiku väljaarendamine; teede infrastruktuuri parandamine; territooriumi funktsioonide mitmekesistamine ning olemasoleva elukeskkonna välisilme parendamine, seades ette tingimused hoonestuse korrastamiseks;
- üldplaneering aitab eesmärkide täitmisele kaasa maakasutuse suunamisega, sh teede võrgustikuga seonduva logistika ja liikluse, tehnovõrgu vajaduste väljaselgitamise ja parendamise meetmete ning vabade maa-alade edasise kasutuse määramisega;
- üldplaneering aitab kaasa kogu Tallinna säästlikumale arendamisele, sh valglinnastumise aeglustamisele, võimaldades rajada uusi mitmekesisemaid korterelamualasid uutel vabadel hoonestusaladel;
- suuremad uued hoonestatavad alad paiknevad eelkõige Loopealse, Paevälja ja Kurepõllu asumites. Tihendatavaid piirkondi leidub ka olemasolevates asumites, peamiselt siiski tõmbekeskustes;
- üldplaneering aitab tagada ajalooliselt välja kujunenud Sikupilli asumi miljööväärtuslike hoonestusalade säilimist, määrales alale kaitse- ja kasutustingimused;
- üldplaneering näeb ette uutes arenduspiirkondades asukohad vajalike lasteasutuste rajamiseks, aitab tagada kaubandus- ja teenindusvõrgu kättesaadavuse ning tugevdab linnaosa väiksemaid tõmbekeskuseid;
- üldplaneering määrab kindlaks asukohad uutele magistraaltänavatele ja magistraaltänavate tähtsamate sõlmpunktidele.

4. novembril 2010. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas algatada Pirita linnaosa arengukava koostamise ja lähteülesande kehtestamise. Pirita linnaosa arengukava koostamise eesmärgiks seati linnaosa arengueeldusi arvesse võttes kujundada linnaosa visioon aastateks 2012–2016, tagada linnaosa jätkusuutlik ja plaanipäraselt edukas areng ning luua alus eelarve koostamiseks ja investeringute kavandamiseks kooskõlas linnaeelarve prognoositavate võimalustega. Arengukava kehtestab Pirita linnaosa kui linnaruumi arendamise strateegilised eesmärgid lähtudes linnaosa sotsiaal- majanduslikust hetkeolukorrast, üldplaneeringust, arengusuundade prognoosist, linna ja linnaosa elanike avalikest huvidest, kehtestatud arengudokumentidest ning linna rahalistest võimalustest. Pirita linnaosa arengukava koostamise eest vastutab Pirita Linnaosa Valitsus. Pirita linnaosa arengukava koostatakse vastavuses linnaosa üldplaneeringu, Tallinna arengustrateegia, Tallinna arengukava, Tallinna eelarvestrateegia ning teiste linna ja riigi vastavate arengudokumentidega. Pirita linnaosa arengukava koostatakse ajavahemikuks 2012–2016.

Pirita linnaosa arengukava sisaldab järgmisi kohustuslike osi ning andmeid:

- 1) Pirita Linnaosa Valitsuse vastutusvaldkondade ja linnaosa lähteolukorra analüüs ja arengu eeldused;
- 2) linnaosa arengukava elluviimisega soovitud tegevuse visioon, arengulised eesmärgid ja nende saavutamise aluseks olevad strateegilised valikud;
- 3) tegevuskava aastateks 2012–2014 koos eelnevalt finantsteenistuse poolt aktsepteeritud finantsplaaniga;
- 4) tegevuskava meetmete, tegevuste ja mõõdikute juures vastutaja / täitmise korraldaja;
- 5) arengukavas sätestatud eesmärkide täitmise mõõdikud koos lähteandmetega;
- 6) võimalikud riskid arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamisel ning nende riskide maandamise võimalused;
- 7) arengukava seire ja muutmise kord.

04. novembril 2010. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas strateegia „Tallinn 2030”, aga seal on linnaosade koht tagasihoidlikum kui oli eelmises „Tallinn 2025” strateegias.

16. detsembril 2010 Tallinna Linnavolikogu otsustas algatada Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 koostamise. Eesmärkideks seati kavandada linna keskkonna kujunemise pikaajalist tulevikku, määratledes linna jätkusuutliku arengu visiooni, prioriteetsed strateegilised eesmärgid ning vajalikud tegevussuunad, tagamaks inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

19. mail 2011. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu Tallinna Kesklinna linnaosa lipu ja vapi kirjelduse ning kehtestas nende kasutamise korra⁹¹.

2013. aasta oli Tallinna Linnavolikogu ja Linnavalitsuse tegevuses ajalooline, sest kehtestati maailmas esimese pealinnana reisijatele tasuta ühistransport. Eelnevalt oli 2012. aasta märtsis läbi viidud linnaelanike küsitlus „kas toetate tasuta ühistransporditeenusele üleminekut 2013. aastast Tallinna ühtse piletisüsteemi liinidel?” Nädalasel küsitlusel osales 68 059 inimest, kellest 75,5% pooldas tasuta ühistransporti.

26. jaanuaril 2012. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Pirita linnaosa arengukava aastateks 2012-2016 ja Kristiine linnaosa arengukava aastateks 2012-2015. 05. aprillil 2012. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Tallinna Kesklinna arengukava aastateks 2012-2016.

Kuna kõigi kolme linnaosa arengukava ajahorisondid on 2018. aastaks juba minevik, siis järgnevalt iseloomustame neid arengukavasid lühidalt üksnes arengukava koostamise metoodilisest aspektist.

⁹¹ RT IV, 09.03.2013, 45.

Pirita linnaosa arengukava koostamise algatas Pirita Linnaosa Valitsus. Töös võeti aluseks strateegilise arendamise kontseptsioon: arengukava ülesehitus põhines hetkeolukorra analüüsil, soovitud tulevikupildil linnaosast ja selle saavutamist võimaldava arengumudeli väljatöötamisel. Arengukava koostamiseks loodi viis töörühma. Pirita linnaosa arengukava koostamise käigus analüüsiti linnaosa arengut, seda mõjutavaid Tallinna Linnavolikogu ja Tallinna Linnavalitsuse arengudokumente ning teisi seisukohti linnaosa arengu küsimustes. Analüüsitud dokumentidest on kesksel kohal Pirita linnaosa üldplaneering, strateegia „Tallinn 2030”, Tallinna arengukava 2009–2027 ja Tallinna eelarvestrateegia aastateks 2011–2014. Samuti kasutati töös varasemaid Tallinna käsitlevaid uuringuid ja analüüse, et paremini mõista linnaosa senist ja tulevikus tõenäolist arengut. Kogu tehtud töö lähtus vajadusest loimida eri dokumentide lähtekohad linnaosa ühtseks juhtimiseks ja tagada linnaosa arenguvajaduste rahuldamiseks vajalik raha. Linnaosa arengukava peeti aluseks läbirääkimisteks Tallinna keskvõimuga, et saavutada parimad lahendused Pirita linnaosa arendamiseks, arvestades ka Tallinna kui terviku huve.

Pirita linnaosa arengukava koosnes kolmest osast. Esimene osa „Pirita linnaosa arengueeldused” andis ülevaate linnaosa põhivaldkondade olukorrast. Esitatud on SWOT-analüüsi tulemused ja selle põhjal koostatud arengueelduste kokkuvõte, mille alusel hinnati linnaosa olukorda edaspidi ja plaaniti edasisi arengumeetmeid. Teine osa, „Pirita linnaosa arengustrateegia”, määras kindlaks linnaosa pikema aja arengusuunad ja prioriteedid ning esitas linnaosa tulevikukava aastaks 2027. Teine osa tähistas kooskõla Tallinna arengukavaga 2009–2027. Strateegia sisaldas linnaosa üldist arengumudelit ning esitatud strateegiliste arengusuundade lõikes ka eesmärgid ja ülesandeid, mis täidetakse soovitud tulevikupildi saavutamiseks. Kolmas osa, „Pirita linnaosa tegevuskava”, sisaldas lähiaastate olulisemaid toiminguid ja projekte, mis kavandati linnaosa arengustrateegia elluviimiseks. Tegevuskava tabelis on strateegiliste eesmärkide kaupa näidatud eesmärkide saavutamiseks vajalik tegevus koos soovitud tähtsuse ja tegevuse tähtsuseastmega. Peale selle on tabelis informatsioon selle kohta, kuidas on linnaosa tegevuskava planeeritud aastatel 2012–2014 rahastada. Arengukava järgi plaaniti hakata pidama Pirita Linnaosa Valitsuse ja Tallinna linna ametiasutuste vahel eelarveläbirääkimisi. Linnaosa arengukavaga sooviti süsteemselt esitada linnaosa kui terviku arengust lähtuvad tegevusvajadused ning see oleks üks alusmaterjal Tallinna linna valdkondlike tegevuskavade koostamisel.

Kristiine linnaosa arengukava aastateks 2012–2015 koostamise eesmärk oli luua alus linnaosa plaanipärasele tasakaalustatud arengule ja selle rahastamisele. Võttes aluseks linnaosa looduse, majanduse, sotsiaal- ja kultuurivaldkondade olukorra, Tallinna linna ja Kristiine linnaosa elanike avalikud huvid ning linna rahalised võimalused ja Tallinna arengudokumentides seatud sihid, esitati linnaosa arengu üldraamistik.

Arengukavas määrati kindlaks Kristiine linnaosa positsioon ja tulevikusuunad Tallinna üldises arengus, mis lähtuvad elanike rahulolu ja linnaosa jätkusuutliku arengu tagamisest pikas perspektiivis. Ühtlasi on Kristiine arengukava, mis on kooskõlas teiste Tallinna arengudokumentidega ja linnaeelarve võimalustega, aluseks Tallinna linna eelarve koostamisel ja linnaosa investeeringute kavandamisel.

Kristiine linnaosa arengukava koostamise käigus analüüsiti linnaosa arengut, seda mõjutavaid Tallinna Linnavolikogu ja Tallinna Linnavalitsuse poolt vastu võetud arengudokumente, mis puudutavad linnaosa arengut. Arengukava koostamiseks loodi

viis töörühma. Kristiine linnaosa arengukava koosneb sissejuhatusest, põhimõistete seletusest, linnaosa eri valdkondade analüüsist, koondhinnangust olukorrale (SWOT-analüüs), linnaosa tulevikuplaanist 2015, linnaosa arengumudelid, tegevuskavast, arengukava elluviimise ja seire korraldamisest ning sellega seotud riskide maandamisest.

Tallinna Kesklinna arengukavas aastateks 2012–2016 märgitakse, et Tallinna Kesklinna linnaosa on pealinna ja kogu Eesti seisukohalt keskse tähtsusega. Siia on koondunud enamik tähtsamaid avaliku sektori valitsusinstituutsioone, erinevaid äriettevõtteid ning kolmanda sektori organisatsioone. Linnaosana on Tallinna Kesklinn kõigile Tallinna külastajatele Eesti pealinna visiitkaardiks. Arengukava koostamise eesmärk oli kindlaks määrata linnaosa strateegilised suundumused ja luua alus lähiaastate tegevuse seostamiseks iga-aastase eelarvega. Arengukava koostamist korraldas Tallinna Kesklinna Valitsus. Töösse olid kaasatud Tallinna Kesklinna Valitsuse, Tallinna Linnavalitsuse eri ametiasutuste valdkondade spetsialistid, Tallinna Kesklinna Halduskogu esindajad ning ettevõtete ja vabaühenduste esindajad. Kesklinna linnaosa arengukava koostamisel juhinduti Tallinna arengudokumentide menetlemise korrast, mis on vastu võetud Tallinna Linnavolikogu 25. veebruari 2010 määrusega nr 13.

Kesklinna linnaosa arengukavas antakse ülevaade linnaosa üldandmetest ja ruumilisest struktuurist, analüüsitakse peamiste valdkondade kaupa linnaosa hetkeolukorda ja arenguvõimalusi. Arengukava sisaldab Kesklinna linnaosa tegevuskava aastateks 2012–2016, mis arvestab linnaosa arenguvajadusi ja on kooskõlas Tallinna linna teiste arengudokumentidega. Eesmärgipärased toimingud on lähtekohaks Tallinna Kesklinna Valitsuse iga-aastase eelarve koostamisel. Üldistavalt märgitakse, et Kesklinna eripäraks on mitmest ajajärgust pärit hoonestus. Kesklinnas, vanalinna vahetus läheduses ja sadama ümbruskonnas, asuvad Eesti peamised äri- ja kaubanduspiirkonnad. Hoonete korrastatus varieerub ja sõltub eelkõige omaniku võimalustest. Mitme Kesklinna asumis kohta on algatatud teemaplaneeringud, millega soovatakse määrata piirkonna edasine areng. Lisaks muinsuskaitse all olevale vanalinnale on Kesklinnas üheksa miljööväärtslikku piirkonda, millest tuntuim on Kadrioru. Tervikliku piirkonnana on kaitse alla võetud ka Tatari puitasum ja Kassisaba asum, kus on huvipakkuvaid näiteid Tallinna puitarhitektuurist. Miljööväärtslikuks on tunnistatud ka vanalinna ja sadama vahel asuv Rotermani kvartal, millele on iseloomulikud juugendist mõjutatud mahukad kivehitised, ning Herne, Veerenni, Õilme ja Magasini tänava vaheline ala, mis paistab silma roheline ja aedlinliku olustiku poolest. Tihedast hoonestusest hoolimata on Kesklinnas rikkalik haljastus. Siin on kokku 42 haljasala, tuntuimad neist on Kadrioru park, Toompark (Snelli tiigi ümbrus), Hirvepark, Tammsaare park ja Musumägi. Looduslähedase miljöö loob ka meri. Lisaks Tallinna sadamale jääb Kesklinna mitu kilomeetrit rannajoont Linnahallist Maarjamäeni.

31. mail 2012. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Tallinna ühisveevarustuse ja -kanalisatsiooni tegevuspiirkondade ja nende piiride kirjeldused.

1. novembril 2012. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas lõpetada Kristiine Sotsiaalkeskuse tegevuse alates 1. jaanuarist 2013, liites ta Kristiine Sotsiaalmajaga Kristiine Linnaosa Valitsuse hallatavaks asutuseks Kristiine Sotsiaalmaja.

29. novembril 2012. aastal Tallinna Linnavolikogu algatas Nõmme linnaosa arengukava koostamise eesmärgiga täpsustada linna arengudokumentides seatud eesmäärke, sihte ning luua alus linnaosa plaanipärasele arengule ja selle rahastamisele, lähtudes kehtestatud arengudokumentidest, linna majandus- ja sotsiaalvaldkondade prognoosist, hetkeolukorrast ning linna rahalistest võimalustest vastavalt lähteülesandele.

20. detsembril 2012. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas ümber korraldada Tallinna Noorsootöö Keskuse ja asutada selle osakonna Lasnamäe noortekeskus alusel Lasnamäe Linnaosa Valitsuse hallatav asutus Lasnamäe Noortekeskus alates 1. märtsist 2013.

21. märtsil 2013. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas võtta vastu Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala puhkevõimaluste teemaplaneering. Teemaplaneeringus määratud põhimõtete ja tingimuste tulemusel arendatakse välja Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala ja selle lähiümbruse puhkevõimalused. Teemaplaneeringu alusel korraldatakse puhkevõimaluste väljaarendamine ja inimtegevus Nõmme-Mustamäe maastikukaitsealal ning tagatakse maastikukaitsealal linnametsade, sh looduslike ja poollooduslike koosluste säilimine ja kaitse. Teemaplaneeringu „Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala puhkevõimaluste planeerimine” kehtestas Tallinna Linnavolikogu 19. veebruaril 2015. Seletuskirjas märgiti, et Nõmme- Mustamäe maastikukaitseala metsamaastik on ökoloogilisest, sotsiaalsest ja kultuurilisest aspektist vaadatuna väga väärtuslik, kuid samas tugeva kasutussurve all ning aktiivse inimtegevuse suhtes tundlik. Maastikukaitsealal inimtegevuse reguleerimine ja puhkevõimaluste parem korraldamine on vajalik kaitseala loodusväärtuste säilitamiseks ja eksponeerimiseks ning samal ajal linnaelanikele paremate puhkevõimaluste võimaldamiseks. Teemaplaneeringuga selgitati välja inimtegevusele rohkem või vähem tundlikud alad ning kasutustaluvusest lähtuvalt määrati konkreetsed puhkevõimalused ja -tegevused ning meetmed maastikukahjustuste kõrvaldamiseks ja vältimiseks. Teemaplaneeringus kavandati ka alade hooldusmeetmed. Maastikutüüpide järgi on kindlaks määratud niidetavad alad ja need metsaosad, mis vajavad hooldus- või kujundusraiet. Kergliiklusteede kavandamisel on eelkõige lähtutud olemasolevast teedevõrgust, on määratud teekatenditeks sobivad materjalid ning valgustuse vajadus ja põhimõtted. Teedevõrgu arendamisel on arvestatud liikumispuuetega inimeste vajadustega. Planeeriti uued kergliikluse ühenduste, mis oluliselt parandavad ja laiendavad liikumise ja puhkamise võimalusi ning liidavad maastikukaitseala tervikuks.

2. mail 2013. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas määrusega projekti „Roheline õu” raames hoove korrastavate korteriühistute toetamise korra, mis reguleerib korteriühistute sihttoetamist korterelamute õuealade heakorrastamiseks Tallinnas. Korras nähti ette toetuse andmise eesmärk, toetatavad tegevused, nõuded taotlejale ja taotlusele, toetuse määr, taotluse esitamise tähtpäev ja asutus, kellele taotlus esitatakse, taotluse läbivaatamise tähtaeg, taotleja ja taotluse vastavaks tunnistamise alused ja kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja kord ning toetuse väljamakse tegemise tingimused ja kord. Toetuse üldeesmärgiks seati muuta linna elukeskkond

atraktiivsemaks ja parandada elukvaliteeti kohaliku aktiivsuse suurendamise ja mittetulundustegevuse arendamise kaudu.

Toetuse eesmärgidena nähti:

- 1) suurendada korteriühistute omaalgatust ja koostöötahet;
- 2) tugevdada sotsiaalseid suhteid korterelamutes;
- 3) parandada hoovide välisilmet ja selle kaudu elukeskkonna kvaliteeti;
- 4) aidata kaasa Tallinna linna saamisele Euroopa Roheliseks Pealinnaks.

Seondult linnaosadega on oluline märkida, et nõutele vastavaks tunnistatud taotlusi hindab Tallinna Linnavarameti juhataja käskkirjaga moodustatud hindamiskomisjon, mille koosseisu kaasatakse linna maastikuarhitekt ja linnaosade valitsuste esindajad.

13. juunil 2013. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu Tallinna haljastute tegevuskava aastateks 2013–2025. Tegevuskava koostamiseks moodustati töögrupp, kuhu kaasati kõik linna haljastut arendavate või selle arengut suunavate linnastruktuuride esindajad. Töögruppi kuulusid ka linnaosade haljastusspetsialistid. Haljasalad on rohevõrgustiku tähtsad elemendid. Linnaosade üldplaneeringutes nähakse ette vajalikud rohevõrgustiku ühendused, kuid nende loomisega on probleeme. Lahendusena võib linnaosades kas luua uued rohealad koos sellest tulenevate kohustuste võtmise ja vahendite leidmisega või parandada kohaliku rohevõrgustiku toimimist ja rohealade turvalist kättesaadavust. Märgitakse, et parima tulemuse annab mõlema võimaluse kombineerimine.

13. juunil 2013. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas Tallinna Linnavolikogu järgmise koosseisu liikmete arvu ja määras 2013. aasta valimisteks kindlaks valimisringkondade arvu, piirid ja mandaatide arvu. Erinevalt mitmest viimasest Tallinna Linnavolikogu valimistest seekord põhimõttelisi muudatusi ei olnud ka seadustega tehtud. Järgmises Tallinna Linnavolikogus pidi olema 79 liiget, kes valitakse kaheksa linnaosa lõikes. Valijate arvu muudatuse tõttu toimusid mõningad muudatused linnaosade mandaatide arvus.

2013. aasta Tallinna Linnavolikogu valimistel said linnaosad kohti järgmiselt (tabel 12). Sulgudes on võrdluseks toodud vastavad arvud 20 aastat varem, 1993. aastal.

Tabel 12

Mandaatide jaotus linnaosade vahel ja halduskogude liikmete arv Tallinna Linnavolikogu 2013. aasta valimistel

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
9 (7)	10 (9)	8 (6)	16 (12)	11 (10)	9 (7)	6 (5)	10 (8)
19 (15)	21 (27)	17 (15)	33 (24)	23 (21)	19 (21)	13 (15)	21 (21)

22. augustil 2013. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014–2018. Põhja-Tallinn on viimasel kahel kümnendil Tallinna linnaosadest kõige põhjalikumalt muutunud. Kui esialgu said ümberkorraldused impulsse ennekõike erasektori majandushuvidest, siis aasta-aastalt on arengu kavandamisel suurenenud avaliku sektori koordineeriv ja erinevaid huve tasakaalustav roll. Põhja-Tallinna Valitsus otsustas linnaosa arengu tasakaalustatuse ja kestlikkuse tagamiseks koostada uue arengukava, et kindlaks määrata linnaosa strateegilised suundumused ja luua alused lähiaastate tegevuse seostamiseks iga-aastase eelarvega.

Arengukava on jaotatud kuueks osaks. Esimeses osas on toodud linnaosa praeguse olukorra ja selle ruumilise struktuuri kokkuvõtlik ülevaade. Teises osas on antud hinnang Põhja-Tallinna arengutasemele ning on esitatud linnaosa tugevused ja nõrkused ning väliskeskkonnast tulenevad võimalused ja ohud. Kokkuvõtlikult on loetletud linnaosa peamised arengueeldused, võimalused ja arengut takistavad tegurid. Kolmandas osas on esitatud Põhja-Tallinna linnaosa arengustrateegia, linnaosa tulevikukava aastani 2030 ning selle põhjal koostatud linnaosa arengumudel, peamised arengusuunad ja nende elluviimise strateegilised valikud. Dokumendi neljandas osas on esitatud tegevuskava aastateks 2014–2018. Tegevuskava on oluline juhis linnaosa tulevikukava ja strateegiliste eesmärkide elluviimiseks, mida saab teha koostöös kõigi Põhja-Tallinna arengust huvitatutega. Viiendas osas on esile toodud linnaosa arengukava täitmisega seotud riskid ja nende maandamise võimalused ning kuuendas osas arengukava seire ja muutmise kord.

Märgitakse ka linnaosa halduskogu ja linnaosa valitsuse rolli arengukava eesmärkide saavutamisel järgmiselt: „Arengukavas püstitatud strateegiliste eesmärkide saavutamine eeldab Põhja-Tallinna Valitsuse ja halduskogu, Tallinna Linnavolikogu ja Tallinna Linnavalitsuse ning kõigi huvipoolte head tahet, koostööd ja kompromissivalmidust, samuti suure rahalise ja intellektuaalse ressursi panustamist.”

22. augustil 2013 Tallinna Linnavolikogu otsustas 1. septembril 2013 asutada Kesklinna Valitsuse hallatava asutusena Raua Saun.

Samal 22. augusti istungil Tallinna Linnavolikogu otsustas võtta vastu Lasnamäe tööstusalade üldplaneeringu, millega määrati Lasnamäe tööstusalade edasised ruumilised arengusuunad ja piirkonna peamised kasutusviisid, teede ja muu infrastruktuuri üldised planeerimise põhimõtted ning maakasutustingimused ehitustegevuse suunamiseks ja koordineerimiseks. Planeeringu lähtekohaks on ala paiknemine aktiivselt kasutatavas rahvusvahelise tähtsusega sõlmpunktis. Planeeringuala asub praktiliselt Eesti rahvusvahelise majandus- ja ärisuhtlemise südames: Peterburi tee ümbrus (Lennujaam, Suur-Sõjamäe piirkond, Dvigateli tööstuspark ja Lasnamäe tööstuspark) on üks Tallinna atraktiivsemaid tööstus- ja arendustegevusega piirkondi.

Lasnamäe tööstusalade arengut soodustavate teguritena nähti:

- väljakujunenud ettevõtluskeskkond, sh ettevõtete omavaheline koostöö ning sünergia;
- hea logistiline asukoht – paiknemine nii Eesti kui ka rahvusvahelises kontekstis tähtsamate magistraalteede vahelisel alal, mis on olnud atraktiivne ettevõtluskeskkonna kujunemisele;

- planeeringuala läbivad peamagistraalid on selgelt välja kujunenud ülelinnalise liiklusskeemi osad ja funktsioneerivad hästi;
- Ülemiste City innovatsioonilinnak ja sellest alguse saanud piirkonna taas uuenemine;
- tehniliselt uuendusliku biokütuse baasil soojus- ja elektrienergia koostootmisjaama rajamine Vao karjääri, mille tulemusena suureneb alternatiivsete energiaallikate kasutamise osakaal energia tootmises;
- uute ettevõtete ja kinnisvaraarendajate jätkuv huvi piirkonna vastu selle eeliste tõttu (mitte ainult logistilised, vaid ka majanduslikud, sotsiaalkapitalile tuginevad eelised);
- Lasnamäe elamurajoonide lähedus (sh ka võimaliku tööjõu lähedus);
- Lasnamäe tööstushoonete kultuuripärand.

Lasnamäe tööstusala arengut pidurdavate teguritena nähti:

- monofunktsionaalne tehnogeenne maastik;
- linnaelanike jaoks eemaletõukav ning suletud piirkond, mida väljaspool tööaega tegelikult ei kasutata;
- piiratud ühenduste ja ebaloogiline ja kohati puudulik teedevõrgustiku struktuur tööstusala sees, mis killustab territooriumi sisemiselt (nt puuduvad peamagistraalidega rööpselt kulgevad kesklinna suunduvad teed);
- sõiduteede kehv seisukord;
- ühistranspordi ebapiisav korraldus (nt juurdepääsu, sageduse ebapiisavus);
- korrastatud avalike rohealade vähesus (võsastikud, prügimäed, teede puudumine, soised alad jne);
- õhukese pinnakatte tõttu kõrghaljastuse vähesus;
- tööstusettevõtete juhuslik paiknemine (võivad üksteist häirida või puudub sünergiline toime);
- paiguti tehnovõrkude võimsuse ebapiisavus;
- tihedama koostöö või katusorganisatsiooni puudumine;
- linnaelanike võõrandumine tööstuspiirkonnast ja vähene huvi selle vastu;
- erineva tasandi ja erinevate ülesannetega keskuste funktsioonid, vajadused ja arengusuunad on analüüsimata, keskused paiknevad kaootiliselt;
- esineb jääkreostuskoldeid;
- olemasolevate transpordisõlmede ülekoormatus.

3. oktoobril 2013. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas asutada 10. oktoobril 2013 Tallinna Kesklinna Valitsuse hallatava asutusena Hopneri Maja.

11. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 2013–2017

2013. aasta 20. oktoobril toimunud kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel omasid vastavalt Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusele⁹² hääletamisõigust vähemalt 18-aastased Eesti ja Euroopa Liidu kodanikud ning teiste riikide kodanikud, kelle püsiv elukoht (elukoht, mille aadressandmed on kantud Eesti rahvastikuregistrisse), asus vastavas vallas või linnas.

Tallinna Linnavolikogu valimistel andis oma hääle 218 505 valijat, neist e-hääli oli 47 789 ehk 21,9% häälte üldarvust. Valimisaktiivsus oli Tallinnas 64,1% (märgatavalt suurem Eesti keskmisest – 58,0%). Võrdluseks kümme aastat varem – 2005. aasta valimistel oli Tallinnas hääletanuid 1,6 korda vähem (136 582 inimest). Tookordsetel valimistel oli e-hääletanuid 3824 ehk suhteliselt kümme korda vähem – 2,8% hääletanute üldarvust. 79-liikmelises Tallinna Linnavolikogus sai Eesti Keskerakond taas absoluutse enamuse (tabel 13).

Tabel 13

2013. aasta Tallinna Linnavolikogu valimiste tulemused fraktsioonide lõikes

Erakond	Mandaate	Saadud häälest, %	Linnavolikogu kohtadest, %
Eesti Keskerakond	46	52,67	58,2
Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	16	19,18	20,3
Eesti Reformierakond	9	10,61	11,4
Sotsiaaldemokraatlik Erakond	8	9,92	10,1

Alates 1999. aasta Tallinna Linnavolikogu valimistest on kehtinud põhimõte, et linnaosa halduskogu liikmete arv on ühe võrra suurem, kui kahekordne linnavolikogu mandaatide arv. Linnaosade halduskogudes oli kokku 166 liiget (tabel 12).

Tallinna Linnavolikogu valimistulemuste põhjal olid kaheksa linnaosa halduskogude koosseisud aastatel 2013–2017 (lisa 8).

Riigikogu liige on alati võinud osaleda linnaosa halduskogu töös – ka sel perioodil, kui oli kahel toolil istumise keeld (2005., 2009. ja 2013. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimiste järgselt). Linnaosade toimimise esimesel paarikümnel aastal ei tohtinud linnavolikogu esimees kuuluda ühegi halduskogu koosseisu. Alates 2013. aastast peatuvad halduskogu liikme volitused, kui halduskogu liige on valitud Tallinna linnapeaks, kinnitatud linnavalitsuse liikmeks, nimetatud ametisse palgaliseks linnavalitsuse liikmeks või nimetatud sama linnaosa valitsuse ametnikuks

⁹² RT I, 01.11.2012, 7

või asub tööle samas linnaosa valitsuses töölepingu alusel. Alati on halduskogusse automaatselt kuulunud antud linnaosast linnavolikogusse valitud isik, kui ta ise ei ole loobunud. Aja jooksul on muudetud ülejäänud poole halduskogu moodustamise põhimõtteid.

Tallinna Linnavolikogu poolt 16. oktoobril 1997. aastal kinnitatud linnaosade põhikirjades⁹³ sätestati:

Halduskogu suuruse määrab linnavolikogu vähemalt kuus kuud enne järgmise linnavolikogu valimise päeva.

Halduskogu liikmeks võib olla ainult selles linnaosas hääleõiguslike Eesti kodanike registrisse kantud ning selles linnaosas (valimisringkonnas) linnavolikogusse kandideerinud isik.

Halduskogu koosseisu ja selles tehtavad muudatused (halduskogu liikme volituste peatamine ja ennetähtaegne lõpetamine, samuti halduskogu asendusliikme määramine ja tema volituste lõpetamine) kinnitab linnavolikogu oma otsusega.

Kümme aastat hiljem, 2006. aastal kinnitatud linnaosade põhimääruste kohaselt (nt Nõmme linnaosa põhimäärus⁹⁴) nähti ette ka 5% künnise nõue. Halduskogu moodustamisel lähtutakse ka järgmistest põhimõtetest:

- 1) halduskogusse kuuluvad antud linnaosast linnavolikogusse valitud isikud;
- 2) ülejäänud kohad halduskogus jaotatakse samas valimisringkonnas nimekirjas või üksikkandidaadina kandideerinud isikute vahel linnavolikogu asendusliikmete järjekorras. Juhul, kui nimekiri sai vastavas linnaosas (valimisringkonnas) kokku vähemalt 5% kehtivatest häältest, kuid nimekirjamandaatide jaotamisel ei osalenud, jaotatakse ülejäänud kohad halduskogus linnavolikogu asendusliikmete nimekirja alusel, mida on täiendatud linnaosas vähemalt 5% kehtivatest häältest saanud nimekirjade kandidaatidega ja linnaosas vähemalt 5% kehtivatest häältest saanud üksikkandidaatidega;
- 3) linnavolikogusse nimekirjas valitud isikute loobumisel, samuti halduskogu liikmeks oleku tingimustele mittevastavuse korral kinnitatakse halduskogu liikmeks järgmised samas valimisringkonnas antud kandidaatide nimekirjas kandideerinud isikud linnavolikogu asendusliikmete järjekorras. Linnavolikogusse valitud üksikkandidaadi loobumisel osalemast halduskogu töös, samuti tema mittevastavuse korral halduskogu liikmeks oleku tingimustele kinnitatakse halduskogu liikmeks järgmine kandidaat vastavalt linnavolikogu asendusliikmete järjekorrale. Valimistulemuste põhjal ning võttes aluseks isiku kirjaliku nõusoleku osaleda halduskogu töös, kinnitab Tallinna linnaosakogude haldamise komisjon oma otsusega halduskogude koosseisud ning halduskogu asendusliikmete nimekirja. Komisjon esitab otsuse linnavolikogu esimehele ja linnaosa valitsusele. Linnaosa valitsus peab arvestust halduskogu koosseisus tehtavate muudatuste kohta.

Tallinna Linnavolikogu 28. novembri 2013. aasta istungil esitas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon eelnõu muuta Tallinna Põhimäärust nii, et valimisringkonnas 5% künnise ületanud valimisnimekirjas kandideerinud isikutele anda võimalus kandideerida linnaosa halduskogusse. Eelnõu kohta esitas Tallinna

⁹³ RTL 1998, 8, 59

⁹⁴ KO 2006, 171, 1934

Linnavalitsus oma seisukoha, mille kohaselt eelnõu ei toetatud. Tallinna Linnavalitsuse Seletuskirjas juhiti tähelepanu sellele, et Tallinna Põhimääruse § 90 lg 3 kohaselt: „Ülejäänud kohad halduskogus jaotatakse samas valimisringkonna nimekirjas või üksikkandidaadina kandideerinud isikute vahel valimisringkonna asendusliikmete järjekorras. Valimisringkonna asendusliikmed järjestatakse häälte arvu järgi. Kui kahe erakonna või valimisliidu kandidaatide häälte arv on võrdne, saab koha halduskogus selle erakonna või valimisliidu kandidaat, kes paiknes valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool. Samas nimekirjas kandideerinud isikute häälte võrdsuse korral saab koha halduskogus kandidaat, kes on esitatud nimekirjas eespool.”

Aga kõige olulisemana halduskogu moodustamise probleemsuse seisukohalt on Tallinna linnasekretär Toomas Sepa allkirjastatud Seletuskirjas, et „tuleb koguda kokku võimalikud ettepanekud halduskogude moodustamise regulatsiooni ja nende töökorra muutmiseks ja siis asuda halduskogude moodustamise ja töökorra muutmise eelnõu menetlema kogu paketina.”

2014. aastast hakati Tallinnas linnaeelarve koostamisel elanikke rohkem kaasama. Demokraatlikule ühiskonnale väga oluline tunnus on elanike osalemine kohalikus omavalitsemises ja mitte ainult volikogude valimine. Kohalikku eelarvet reguleerivate seaduste alusel on elanikel õigupoolest alati olnud meil võimalus avaldada oma arvamusi nii eelarve projekti kui ka vastuvõetud eelarve kohta. Paraku elanikud erilist aktiivsust ei ole ilmutanud. Seetõttu on vaja kasutada uusi, elanikke aktiveerivaid võtteid. Tallinn algatas elanikke linna arendamisse laiemalt kaasava projekti 2013. aastal. Selle käigus koguti linnaosades elanikelt mõtteid ja ideid ning vaieldi need mõttetalgutel läbi, protsessi kaasati ka valdkondade eksperdid. Tulemusena valmis „Tallinna positiivne programm 2014–2018”, milles lepiti kokku eesmärgid ja tegevused järgmiseks viieks aastaks. Ennast õigustanud programmi otsustati jätkata 2017. aastal.

9. märtsil 2017 algatas Tallinna Linnavolikogu **„Tallinna positiivse programmi 2018–2022”** koostamise. Linnaosade valitsustele tehti ülesandeks koguda linnaelanikelt, kodanike ühendustelt, mittetulundusühendustelt ja muudelt organisatsioonidelt ideid linnaelu parendamiseks ja linnakeskkonna arendamiseks. Tehtud ettepanekutega tuleb linnavalitsusel võimalusel arvestada linna arengukava, eelarvestrateegia ja eelarvete koostamisel ning Tallinna innovaatiliste lahenduste teekaardi objektide elluviimisel.

20. veebruaril 2014. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Tallinna Linnavolikogu ja halduskogu tööst osavõtu eest makstava tasu suuruse ja maksmise korra. Järgnevalt toome halduskogu liikmetele kehtestatud tasumäärad, tehes seda võrdlevalt linnavolikogu liikmete vastavate määradega. Linnavolikogu liikmele (välja arvatud palgaline või hüvitist saav linnavolikogu esimees ning palgaline või hüvitist saav linnavolikogu aseesimees) makstakse tasu linnavolikogu tööst osavõtu eest. Tasu suurus on 50% eelmise aasta Eesti keskmisest palgast. Linnavolikogu komisjoni esimehele makstakse Tallinna põhimääruses ja linnavolikogu töökorras sätestatud komisjoni esimehe ülesannete täitmise eest tasu 192 eurot kuus. Juhul, kui palgaline või hüvitist saav linnavolikogu esimees või palgaline või hüvitist saav linnavolikogu aseesimees on ühtlasi komisjoni või linnaosa halduskogu esimees, talle komisjoni või halduskogu esimehe kohustuste täitmise eest tasu ei maksta. Juhul, kui komisjoni esimehe ülesandeid täidab tema äraolekul või muul põhjusel komisjoni aseesimees,

makstakse komisjoni aseesimehele (välja arvatud palgaline või hüvitist saav linnavolikogu esimees ja palgaline või hüvitist saav linnavolikogu aseesimees) tasu arvestusega 96 eurot ühe komisjoni koosoleku läbiviimise eest. Linnavolikogu komisjoni liikmele (välja arvatud linnavolikogu liikmed ja linna teenistujad) makstakse tasu komisjoni koosolekute osavõtu eest 6,50 eurot.

Halduskogu esimehele makstakse Tallinna põhimääruses ja linnaosa põhimääruses sätestatud halduskogu esimehe ülesannete täitmise eest tasu 192 eurot kuus. Juhul, kui halduskogu esimehe ülesandeid täidab tema äraolekul või muul põhjusel halduskogu aseesimees, makstakse halduskogu aseesimehele tasu arvestusega 96 eurot ühe halduskogu koosoleku läbiviimise eest. Halduskogu komisjoni esimehele makstakse tasu 96 eurot kuus halduskogu komisjoni koosolekute läbiviimise eest halduskogu esimehe esildise alusel. Tasu ei maksta juhul, kui halduskogu komisjoni esimeheks on halduskogu esimees. Halduskogu liikmele (välja arvatud halduskogu esimees) makstakse halduskogu koosolekust osavõtu eest tasu 6,50 eurot. Halduskogu komisjoni liikmele (välja arvatud halduskogu esimees ja halduskogu komisjoni esimees) makstakse halduskogu komisjoni koosolekust osavõtu eest tasu 5 eurot.

15. mail 2014. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas alata Lasnamäe linnaosa uue arengukava koostamise ja kehtestas lähteülesande. Lasnamäe linnaosa arengukava koostamise eesmärgiks seati linnaosa arengueeldusi ja -vajadusi arvesse võttes kujundada linnaosa visioon aastaks 2030 ja tegevuskava linnaosa jätkusuutliku arengu tagamiseks aastateks 2015–2020, ühtlasi luua alus Lasnamäe Linnaosa Valitsuse ja tema haldusala eelarve koostamiseks ja investeringute kavandamiseks kooskõlas linna arenguliste dokumentidega ja linnaeelarve prognoositavate võimalustega. Juba aasta hiljem, 14. mail 2015. aastal Tallinna Linnavolikogu võttis vastu Lasnamäe linnaosa arengukava 2015–2020⁹⁵. Arengukava koostamise käigus sõnastati ka linnaosa uus visioon, mille kohaselt Lasnamäe linnaosa on Tallinna kiiresti arenev uuendusmeelne idavärv, kus eksisteerivad sõbralikult koos erinevad kultuurid, kus on tasakaalus hooldatud loodusmaastik ja urbanistlik keskkond, kus on hinnatud töökohti ning mitmekesiseid enesearendamise ja vaba aja veetmise võimalusi igas vanuses inimestele ning mille elanikud on kaasatud linnaosa tuleviku kujundamisse.

29. mail 2014. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Tallinna kohanime määramise korra, mille kohaselt Tallinnas määratakse kohanimi järgmistele nimeobjektidele:

- 1) linnaosale;
- 2) asumile;
- 3) ühissõidukite peatustele;
- 4) sadamale;
- 5) tee, tänavale, väljakule või muule Tallinna territooriumil asuvale nimeobjektile.

12. juunil 2014. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas noortekeskuse teenuse ja ülelinnaliste noorsootöö programmide korraldamise, määrates kindlaks Tallinna Spordi- ja Noorsooamet ja linnaosade valitsuste ülesanded noorsootöö teenuste korraldamisel ning noorsootöö teenuste osutamise nõuded. Samal 12. juuni linnavolikogu istungil otsustati ümber korraldada Tallinna Noorsootöö Keskus ja

⁹⁵ RT IV, 23.05.2015,22

nimetada alates 1. oktoobrist 2014 ümber Tallinna Kesklinna Valitsuse hallatav asutus Hopneri Maja Kesklinna Vaba Aja Keskuseks ja Nõmme Linnaosa Valitsuse hallatav asutus Nõmme Sotsiaalkeskus Nõmme Vaba Aja Keskuseks.

12. juunil 2014. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas Tallinna vanalinna arengukava perioodiks 2014–2021. Tallinna Vanalinna arenguvisiiooni kohaselt on UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluv Tallinna Vanalinn ajaloolist ja kultuurilist järjepidevust kandev terviklik ja kvaliteetne elu-, töö- ja külastuskeskkond, kus hoitakse au sees Vanalinna erakordset ülemaailmset väärtust ning tagatakse selle säilimine tulevastele põlvetele. Tallinna Vanalinn on keeruline maailmapärandi paik, kus kultuuripärand on ühel ja samal ajal nii tänapäevase elukeskkonna kui ka rahvusvahelise tähtsusega pärandipaiga rollis. Seepärast käsitleb arengukava nii pärandikaitse nõudeid kui ka kohaliku kogukonna vajadusi. Arengukava ülesandeks seati määrata kindlaks erinevate osaliste kohustused Vanalinna kaitsmisel ja säästval arendamisel; tutvustada kohalikule kogukonnale ja külastajaile Vanalinna unikaalseid väärtusi ning nende hoidmise võimalusi; tuua välja Vanalinna kui maailmapärandi paika ähvardavad ohud ja nende ärahoidmise viisid; parandada Vanalinna elukeskkonda; suurendada Vanalinna tuntust ja kasutust hariduslikel ning teaduslikel eesmärkidel.

13. novembril 2014. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas 1. detsembril 2014 asutada Lasnamäe Linnaosa Valitsuse hallatav asutus Lasnamäe Saun.

19. veebruaril 2015. aastal Tallinna Linnavolikogu tegi Vabariigi Valitsusele ettepaneku muuta Kohaliku omavalitsuse korralduse seadust nii, et üle 300 000 elanikuga kohaliku omavalitsuse üksuses oleks volikogu alammäär 51 liiget. Võrdluseks: linnavolikogu liikmete arv on Helsingis 85 liiget, Kopenhaagenis 55, Oslos 59, Riias 60, Stockholmis 101 ja Vilniuses 60 liiget. Õigupoolest juba 25. märtsil 2010 oli Tallinna Linnavolikogu teinud ettepaneku linnavolikogu liikmete arvu vähendamiseks, aga Vabariigi Valitsus seda ei toetanud.

28. mail 2015. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas toimetulekutoetuse määramiseks eluruumi alaliste kulude piirmäärad.

11. juunil 2015 Tallinna Linnavolikogu kinnitas Tallinna haldusterritooriumil 11 ühisveevarustuse tegevuspiirkonda ja 10 ühiskanalisatsiooni tegevuspiirkonda. Samas tunnistati kehtetuks Tallinna Linnavolikogu 30. oktoobri 2014 otsus „Tallinna ühisveevarustuse ja -kanalisatsiooni tegevuspiirkondade ja nende piiride kirjelduste kehtestamine”.

11. oktoobril 2015 Tallinna Linnavolikogu kehtestas Lasnamäe tööstusalade üldplaneeringu ja otsustas, et üldplaneeringu kehtestamisel muutub kehtetuks Tallinna Linnavolikogu 11. jaanuari 2001 määrusega kehtestatud Tallinna üldplaneering Lasnamäe linnaosas Peterburi maanteest lõuna pool asuval tööstusalal, mis hõlmab Ülemiste, Sõjamäe ja Vao asumeid.

28. jaanuari 2016. aasta Tallinna Linnavolikogu istungil otsustati määrata Tallinna Haridusameti hallatav asutus Lasnamäe Lastekeskus Lasnamäe Linnaosa Valitsuse hallatavaks asutuseks 1. veebruarist 2016.

25. veebruaril 2016. aastal Tallinna Linnavolikogu delegeeris Sotsiaalhoolekande seaduse, Lastekaitseaduse, Sotsiaalseadustiku üldosa seaduse ja Riigilõivuseadusega kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse antud ülesanded Tallinna Linnavalitsusele või Tallinna Linna Sotsiaal- ja Tervishoiuametile või linnaosa valitsustele. Samal 25. veebruari istungil linnavolikogu kehtestas Tallinna supelrandade kasutamise ja hooldamise korra. See kord haarab Tallinna linna haldusterritooriumil asuvaid supluskohti, kus osutatakse suplushooajal ka rannavalveteenust. Need on Harku järve supluskoht Haabersti linnaosas; Kakumäe supluskoht Haabersti linnaosas; Pirita supluskoht Pirita linnaosas; Pelgurand / Stroomi supluskoht Põhja-Tallinna linnaosas; Pikakari supluskoht Põhja-Tallinna linnaosas.

7. aprilli 2016. aasta istungil otsustas linnavolikogu korraldada Kesklinna Vaba Aja Keskuse ja Kristiine Sotsiaalmaja tegevus ümber 1. maiks 2016 ning anda Kesklinna Vaba Aja Keskuse Kesklinna noortekeskuse osakond, mis tegutseb Sõpruse pst 4a, üle Kristiine Sotsiaalmajale.

25. augustil 2016. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas osaleda asutajana Mustamäe Kiriku Sihtasutuses.

9. märtsil 2006. aastal oli Tallinna Linnavolikogu algatanud Kristiine linnaosa üldplaneeringu koostamise. 10. detsembril 2015. aastal Tallinna Linnavolikogu võttis vastu Kristiine linnaosa üldplaneeringu. Linnavolikogu otsustas, et linnaosa üldplaneeringuga täiendatakse ja täpsustatakse Tallinna üldplaneeringut, määratakse Kristiine linnaosa territooriumi edasised ruumilise arengu suunad, teede ja taristu asukohad ning antakse üldised tingimused ja nõuded maakasutuse ning ehitustegevuse suunamiseks.

3. novembril 2016 Tallinna Linnavolikogu kehtestas Kristiine linnaosa üldplaneeringu. Üldplaneeringu elluviimine aitab tagada linnaosa ruumilise arengu eesmärkide saavutamist, mis on Kristiine linnaosas endiste tööstus- ja sõjaväealade (Tondi kasarmute piirkond) uuteks vajadusteks kasutuselevõtu soodustamine, elamu- ja äripiirkondade üksikute ehituslünkade täitmine, väikeelamualade säilitamine ja mõõdukas tihendamine, puhkealade täiendamine ning liiklusvõimaluste parandamine, millega muudetakse linnaosa kompaktsemaks, elukohtade, teenuste, töö- ja puhkevõimaluste kättesaadavus mitmekesisemaks ja koos sellega elukeskkond tervikuna paremaks. Üldplaneeringus säilitatakse Kadaka-Laki piirkonnale jätkuvalt ettevõtlus- ja tootmisala juhtotstarve, tagades sellega linnas tootmise jätkumise ja laienemise võimalused. Üldplaneeringus määratakse kindlaks suuremad arenduspiirkonnad kasutusest väljas olevate tootmispiirkondade asemele, seades nendele aladele üldised linnaehituslikud ja maakasutustingimused, soodustades nii linnaosas ettevõtlus- ja elamisfunktsiooni lisandumist ja aidates sellega suurendada linna kompaktsust ning aeglustada valglinnastumist. Üldplaneering soodustab kultuuri- ja vabaajakeskuse arendamist suure elu- ja töökohtade tihedusega Mustamäe tee ääres. Üldplaneeringus määratakse Lille ja Järve piirkonda nende senise linnaehitusliku omapära säilitamiseks miljööväärtuslikud hoonestusalad ning määratakse aladele kaitse- ja kasutamistingimused. Lisaks on kaardistatud väljaspool miljööväärtuslikke hoonestusalasid paiknevad väärtuslikud üksikhooned ning neile laienevad miljööväärtuslike hoonestusalade kaitse- ja kasutamistingimused.

23. veebruaril 2017 Tallinna Linnavolikogu kinnitas Merirahu kaugkütte võrgupiirkonna soojusmajanduse arengukava 2017–2027.

6. aprilli 2017. aasta istungil Tallinna Linnavolikogu kehtestas Merimetsa roheala kaitse alla võtmise ja ala kaitse-eeskirja.

20. aprillil 2017 Tallinna Linnavolikogu kehtestas Haabersti linnaosa üldplaneeringu. Üldplaneering tagab linnaosa arengu ka tulevikus valdavalt väikese tihedusega elamupiirkonna ja ülelinnalise tähtsusega puhkepiirkonnana. Üldplaneering tagab väljakujunenud pereelamupiirkondade säilimise, võimaluse rajada nende lähiümbrusse kaubandus-, teenindus- ja sotsiaalobjekte ning vältida pereelamupiirkondade tihendamist korterelamutega. Üldplaneering tagab jätkuvalt Tallinna Loomaia, Eesti Vabaõhumuuseumi, Harku järve, Kakumäe supelranna ja Õismäe raba säilimise ja arendamise ülelinnaliste üldkasutatavate puhkealadena ning tagab kohalike rohealade ja mänguväljakute olemasolu igas asumis. Üldplaneering määrab kindlaks uute magistraaltänavate, suurte arengualade perspektiivsete kõrvaltänavate, kergliiklusteede jm tehnilise infrastruktuuri asukohad. Üldplaneering võimaldab arendada uusi mitmekesiseid elamupiirkondi eelkõige Pikaliiva, Astangu, Mäeküla ja Mustjõe asumites.

20. aprillil 2017. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas linnaosade ja linnaosade valitsuste uued põhimäärused. Lisas 9 on näitena toodud linnaosadest tähestiku järjekorras esimese – Haabersti linnaosa, õigusakt. Teiste linnaosade põhimäärustega võrreldes on põhimõttelised erinevused linnaosa sümbolite peatükis, aga seondult linnaosa toimimisega, eelkõige juhtimisega, see arusaadavalt erilist tähtsust ei oma.

4. mail 2017. aastal Tallinna Linnavolikogu otsustas vastu võtta Nõmme linnaosa üldplaneeringu. Nõmme linnaosa üldplaneeringu koostamise algatas linnavolikogu juba 22. veebruaril 2001 oma otsusega nr 46 „Nõmme linnaosa üldplaneeringu algatamine”. Üldplaneeringu eesmärk on suunata linnaosa arengut selliselt, et Nõmmel säiliks ka edaspidi metsalinna miljöö, mille loob linnaosa hooneid ümbritsev looduslik männimets. Piirkondade eripära arvesse võttes on määratud kindlaks maakasutuse juhtfunktsioonid ja ehitustingimused.

Tallinna Linnavolikogu 4. novembri 2010 otsusega nr 255 kinnitatud strateegias „Tallinn 2030” on ühe linna ees seisva ülesandena nähtud linnaruumi multipolaarsust ehk linnaosakeskuste tugevdamist nii teeninduse ja kaubanduse kui ka töökohtade pakkumise näol, et lühendada pendelrände teekonda ja aega. Seda on silmas peetud ka Nõmme linnaosa üldplaneeringus asumikeskuste segahoonestusalade kindlaksmääramisel ja Hiiu arengualale uue linnaosakeskuse kujunemise võimaldamisel. Strateegias on püstitatud ülesanne suurendada planeeringutega märkimisväärselt väike- ja pereelamute ehitamise võimalusi. Üldplaneeringu kohaselt on olemas oleva hoonestuse tihendamise ja endiste tööstus- või sõjaväealade uushoonestamisega võimalik mõningal määral rajada elamuid ka Nõmmele. Nõmme linnaosa üldplaneeringus määratud tingimused võimaldavad hoonestust täiendada, mitte üldiselt tihendada. Üldplaneeringus püütakse juhendada koostamisel olevast Nõmme linnaosa arengukavast ja seal sõnastatud Nõmme arenguvisionist: Nõmme on ainulaadse metsa- ja aedlinnamiljööga rohelust väärtustav Tallinna linnaosa, mille arendamisel lähtutakse säästva arengu põhimõtetest ning kus on kõigil hea ja turvaline elada.

Tallinna Linnavolikogu on teinud mitmeid otsustusi seondult kaugküttepiirkondadega, mis mõistetavalt on seotud eelkõige asustustihedusega linnaosades. 23. veebruaril 2017 kehtestati Merirahu kaugkütte võrgupiirkonna soojusmajanduse arengukava perioodiks 2017–2027.

18. mail 2017. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Tallinna kaugküttepiirkonna piirid, kaugküttevõrguga liitumise ning sellest eraldumise tingimused ja korra, kaugkütte üldised kvaliteedinõuded ja võrguettevõtja arenduskohustuse. Tallinna kaugküttepiirkond hõlmab valdavalt tiheasustusega alasid, kus on juba olemas kaugküttevõrk või kus on mõistlik seda arendada. Võrguga liitumine toimub Kaugkütteseaduses sätestatud korras. Võrguga on kohustatud liituma ja võrgu soojust kasutama isik, kelle omandis või valduses on kaugküttepiirkonnas asuv, ehitatav või rekonstrueeritav hoone. Isik, kes ei kasuta kaugküttepiirkonna määramise ajal kaugkütet, on kohustatud võrguga liituma kaugküttepiirkonnas hoonet rekonstrueerides või ehitades.

1. juunil 2017. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas Kadrioru kaugkütte võrgupiirkonna soojusmajanduse arengukava aastateks 2017–2027.

Tallinna Linnavolikogu 16. juuni 2017. aasta istungil määrati sama aasta 15. oktoobri valimisteks Tallinna Linnavolikogu suuruseks 79 liiget ning jaotati mandaadid 8 valimisringkonna (linnaosa) lõikes (tabel 14), kus taas on sulgudes toodud veerand sajandi tagune (1993. aasta) linnavolikogu valimiste mandaatide jaotus.

Tabel 14

Mandaatide jaotus Tallinna Linnavolikogu 15. oktoobri 2017. aasta valimistel linnaosade lõikes

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
9 (7)	10 (9)	8 (6)	16 (12)	11 (10)	8 (7)	7 (5)	10 (8)

7. septembril 2017. aastal Tallinna Linnavolikogu kehtestas sotsiaaltransporditeenuste korra, kus on mitmed ülesanded pandud linnaosadele, eelkõige sealsetele sotsiaalhoolekande osakondadele. Teenust vajav isik esitab teenuse vajaduse kohta rahvastikuregistrisse kantud elukohajärgse linnaosa valitsuse sotsiaalhoolekande osakonnale kirjaliku taotluse. Hoolekandeosakond kontrollib taotleja teenusevajadust ja liiniveo puhul soovitud sihtkoha kohasust, kasutades puude raskusastme määramisel, töövõime hindamisel ja muudele sotsiaalteenustele suunamisel kogutud andmeid.

21. septembril 2017. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas „Tallinna rahvastiku tervise edendamise arengukava aastaks 2017–2021”, mille koostamises osalesid Tallinna Linnavalitsuse ametid koos linna finantsteenistusega ning linnaosade valitsused.

Tallinna Linnavolikogu 5. oktoobri 2017. aasta istungil kinnitati Tallinna jäätmekava aastaks 2017–2021, kus on ülesanded ka linnaosadele. Jäätmekava strateegilisteks

eesmärkideks on edendada jäätmetekke vältimist ja vähendada jäätmete ohtlikkust, võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel ning vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades ka seiret ja järelevalvet.

Tallinna Linnavolikogu 5. oktoobri 2017. aasta istungil kehtestati Haabersti linnaosas asuva 0,11 ha suuruse maa-ala kohta koostatud Mustjõe linnuvaatlustorni detailplaneering. Seonduvalt konkreetse linnaosa toimimisega märgime, et ei Haabersti Linnaosa Halduskogu ega Haabersti Linnaosa Valitsus pole esitanud märkusi detailplaneeringu koostamise käigus ega detailplaneeringut kooskõlastades.

12. TALLINNA LINNAOSAD AASTATEL 2017-2018

Siinkohal saab käsitleda linnaosade toimimist kuni 2018. aasta suveni, mil viimastest linnavolikogu valimistest oli möödunud vähem kui aasta. Seega on ka mõisteta, et vähe on Tallinna Linnavolikogu või Linnavalitsuse asjakohaseid otsustusi. Valimisaktiivsus, mis Tallinnas tervikuna oli 53,5%, on linnaosade lõikes toodud tabelis 15.

Tabel 15

Tallinna Linnavolikogu valimisaktiivsus linnaosade lõikes 2017. aastal
(sulgudes 1999)

Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
54,5 (50,3)	49,8 (48,9)	55,5 (49,8)	50,8 (46,5)	53,2 (51,7)	62,8 (55,7)	60,5 (61,5)	53,3 (45,7)

. Lisas 10 on toodud valimistulemuste alusel moodustatud linnaosakogude nimekirjad.

Vahetult enne valimisi, 5. oktoobril 2017 võttis Tallinna Linnavolikogu vastu „Tallinna jäätmemajanduse arengukava 2017-2021“.⁹⁶ Arengukavas märgitakse, et Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 1 järgi on jäätmehoolduse korraldamine oma haldusterritooriumil omavalitsusüksuse ülesanne. Tegemist on kohaliku omavalitsuse tuumikfunktsioonide hulka kuuluva ülesandega. Olulised ülesanded on pandud ka linnaosade valitsustele.

Linnaosa valitsus korraldab linnaosas jäätmehooldust ja teostab järelevalvet jäätmekäitluse üle järgmiselt:

- nõustab linnaosa elanikke jäätmealastes küsimustes;
- teostab järelevalvet korraldatud jäätmeveoga seotud küsimustes;
- levitab jäätmealast teavet;
- kontrollib jäätmete liigiti kogumist ja jäätmekäitlustoiminguid, sh turgudel, kioskites, müügipaviljonides ja tänavakaubanduses;
- menetleb korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastamise taotlusi;
- teostab järelevalvet korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastatud jäätmevaldajate üle;
- korraldab linna haljasaladel tekkivate aia- ja haljastujäätmete kogumist ja üleandmist jäätmevedajale või jäätmekäitlejale;
- korraldab üldkasutatavasse parki, haljasalale ja randa vajalikul hulgal jäätmemahutite paigutamise ning tagab nende regulaarse tühjendamise ja nende ümbruse korrasoleku;
- esitab Tallinna Keskkonnaametile ettepanekud linnaosa haldusterritooriumile paigutatava tagatisrahata pakendijäätmete pakendipunkti asukoha, kogumismahutite miinimumarvu ja -mahu ning tühjendamissageduse kohta;
- kooskõlastab probleemtoodete avalike kogumispunktide asukohad, kogumispunktile esitatavad nõuded ja paigutamise tingimused;
- annab jäätmevaldajale kooskõlastuse jäätmemahuti paigutamiseks linna maale.

19. aprillil 2018. aastal Tallinna Linnavolikogu kinnitas välireklaami ja teabe paigaldamise korra, kus on üsna palju ülesandeid ka pandud linnaosade valitsustele. Nt taotleja esitab linnaosa valitsusele Tallinna välireklaami- ja teabekandjate ning reklaamimaksu

⁹⁶ <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4101/0201/7029/1110137107.attachment.pdf#>

järelevalveliste menetluste andmekogu (TERA) kaudu vormikohase allkirjastatud taotluse. Kui taotlejal ei ole võimalik taotlust TERA kaudu esitada, esitab ta selle paberil linnaosa valitsusele, kes kannab taotluse andmed TERAsse. TERA kaudu esitatud taotluse korral teeb linnaosa valitsus vajaliku informatsiooni taotlejale teatavaks TERA kaudu. Paberil esitatud taotluse korral teeb linnaosa valitsus vajaliku informatsiooni taotlejale teatavaks tema soovitud viisil. Taotlusele lisatakse nõutavad dokumendid. Linnaosa valitsus kontrollib taotluse vastavust nõuetele ja määrab vajaduse korral taotlejale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Linnaosa valitsusel on õigus nõuda täiendavate andmete või dokumentide esitamist. Taotlusega seonduvad toimingud tehakse ja otsused koostatakse TERAs. Linnaosa valitsus edastab nõuete kohase taotluse koos linnaruumilise hinnanguga viie tööpäeva jooksul kooskõlastamiseks linna vastavatele ametitele.

MTÜ Eesti Pensionäride Ühenduste Liit (EPÜL) on aastaid taodelnud, kuid seni edutult, et kohaliku omavalitsuse seadusandlusse lülitatakse ka eakate nõukogad, mis toimivad paljudes lääneriikides (Saksamaa Liitvabariigis, Soomes jm). Oluline läbimurre selles valdkonnas saavutati 2018. aasta kevadel, kui EPÜL sõlmis 04. aprillil Tallinna Linnavalitsusega heade kavatsuste kokkuleppe, milles muu hulgas nähakse ette ka Tallinna linnaosade valitsuste juurde eakate nõukogude moodustamine.⁹⁷ Juba varem on see koostöö toiminud Põhja-Tallinna linnaosas. Leppe allkirjastanud Tallinna abilinnapea Tõnis Mölder ütles, et linna üheks tähtsamaks prioriteediks on eakamate inimeste väärtustamine ja toetamine ning nõukogud saavad esitada nii algatusi, ideid kui ka juba konkreetseid ettepanekuid eakate eluolusse puutuvatesse asjadesse. Tema sõnul annavad eakate nõukogud kindlasti linnaosade arengutele lisaväärtusi, sest eakamate inimeste huvid ja seisukohad on olulised, millele on väga tähtis tähelepanu pöörata. See on ka kinnitus sellele, et Tallinn pöörab üha enam tähelepanu elanike kaasatusele. EPÜL juhatuse esimehe Andres Ergma sõnul on see kindlasti esimene suur samm, mille kaudu eakad inimesed saavad oma ettepanekutega muuta eluolusid paremaks. EPÜL eesmärgiks on oma liikmeskonna ja toetajate ühendamine ning see protsess on saanud nüüd praktilise väljendi. Informatsiooni vahetamine linnaosa ja eakate vahel on oluline ja seega peaks kokkuleppes mõlemad osapooled saama vastastikust kasu.

Linnaosade kohta ja selle dünaamikat sel sajandil Tallinna linna juhtimises ilmestab päris hästi tabel 16, kus on toodud linnaosade teenistujate arv aastatel 2001-2018.

Tabel 16

Tallinna linnaosade teenistujate arv

	2001	2006*	2011	2017
Haabersti Linnaosa Valitsus	69	52	51	33,5
Tallinna Kesklinna Valitsus	100	92	75	64
Kristiine Linnaosa Valitsus	62	59	47	40,2
Lasnamäe Linnaosa Valitsus	127	129	100	86
Mustamäe Linnaosa Valitsus	96	97,5	62	51
Nõmme Linnaosa Valitsus	58,5	61,5	49	41,5

⁹⁷ <http://www.pealinn.ee/tagid/koik/tallinna-linnaosade-juurde-luuakse-eakate-noukogud-n218164>

Pirita Linnaosa Valitsus	24,5	30	32,5	24
Põhja-Tallinna Valitsus	92	97,5	90,5	63
KOKKU linnaosade valitsustes				
KOKKU LINNA AMETIASUTUSTES	1941	1429,5	1583	1422,7

*Märkus: struktuuris ei olnud enam 2001. aastal 700 teenistujaga olnud Tuletõrje- ja Päästeametit.

Lisas 11 on toodud linnaosakogude (halduskogude) esimehed, linnaosavanemad ja haldussekretärid, kes veerand sajandi jooksul, alates 1993. aastast on linnaosi juhtinud.

Mitmed linnaosad on kasutusele võtnud oma tunnuslause nagu „Haabersti – roheluse ring“ või „Kristiine – aed linna südames“ või Lasnamäe „Julge unistada ja teostada!“ või Pirita „Mereõhk teeb vabaks!“. Ka mitmes osavallas kasutatakse tunnuslauseid, mida näeme järgmises peatükis.

Alates 2017. aasta lõpust, kui viidi läbi piirireform ja kohaliku omavalitsuse üksuste arv vähenes 2,7 korda, omab Tallinnas linnaosade toimimine (õiguslikud ja majanduslikud alused, juhtimine jms) oluliselt laiemat, sisuliselt üleriigilist tähendust. Järgmises peatükis iseloomustame lühidalt neid olulisi muutusi, mis on toimunud ja toimumas meie teistes kohaliku omavalitsuse üksustes seondult detsentraliseerimisega.

13. KOHALIKU OMAVALITSUSE ÜKSUSE DETSENTRALISEERIMINE EESTIS VÄLJASPOOL TALLINNA

Järgnev ülevaade on mõeldud ilmestamaks, et kohaliku omavalitsuse üksuse detsentraliseerimist on meil väljaspool pealinna vähesel määral kasutatud juba iseseisvuse taastamise järgselt 1990. aastatel, aga mõistetavalt eriti aktuaalseks ja laiahaardeliseks on see teema muutunud 2016. aasta haldusterritoriaalse reformi tulemusel. Eelkõige püütakse järgnevalt esile tuua osavaldade toimimise erisusi võrreldes Tallinna linnaosadega.

Esmalt toome aga 2016. aastal vastu võetud Haldusreformi seadusega⁹⁸ tehtud muudatused osavaldade ja linnaosade toimimises. Seaduse alusel osavald või linnaosa valla või linna maa-alal ja koosseisus volikogu kinnitatud osavalla või linnaosa põhimääruse alusel tegutsev üksus, mille eesmärk on kohaliku initsiatiivi ja identiteedi hoidmine, kohaliku omavalitsuse üksuse elanike kaasamine kohaliku elu küsimuste otsustamisse ning piirkondlike huvide esindamine valla või linna ülesannete täitmisel.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõige 2 kohaselt otsustab valla- või linnavolikogu õigusaktiga kohaliku omavalitsuse, kohaliku omavalitsuse üksuse või kohaliku omavalitsuse organi pädevusse antud küsimused ning võib nende küsimuste lahendamise volitada valla- või linnavalitsusele või volikogu poolt määratud osavalla või linnaosa esinduskogule, ametiasutusele, asutuse struktuuriüksusele või ametnikule.

Oluline on veel kord rõhutada seaduses osavalla või linnaosa elanike esinduskogu sätestamine. Selleks moodustatakse osavallas või linnaosas osavalla või linnaosa põhimäärusega osavalla- või linnaosakogu, kelle liikmed valitakse demokraatlikkuse põhimõttel nimetatud põhimääruses sätestatud korras. **Osavalla- või linnaosakogu** valib osavalla- või linnaosakogu esimehe. Osavalla- või linnaosakogu pädevuses on seisukoha võtmine ja ettepanekute tegemine kõigis osavalla või linnaosa territooriumil omavalitsuse toimimist või kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes. Osavalla- või linnaosakogu pädevuses on omavalitsuse esindamine ning otsuste langetamine osavalla või linnaosa territooriumi puudutavates küsimustes talle seadusega, valla või linna põhimäärusega, osavalla või linnaosa põhimäärusega või volikogu otsusega antud valdkondades ning pädevuste piires.

Osavalla või linnaosa võis Haldusreformi seaduse alusel moodustada lisaks juba varem Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 57 sätetele ka kohaliku omavalitsuse üksuste haldusterritoriaalse korralduse muutmisel, kui see oli Ühinemislepinguga kokku lepitud. Ühinemislepinguga moodustatud osavald või linnaosa pidi alustama tegevust kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste jõustumise päevast.

Haldusreformi seadus nägi ette ka muudatused osavalla ja linnaosa põhimääruses. Viimases tuleb sätestada osavalla- või linnaosakogu kui osavalla või linnaosa elanike

⁹⁸ RT I, 21.06.2016,1.

esinduskogu moodustamise kord ning osavalla- või linnaosakogu esimehe valimise kord ning juhul kui moodustatakse osavalla või linnaosa valitsus, siis osavalla või linnaosa valitsuse moodustamise kord. Kui osavallas või linnaosas moodustatakse osavalla või linnaosa vanema ametikoht, siis tuleb sätestada osavalla või linnaosa vanema ametisse nimetamise kord, kusjuures vanema volituste tähtaeg ei tohi ületada selle valla- või linnavalitsuse volituste tähtaega. Põhimääruses tuleb reguleerida ka osavalla- või linnaosakogu, osavalla- või linnaosakogu esimehe, osavalla või linnaosa valitsuse ja osavalla või linnaosa vanema volitused ning nende teostamiseks vajalikud valla või linna eelarvelised vahendid; samuti osavalla- või linnaosakogu, osavalla- või linnaosakogu esimehe, osavalla või linnaosa vanema ja osavalla või linnaosa valitsuse tegevuse järelevalve ning osavalla või linnaosa likvideerimise alused ja kord.

Haldusreformi seadusega on reguleeritud, osaliselt laiendatud osavaldade ja linnaosade õigusaktide andmise korda. Osavalla- või linnaosakogul ega selle esimehel ja osavalla või linnaosa valitsusel ega vanemal ei ole õigustloova akti andmise õigust. Osavalla- või linnaosakogu võib oma volituste piires ja ülesannete täitmiseks üksikaktina vastu võtta otsuseid. Osavalla- või linnaosakogu otsustele ja osavalla või linnaosa vanema korraldustele kohaldatakse Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (§ 31 lõigetes 1, 2, 3 ja 5) sätestatud nõudeid valla- ja linnavalitsuse määrustele ning korraldustele ja nende jõustumisele. Osavalla- või linnaosakogu otsusele kirjutab alla osavalla- või linnaosakogu esimees. Osavalla või linnaosa vanema korraldusele kirjutab alla osavalla või linnaosa vanem. Osavalla- või linnaosakogu otsuste ja osavalla või linnaosa vanema korralduste üle teostab kontrolli vallavanem või linnapea valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

Haldusreformi seadusega tunnistati kehtetuks Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 57 lõige 8, mille kohaselt ei tohtinud valla või linna eelarveaasta jooksul piirata osavalla või linnaosa valitsuse ja vanema volitusi ega vähendada neile eraldatud eelarvelisi vahendeid. Sama § 57 otsustati täiendada sätetega:

- 1) Osavalla- või linnaosakogul on õigus teha kohaliku elu küsimustes valla- või linnavolikogule või valla- või linnavalitsusele küsimuste aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele kahe kuu jooksul algatuse esitamisest arvates.
- 2) Osavalla- või linnaosakogu algatus esitatakse valla- või linnavalitsusele eelnõuna või küsimuste korral kirjaliku järelepärimisena, mille allkirjastab osavalla- või linnaosakogu esimees. Kui algatatud küsimus kuulub volikogu pädevusse, esitab valitsus selle ühe kuu jooksul volikogule lahendamiseks koos omapoolse seisukohaga.
- 3) Osavalla- või linnaosakogu esindajal on õigus osaleda algatuse arutelu volikogu või valitsuse vastavas komisjonis ja volikogus või valitsuses sõnaõigusega.
- 4) Haldusterritoriaalse korralduse muutmise tulemusena moodustatud osavald või linnaosa ei või likvideerida enne ühinemislepingu kehtivusaja lõppu, välja arvatud osavalla- või linnaosakogu taotlusel.

Seonduvalt valla- või linnaeelarvega muudeti Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadust⁹⁹. Kui vallas või linnas on moodustatud osavald või linnaosa, esitatakse eelarve eelnõu koos seletuskirjaga arvamuse avaldamiseks osavalla- või linnaosakogule. Osavalla- või linnaosakogu arvamus lisatakse volikogule esitatavale eelarve eelnõu seletuskirjale.

⁹⁹ RT I 2010, 72, 543.

Tallinna linnaosade vanemate nimetamine on aja jooksul (nt 1990. aastate teisel poolel) põhjustanud vaidlusi. Nüüd on see reguleeritud seaduses järgmiselt. Osavalla või linnaosa vanema nimetab ametikohale valla- või linnavalitsus osavalla või linnaosa põhimääruses sätestatud korras, võttes arvesse osavalla- või linnaosakogu arvamuse. Ka osavalla või linnaosa vanema vabastamine on seadusega reguleeritud. Osavalla või linnaosa vanema vabastab teenistusest valla- või linnavalitsus, kui vallavanema või linnapea hinnangul vallavanema või linnapea ja osavalla või linnaosa vanema koostöö ei laabu, võttes arvesse osavalla- või linnaosakogu arvamuse. Osavalla või linnaosa vanemat ei tohi eelnimetatud alusel teenistusest vabastada enne kuue kuu möödumist vallavanema või linnapea ja osavalla või linnaosa vanema koos töötamise algusest.

Seonduvalt kohaliku omavalitsuse üksuse detsentraliseerimisega peab märkima ka Haldusreformi seaduses § 58, mis käsitleb asustusüksuse vanemat ja linnapead (st vallasisese linna linnapead).. Eestis jäi 2017. aasta haldusreformi järgselt 47st linnast teatavasti ainult 15 linnale linnapea. Alevi, aleviku või küla koosolekul võidakse valida alevi-, aleviku- või külavanem. Linna kui asustusüksuse linnapea, alevi-, aleviku- või külavanem võib osaleda valla- või linnavolikogu istungil sõnaõigusega. Volikogu võib võtta vastu linna kui asustusüksuse linnapea, alevi-, aleviku- ja külavanema statuudi, milles määratakse asustusüksuse linnapea, alevi-, aleviku- ja külavanema valimise kord, kandidaadile esitatavad nõuded, nimetatute õigused ja kohustused ning volituste kestuse periood. Linna kui asustusüksuse linnapea, alevi-, aleviku- või külavanema volituste kestus ei ole piiratud volikogu volituste kestusega. Valla- või linnavalitsuse ülesannete täitmine linna kui asustusüksuse linnapea, alevi-, aleviku- või külavanema poolt sätestatakse lepinguga.

Linnaosasid hakati 1990. aastatel Tallinna kõrval rakendama **Kohtla-Järve** aglomeratsioonis, kus eristati Ahtme, Järve, Kukruse, Oru ja Sompal linnaosa. Toomas Sepp ja Mikk Lõhmus on kirjutanud¹⁰⁰: „Linnaosad kui statistilised üksused on moodustatud ka Kohtla-Järve linnas.¹⁰¹ Samas ei ole Viivikonna, Kukruse, Ahtme, Järve, Sompal ja Oru linnaosades moodustatud KOKS VIII peatükis nimetatud juhtimisstruktuure (linnaosa vanem, linnaosa valitsus). Kohtla- Järvel on linnaosadesse nimetatud „abilinnapead linnaosades”, lisaks suuremates linnaosades (Järve, Ahtme) mõned spetsialistid. Seega on Kohtla - Järve näite puhul tegemist puhta dekontsentratsiooniga¹⁰² (mitte avaliku võimu detsentraliseerimisega! – S. M.) ehk olukorraga, kus mõned ametnikud on paigutatud hajutatumalt. Üksteisest kilomeetrite kaugusele laialipillatud endiste kaevandus- ja turbatöötlemisasulate elanike arv¹⁰³ on efektiivse kohaliku omavalitsuse üksuse ja linnaosa moodustamise jaoks ka selgelt liiga väike, kuigi nimetatud asulate selge eraldatus muust linna asumitest mõtlemisainet siiski pakub.”

¹⁰⁰ Sepp, Toomas; Lõhmus, Mikk (2005). „Managing the city of Tallinn - opportunities and challenges. 4th International City Administration Conference «Capital City Administration: Opportunities and Challenges» : Tallinn, 22-24 September 2004”. Tallinn: Infotruk OÜ, 103–133

¹⁰¹ 01.01.2004 44901 elanikku, andmed Eesti Linnade Liidu veebileheküljel <http://www.ell.ee/>

¹⁰² Kalle Merusk, Indrek Koolmeister „Haldusõigus“ TÜ 1995, lk 77

¹⁰³ nt Viivikonna ja Kukruse on ca 700 elanikuga, Sompas ja Orul alla 2000 elaniku, andmed veebileheküljel www.kohtla-jarve.ee

30. septembril 2015. aastal vastu võetud Kohtla-Järve linna põhimääruses¹⁰⁴ linnaosi ei ole märgitud. Küll aga on veel viis aastat tagasi, 26. mail 2010. aastal Kohtla-Järve Linnavolikogu kehtestanud nt Kukruse linnaosa ja Oru linnaosa üldplaneeringu. Linnaosi käsitleti ka Kohtla-Järve Linnavolikogu 4. mai 2017. aasta erakorralisel istungil, kus volikogu liikmed vaatasid läbi kolm haldusreformiga seotud küsimust. Linnavolikogu kinnitas Kohtla-Järve Viivikonna linnaosana (Viivikonna ja Sirgala) määratud territooriumil ajavahemikul 23. aprillist - 24. aprillini 2017. a Vaivara valla ja Kohtla-Järve linna piiride muutmise Kohtla-Järve Viivikonna linnaosa Vaivara valla koosseisu arvamiseks korraldatud elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused (otsus nr 214), Kohtla-Järve linna ja Vaivara valla ühinemiskokkuleppe (otsus nr 213) ja nõustus Vabariigi Valitsuse ettepanekuga Vaivara valla piiri muutmiseks senise Kohtla-Järve Viivikonna linnaosana (Viivikonna ja Sirgala) määratud territooriumi arvamiseks Vaivara valla koosseisu (otsus nr 215).

Pea kümme aastat tagasi, 2010. aastal tegi Tartu Linnavolikogu liige Henri Kaselo ettepaneku jagada **Tartu** kaheksaks linnaosaks: Annelinn, Ihaste, Ülejõe, Veeriku, Tammelin, Karlova, Kesklinn ja Ropka.¹⁰⁵

Autor oli eelnevalt töötanud Tallinna Linnakantseleis, aga Tartusse kaheksa linnaosa ettepanek ei tulenenud tema enda väitel mitte soovist sarnaneda pealinnaga. Kuigi Tartu on suhteliselt kompaktne linn, hõlmab ta erineva identiteedi ja arhitektuuriga asumeid. Ka oleksid Tartu pakutavad linnaosad Eesti mõistes päris suured. Näiteks Annelinn, kus elab ligi 30 000 elanikku, on suurem, kui Viljandi linn ning Kristiine ja Pirita linnaosa Tallinnas. Teised Annelinnast väiksemad linnaosad, nagu näiteks Ülejõe ja Tammelin, on elanike arvult suuremad või sama suured, kui Jõgeva ja Keila linn ning Pirita linnaosa.

Aga sisulisest seisukohast on eriti oluline autori tõdemus, et linnaosade valitsustel on oluline roll kohaliku elu küsimuste lahendamisel, linnaosa identiteedi hoidmisel ning info kogumisel ja edastamisel linnavalitsuse liikmetele, et linnavalitsus suudaks vastu võtta võimalikult häid, linna kõigi piirkondade elanikega arvestavaid otsuseid. Kohapealt tulnud info põhjal tehtavad otsused on paremad. Seejuures Tartusse ei peagi looma täpselt samasugust ja sama suurt linnaosade valitsuste süsteemi, nagu Tallinnas ning palkama juurde palju uusi töötajaid, kuid Tartu suhteliselt suurt ametnike hulka võiks rohkem hajutada linnaosade vahel. Moodustatavates linnaosades võiksid eelkõige töötada sotsiaal- ja noorsootöötajad, kes tunnevad hästi oma piirkonna inimesi ja nende muresid, Tartu linnavalitsuse elanike registriteenistuse töötajad ning haljastus- ja ehitusspetsialistid.

Kõrval märkusena võib öelda, et Tartus võib eristada ka 17 linnaosa (Annelinn, Tähtvere jne), kuid need on asumid, millel ei ole ametlikku (halduslikku) linnaosa staatust¹⁰⁶. Nii, nagu ka Pärnu linnas oli enne 2017. aasta sügisel läbi viidud haldusterritoriaalset reformi nt Raeküla.

¹⁰⁴ RT IV, 20.10.2015, 16

¹⁰⁵ <https://tartu.postimees.ee/1615157/linnaosavalitsused-ka-tartusse>

¹⁰⁶ https://et.wikipedia.org/wiki/Tartu_linnaosad.

Omariikluse taastamise järgselt ilmselt tuntuim ja väga olulist poliitilist tähtsust omanud linnaosasid väljaspool Tallinna oli **Paldiski linnaosa Keila linna koosseisus** aastatel 1994–1996¹⁰⁷.

Pretendeerimata 1990. aastatel osavaldade terviklikule käsitlesele, toome järgnevalt sel teemal mõningaid ka paarikümne aasta taguseid arusaamu kajastavaid huvipakkuvaid fakte. Kättesaadav informatsioon on selles valdkonnas kahjuks üsna lünklik ja mitte alati ei saa öelda, kas osavald hakkas üldse toimima ja kui kaua see kestis?

1990. aastate algul koostati Vinni valla koosseisus Tudu osavalla põhikiri. Selle kohaselt pidid osavalla halduskogu liikmed olema üksnes osavalla territooriumilt valitud volikogu liikmed. Osavalla valitsus pidi olema osavalla kui piiratud omavalitsusega üksuse täitevorgan, mille suuruse ja struktuuri pidi esitama osavalla vanem, kooskõlastama vallavalitsus ja kinnitama halduskogu. Osavalla valitsuse põhiülesanneteks pidi muuhulgas olema osavalla eelarve koostamine ja osavalla eelarve täitmine. Valitsus pidi andma välja õigustrakendavate üksikaktidena korraldusi. Viimastest sätetest võib järeldada, et osavalla valitsust käsitleti kui kollegiaalset organit, kuigi teame, et ta on sisuliselt olnud osavalla (linnaosa) kantselei. Osavalla valitsus põhiülesannetena nimetati veel arvestuse pidamist sotsiaalabi vajavate isikute üle, riikliku sotsiaalabi vahendite kättesaadavuse korraldamist; valla ehitusmääruses sätestatud korras järelevalve teostamist hoonete ehituse ja ümberehituse üle; heakorra tagamist osavallas; üldkohustuslike eeskirjade rikkumise korral administratiivsete sanktsioonide kohaldamist; arvestuse pidamist elamistingimuste parandamist vajavate isikute üle; osavalla elanikele kommunaalteenuste vahendamise korraldamist vallavalitsuse ja halduskogu poolt määratud ulatuses ja korras; kauplemislubade ja alkoholimüügilitsentside väljastamist; osavalla territooriumil asuva ja osavalla valdusse antud elamute ja muude hoonete, samuti munitsipaalvara haldamise korraldamist valla õigusaktidega sätestatud korras; vallavolikogu ja vallavalitsuse õigusaktidest, lepingutest ning halduskogu otsustest tulenevate muude ülesannete täitmine, sealhulgas

¹⁰⁷ 1990. aastate alguses toimus Eestis kohaliku omavalitsuse taastamine. Selle eesmärgi saavutamiseks oli välja töötatud spetsiaalne kord, mille kohaselt omavalitsuslikku staatust taotlev külanõukogu, alev või rajoonilise alluvusega linn pidi välja töötama oma haldusüksuse arengukava ja põhimääruse, mida hindas Ülemnõukogu Presiidiumi juurde moodustatud veerandsaja liikmeline haldusreformi ekspertkomisjon, kelle arvamusele tuginedes Ülemnõukogu Presiidium omistas ka omavalitsusliku staatuse. Ka Paldiski kui rajoonilise alluvusega linna täitevkomitee töötas välja vastavad dokumendid, mis esitati ekspertkomisjonile lausa kalingurköites, kus peal oli kuldtähtedega linna ja dokumendi nimi. Paraku oli Paldiski linn, st kogu Pakri poolsaar ning Suur-Pakri ja Väike-Pakri saared ning nende vaheline akvatoorium) siis suletud sõjaväelinn Nõukogude Armee valitsemisel, kus 1993. aasta sügisel ei olnud võimalik läbi viia linnavolikogu valimisi (miks?). Lahendusena otsustati Paldiski muuta mõne teise linna linnaosaks. Üks ettepanek oli muuta Paldiski Tallinna üheksandaks linnaosaks, aga see ei leidnud Tallinna juhtide toetust. Küll aga toetas Keila Linnavolikogu oma noore linnapea Andres Pärdi ettepanekut, et Paldiski võiks vahelahendusena olla Keila linnaosa. Riigikogus võeti 9. märtsil 1994. aastal vastu Paldiski omavalitsuse korraldamise seadus¹⁰⁷. Seaduse alusel jagati Suur-Pakri saare ja Väike-Pakri saare ning Pakri poolsaare maa-ala Padise ja Keila valdade ning Keila linna haldusterritooriumiks **Vabariigi Valitsuse poolt määratud** piirides, lähtudes majanduslikust otstarbekusest, ajalooliselt välja kujunenud haldusjaotusest ning kuulates ära vastavate kohaliku omavalitsuse üksuste volikogude arvamused. Paldiski linna maa-ala liidetakse Keila linna haldusterritooriumiga Keila linna Paldiski linnaosaks, mille põhikirja pidi kinnitama Keila Linnavolikogu. 1996. aasta oktoobris toimunud kohaliku omavalitsuse volikogude valimiste järgselt sai Paldiski tagasi iseseisva linna staatuse.

loodusõnnetuste jm sellest tuleneva likvideerimise juhtimist. Osavalla vanem pidi kuuluma vallavalitsuse koosseisu (nt Tallinnas olid aastatel 1993–1996 kõik kaheksa linnaosa vanemat Tallinna Linnavalitsuse liikmed). Halduskogu pidi võima avaldada umbusaldust osavalla vanemale, mille järel vallavanemale ja -volikogule tuli teha ettepanek tema vabastamiseks. Osavalla valitsus pidi teostama omaniku õigusi ja kohustusi osavalla teede, tänavate, veekogude, muude kommunaalobjektide, rajatiste, lastepäevakodu, kooli, raamatukogu jm osas vastavalt valla õigusaktidele. Vallavalitsus pidi võima peatada seadusega, Vabariigi Valitsuse õigusaktidega, samuti vallavolikogu või vallavalitsuse poolt pädevuse piires antud õigusaktidega vastuolus oleva halduskogu otsuse täitmise ja teha ettepaneku vallavolikogule selle tühistamiseks. Halduskogu pidi võima tühistada tema otsusega vastuolus oleva osavallavalitsuse korralduse. Osavalla tegevus pidi lõpetatama vallavolikogu koosseisu enamuse otsusel. Otsuse aluseks võisid olla elanike küsitluse sellesisuline tulemus või põhjendatud majanduslikud kaalutlused.

1992. aastal moodustati Tartu maakonna Vara vallas Koosa osavald. 1992. aasta 18. mai Vara Vallavolikogu otsuses märgiti, et arvesse võttes Koosa piirkonna elanike korduvaid taotlusi, Vara valla suurt territooriumi, tekkinud probleeme transpordi ja side alal ning lähtudes ajaloolisest arengust Vara Vallavolikogu otsustab moodustada Koosa osavalla üldpindalaga 172,5 km², milles on 12 küla 1137 elanikuga. Sama otsusega kinnitati Koosa osavalla põhimäärus ja osavalla arengukava. Vara valla eelarvest eraldati Koosa osavallale eelarve samuti vastavalt selle otsuse lisale. Koosa osavallas kasutati halduskogu tähenduses mõistet „osavalla eestseisus”. Näiteks osavallavanem valiti eestseisuse poolt ja kinnitati vallavolikogu poolt. Osavallavanem kuulus ametikoha järgi vallavalitsusse ja ta ei võinud olla volikogu liige. Osavallavanem oli samaaegselt abivallavanem ning täitis vallavanema äraolekul vallavanema kohustusi. Osavallavanem juhtis osavallavalitsuse tööd, informeeris eestseisuse otsustest vastavaid omavalitsusorganeid ja oli aruandekohustuslik eestseisuse ees. Osavallavanem kinnitas ametisse osavallasekretäri, kes juhtis osavallavalitsuse kantselei tööd ja oli osavallavalitsuse liige. Selle sätte alusel saab taas väita, et Koosa osavallavalitsus oli kollegiaalne organ. Osavallavanema ülesandeks oli muuhulgas eestseisuse ja osavallavalitsuse koosolekute kokkukutsumine ja koosolekul arutusele tulevate küsimuste ettevalmistamine, samuti eestseisuse otsuste täitmise korraldamine. Koosa osavalla eestseisuse koosolek oli otsustusvõimeline, kui sellest võttis osa vähemalt 2/3 eestseisuse liikmetest. Eestseisus kuulus ümbervalimisele juhul, kui ta kahe kuu jooksul vähemalt kolm korda osutus tegutsemisvõimeetuks. Väga huvitava sättena võis osavalla eestseisus kehtestada kohalikud maksud ja eraldised, otsustada laenude andmise ja võtmise, samuti mitmesuguste kohustuste (koormiste) kehtestamise. Osavalla eestseisus hoolitses hariduse, tervishoiu, kultuuri- ja lasteasutuste ehitamise ja remondi ning sisseseade eest, võttis osa nende valitsemisest ja ülalpidamisest, lahendas kommunaal- ja heakorraküsimusi. Tolleaegse sotsiaalmajandusliku arengu iseloomustamiseks märgime, et osavalla eestseisus korraldas elanike varustamist küttega ja ehitusmaterjalidega. Koosa osavald likvideeriti 2003. aastal.

Lehtse Vallavolikogu 27. märtsi 1997. aasta määrusega nr 4 kinnitati Jäneda osavalla põhikiri. Osavald loodi valla omavalitsuse lähendamiseks valla Jäneda piirkonna elanikele ja nende paremaks kaasamiseks valla juhtimisse piirkonna probleemide lahendamisel. Põhikirjas nimetati osavalda omavalitsusüksuseks, kuigi teame Põhiseaduse alusel juba, et kohaliku omavalitsuse üksused on üksnes vallad ja linnad

(kui seadusega ei ole otsustatud teisiti). Tavapäraselt kasutati osavalla/linnaosa poliitikutest koosneva organina siis halduskogu nime, aga Järeda osavalla põhikirjas kasutati halduskomisjoni nimetust. Põhikirja kohaselt pidi osavalla omavalitsuse täitevorgan korraldama osavalla territooriumil elavatele elanikele ja seal tegutsevatele kodanike ühendustele kommunaalteenuste osutamist ja vahendamist ning munitsipaalomandis ja -halduses olevate hoonete elamu- ja kommunaalmajandust jne. Osavalla täitevorganit juhib osavalla vanem, kelle kinnitab ametisse vallavolikogu vallavanema ettepanekul, mis pidi olema kooskõlastatud halduskomisjoniga. Osavalla halduskomisjoni liikmed pidid olema osavalla territooriumil elavad vallavolikogu liikmed ja nende poolt halduskomisjoni liikmeks kutsutud osavalla elanikud, kes olid andnud selleks kirjaliku nõusoleku. Osavalla halduskomisjoni liikmeteks kutsumist tuli alustada vallavolikogu tegevkoosseisu kandideerinud osavalla elanikest, tehes kõigepealt ettepaneku enim hääli saanuile. Osavalla halduskomisjonis pidi olema vähemalt kolm liiget. Osavalla halduskomisjoni liikmete arvu ja halduskomisjoni kutsutud liikmed kinnitas vallavolikogu osavalla territooriumil elavate vallavolikogu liikmete ettepanekul. Halduskomisjoni moodustamiseks kutsus osavalla territooriumil elav vanim vallavolikogu liige kokku osavalla territooriumil elavate vallavolikogu liikmete asutava koosoleku ja tegi vajadusel ettepanekud halduskomisjoni kutsutavate liikmete kandidaatidele. Asutav koosolek koostas vallavolikogule ettepaneku halduskomisjoni liikmete arvu ja koosseisu osas, millele kirjutasid alla osavalla territooriumil elavad vallavolikogu liikmed. Halduskomisjoni töös võisid nõuandva hääleõigusega osaleda osavalla territooriumil asuvate külade vanemad. Osavalla halduskomisjon kooskõlastas vallavanemaga osavalla vanema kandidaadi ning võis muude täidetavate ülesannete hulgas kohustada osavalla vanemat halduskomisjoni esilise alusel, millele olid alla kirjutanud vähemalt pooled halduskomisjoni liikmed, korraldama osavalla elanike koosolekut ning andma seal aru ja vastama elanike küsimustele esilises toodud teemade raames või korraldama osavalla elanike küsitlust esilises toodud küsimuses. Osavald võidi likvideerida vallavolikogu koosseisu enamuse otsusel, üldjuhul peale valla õigusaktidega kehtestatud korras osavalla territooriumi elanike vastavasisulise küsitluse läbiviimist. Erandjuhul võis vallavalitsuse ettepanekul võtta vallavolikogu istungi päevakorda osavalla likvideerimise ilma osavalla territooriumi elanike vastavasisulise küsitluseta juhul, kui 1) ühe kuu jooksul alates valimistulemuste väljakuulutamist pole vallavolikogule tehtud ettepanekut halduskomisjoni liikmete arvu ja koosseisu kohta ning 2) kõigi osavalla territooriumil elavate vallavolikogu liikmete volituste halduskomisjoni liikmena lõppemist enne tähtaega.

2000. aastate algul töötati Siseministeriumis välja **strateegia „Haldusreform kohaliku omavalitsuse valdkonnas”**¹⁰⁸, mille I osa „Kohaliku omavalitsuse üksuste juhtimine” sisaldas alapunkti 5 „Valla ja linna sisene detsentraliseerimine”. Kavandatud «Projekt „Kohaliku omavalitsuse sisemine detsentraliseerimine” lähtealused» märgiti muuhulgas ja poolteist aastakümnet hiljem läbi viidud piirireformiga seondult ettenägelikult: „Kodanikel peab olema võimalus osaleda otsusetegemise protsessis, milleks tuleb välja arendada detsentraliseeritud administratiivne ja poliitiline juhtimisstruktuur. Kui haldusterritoriaalse reformi tulemusena tekkivad suuremaid kohaliku omavalitsuse üksusi (NB! – nüüd on tekkinud) võib vaadelda kui tsentraliseerimist, siis kohalike küsimuste lahendamises

¹⁰⁸ Käesoleva raamatu autori arvates meeldivalt põhjendatult mõisteti siis juba pealkirjas haldusreformi oluliselt laiemalt kui 2016. aastal vastu võetud Haldusreformi seaduses.

osalemise võimaluste säilitamine eeldab samaaegset detsentraliseerimist. Ühelt poolt on vajalik kohaliku omavalitsuse esinduskogu (volikogu) ning sellele baseeruva poliitilise täitevvõimu (valla- või linnavalitsuse) ning teiselt poolt administratsiooni (valla- või linnakantselei) selgepiirilise eristamine uute kohaliku omavalitsuse juhtimispõhimõtete ja -struktuuri juurutamise kaudu, mis aitab poliitikute kõrval täpsustada ka ametnike vastutust. Kohaliku omavalitsuse sisese demokraatia arendamiseks ning võimu detsentraliseerimiseks on vajalik välja töötada valla/linna uus detsentraliseeritud juhtimisstruktuur. Seaduses tuleks anda volikogudele võimalus valida erinevate vormide vahel (paindlikkus). Oluline küsimus on, millisele tasandile delegeerida otsustusõigus (õigusaktide andmine). Otstarbekam oleks rääkida mitte niivõrd osavallast ja linnaosast, kui territoriaalse detsentraliseerimise erinevatest vormidest. Seejuures kohaliku omavalitsuse territoriaalse detsentraliseerimise ulatus sõltub läbiviidava haldusterritoriaalse reformi ulatusest. Muudatused tuleksid rakendada juba pärast 2002. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimisi.”

Mis puudutab muudatuste rakendamise tähtaegu, siis nüüd teame, et esimene põhimõtteline, kuigi väike muudatus tehti alles 2016. aastal Haldusreformi seadusega, kui seadustati ka linnaosa poliitiline organ – linnaosakogu (varasema nimetusega halduskogu).

2017. aasta sügisel toimunud haldusterritoriaalse reformi järgselt on meil osavaldade mudel leidnud laialdast rakendamist, millest siinkohal toome näiteid. Taas ei pretendeeri me kogu Eesti osavaldade iseloomustamisele. Aga esmalt toome Rahandusministeeriumi haldusreformi veebilehelt 2017. aasta haldusreformiga seonduvalt selgituse osavaldade ja linnaosade teemal¹⁰⁹.

„Osavaldade-linnaosade õiguste, kohustuste ja vastutuse määratlemisel haldusreformi ettevalmistamisel valiti varasemast paindlikum mudel, mis andis läbirääkijatele valikuvõimalusi tulevase võimaliku osavalla või linnaosa sisustamisel: kohustuslik organ on osavalla- või linnaosakogu ning ülejäänud institutsioonid – osavalla/linnaosa vanem või valitsuse moodustamine – on kohapealse kaalutluse koht.

Kuigi reformi ettevalmistamise käigus tekkis sellel teemal avalik diskussioon, osavaldude-linnaosi kokkuvõttes märkimisväärselt siiski ei moodustatud. Praeguseks on ühinemiste käigus moodustatud järgmised osavallad:

- 1) Pärnu linnas Paikuse, Audru ja Tõstamaa osavald;
- 2) Saaremaa vallas Kihelkonna, Laimjala, Leisi, Orissaare, Pöide, Salme, Pihla, Torgu, Mustjala, Valjala osavald;
- 3) Märjamaa vallas Vigala osavald;
- 4) Lääne-Nigula vallas Martna, Kullamaa, Nõva ja Noarootsi osavald;
- 5) Hiiumaa vallas Emmaste, Pühalepa, Käina ja Kõrgessaare osavald;
- 6) Rapla vallas Juuru ja Kaiu osavald;
- 7) Kehtna vallas Järvakandi ja Kehtna osavald;
- 8) Mulgi vallas Mõisaküla linnaosa (põhimäärus kehtestamata).

Osavallakogu moodustamisel on ühinemislepingutes/põhimäärustes kasutatud kolme varianti:

- valimistulemustel põhinev osavallakogu, mille moodustavad osavalla haldusterritooriumilt valitud (ja seal elavad) volikogu liikmed ja kuhu kuuluvad

¹⁰⁹ <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kov>

vajaduse korral ka volikogusse kandideerinud isikud vastavalt rahvastikuregistri järgi osavalla territooriumi elanikelt saadud häälte arvule (Pärnu linnas, Kehtna vallas, Märjamaa vallas, Lääne-Nigula vallas, Rapla vallas, Saaremaa valla Orissaare osavallas, Mustjala osavallas, Valjala osavallas, Pihtla osavallas, Torgu osavallas, Salme osavallas ja Kihelkonna osavallas);

- valimistulemustel ja külade/alevike esindusel põhinev osavallakogu, mille moodustavad osavalla haldusterritooriumilt valitud (ja seal elavad) volikogu liikmed ja asulate (alevike, külade) esindajad (Saaremaa valla Leisi osavallas ja Põide osavallas);

- valimistulemustel ja eri huvigruppide esindusel põhinev osavallakogu, mille moodustavad osavalla haldusterritooriumilt valitud (ja seal elavad) volikogu liikmed ja huvigruppide esindajad (Hiiumaa vallas, Saaremaa valla Laimjala osavallas). Osavallakogud on kolme kuni viieteistkümneliikmelised, kuid kõige sagedamini leiab seitsmeliikmelise osavallakogu.

Kui osavallakogu on kohustuslik organ ja erinevad on üksnes moodustamise alternatiivid, siis osavalla vanema ja osavalla valitsuse puhul on praktika kirjum.

- Kehtestatud on osavalla vanema institutsioon ning moodustatud osavalla valitsused vallavalitsuse piirkondliku struktuuriüksusena. Osavalla vanema nimetab ametisse vallavalitsus vallavanema ettepanekul, kuulates ära osavallakogu arvamuse, kuid põhimõtted, mille kohaselt osavalla valitsuste koosseis on kujunenud, erinevad (Hiiumaa, Lääne-Nigula ja Vigala vald).

- Ametisse ei ole nimetatud osavalla vanemat ega moodustatud osavalla valitsust, kuid osavalla tegevuse korraldamiseks ning kodanikelähedaste avalike teenuste osutamiseks ja haldamiseks moodustatud struktuuriüksusena osavallakeskus, mida juhib osavallakeskuse juhataja. Seejuures on osavallakogu pädevuses anda arvamus osavallakeskuse juhataja kandidatuuri kohta (Pärnu linn).

- Analoogselt ei ole osavalla vanemat ega osavalla valitsust, kuid osavaldades on moodustatud vallavalitsuse struktuuriüksustena teenusekeskused ja osavallakogu pädevuses on osavalla haldusterritooriumil asuva teenuskeskuse juhataja kandidatuuri kooskõlastamine (Saaremaa vald, sarnane ka Rapla vallas).

- Osavallakeskuse tegevust juhib abivallavanem, kelle leidmiseks korraldatakse konkurss ning kelle nimetab ametisse ja vabastab ametist vallavalitsus vallavanema ettepanekul, võttes arvesse osavallakogu arvamuse või ettepaneku. (Kehtna vald) Seega, isegi kui osavalla vanemat ja osavalla valitsust pole, ei pruugi territoriaalse struktuuriüksusena moodustatud teenusekeskuste (või osavallakeskuste) juriidiline staatus ja juhtivametniku positsioon tegelikkuses nendest piirkondade huvide esindamise seisukohast oluliselt erineda.

Ühe detsentraliseerimise võimalusena soovitati osavalla ja osavallakogu alternatiivina võimalust moodustada kogukonnakogu. See on nagu osavallakogugi piirkondlikul põhimõttel moodustatud esinduskogu, mille moodustamise põhimõtetes oli ühinemislepingus võimalik kokku leppida (seda on teinud nt Lääne-Nigula, Jõgeva, Mustvee, Türi, Alutaguse, Räpina ja Saaremaa vallad).

Kogukonnakogud on olemuselt piirkondlikud nõuandvad kogud, mis võivad koosneda sarnaselt osavallakoguga vallavolikogusse valitud liikmetest, valimistel kandideerinud kohalikest elanikest, külade või kantide ja piirkonna sihtgruppide esindajatest.

Kogukonnakogu moodustamise kord ja pädevus kirjeldatakse valla või kogukonnakogu põhimääruses. Kogukonnakogu ülesandeks võib olla seisukoha või arvamuse andmine erinevates kohaliku elu küsimustes, nt piirkondlike teede rekonstrueerimise prioriteetide, kohalike investeeringuvajaduste, kultuuri- ja spordisündmuste korraldamise, piirkonna ühistranspordi sõiduplaanide ja nende

muudatuste osas, ametiasutuste tegevuse ja teenuste kvaliteedi osas, ettepanekute tegemine oma esindajate valimiseks volikogu komisjonidesse jne. Teatud küsimuste otsustamine võib olla antud ka kogukonnakogu otsustuspädevusse, nt mittetulunduslikuks tegevuseks eraldatavate rahaliste vahendite määramise ettepaneku tegemine vallavalitsusele ja ettepanekute esitamine valla poolt korraldatavatele tunnustusüritustele (Lääne-Saare vallas).

Kogukonnakogude moodustamise korraldab üldjuhul vallavalitsus, kogukonnakogu valib oma esindaja ja kinnitab ning muudab vajadusel kogu koosseisu. (Türi vallas) Samuti võib kogukonnakogu töös osalemise valla eelarvest hüvitada (Lääne-Saare vallas).

Kuna kogukonnakogu ei ole reguleeritud ega terminina seaduses sätestatud, siis võib leida ka teiste nimedega piirkondlike esinduskogusid, nt piirkonnakogu (Elva vallas) või piirkonna nõukoda (Viljandi vallas).

Kuidas osavallakogud ja kogukonnakogud tööle hakkavad, millise rolli võtavad ning kas jäävad v ajalikuks ka peale nn üleminekuperioodil seda näitab aeg, kuid vahetult reformijärgsel omavalitsusmaastikul on selline institutsioon on oma koha leidnud.

Kui osavaldade moodustamise teema jäi pigem erandlikuks, siis sama probleemi (väiksemate piirkondade huvide kaitse) alternatiivse lahendusena lepidi ühinemislepingutes sageli kokku piirkondlike teeninduskeskuste (ka „halduskeskus”, „haldusteenuskeskus”, „teeninduspunkt” – ja eks ka „osavalla valitsus” liigitub siia) roll ja koht valla või linna juhtimise struktuuris.

Teeninduskeskuste roll ja ülesanded kirjutati lepingutes lahti väga erineva üldistusastmega. Osades lepingutes piirkondlike teeninduskeskuste ülesandeid täpsemalt ei fikseeritud, vaid piirduti üldiste põhimõtete nimetamisega. Teist tüüpi ühinemislepingud olid need, kus fikseeriti teenusekeskustes tagatav pädevus, kuid ei sätestatud, kuidas need mehitatakse (nt avalduste vastuvõtmine ja esmane nõustamine, maksete vastuvõtmine, piirkondlik arendusvõimekus, esmatasandi sotsiaalhoolekanne, rahvastikuregistri toimingud). Kolmandat tüüpi ühinemislepingutes sätestati konkreetselt, mitu ametnikku peab teeninduskeskuses olema (nt igas teeninduskeskuses on kolm teenistajat: sotsiaaltöötaja, sekretär-registripidaja ja projektijuhi võimekusega arendustöötaja. Lisaks tagatakse vajaduse korral ehitusnõuniku vastuvõtt kord nädalas).

Mitmes piirkonnas lepidi kokku nn piirkonnajuhtide ametikohad, mis sisuliselt kujutavad endast osavalla vanemate sarnast institutsiooni ja teeninduskeskuste juhte (nt Paide linn, Viljandi vald ja Põhja-Sakala vald)."

2017. aasta haldusreformi järgsete mõningate kohaliku omavalitsuse üksuste (Lääne-Nigula, Saaremaa ja Hiiumaa vald ning Pärnu linn) detsentraliseerimise iseloomustamist alustame väljavõtetega **Lääne-Nigula** valla osavaldade põhimäärustest. Seal on vallavanem kohaliku omavalitsuse detsentraliseerimise valdkonnas doktoritöö kaitsnud Mikk Lõhmus. Lääne-Nigulas on moodustatud kaks osavalda – Noarootsi ja Kullamaa osavald. Osavald on Lääne-Nigula valla maa-alal ja koosseisus vallavolikogu kinnitatud osavalla põhimääruse alusel tegutsev üksus, millel on valla eelarve osana iseseisev eelarve oma ülesannete täitmiseks ja tema pädevuses olevate otsuste langetamiseks. Eelarvet saab jooksva aasta sees muuta vaid osavallakogu algatusel või nõusolekul.

Osavalla esinduskoguks on osavallakogu. Osavalla tegevuse korraldamiseks ning kodanikulähedaste teenuste tagamiseks moodustatakse valla ametiasutusena osavalla valitsus, mida juhib osavalla vanem.

Valla kui terviku ja osavalla arengu kindlustamiseks, kvaliteetsete ja kättesaadavate teenuste tagamiseks lahendab osavald talle Lääne-Nigula valla õigusaktidega pandud ülesandeid järgmistes valdkondades:

- 1) kodanikuühiskonna arendamine ja kohalik identiteet, koostöö kohalike ettevõtetega;
- 2) sotsiaalhoolekanne;
- 3) noorsootöö;
- 4) elamu- ja kommunaalmajandus;
- 5) ehitus;
- 6) heakord ja haljastus;
- 7) jäätmekäitlus;
- 8) ruumiline planeerimine;
- 9) maakasutus;
- 10) kultuur, sport ja vaba aja kasutamine;
- 11) haridus;
- 12) rahvastikuregistri haldamine;

Osavald lahendab oma haldusterritooriumil ka teisi talle Lääne-Nigula valla õigusaktidega pandud ülesandeid.

Osavallakogusse kuulub 7 liiget. Osavallakogusse kuuluvad Noarootsi osavalla haldusterritooriumilt volikogusse valitud isikud ja ülejäänud kohad osavallakogus jagatakse osavalla haldusterritooriumil elavatest ja volikogusse kandideerinud isikutest vastavalt osavalla haldusterritooriumil enim hääli saadud häälte arvule vaatamata sellele, millises nimekirjas või üksikkandidaadina nad volikokku kandideerisid. Kui volikogusse valitud isik loobub osavallakogu töös osalemast või ei vasta osavallakogu liikmeks oleku tingimustele, kinnitatakse osavallakogu liikmeks häälte arvult järgmine tingimustele vastav kandidaat. Kandidaatide puudumisel vähendatakse vastavalt osavallakogu liikmete arvu.

Osavallakogu uue koosseisu esimehe ja aseesimehe valimisi korraldab volikogu esimees või tema asendaja, kaasates selleks kaks osavallakogu liiget.

Osavallakogu pädevuses on:

- 1) valla arengukava, eelarvestrateegia ning eelarve eelnõu kohta seisukoha kujundamine, ettepanekute esitamine vallavalitsusele ja volikogule;
- 2) osavalla põhimääruse ja selle muudatuste kohta seisukoha kujundamine ja ettepanekute esitamine vallavalitsusele ja volikogule;
- 3) ettepaneku tegemine või arvamuse andmine osavalla vanema kandidaadi kohta ning arvamuse andmine osavalla vanema ametist vabastamise kohta;
- 4) arvamuse andmine osavallas asuva vallavara valitsemist puudutavate otsustuste kohta (vallavara müük, kasutusse andmine või koormamine);
- 5) arvamuse andmine osavalla territooriumil asuvate hallatavate asutuste või nende filiaalide asutamise, ümber kujundamise või lõpetamise, arengukavade projektide, põhimääruste ja nende muudatuste kohta;
- 6) arvamuse andmine valla üldplaneeringu või osavalda puudutavate detailplaneeringute ning keskkonnamõju hindamise menetluste erinevate otsustuste kohta;
- 7) arvamuse andmine ühinemislepingu muutmiseks esitatud volikogu õigusakti eelnõu kohta;
- 8) volikogule või vallavalitsusele kohaliku elu küsimustes või osavalla haldusterritooriumiga seotud küsimustes aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks ettepanekute kohta;

9) teiste volikogu poolt osavallakogule volitatud küsimuste läbiarutamine ja otsuste tegemine;

10) ettepaneku tegemine osavalla lõpetamiseks, lähtudes Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 57 lõikest 12;

11) esindajate nimetamine osavalla territooriumil asuvate hallatavate asutuste hoolekogudesse ja nõukogudesse;

12) osavalla tööd puudutavate ettepanekute tegemine osavalla vanemale.

Osavallakogu menetlusse antud küsimuses peab osavallakogu seisukoha võtma üldjuhul ühe kuu jooksul.

Osavalla valitsust juhib osavalla vanem, kelle nimetab ametisse ja vabastab ametist vallavalitsus vallavanema ettepanekul, võttes arvesse osavallakogu arvamuse või ettepaneku. Osavalla vanem on piirkonna arendusjuht ja kohaliku elu edendaja.

Saaremaa valla Põhimääruse¹¹⁰ alusel võib vallavolikogu oma määrusega valla territooriumil moodustada osavalla või kogukonna.

Saare maakonna valdade ühinemise eelselt alla kirjutatud Ühinemislepingu¹¹¹ alusel tuli maakonnas tasakaalustatud ja kodanikulähedaste otsustusprotsesside tagamiseks ning kogukonna või piirkonna huvide esindamiseks ja kaitsmiseks moodustada osavallad koos osavallakoguga või kogukonnakogud. Seejuures olulise eripärana otsustati selles ühinemislepingus, et osavallale ei moodustata osavalla valitsust ega määrata osavalla vanemat. Kuressaare linna ja Lääne-Saare valda kui suurimatesse ühinevatesse omavalitsustesse osavald ei moodustata.

Ühinemislepingu alusel eristatakse Saaremaa vallas 14 piirkonda – Kihelkonna, Kärla, Laimjala; Leisi, Lümända, Mustjala, Orissaare, Pihtla, Põide, Salme, Torgu, Valjala, Kuressaare ja Kaarma, mis on üldjuhul ühe ühineva omavalitsuse ning endise Lümända, Kärla ja Kaarma valla territoorium.

Saaremaa valla moodustamise Ühinemislepingus on defineeritud kogukonda, kes on asustusüksuste järgi määratletaval maa-alal elavad ning ühist ajaloolist ja/või identiteediruumi jagavad inimesed. Kogukonnakogu on asustusüksuste järgi määratletaval maa-alal elavate ning ühist ajaloolist ja/või identiteediruumi jagavate inimeste esinduskogu.

Saaremaa valla Põhimääruse 9. peatükk on „Osavald ja kogukond”.

Osavald ja kogukond on valla territooriumil ja koosseisus volikogu kinnitatud osavalla või kogukonna põhimääruse alusel tegutsev piirkondlik üksus, mille eesmärk on kohaliku initsiatiivi ja identiteedi hoidmine, elanike kaasamine kohaliku elu küsimuste otsustamisse ning piirkondlike huvide esindamine valla ülesannete täitmisel.

Osavalla ja kogukonna moodustab volikogu oma otsusega. Osavalla ja kogukonna moodustamiseks valla elanike soovil peab olema esitatud motiveeritud taotlus.

Volikogu võib keelduda osavalla või kogukonna moodustamisest või teha ettepaneku teistsugusteks osavalla või kogukonna piirideks, kui ta leiab, et taotluses esitatud piires osavald või kogukond ei toeta valla terviklikku arengut. Osavalla ja kogukonna põhimääruse kehtestab volikogu oma määrusega.

Osavalla ja kogukonna põhimääruses sätestatakse:

- 1) osavalla ja kogukonna piiride kirjeldus;
- 2) osavallakogu ja kogukonnakogu moodustamise kord;
- 3) osavallakogu ja kogukonnakogu esimehe ja aseesimehe valimise kord;

¹¹⁰ Riigi Teataja IV, 16.12.2017, 2.

¹¹¹ <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/a/4120/5201/7023/uhinemisleping.pdf>.

4) osavallakogu ja kogukonnakogu volitused ning nende teostamiseks vajalikud valla eelarvelised vahendid;

5) osavallakogu ja kogukonnakogu tegevuse üle järelevalve teostamise kord;

6) osavalla ja kogukonna likvideerimise alused ja kord.

Osavalla ja kogukonna põhimääruses võidakse käsitleda muid osavallakogu ja kogukonnakogu tegevusega seonduvaid küsimusi.

Osavallakogu ja kogukonnakogu töös osalemine hüvitatakse volikogu poolt kehtestatud määras ja korras.

Osavallakogu ja kogukonnakogu otsustuste üle kontrolli teostamine:

1) osavallakogu ja kogukonnakogu esitab vastuvõetud otsustuse kolme tööpäeva jooksul kantsleile,

2) kantslei edastab otsustuse vallavanemale ja asjast puudutatud vallavalitsuse teenistujale,

3) kui osavallakogu või kogukonnakogu otsustuses esineb puudusi, tagastatakse osavallakogu või kogukonnakogu otsustus koos põhjendusega tagastamise kohta ja seatakse tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks.

Osavallakogu ja kogukonnakogu esimeeste ümarlaud:

1) volikogu otsusega moodustatakse osavallakogu ja kogukonnakogu esimeestest ümarlaua volikogu vastava valdkonna eest vastutava komisjoni juurde,

2) ümarlaul on õigus teha kogu valla haldusterritooriumi hõlmava kohaliku elu küsimustes volikogule või valitsusele küsimuste aruteluks või õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele kahe kuu jooksul algatuse esitamisest arvates.

Saaremaa valla Põhimääruses on ka eraldi peatükk (10. peatükk) „Püsiasiustusega väikesaarte üldkogu ja saarevanem”. Püsiasiustusega väikesaarte üldkogu on valla haldusterritooriumil asuv 2003. aastal vastu võetud Püsiasiustusega väikesaarte seaduses mõistes¹¹² väikesaare püsielanike kogu, mille pädevuses on sama seaduse § 5 lõikes 1 nimetatud ülesanded. Nendeks ülesanneteks on kooskõlastuse andmine väikesaare arengukavale, üldplaneeringule, maakasutuse üldistele põhimõtetele, transpordiühenduse arendamisele mandri või lähima suursaarega, üldkogu reglemendile ja saarevanema valimise korrale, samuti teistele saarvalla või saarelise osaga kohaliku omavalitsuse üksuse põhimääruses sätestatud küsimustele.¹¹³

Järgnevalt iseloomustame Saaremaa valla Põhimääruse 10. peatükki. Suhteliselt vähesena osavalla kohta on see teema ka Pärnu linna Tõstamaa osavalla Põhimääruses. Pärnu linna Tõstamaa osavalla põhimääruses¹¹⁴ on 4. peatükis „Püsiasiustusega väikesaarte üldkogu reglement ja saarevanema valimise kord” reguleeritud Manija saare juhtimine.

Saaremaa valla Põhimääruse kohaselt on üldkogu koosolek on püsielanike koosolek, mis võidakse kokku kutsuda saarevanema, vähemalt 1/3 püsielanike või vallavalitsuse poolt. Esimese üldkogu koosoleku kutsub kokku vallavalitsus.

Üldkogu valib saarevanema. Üldkogule kutsutakse ja üldkogul omavad hääleõigust kõik vähemalt 15-aastased püsielanikud. Üldkogu toimub vähemalt üks kord aastas. Üldkogu on otsustusvõimeline, kui sellest võtavad osa vähemalt pooled

¹¹² RT I 2003, 23, 141.

¹¹³ RT I 20.12.2017.

¹¹⁴ RT IV, 28.12.2017, 29.

hääleõiguslikud püsielanikud. Hääletamine üldkogus võib olla kas avalik või salajane. Üldkogu koosolekud protokollitakse. Üldkogu tööd juhib saarevanem.

Üldkogu liikme õigused:

Üldkogu liikme õigused on:

- 1) esitada küsimusi ja teha ettepanekuid;
- 2) esineda sõnavõttudega, teha vahemärkusi ning märkusi reglemendi rikkumise kohta;
- 3) nõuda ettepanekute hääletamist ja protokollimist;
- 4) seada üles kandidaate;
- 5) osaleda hääletamisel, igal liikmel on üks hääl;
- 6) delegeerida oma hääletusõigus volituse alusel vabalt valitud üldkogu liikmele;
- 7) vajadusel esindada väikesaarel asuvate kinnistute omanike palvel nende huve, kellele seaduses ettenähtud korras ei laiene püsielaniku staatus, kuid kes huvituvad väikesaare elu ja arengu edendamisest.

Üldkogu koosolek

- 1) Üldkogu koosoleku päevakorra projekti koostab saarevanem.
- 2) Üldkogu koosolekut juhib saarevanem. Üldkogu koosolekul valitakse osalejate hulgast protokollija.
- 3) Protokollis kajastatakse toimumise aeg ja koht, osavõtjad, päevakord, küsimuste arutelu käik, tehtud ettepanekud ja otsused.
- 4) Protokollile kirjutavad alla koosoleku juhataja ja protokollija seitsme päeva jooksul. Protokoll edastatakse vallavalitsusele. Protokoll avalikustatakse valla dokumendiregistris.

Saarevanema valimise kord:

- 1) saarevanema valimise või tagasikutsumise koosolekust teatatakse vähemalt kaks nädalat ette. Üldkogu koosoleku teatel peab olema näidatud kokku kutsuja. Vastav kirjalik teade pannakse välja küla teadete ülespanemise kohta ja levitatakse muul asjakohasel viisil.
- 2) saarevanema ennetähtaegse tagasikutsumise koosolek kutsutakse kokku vähemalt 1/3 püsielanike algatusel.
- 3) saarevanem valitakse täisealiste püsielanike hulgast kohal olevate üldkogu liikmete poolthäälteenamusega. Saarevanem kutsutakse tagasi üldkogu koosolekul osalevate üldkogu liikmete poolthäälteenamusega.
- 4) saarevanema valimised viib läbi komisjon, mis moodustatakse üldkogu poolt.
- 5) Saarevanema valimine toimub salajasel hääletamisel.
- 6) Saarevanema volitused kestavad kuni 5 aastat. Saarevanema volitused algavad saarevanemaks valimisest. Saarevanema volitused lõpevad uue saarevanema valimisel.

Saarevanema õigused ja kohustused.

1) Saarevanemal on õigus:

- 1) esindada püsielanikke riigiasutustes, kohaliku omavalitsuse asutustes ja muudes institutsioonides;
- 2) kutsuda kokku üldkogu koosolekuid ja lahendada väikesaare elanike poolt algatatud küsimusi;
- 3) teha püsielanike huve puudutavate küsimuste lahendamiseks algatusi, mis esitatakse volikogule või valitsusele;
- 4) taotleda väikesaarele eelarvelisi vahendeid, lähtudes üldkogu koosolekul kinnitatud otsustest ja arengukavast;
- 5) saada vallavalitsuselt oma tegevuseks vajalikku teavet;

6) juhtida püsielanike tähelepanu väikesaare probleemidele, mh heakord ja avalik kord;

7) astuda saarevanema kohalt tagasi, eelnevalt kokku kutsudes üldkogu uue saarevanema valimiseks.

Saarevanemal on kohustus:

1) edastada püsielanikele asjakohast informatsiooni, sh teavitada püsielanikke neid puudutavatest õigusaktidest;

2) teha ettepanek väikesaare arengukava koostamise või muutmise algamiseks;

3) ärgitada püsielanikke koostööle;

4) organiseerida töid õnnetusjuhtumite ja eriolukordade puhul;

5) korraldada vähemalt üks kord aastas üldkogu koosolek ja esitada püsielanikele aruanne oma tegevuse kohta.

Saarevanema töö tasustamine:

1) saarevanemaks olemine on usaldusamet;

2) saarevanemale võib kompenseerida avalike ülesannete täitmisest tulenevad otsesed kulutused vallaga sõlmitud lepingu alusel.

Hiiumaa valla ühinemisläbirääkimistel otsustati tervikpilti vaadates erinevalt nt Saaremaa vallast moodustada suurte õigustega osavallad. See tähendab, et uues Hiiumaa vallas on vallavalitsus oma territooriumi parema valitsemise nimel volitanud väga paljud kohapealsed ülesanded lahendada osavalla tasandil. Valla kinnisvara, teede ja haljasalade haldamisest kuni sotsiaalteenuste osutamiseni. Volikogu saab sinna volitada ka kohapealsete kulude ja väikeinvesteeringute rahade üle otsustamise.

12. detsembril 2017. aastal võttis Hiiumaa Vallavolikogu vastu Hiiumaa valla osavaldade põhimääruse¹¹⁵. Määrus kehtestati Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 punkti 11 ja § 57 lõike 2 alusel. Hiiumaa osavallad on Emmaste osavald, Käina osavald, Kärddla osavald, Kõrgessaare osavald ja Pühalepa osavald. Valla ja osavalla arendamiseks ning kvaliteetse ja kättesaadava teenuse osutamiseks lahendab osavald talle õigusaktiga pandud ülesandeid järgmistes valdkondades (osavalla pädevus):

1) piirkonnatasandi arendustegevus ja koostöö kodanike ühendustega;

2) sotsiaalhoolekanne;

3) registritoimingud, asjaajamine ja õiguslane nõustamine;

4) ehitus, maa ja planeeringute alane nõustamine ja asjaajamine;

5) osavalla territooriumil asuva vallavara ja osavallale eraldatud eelarveliste vahendite valdamine, kasutamine ja käsutamine;

6) vallavara haldamine ja majandamine, sh haridusasutuse majandamine;

7) noorsootöö, kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise korraldamine;

8) elamu- ja kommunaalmajandus;

9) heakord ja haljastus.

Tähelepanu peab juhtima selles põhimääruses §-le 4 „Osavalla eelarvelised vahendid”, mille kohaselt:

1) osavallal on valla eelarve osana iseseisev eelarve oma ülesannete täitmiseks ja tema pädevuses olevate otsuste, sh rahastamisotsuste tegemiseks;

2) osavalla jooksva aasta põhitegevuse tulude ja kulude vahe viiakse üle osavalla järgmise aasta eelarvesse.

¹¹⁵<https://yhinehiiumaa.ee/teade/hiiumaa-valla-valitsemisest>.

Osavaldade kogude tavapärasest moodustamisest erinevalt kuuluvad Hiiumaa vallas osavallakogusse:

- 1) kaks selle osavalla valimisringkonnast enim hääli saanud volikogu liiget;
- 2) osavallas registreeritud ja tegutsevate ettevõtjate esindaja;
- 3) osavallas tegutsevate kodanike ühenduste või külavanemate esindaja;
- 4) osavallas tegutsevate haridusasutuste hoolekogude esindaja;
- 5) osavallas elavate noorte vähemalt 16 aastane esindaja.

Osavallakogu liikmeks võib olla isik, kelle elukoht on rahvastikuregistri järgi osavallas ja kes on andnud kirjaliku nõusoleku osavallakogu töös osalemiseks.

Kui punktis 1 nimetatud isik loobub osavallakogu töös osalemast või ei vasta osavallakogu liikme tingimustele, kinnitatakse osavallakogu liikmeks kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel osavallas järgmine enim hääli saanud isik.

Kui aga punktis 1 nimetatud isik valitakse vallavanemaks või võetakse teenistusse osavalla vanemana, siis saab osavallakogu liikmeks kohaliku omavalitsuse volikogu valimise tulemusel asendusliikmete nimekirjas samas erakonnas või valimisliidus kandideerinud enim hääli saanud isik. Punktides 2, 3 ja 5 nimetatud esindaja valimiseks avaldatakse teade vähemalt maakondlikus ajalehes ja valla kodulehel.

Punktides 2 ja 3 valija saab olla ainult juriidilise isiku seaduslik esindaja. Ühel juriidilisel isikul on üks hääl.

Punktis 4 nimetatud esindaja valitakse osavalla vanema ettepanekul kokku kutsutud ühisel hoolekogude koosolekul hoolekogu liikmete hulgast.

Kinnitada ei saa väiksemat osavallakogu kui neli liiget.

Osavallakogu pädevuses on lisaks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse paragrahvides 37² lg 4¹, 56 lg 4- 5; 57 lg 9, 12; 57¹ lg 1-2 sätestatule:

- 1) arvamuse andmine osavallas asuva vallavara valitsemist puudutava otsustuse kohta (vallavara müük, kasutusse andmine või koormamine);
- 2) arvamuse andmine osavalla territooriumil asuva hallatava asutuse asutamise, ümber kujundamise või lõpetamise, arengukava, põhimääruse ja nende muudatuse kohta;
- 3) arvamuse andmine valla üldplaneeringu või osavalda puudutava detailplaneeringu ning keskkonnamõju hindamise menetluse erinevate otsustuste kohta;
- 4) arvamuse andmine ühinemislepingu muutmiseks esitatud volikogu õigusakti eelnõu kohta;
- 5) esindaja nimetamine osavallas asuva hallatava asutuse hoolekogusse või nõukogusse;
- 6) osavalla ametiasutuse tööd puudutava ettepaneku tegemine osavalla vanemale;
- 7) arvamuse andmine osavalla eelarve kohta.

Osavalla ametiasutust juhib osavalla vanem, kes nimetatakse ametisse valitsuse poolt vallavanema ettepanekul. Osavalla vanema ametisse nimetamisel ja ametist vabastamisel peab olema osavallakogu kooskõlastus. Juhul kui osavallakogu ei kooskõlasta osavalla vanema kandidaati kolmandal korral nimetatakse osavalla vanem ametisse osavallakogu kooskõlastuseta. Ühe ametisse nimetamise jooksul saab kandidaati esitada ühe korra. Osavalla vanem on piirkonna arendusjuht ja kohaliku elu korraldaja ning koordinaator. Osavalla vanem kuulub soovituslikult vallavalitsuse koosseisu.

Osavalla vanem:

- 1) juhib ja korraldab osavalla ametiasutuse tööd;
- 2) esindab või volitab teisi isikuid esindama osavalla ametiasutust;
- 3) annab osavalla ametiasutuse sisemise töö korraldamiseks käskkirju;
- 4) allkirjastab osavalla ametiasutuse dokumente või volitab selleks teisi osavalla ametiasutuse teenistujaid;

- 5) täidab tööandja õigusi ja kohustusi osavalla valitsuse teenistujate ja osavalla hallatava asutuse juhtide suhtes;
 - 6) käsutab osavalla eelarvelisi vahendeid;
 - 7) koostab ja osaleb vallaeelarve projekti koostamisel osavalda puudutavas osas;
 - 8) täidab vallavanema poolt antud ülesannet;
 - 9) juhindub oma tegevuses osavallakogu ettepanekust ja arvamusest.
- Osavalla vanem teeb ettepaneku osavalla ametiasutuse teenistujate koosseisu kinnitamiseks.

Ajaleht „Postimees” kritiseeris teravalt haldusreformi Hiiumaal, väites oma 4. jaanuari 2018. aasta juhtkirjas „Hiiumaa Potjomkinid”: „Mitmel pool Eestis on aga otsustatud reformi imiteerida. Näiteks Eesti kõige väiksemas maakonnas Hiiumaal, mille elanike arv vastabki ühe valla omale, on endise nelja valla asemel selle aasta algusest viis osavalda. Igaühel omad juhid ja oma eelarve ning samad ülesanded, mis endistel valdadel. Ehkki Tallinna ülemustele võib rõõmsalt raporteerida, et plaan on taas edukalt täidetud ning vaat et ületatudki, pole Hiiumaal haldusreformiga tegelikult muutunud põhimõtteliselt mitte midagi peale selle, et vormiliselt on nelja valla asemel justkui üks suur Hiiu vald...”

Käina osavalla vanem Omar Jõpiselg vastas sellele Hiiu Lehes, miks valiti Hiiumaal selline osavaldade variant¹¹⁶. Ja kuna Hiiumaal kasutusele võetud osavaldade mudel oli teistest piirkondadest oluliselt erinev, siis on otstarbekas järgnevalt tuua ka üks selle mudeli pikemaid põhjendusi.

Osavalla mudeli sõnastamine olevat olnud kahe aasta taguse aja ootuste paberile panek. Tugevate osavaldade mudel oli selgroog, mille ümber Emmaste-Pühalepa-Käina olid valmis üldse laua taha astuma. Käina poolt oli tunnetus, et reformist pole pääsu ja muutustega tuleb kaasa minna, kuid püüdes vähemalt mitte lõhkuda seda, mis Hiiumaa valdadel oli õnnestunud üles ehitada. Ajakirjaniku küsimusele, miks valiti peale Emmaste ja Pühalepa kõnelustest loobumist ikkagi teeninduspunktide asemel osavaldade mudel, vastas osavallavanem, et miks pidanuks Käina rahva huvid – säilitada oma senist teenuste ja jõukuse taset, ise kaasa rääkimise õigust – muutuma naabritest sõltuvalt? Kasutusele võetud osavaldade variant olevat olnud parim mudel Hiiumaa haldamiseks ja see oli ka ainuke võimalus vabatahtliku ühinemiseni jõuda. Jagades Hiiumaal ülesanded osavaldade ja keskuse vahel, taheti ühelt poolt saavutada uue vallakeskuse kiire sisuline käivitamine, et vallavanem ei peaks end siduma sisuliselt aastateks ainult pisikeste kohapealsete segaduste ja tulekahjude likvideerimisega. Teisalt oldi tõesti veendunud, et kohapealse kommunaalmajandusega (heakord, hoonete haldus, teed jms) saavad kõige paremini hakkama kohapealsed inimesed. Osavalla ülesanne on ka kohalike küsimuste vastutuse ja otsustamise jätmine kohapeale. Ühtlasi on see ka tülide vältimise mehhanism, et mistahes halvad otsused kohapeal ei saaks külge silti „uus vald tegi”. Osavald hoiab ise oma eelarve tasakaalus. Ka ei peaks ükski piirkond elama üle oma võimete. Ei soovinud keegi tol ajal väga kehvast finantsseisukorras Hiiu vallale ka raha üle kandma hakata. Igal juhul on nüüd osavalla eelarves kõik numbrites mõõdetav ja udu-umbusku kes-kelle-arvel peale reformi elab, saab vähem õhutada.

Osavallavanem usub, et Hiiumaa paistab jätkuvalt hubane, lihtne ja inimlik. Nii, nagu oli ka asjaajamine meie vallamajades võrdlusmomenti omavatele suvehiidlastele. Peame tunnistama, et Hiiumaa omaks pidamine, soov tulla siia kas suvitama või

¹¹⁶ <http://www.hiioleht.ee/2018/01/osavallavanem-osavald-voiks-olla-meie-konkurentsieelis>).

elama, on eelkõige emotsionaalne otsus, aga need tulijad annavad praegu 20–30 protsenti meie maksutulust. Suur, hõre Hiiumaa oma keskpärase bürokraatiaga ühes keskpunktis, ei toetaks kindlasti nende sidemete hoidmist ega aitaks kaasa Hiiumaa kasuks otsustamisel. Ma arvan, et mistahes julgelt välja kantud erisused meie elukorralduses on need, millega suudame mandrist eristuda. Ja meie ainuvõimalus elanike siiasaamisel ongi eristuda nii mandrist kui Saaremaast, olla oma plaane tehes ja ellu viies rahulik ja enesekindel. Uue stabiilse volikogu näol meil on vähemalt olemas üks eeldus sellise iseseisva ja erineda julgeva poliitika tekkeks. Postimehe ajakirjaniku hinnang, et Hiiumaal ei tehtud haldusreformi nii, nagu riik soovis, on paras pealiskaudsus. Klassikaline ajakirjandus on ikka kaitsnud ideede paljusust ja ka võimude lahusust, seetõttu soov nahutada erisust ja soovitus allutada kohalik autonoomia riigi (kelle täpsemalt?) silmist väljaloetavale soovile, on lihtsalt selline lohakas „poole päevaga põnevat lugu vaja” ajakirjandus.

Kokkuvõtteks oli suurte õigustega osavaldade mudel kaalumisväärne ka üle Eesti ainult paaris kohas, kus olid meiega analoogsed eeldused – suur pindala ja hõre asustus, kuid ühtlaselt arenenud piirkonnad ja nende tugev identiteet ning kolm kuni kuus liitujat. Ei oleks sobinud see kindlasti ühinevate valdade ebaühtluse tõttu ka Saaremaale. Lääne-Nigula Läänemaal on veel meie sarnane. Nende esimest ühinemiskogemust pidasid eksperdid väga positiivseks. Ajakirjaniku küsimusele, kas hiidlased tegid haldusreformi nii, et midagi ei muutunudki ja mis oli sel juhul reformist kasu, vastas osavallavanem.

Hiiumaal on Hiiumaa vald, otsustajaks Hiiumaa valla volikogu ja valitsejaks Hiiumaa vallavalitsus. Ainsuses. Välistatud on võimalus, et mõni otsus jääb langetama seetõttu, et „üks neljast vallast või osavallast pole nõus”. Osavallad ei tee poliitikat, vaid haldavad oma piirkonda ja annavad nõu osavalla taseme küsimustes. Ka ei ole osavallakogudel vetoõigust valitsuse või volikogu otsustele. On muidugi eksperdi mõju ehk osavallakogu võiks küpselt ja targalt oma piirkonna soove sõnastada. Teisalt tark volikogu ju püüab alati tarkade nõuannetega arvestada. Aga kui see ei peaks olema positiivne, et piirkondadele jääb kaasarääkimise õigus, siis me ju lihtsalt kardame kohapealseid inimesi. Püüd otsida juba ette vastuolusid osavalla ja suure valla vahel on väga ennatlik. Juba osavallavanemate valitsusse kutsumisega on vallavanem tekitanud positiivse olukorra, kus on „keeruline vaielda iseendaga”. Suurel Hiiumaa vallal on lahti kõik ukSED suurteks väljakutseteks: riiklikud investeeringud Hiiumaale, suured EL projektid, ühtse sotsiaalpoliitika kujundamine, haridustaseme hoidmine ja tõstmine... Miks ei võiks uus, rahastuse toetuse saanud Kärkla lasteaed, olla Hiiumaa kaasaegseim õpikeskkonna poolest?

Ka uuest Saaremaa vallast tundub, et nende julgus juba on kasvanud – suurem lennuk, Lätiga laevaühenduse taastamine jt ideed. Saarlastelt on palju õppida, aga me ei pea püüdma olla lahja koopia Saaremaast. Küsimusele, kas saame niisuguseid osavaldasid endale finantsiliselt lubada, kõlas vastus, et summa ei sõltu liidetavate järjekorrast. Ei ole vahet, kuidas on inimesed struktuuris paigutatud, kui ei ole kattuvaid ülesandeid, siis ei saa ka juhtimiskulud automaatselt kasvada. Osavallavanem julges väita, et praegu kohapeale jäävate ametnike Kärdlasse tööle sõidutamine (nt Käinast 176 eurot kuus) + lisarendipindade vajadus, rääkimata vallakodaniku enda lisa aja- ja sõidukulust, teeksid tsentraalse valla puht ülalpidamiskulude mõttes kallimaks. Valitsemiskulude kokkuhoid reformi põhitulemusena on üsna populistlik loosung, mis haldusreformi küljes olnud juba kakskümmend aastat. Tegelikult saab neilt kokku

hoida vaid 10–20 protsenti, mis kohe kulub töötajate palkade ühtlustamiseks ja kasvuks. Sama õnnestus ka Hiiumaa Vallavalitsusel: 71 praegust töötajat, pluss neli ületulevat töökohta ja alles jääb 68 töökohta ja samas on valitsemiskulude real 2018. aasta eelarve projektis sama number, mis oli mullu kõigil valdadel kokku. Kuna valla valitsemiskulud on 11-12 protsenti kogu eelarvest, ei muuda teoreetiliselt saavutatav 10 protsenti kokkuhoidu valda tuntavalt jõukamaks. 40 protsenti on haridusvaldkonna palgad ja toetused, mille üle volikogu ei otsusta. Valla kodaniku jaoks tajutavat jõukust, nt kogu Hiiumaa ulatuses igal aastal 500 000 eurot täiendavalt investeringuteks suunamist, on seega võimalik kasvatada ainult selle eelarve poolega, mille moodustavad teenused, allasutused, toetused. Loomulikult on poliitikutel neid keeruline muuta ja lihtsam pilk mujale suunata. Igal juhul ei ole mõtet keskenduda pseudoväitele, nagu oleks valitsemiskulude kokkuhoid haldusreformi kõige olulisem tulemus, mida osavaldadega ei saavuta ja seetõttu jõukus jääbki meie õuele tulemata.

Osavaldade tuleviku kohta arvas osavallavanem, et tõenäoliselt Hiiumaa rahvastik nelja aastaga kardinaalselt ei muutu, mistõttu 65 protsenti ka järgmise valimise häälest antakse Hiiumaal n-ö maalt. Ja see inimene vaatab kriitiliselt kahte poolt. Esiteks, kas ta on rahul oma osavalla tööga. Teiseks vaatab ta ka keskuse poole, kas tsentraliseeritud valdkonnad on paremaks läinud. Näiteks, kas nüüdsest tsentraliseeritud hariduskorralduses on asjad paremaks muutunud. Niisiis on tegusid vaja nii vallas kui osavallas ja võib-olla on see ka motivaatoriks, et pingutatakse mõlemal pool. Asjad peavad lihtsalt toimima, siis nad tõestavad ise oma vajalikkust. Ja reformi ei pea võtma tark-pessimistlikult – „inimesed neli aastat ohivad ja küll siis ära unustavad”. Eesmärk, et Hiiumaal ei tuleks reformi „pohmakat” tühjade vallamajade ja suurema bürokraatiaga, väärib täiesti pingutamist. See võiks olla meie üheks konkurentsieeliseks omavalitsusest tühjenevate maapiirkondade ees.

Erilaadne on ka **Pärnu linnas** kasutusele võetud kohaliku omavalitsuse decentraliseerimise mudel, alates juba sellest, et linna koosseisus on osavallad. Pärnu linnaga liitusid/liideti teatavasti Audru, Paikuse ja Tõstamaa vald ning Pärnu linn kujunes seega pindalalt (858 km²) Eesti suurimaks kohaliku omavalitsuse üksuseks. Linnaga liitunud kolm valda on nüüd osavalla staatuses.¹¹⁷

21. detsembril 2017. aastal võeti Pärnu Linnavolikogus vastu kõigi kolme osavalla – Audru¹¹⁸, Paikuse¹¹⁹ ja Tõstamaa¹²⁰ põhimäärused.

Osavalla elanike esinduskogu osavallakogu otsustab osavalla territooriumi puudutavaid küsimusi, mis talle on õigusaktidega pandud. Lisaks sellele on osavallakogul õigus avaldada arvamusi ja teha ettepanekuid kõigis osavalla territooriumil linna toimimist või kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes. Osavallakogu koosseisu ja asendusliikmed kinnitab linnavalitsuse poolt moodustatud osavallakogu valimiskomisjon. Osavallakogusse kuuluvad osavalla territooriumilt

¹¹⁷ <http://www.parnu.ee/index.php/linnakodanikule/omavalitsus/osavallad>.

¹¹⁸ RT IV, 29.12.2017, 254

¹¹⁹ RT IV, 29.12.2017, 253

¹²⁰ RT IV, 29.12.2017, 29

volikogusse valitud isikud. Ülejäänud kohad, vastavalt osavallakogu suurusele, jagatakse volikogusse kandideerinud isikute vahel.

Osavalla tegevust korraldab ning avalikke teenuseid osutab ja haldab osavallakeskus (NB! - teistes osavaldades nimetatakse seda enamasti osavallavalitsuseks).

Osavallakeskus on Pärnu Linnavalitsuse kui ametiasutuse struktuuriüksus, mille tööd juhib osavallakeskuse juhataja.

Erinevalt teistest osavaldadest ja linnaosadest on Pärnu linna osavaldades kasutusel osavalla tunnustused. Osavalla kõrgeimaks autasuks on vapimärk, mis antakse isikule, kes oma tegevusega on oluliselt kaasa aidanud osavalla arengule või elanike heaolule, saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi või üldise tunnustuse kultuuri, hariduse, majanduse, eestluse jmt edendamisel. Tunnustust avaldatakse ka osavallakogu esimehe tänukirja andmisega. Tunnuslaused on kasutusel Audru osavallas („Maa mere ääres”) ja Paikuse osavallas („Parim paik, kus elada”).

Osavallal on linna eelarve osana eelarve oma ülesannete täitmiseks. Osavallale linna poolt delegeeritud ülesannete täitmist rahastatakse linna eelarvest.

Pärnu osavallakogudesse (Audrus 15 liiget, Paikusel 13 liiget, Tõstamaal 7 liiget) kuuluvad osavalla territooriumilt volikogusse valitud isikud ning ülejäänud kohad osavallakogus jagatakse volikogusse kandideerinud isikute vahel vastavalt rahvastikuregistri järgi osavalla territooriumi elanikelt saadud häälte arvule olenemata sellest, kas isik kandideeris volikogusse erakonna või valimisliidu nimekirjas või üksikkandidaadina. Kui võrdse häälte arvuga isikute suhtes tuleb otsustada, kes saab osavallakogu liikmeks, otsustatakse see liisu heitmise teel. Osavallakogu liikmele makstakse tasu osavallakogu tööst osavõtu eest ja hüvitust osavallakogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest esitatud dokumentide alusel volikogu kehtestatud määras ja korras.

Osavallakogu liikme volitused peatatakse:

- 1) volikogu liikmeks oleku volituste peatumisega;
- 2) kui osavallakogu liige on valitud Pärnu linnapeaks või kinnitatud linnavalitsuse liikmeks;
- 3) kui isik on nimetatud linnavalitsuse ametnikuks või asunud töötama samas linna ametiasutuses töölepingu alusel;
- 4) tema avalduse alusel selles näidatud tähtajaks, mis ei või olla lühem, kui kolm kuud;
- 5) osavallakogu valimiskomisjoni otsuse alusel, kui ta on puudunud osavallakogu koosolekutelt vähemalt kolme järjestikuse kuu jooksul, arvestamata kuid, millal osavallakogu koosolekuid ei toimunud.

Osavallakogu pädevuses on arvamuse andmine ja ettepanekute tegemine kõigis osavalla territooriumil linna toimimist või kohalikku elukorraldust puudutavates küsimustes.

1) osavallakogu otsustab osavalla territooriumi puudutavaid küsimusi, mis on talle pandud seadusega, ühinemislepinguga, linna põhimäärusega, käesoleva põhimäärusega või muude õigusaktidega.

2) Osavallakogu annab arvamuse:

- 1) osavalla puudutavas osas linna üldplaneeringu, arengukava, valdkondlike arengukavade, eelarvestrateegia ning osavalla põhimääruse eelnõudele;
- 2) osavallakeskuse juhataja ametisse nimetamisele;
- 3) osavalla kohaliku elu edendamiseks eraldatavate toetuste kordade eelnõudele;

4) osavallas tegutsevate linna ametiasutuste hallatavate asutuste moodustamise, ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise osas ning vastavate asutuste põhimääruste eelnõudele;

5) teistes osavalla territooriumit puudutavates küsimustes, mis on talle pandud seadusega, ühinemislepinguga, linna põhimäärusega, käesoleva põhimäärusega või muude õigusaktidega.

Osavallakogu menetlusse antud küsimuses peab osavallakogu arvamuse andma eelnõu esitaja antud tähtajaks, kuid mitte kiiremini, kui kahe päeva jooksul eelnõu või küsimuse esitamisest osavallakogule. Kui arvamust tähtaegselt ei anta, siis loetakse osavallakogu nõustunuks.

Osavallakogul on õigus:

1) üksikaktina võtta vastu oma pädevuse piires otsuseid;

2) nõuda ühinemislepingu rikkumise korral volikogu revisjonikomisjonilt järelevalve teostamist;

3) teha kohaliku elu küsimustes volikogule või linnavalitsusele küsimuste aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi.

Algatus esitatakse linnavalitsusele eelnõuna või küsimuste korral kirjaliku järelepärimisena, mis tuleb võtta arutusele kahe kuu jooksul algatuse esitamisest arvates. Kui algatatud küsimus kuulub volikogu pädevusse, esitab valitsus selle ühe kuu jooksul volikogule lahendamiseks koos omapoolse seisukohaga. Osavallakogu esindajal on õigus osaleda algatuse arutusel volikogu või linnavalitsuse vastavas komisjonis ja volikogus või valitsuses sõnaõigusega.

Osavallakogu esitab volikogule üks kord aastas, samaaegselt volikogu komisjonidega, aruande oma tegevusest.

Nii, nagu Saaremaa valla osavaldade koosolekuid, võib ka Pärnu linna osavaldade koosolekuid kiireloomuliste küsimuste lahendamiseks osavallakogu esimehe otsusel läbi viia elektrooniliselt. Koosoleku elektroonilisel korraldamisel saadab osavallakogu esimees osavallakogu liikmetele elektronposti teel osavallakogu menetlusse antud õigusakti eelnõu koos otsuse tegemiseks vajalike materjalidega ning määrab vastamise tähtpäeva. Osavallakogu liige edastab digitaalselt allkirjastatud seisukoha (poolt, vastu, erapooletu) osavallakogu esimehele elektronposti teel. Osavallakogu liikme seisukoht trükitakse välja koos kinnituselehega ning see lisatakse osavallakogu protokollile. Osavallakogu liige, kes tähtajaks seisukohta ei saada, loetakse koosolekul mitte osalenuks. Osavallakogu liikmete hääletuse põhjal koostatakse elektroonilise koosoleku protokoll, mis peab sisaldama selle toimumise ajavahemikku, päevakorda, osalejaid, hääletuse kokkuvõtet ja tulemust eelnõu osas.

X X X

Kuigi Tallinnas on linnasisesest juhtimisstruktuure rakendatud juba keskajal on 1993. aastal käivitunud linna juhtimise detsentraliseerimine ja 8 linnaosa moodustamine olnud selles valdkonnas kõige radikaalsem samm. Koos administratiivse juhtimise detsentraliseerimisega on esmakordselt Tallinnas rakendatud linnaosakogude (kuni 2017. aastani halduskogude) näol ka poliitilise juhtimise detsentraliseerimist. Kiirelt muutuv maailmas tuleb aga mõelda, kuidas minna edasi? See küsimus on järjest aktuaalsem mitte ainult pealinnas vaid ka 2017. aasta kohaliku omavalitsuse volikogude valimiste järgselt moodustatud suurvaldade jaoks. Jätkuvalt peame me analüüsima ja kriitiliselt hindama välisriikide linnade sellealaseid kogemusi.

14. LINNAOSADEST TEISTES EUROOPA RIIKIDES

Tallinna linna detsentraliseerimisel ning linnaosade moodustamisel oleme kogu möödunud veerand sajandi jooksul püüdnud analüüsida välisriikide, eelkõige Läänemere-äärsete riikide kogemusi. 1990. aastate teisel poolel ja uue sajandi esimesel aastakümnel korraldasid Tallinna Linnakantselei ja Tallinna Tehnikaülikooli sotsiaalteaduskond mitmeid asjakohaseid rahvusvahelisi konverentse, millest kindlasti üks olulisemaid oli juba eelnevalt märgitud 1996. aasta konverents¹²¹. Tallinna Linnakantselei ja Tallinna Tehnikaülikooli regionaalpoliitika õppetooli koostöös tehti uurimistöid (mahukaimana aastail 2002–2004 „Tallinna linna juhtimise täiustamine”), kus samuti oli olulisel kohal rahvusvaheline võrdlus.

Järgnevalt iseloomustame lühidalt mõningate välisriikide pealinnade (tähestiku järjekorras) detsentraliseerimist. Eriti need, kes peavad otstarbekaks Tallinna jagamist iseseisvateks kohaliku omavalitsuse üksusteks, võiksid tutvuda Londoni paarikümne aasta taguste kogemustega. Linnaosakogude sisustamisel on aga otstarbekas analüüsida nt Viini või ka Berliini juhtimismudelit.

Berliin

Berliini juhtimise diskussioon on üle saja aasta vana ja alati on sõlmküsimus olnud – tsentraliseerimise ja detsentraliseerimise vaherkord. 2000. aastal oli Berliinis 23 linnaosa (*Bezirke*), aga järgmisel aastal vähendati nende arvu 12-le. Linnaosad on rahvaarvult enam-vähem Tallinnaga võrreldavas suurusjärgus. 2016. aastal elas suurimas linnaosas (Pankow) 395,0 tuh inimest, väikseimas (Spandau) 238,0 tuh inimest. Selle kõrval on linn jagatud 96ks asumiks (*Ortsteile*), mis varieeruvad väga suurtes piirides. Väikseima rahvaarvuga (554 in 2016. aastal) on Malchow ja suurima rahvaarvuga (160 tuh in) on Prenzlauer Berg.

Berliin (nagu ülejäänud kaks linn – liidumaad Bremen ja Hamburg) täidab üheaegselt nii riiklikke kui ka omavalitsuslikke funktsioone. Muidugi toob see automaatselt kaasa küsimuse, kuidas siiski neid funktsioone igapäevases juhtimises eristada. Berliini puhul lisandub veel 1990. aastate keskpaigast pealinna funktsioon. Alates 1990. aastate algusest on tehtud katseid anda linnaosadele rohkem ülesandeid ja pädevust, et sellega nende positsiooni tugevdada. Paraku on need üldjuhul jäänudki katseteks ja mõteteks, sest praktilisi tulemusi on vähe olnud. 28. veebruaril 2001. aastal võeti vastu Berliini linnaosa juhtimise seadus.

Igas linnaosas on esinduskogu (*Bezirksverordnetenversammlung*) ja linnaosaamet (meie mõistes linnaosavalitsus) (*Bezirksamt*). Linnaosaamet on institutsionaalses mõttes kollegiaalne valitsemisorgan. Berliini põhiseaduse (*Verfassung von Berlin*) art 66 II alusel täidavad linnaosad oma ülesandeid kohaliku omavalitsuse põhimõtete alusel. Nad täidavad reeglipäraselt valitsemisülesandeid. Õigupoolest on aga olukord nii, nagu 1920. aasta Berliini seaduse vastuvõtmisel saadud kompromissiga – linnaosad ei saa omavalitsuslikku staatust, kuid liitvalla raames on neil erandlik omavalitsuspädevus. Linnaosa esinduskogu pädevuse võib rühmitada nelja suure

¹²¹ Juhtimise detsentraliseerimine suurlinnas. Rahvusvaheline konverents Friedrich Naumanni fondi toetusel. Tallinn, 9.–10. veebruar 1996. Eesti Haldusjuhtimise Instituut, Tallinna Linnavalitsus. Tallinn, 1997. 88 lk.

valdkonna vahel: 1) lõpliku otsustamise õigus; 2) initsiatiivi õigus; 3) kontrolli õigus; 4) valimisõigus.

Stockholmis moodustati 1997. aastal 24 linnaosa (*stadsdelområde*). Järgneval perioodil vähendati nende arvu esmalt 18-le ja seejärel 2007. aastast 14-le. Linnaosade moodustamise eesmärk oli tõsta Stockholmi kohaliku omavalitsuse toimimise tõhusust, eelkõige koolijuhtimise detsentraliseerimisega. Igas linnaosas on oma linnaosa nõukogu ja valitsus, kelle vastutusel on koolieelne haridus, parkide hooldus, kultuuriteenused, kohalikud majanduslikud algatused, eakate teenused, finantsnõustamine ja pagulaste vastuvõtu teenused.

Oslo oli aastail 1973–1988 jagatud 40 linnaosaks (*bydeler*) ja aastail 1988–2004 vaid 25 linnaosaks. 2004. aastast on linn jagatud 15 linnaosaks mille olulised ülesanded on eakate hooldus, päevahoiuteenused, noorte klubid, vaimse puudega inimeste teenused, sh vaimse puudega inimeste terviserajatised, tervisekeskused, narkosõltlaste ravi ja hooldus, pagulaste vastuvõtu teenused.

London

Ühe linna juhtimisel erinevate mudelite kasutamise dünaamikat kinnitab ilmekalt London. Mitte eriti pika aja jooksul on seal kasutusel olnud mitu põhimõtteliselt erinevat kohaliku omavalitsuse mudelit, mida võib teatud üldistusena iseloomustada järgmiselt:

1. Kohaliku omavalitsuse üksuste liit (seadusega ette nähtud sihtotstarbelise liiduna 19. saj II poolel).
2. Ühetasandiline kohalik omavalitsus (aastad 1986–2000).
3. Kahetasandiline kohalik omavalitsus (alates 2000. aastast).

1855. aastal moodustati kiirelt industrialiseerinud Londoni piirkonna ebanormaalse kommunaalmajanduse olukorra parandamiseks sihtotstarbeline kohaliku omavalitsuse üksuste liit (*Metropolitan Board of Works*). 1899. aastal võeti vastu Londoni valitsemise seadus (*London Government Act*), mis jagas Londoni 28-ks osaliselt juba eksisteerinud, aga osaliselt linna juhtimise korrastamise eesmärgil moodustatud ringkonnaks (*boroughs*), mille staatus ja sisemine struktuur vastas tolleaegsele kohaliku omavalitsuse seadusele. Sellega loodi teadlikult tugevad haldusüksused (tänapäevases tähenduses linnaosad), et need tasakaalustaksid Suur-Londoni Linnavolikogu. Selline, sisuliselt kahetasandiline kohalik omavalitsus eksisteeris Londonis 1965. aastani.

Kolm selgelt eristuvat juhtimisperioodi ja -mudelit eristub Londoni puhul ka viimase poole sajandi jooksul.

1963. aastal võeti vastu uus Londoni valitsemise seadus (*London Government Act*), kus seati eesmärgiks, et kommuunid oleksid senise ca 750 km² asemel poole suuremad – 1 550 km². 1965. aastal jagati London 13-ks linnasiseseks ringkonnaks (*Inner London*). Kokku moodustati Londonis koos äärelinnadega (kaasa arvatud *Outer London*) 32 ringkonda, kusjuures igas ringkonnas elas keskmiselt 200 000 inimest. 21. sajandi algul elab Suur – Londonis juba üle 8 miljoni elaniku. Ülejäänud linna struktuurist erinevalt eksisteeris jätkuvalt iseseisev ühe ruutmiiline Londoni südalinn. Perioodi 1965-86 võib nimetada tugeva Suur-Londoni Linnavolikogu (*Greater London Council – GRC*) võimuperioodiks, mille konservatiivide valitsus ja tema parlamendi enamus lõpetas. Juba 1960. aastate eelne Suur-Londoni Linnavolikogu (*London County Council*) oli olnud seal leiboristide domineerimise

tõttu vastumeelt konservatiividele. Aga ka 1960. aastate reform ise kodeeris sisse olulised vastuolud linnaosade ja linna kesktasandi juhtimise vahel. Ühelt poolt olid uued linnaosad oma suuruse tõttu juba rivaalid linna kesktasandile, teisest küljest ei sätestanud Londoni valitsemise seadus Suur-Londoni Linnavolikogu (GRC) piisava pädevusega efektiivseks linna juhtimiseks, sh planeerimiseks. Konkureerivad või ebapiisavalt sätestatud ülesanded põhjustasid suuri konflikte poliitiliselt eriti tundlikes valdkondades, nt regiooni ühistransport, elamumajandus ja eelkõige territooriumi planeerimine.

Konservatiivide selge valimisvõit 1983. aastal otsustas ka Suur-Londoni Linnavolikogu (GLC) saatuse. See olevat ka „viimasel minutil” Margaret Thatcheri survele võetud konservatiivide valimisprogrammi. 1985. aasta kohaliku omavalitsuse seadusega (*Local Government Act*) otsustas parlament, et Suurbritannia pealinnas on edaspidi ühetasandiline iseseisvate linnaosadega valitsemisstruktuur. Konfrontatsioon riigi kesktasandi ja pealinna vahel viis Londoni puhul Suur-Londoni Linnavolikogu (GLC) likvideerimiseni. Üks briti omavalitsuspoliitik (Bob Chilton) on võrrelnud linna inimese organismiga ja leidis, et 1986. aastal London kaotas pea. Ka enamus londonlasi olevat pidanud põhjendamatuks Suur-Londoni Linnavolikogu (GLC) likvideerimist.

Pärast 14 aastast vaheaega taastati Londonis sajandivahetusel ühtne linna juhtimine, kus aga linnaosadel on tähtis koht linnapoliitikas. Seejuures Londoni uuendused hõlmasid eelkõige institutsionaalset reformi. 2000. aastal valiti esmakordselt rahva poolt otse Londoni linnapea. Ta valiti sellise arvu valijate poolt, mida Euroopas ületab ainult Prantsusmaa presidendi valimine. Sellel puudus igasugune eelnev samalaadne kogemus Suurbritannia avalikus halduses. Kuna Suurbritannias ei seata kahtluse alla *borough*-i kui iseseisva kommuuni staatust, siis võib ka pealinna praegust mudelit nimetada kahetasandiliseks kohalikuks omavalitsuseks.

Reformi käigus osa ülelinnalisi ülesandeid (teede võrk, ühistransport) võtsid üle ministeeriumid. Osa linnaosa tasandit ületavate ülesannete täitmiseks moodustati ühised komisjonid, nt tuletõrjes ja päästeteenistuses (*London Fire and Civil Defence Authority*), planeerimises (*London Planning Advisory Committee*) jne, mis omaaegse kohaliku omavalitsuse üksuste sihtliidu taoliselt toimisid. 1990. aastal moodustati *Association of London Authorities*, kuid sellest hoolimata paljude ülelinnaliste strateegiliste probleemide lahendamine takerdus. Vahepeal taheti teha Londoni Ministeeriumi, seejärel aga pärast peaministri vahetumist moodustati J. Majori valitsuse poolt 1994. aastal Londoni Asjade Amet (*Government Office for London*). 1997. aasta valitsuse vahetus seda valdkonda ei muutnud, ainult vastutavaks sai *Minister for London*. 1997. aastal pani T. Blairi valitsus kokku valge raamatu „Londoni poliitiline valitsemine”.

1999. aastal võeti vastu Suur – Londoni omavalitsuse seadus (*Greater London Authority Act*), mille kohaselt pealinna kohaliku omavalitsuse (*Greater London Authority – GLA*) juhtimisstruktuuri moodustavad linnapea ja 25 linna parlamendi (*London Assembly*) liiget. Kuna viimane tegutseb n-ö täistööajaga erinevalt tavapäraest linnavolikogudest nii meil kui ka välismaal, siis on selle puhul linna parlament ilmselt isegi õigem nimetus. Täistööaeg tagavat suurema professionaalsuse. Alates 4. mail 2000. aastal toimunud valimistest juhib Suur – Londonit neljaks aastaks valitud 25-liikmeline linna parlament ja otse valitud linnapea. Sellega muudeti drastiliselt senist Suurbritannia kohaliku omavalitsuse traditsiooni, mis oli baseerunud volikogule ja tema poolt moodustatud komisjonidele ning ka täitevorgani juht valiti esmakordselt elanike poolt otse.

Viin

Linnaosad hakkasid, nagu eelnevalt märgitud, ka Berliini või Londoni puhul kujunema 19. sajandi keskpaigas, kui industrialiseerumise käigus asus maalt järjest enam inimesi elama linnadesse ja eelkõige arenevatesse eeslinnadesse. 1849. aasta Vallaseaduse kohaselt eeslinnad võivad linnaga ühise kohaliku omavalitsuse üksuse moodustada. Järgmisel aastal liideti Viini linnaga 34 eeslinna. Tänapäeval on Viin jagatud 23 linnaosaks (*Stadtbezirk* või kohalikus dialektis *Hieb*). Toomas Sepp ja Mikk Lõhmus on kokkuvõtlikult just Viini linna näitel rõhutanud meilegi eeskuju pakkuvat linnaosakogu põhimõtteliselt nelja erinevat liiki pädevust¹²²:

1. Linnaosakogu kui informeeritav

Vastavalt õigusaktides sätestatud tingimustele linnaosakogu informeeritakse volikogu, valitsuse või linnaosavanema poolt erinevatest asjaoludest, kuid puudub kohustus linnaosakogu ära kuulata või linnaosakogu seisukohtadega arvestada.¹²³

2. Linnaosakogu kui arvamuse andja

Linnaosakogu arvamust soovitakse teatud küsimuste lahendamiseks teada, kuid esitatud arvamus on mittesiduv, st sellega ei pea arvestama.¹²⁴ Küll võib ette näha, et linnaosakogu arvamuse mitteametlikust tuleb põhjendada.

3. Linnaosakogu kui kooskõlastaja

Linnaosakogu peab teatud küsimuse otsustamisel andma oma kooskõlastuse st ilma linnaosakogu nõusolekuta ei saa teatud küsimust lahendada.

4. Linnaosakogu kui otsustaja

Linnaosakogul on lõpliku otsustamise õigus, st linnaosakogu saab anda õigusakte teatud küsimuste lõplikuks otsustamiseks. Nagu korduvalt märgitud, ei võimaldanud Eesti õiguskord linnaosakogul kuni 2017. aastani haldusakte anda. Alles 2016. aastal vastu võetud Haldusreformi seadus sätestab, et osavalla- või linnaosakogu võib oma volituste piires ja ülesannete täitmiseks üksikaktina vastu võtta otsuseid.

Pealinnade kõrval mainime siinkohal ka Tallinna partnerlinna **Kieli**, kus poole väiksema elanike arvu juures on 30 linnaosa (*Stadttei*), millest linna juhtimise seisukohalt on osa ühendatud ning kokku tegutseb Kielis 18 linna ringkonda (*Ortsbezirk*) oma ringkonna nõukoguga (*Ortsbeirat*). Need nõukogud moodustab Kieli Linnavolikogu uuesti iga kord pärast linnavolikogu valimisi. Ringkondade nõukogude peamisi eesmärke on teha ettepanekuid linnavolikogule.

¹²² Sulev Mäeltsemees, Ly Kukk. Kohalik omavalitsus Austrias. TTÜ 1999, lk 47

Sepp, Toomas; Lõhmus, Mikk (2005) „Managing the city of Tallinn - opportunities and challenges”, the 4th International City Administration Conference. „Capital City Administration: Opportunities and Challenges”: Tallinn, 22–24 September 2004.” Tallinn: Infotruk OÜ, 103–133.

¹²³ nt TvK m 24. jaanuar 2002 nr 6 „Tallinna linna reservfondist raha eraldamise ja kasutamise korra kinnitamine” p 8.5 „Linnaosa vanem esitab vastu võetud korralduse linnaosa valitsuse reservfondist raha eraldamiseks linnaosa halduskogule teadmiseks halduskogu järgmisele korralisele koosolekule.” või TvK m 27. mai 2004 nr 16 „Tallinna linnale kuuluva ehitise pinna reklaamialaseks tegevuseks kasutusse andmise korra muutmine ja uues redaktsioonis kinnitamine” p 35 „Linnaosa vanem võib põhjendatult otsustada, et pind antakse otsustuskorras kasutusse tasuta. Sel juhul edastatakse haldusakti ärakiri teadmiseks ettevõtlusametile ja linnaosa halduskogule ühes linnaosa vanema sellekohase põhjendusega.” või TvK m 4. aprill 2002 nr 21 „Tallinna linnale kuuluva rajatise või selle osa kaubandustegevuseks kasutusse andmise korra kinnitamine” p 32 „Kui linnarajatis on otsustatud anda kasutusse kaubandustegevuseks tasuta, edastatakse haldusakti ärakiri teadmiseks linnaosa halduskogule ühes linnaosavanema sellekohase põhjendusega.”

¹²⁴ nt „Tallinna linna põhimäärus” TvK 10.10.1996 nr 27 § 96 lg 3: „Linnaosa valitsust juhivad linnaosa vanem, kelle kinnitab ametisse ja vabastab ametist linnavalitsus linnapea ettepanekul, kuulates ära linnaosa halduskogu arvamuse /.../” § 93 lg 11: „Konkreetset linnaosa puudutava küsimuse arutamisel kuulab linnavolikogu üldjuhul ära vastava linnaosa halduskogu seisukoha.”

25 YEARS OF CITY DISTRICTS IN TALLINN

There is a long tradition of local self-government in Estonia. In 1248, Lübeck Law, class-based local self-government, was introduced in Tallinn. In 1877, an institution similar to a modern local government – Tallinn City Council – was elected for the first time under the City Act adopted in 1870.

In 1918-1940, city districts were authorised in the Republic of Estonia. For example, the 1938 City Act (Article 121) allowed local agencies to be established in the capital city, and in Tier One and Tier Two towns for better performance of the city council tasks. In Tallinn, no districts were formed during the period of time.

During the Soviet era, there were four districts in Tallinn in 1945-1956, then three districts for close to 20 years, and once again four districts starting from 1974. They each had a representative council of their own (representative councils of working people until 1978) but those were only following orders of the central management. The city district boundaries were arbitrarily drawn as is demonstrated by the fact that the boundaries of three districts reached the Town Hall Square.

In the course of restoring Estonia's independence in the late 1980s, the rational decentralisation of management in Tallinn was one of the key issues. The first election of Tallinn City Council within half a century took place on 10 December 1989 and all candidates insisted in their election programmes that the historical development of the city regions, their different ways of life, similarities found in their socio-economic problems and other characteristics, such as a similarity of the building stock and other such features, be taken into account when forming districts in Tallinn.

Major disputes over the territorial basis alone took place in Tallinn City Council and City Government [the executive body], not to mention disputes over tasks of city districts and their financing. An administrative reform committee was established at the City Council. The question of how many districts it would be practical to form was a significant one. The number proposed ranged from approximately ten to 100. Tallinn City Government approved the project proposing 84 urban regions and, having greenlighted "Territorial Basis of Tallinn" on 26 October 1990, decided to put it forward for public discussion.

The importance of the governance of Tallinn was emphasised by the fact that the Estonian Government adopted a regulation "On Responsibilities of Ministries, State Agencies and Local Government Bodies in Carrying Out Administrative Reform" on 16 July 1991, instructing Tallinn City Government to submit, in concert with Tallinn City Council, proposals to the Government for addressing the issues of territorial division and decentralization of power in Tallinn by 1 December 1991.

Undoubtedly, the principal issue was then (and, in fact, still is) the legal and economic meaning of the city districts. Our young democracy saw many areal societies spring up in Tallinn as civic associations. The purpose of several societies was to restore the historical status of their urban region or city district (e.g. Nõmme) or to apply for more rights to organize community life. If a large number of districts had been formed, they would have maintained the rights of civic associations that are able to run local cultural life (and not necessarily all over the city) but not handle maintenance of roads and streets (e.g. snow clearing), let alone education, social welfare or other such tasks.

Tallinn City Council and City Government took a view that the number of districts with administrative capability ought to be smaller than a dozen, and they ought to be able to manage part of the city budget while also performing local social and economic tasks. On 4

March 1993, Tallinn City Council decided that it is rational and economically justified to divide the city of Tallinn into eight districts with limited self-governing powers. The districts were as follows: Haabersti, Kesklinn, Kristiine, Lasnamäe, Mustamäe, Nõmme, Pirita and Põhja-Tallinn.

At the Tallinn City Council session on 27 May 1993, the decision "Principal Tasks of Local Government in City Districts" was adopted. Decentralization reached a new stage in Tallinn on 31 August 1993 when four rayon governments ceased to function. For the first time, administrative councils of city districts (city district councils since 2017) were formed after the local election in October 1993. District governments (basically district offices) [district executive boards] were set up; these were not collegiate management bodies but led by the district elder. The district elders had the right to pass legislation of specific application. The city district councils were granted the similar power under the Administrative Reform Act that was adopted only in 2016. All district elders were members of the City Government until 1996. In 1996-1999, half of the district elders were members of the City Government, and since then, there have been no districts elders in the City Government. This also attests to constantly changing positions on the functioning of the city districts and their place in the management organisation of Tallinn.

Over the quarter of a century since the formation of the city districts, radically different views about the management of Tallinn have been expressed, ranging from full centralization and the abolishment of the districts to diametrically opposite ideas of turning the capital into autonomous local governments (essentially proposing that the city be fragmented). The decentralization or the centralisation of a local government (or the public administration in general) must not be an end in itself. It must serve the interests of a more effective (and not only economically efficient) society.

The European Charter of Local Self-government, the principal international regulation in this area which was adopted by the Council of Europe in 1985 and ratified by the Estonian Parliament in 1994, has provided significant support in the organization of local self-government in Tallinn and in entire Estonia, both in the early 1990s and later. In terms of city districts, Article 6 of the Charter is of particular significance because it states that local governments determine their own internal administrative structures.

Since 2017, the number of local governments has been cut almost three times in Estonia, and the internal decentralization has gained more significance in large local governments than earlier. For over a quarter of a century, Tallinn City Council and City Government have repeatedly asked the Estonian Government to regulate the legal status of city districts (indirectly also the status of districts in rural municipalities). This is a very complex issue because it must always be asked when granting more powers to city districts (respectively to rural municipality districts) where the one-tier local self-government, which was introduced in 1993, ends and a transition to a two-tier local self-government begins.

The principles established by the City Council are adhered to when forming district councils. The number of members in a district council is higher than twice the number of city council mandates in the district plus one. In the recent 2017 election of Tallinn City Council, the number of mandates was the lowest in the district of Pirita (7) and the highest in the district of Lasnamäe (16). Thus, the size of the district council is 15 members in Pirita and 33 members in Lasnamäe. The district council comprises people elected to the City Council from the city district. The remaining district council seats (50% + 1 seat) are distributed among the candidates who ran in the electoral district in order of the alternate members of the electoral district. The list of alternate members of an electoral district is drawn up of the candidates of electoral alliances or political parties that have received at least 5% of the total number of votes cast throughout the city; the alternate members are then ranked by the number of votes cast for them.

In order to characterize the socio-economic activities of the city district, we would like to note that the district operates within the financial limits set by the city budget. The city district performs the tasks assigned by law in the following areas: Social welfare, protection of people with special needs and children; youth work and work with the vulnerable youth; housing; public utilities, street cleaning and landscaping; waste management; spatial planning; culture and education; sport and leisure activities; creating favourable conditions for business development in the district, organising farmers' market and street trading; advertising and letting premises administered by the district government for advertising and commercial purposes; processing data entered in the population register; participating in the formulation of Tallinn's crisis management plan and performing the tasks assigned to it under the plan; co-ordinating the operation of the institutions under the district government (e.g. cultural facilities); promoting health; and organising public works by concluding management agreements. The more precise tasks arising from the areas listed above are laid down in the national legislation or in the by-laws of Tallinn. In addition to the above, the city district performs other tasks in its administrative territory that are assigned by the national legislation and Tallinn by-laws. The City Council or the City Government may determine issues that the district elder cannot make decisions on without hearing the district council's opinion.

In 2016, there were 1,428 local government officials in Tallinn; 403 of them (28%) worked for the district governments.

In 2018, we mark the 25th anniversary of the formation of city districts in Tallinn. The formation of the districts was a pivotal moment in shaping local self-government in Tallinn. The purpose of forming the districts was, in accordance with the principle of subsidiary, to delegate some of the authority and responsibility to manage local affairs wielded by the central level in the city to lower-level institutions and bring local SELF-GOVERNMENT closer to the residents.

Over the years, Tallinn has organized several international conferences, with the attendance of representatives of other European Union capitals, to learn from the experience of other countries.

Tallinn is Estonia's most efficient and internationally most competitive city. The size of the city is also associated with anonymity that can be reduced with the help of city districts. Undoubtedly, the question of how current decentralization of the city meets challenges of the 21st century is topical but in order to answer the question, the management, legal and economic issues of the city districts need to be thoroughly studied.

25 ЛЕТ ЧАСТЕЙ ГОРОДА ТАЛЛИННА

В Эстонии существует долгая традиция организации жизни на муниципальном уровне. В 1248 году в Таллинне начали применять Любекское право, которое представляло собой самоуправление. На основании принятого в 1870 году Городского закона в 1877 году впервые была избрана уже подобная современному местному самоуправлению институция – Таллиннский городской совет.

В период 1918-1940 гг. в Эстонской Республике существовали муниципалитеты. Например, согласно Городскому закону 1938 г. (ст. 121), в столице, а также в городах первой и второй ступени городское собрание имело право для облегчения выполнения задач создавать местные органы городского самоуправления для отдельных муниципалитетов города. Таллинн в тот период муниципалитетов не образовывал.

В советское время в 1945-1956 гг. в Таллинне было четыре, затем, в течение пары десятков лет, три, и с 1974 года вновь четыре городских района. В них имелись свои Советы народных депутатов (до 1978 года – депутатов трудового народа), но они являлись лишь исполнителями распоряжений центральной власти. Городские районы имели искусственные границы, что характеризуется, например, тем обстоятельством, что границы трех районов достигали Ратушной площади.

В конце 1980-х годов, в процессе восстановления независимости Эстонии одной из наиболее серьезных проблем стала целесообразная децентрализация управления Таллинном. 10 декабря 1989 г. впервые за пятьдесят лет прошли выборы в Таллиннское горсобрание, и в избирательной платформе всех кандидатов в депутаты содержалось требование при образовании в Таллинне частей города учитывать историческое развитие районов, различный уклад жизни, социально-экономические проблемы, включая сходство застройки и другие особенности.

В Таллиннском городском собрании и в Горуправе прошли серьезные дебаты исключительно по территориальным вопросам, не говоря уже о задачах муниципалитета и финансировании. В Городском собрании была образована комиссия по административной реформе. Важное место занимал вопрос о том, какое количество муниципалитетов имеет смысл образовывать. Предложений было примерно от десяти до сотни. Таллиннская горуправа одобрила проект с 84 городскими поселениями, и решением горуправы от 26 октября 1990 г. «Территориальная основа Таллинна» была вынесена на всенародное обсуждение.

Важность темы управления Таллинном подчеркивается еще тем обстоятельством, что Правительство Республики своим постановлением от 16 июля 1991 г. «О работе республиканских министерств, государственных ведомств и органов местного самоуправления при проведении административной реформы» поручило Таллиннской горуправе представить к 1 декабря 1991 г. по согласованию с Таллиннским горсобранием предложения по территориальному делению города, а также по вопросам децентрализации власти.

Основной вопрос, без сомнения, состоял тогда (да и сейчас) в правовом и экономическом содержании муниципалитетов города. В условиях молодой демократии в Таллинне в форме гражданских объединений появилось много районных обществ. Целью многих из них было восстановление статуса своего поселения или части города (Нымме), либо получение больших прав для организации жизни общины. Образование большого количества муниципалитетов оставило бы их в рамках гражданских объединений, которым была бы по силам организация местной культурной жизни (да и

то не в масштабах всего города), но не уход за дорогами и улицами (например, уборка снега), не говоря уже об образовании, социальной опеке или других подобных задачах.

В Таллиннском горсобрании и в горуправе сформировалось преимущественное мнение о том, что количество административно дееспособных частей города должно составлять менее дюжины, чтобы они смогли управлять бюджетом муниципалитета, а также выполнять местные социальные и экономические функции. 4 марта 1993 г. Таллиннское горсобрание приняло решение о целесообразности и экономической обоснованности разделения города Таллинна на восемь ограниченных самоуправлением частей города. Это были Хааберсти, Кесклинн (Центр города), Кристийне, Ласнамяэ, Мустамяэ, Нымме, Пирита и Пыхья-Таллинн (Северный Таллинн).

На заседании Таллиннского городского собрания 27 мая 1993 г. было принято принципиальное решение «Основные задачи местного самоуправления в части города». 31 августа 1993 г. процесс внутригородской децентрализации вступил в Таллинне в новый этап, когда свою деятельность прекратили прежние четыре районных управления. Впервые в октябре 1993 г. в результате выборов в Таллиннское горсобрание были избраны административные советы муниципалитетов (с 2017 года – муниципальные собрания). Были образованы правительства муниципалитетов (по сути – канцелярии частей города), которые не являлись коллегиальными органами управления и которыми руководил старейшина муниципалитета. Старейшина муниципалитета имел право издания отдельных актов. То же право получило и муниципальное собрание на основании принятого в 2016 году Закона об административной реформе. Все старейшины муниципалитетов до 1996 года входили в состав Таллиннской горуправы. В период 1996-1999 гг. половина старейшин входили в состав горуправы, а после этого в Таллиннской горуправе больше не было муниципальных старейшин. Этот факт также подчеркивает изменение позиций в части функционирования городских муниципалитетов и их место в структуре управления Таллинном.

В течение следующих 25 лет после образования городских муниципалитетов существовали кардинально разные точки зрения на управление Таллинном, начиная с полной децентрализации и отмены частей города до превращения столицы в самостоятельные единицы местного самоуправления (по сути – раскола). Децентрализация местного самоуправления (как и всего общественного управления), как и его централизация, не должны быть самоцелью. Они должны служить интересам более результативного функционирования общества (не только в части экономической эффективности!).

Важную поддержку при организации местного самоуправления в Таллинне и во всей Эстонии уже в начале 90-х годов и впоследствии оказала главная международная регуляция в этой сфере – одобренная Советом Европы в 1985 году и ратифицированная в 1994 году в Рийгикогу Европейская хартия местного самоуправления. С точки зрения частей города особенно важной является статья 5 хартии, согласно которой местное самоуправление может само определять свои управленческие структуры.

С 2017 года в Эстонии почти втрое сократилось количество волостей, да и в крупных волостях внутренняя децентрализация стала играть более важную роль. Таллиннское городское собрание и Горуправа в течение четверти века неоднократно вносили предложения по регулированию правового статуса городских муниципалитетов (а опосредованно и части волостей). Последнее является очень сложной проблемой, поскольку при предоставлении частям города (частям волостей) более широких прав необходимо всегда задаваться вопросом: где заканчивается граница существующего в

Эстонии с 1993 года одноуровневого местного самоуправления и происходит переход к двухуровневому местному самоуправлению?

При формировании муниципального собрания соблюдаются установленные горсобранием принципы. Число членов муниципального собрания на одного больше, чем удвоенное количество мандатов горсобрания в части города. На последних выборах в Таллиннское горсобрание в 2017 году количество мандатов части города было самым маленьким у Пирита (7) и самым большим у Ласнамяэ (16). Таким образом, муниципальное собрание Пирита составило 15 человек и Ласнамяэ – 33 человека. В собрание части города входят лица, избранные из данной части города в горсобрание. Остальные места (50% + 1 место) в муниципальном собрании распределяются между кандидатами из списка избирательного округа в порядке очередности замещающих членов избирательного округа. Список замещающих членов избирательного округа образуется из кандидатов от избирательных союзов или партий, набравших по городу не менее 5% голосов, в очередности, соответствующей количеству набранных ими голосов.

Характеризуя социально-экономическую деятельность городского муниципалитета, отметим, что часть города действует в рамках отведенных ей в рамках городского бюджета средств. Часть города выполняет возложенные на нее правовыми актами задачи в следующих сферах: социальная опека, защита людей с особыми потребностями и детей; работа с молодежью и специальная работа с молодежью; жилищное хозяйство; коммунальное хозяйство, благоустройство и озеленение; обращение с отходами; планирование пространства; культурная работа и образование; спор и проведение досуга; создание в муниципалитете возможностей для предпринимательства, организация рыночной и уличной торговли; реклама и предоставление в пользование для рекламной и торговой деятельности имеющихся в распоряжении муниципальной управы строений; обработка данных регистра населения; участие в составлении плана кризисного урегулирования в Таллинне и выполнение задач плана кризисного урегулирования, находящихся в зоне их ответственности; координация работы учреждений, находящихся в сфере управления управы части города (например, культурных учреждений); пропаганда здорового образа жизни; организация общественной работы на основании административного договора. Вытекающие из перечисленных сфер более точные задачи определяются в правовых актах государства или города Таллинна. Городской муниципалитет выполняет на своей административной территории другие и задачи, возложенные на него государственными и городскими правовыми актами. Городское собрание или горуправа могут определить вопросы, которые старейшина части города не может решать без учета мнения муниципального собрания.

В 2016 году в Таллинне было 1428 чиновников местных самоуправлений, из которых 403 (28%) работали в управах частей города.

В 2018 году мы отметили 25-ю годовщину образования муниципалитетов Таллинна. Образование муниципалитетов стало поворотным шагом в формировании местного самоуправления в Таллинне. Цель образования частей города заключалась в том, чтобы, исходя из принципа субсидиарности, передать часть прав и ответственность при организации местной жизни организациям ниже центрального уровня, приблизив местное САМОУПРАВЛЕНИЕ к горожанам.

Для изучения опыта зарубежных стран Таллинн в течение этого времени организовывал многочисленные международные конференции с участием других столиц Европейского Союза.

Таллинн является самым административно способным и конкурентоспособным на международном уровне городом Эстонии. Но его масштаб предполагает и анонимность, которую можно уменьшить именно на уровне муниципалитетов. Несомненно, актуальным является вопрос «как децентрализация города отвечает вызовам 21-го века?», но для получения ответа на него следует серьезно заниматься изучением управленческих, правовых и экономических проблем.

FOTOD

Haabersti Linnaosakogu istung 2018. aasta kevadel.

Keskel linnaosakogu esimees Kalev Kallo ja temast vasakul linnaosa vanem Marek Jürgenson

Tallinna Kesklinna Linnaosakogu 2018. aasta kevadel Gustav Adolfi Gümnaasiumi uue õppehoone katuseterrassil

Kristiine Halduskogu viimane istung 2017. aasta sügisel. Keskel halduskogu esimees Urmo Saaroja.

Keskel Kristiine Linnaosakogu esimees Maris Sild, temast vasakul esimehe asetäitja Ingrid Mühling ja paremal linnaosavanem Jaanus Riibe

Kristiine Linnaosakogu istung 2018. aasta kevadel, juhatab linnaosakogu esimees Maris Sild

Lasnamäe Linnaosakogu 2018. aasta kevadel. Keskel linnaosakogu esimees Elmar-Johannes Truu

Lasnamäe linnaosavalitsuse juhtkond 2018. aasta kevadel.

Vasakult paremale: linnaosa vanema asetäitja Indrek Ahlberg, linnaosa vanem Maria Jufereva, linnaosa vanema asetäitja Manuela Pihlap, nõunik Viktoria Panova, eelarve juhtivspetsialist Natalja Guppel ja avalike suhete nõunik Anne Luiska

Lasnamäe linnaosa vanem Kalle Klandorf (paremalt teine) ja halduskogu mõned liikmed (paremalt viies halduskogu esimees Leonid Mihhailov) 2008. aastal

Mustamäe Linnaosakogu istung 2018. aastal.
Istungit juhatab linnaosakogu esimees Maksim Volkov

Mustamäe Linnaosavalitsuse ametnikud. Keskel linnaosa vanem Lauri Laats

Kino Kaja rekonstrueerimine

Nõmme Linnaosa Halduskogu 2016. aasta suvel Nõmme jaamahoone platvormil.
Keskel halduskogu (nüüd linnaosakogu) esimees Urmas Mardi

Pirita Linnaosakogu 2018. aasta kevadel.
Vasakult kolmas linnaosakogu esimees Ülle Rajasalu.

Pirita Linnaosa Valitsuse ametnikud 2017. aasta sügisel.
Esireas vasakult kolmas linnaosa vanem Alina tubli

Tallinna linnaosade halduskogud 1992–1993¹²⁵

1992.–1993. aastal kinnitas Tallinna Linnavolikogu linnaosade halduskogude esimehed koosseisud. Need olid valitud valdavalt rahvakoosolekutel ning linnavolikogus kinnitati nad erineval ajal ja erineval alusel, mida ka käesolevas raamatus on iseloomustatud. Järgnevalt on toodud need inimesed, kes 1. oktoobril 1993. aastal (vahetult enne Tallinna Linnavolikogu valimisi) kuulusid vastava linnaosa halduskogusse.

Haabersti	Kesklinn
Esimees: T. Jervan Liikmed: E. Kasemets A. Koppel J. Rass J. Vihmand V. Kalam A. Jõgi P. Puusta N. Saarma F. Undusk M. Kaal M. Tohver A.-K. Viil	Esimees: O. Sandrak Liikmed: S. Mäeltsemees E. Väärtnõu A. Iljin E. Siim T. Tomiste M. Kivistik M. Aare I. Ehala V. Hämalane I. Gnezdilov R. Veidemann E.-A. Sillari I. Kivisild R. Kangropool J. Kuuskemaa Ü. Vooglaid J. Ott N. Ilmsoo H. Aasmäe M. Himma V. Ivanov V. Rannala S. Kivi J. Kangro A. Veidemann A. Kook

¹²⁵ 15 aastat Tallinna linnaosi. Koostanud Ester Šank. Tallinna linnavolikogu Kantselei, 2009, lk 65

Lisa 1 järg

Kristiine	Lasnamäe
Esimees: A. Kork Liikmed: K. Kilvet I. Viilmann A. Arujärv A. Kaaver R. Keva A. Niilus I. Raudmägi J. Pukk Ü. Kaju A. Jaaska V. Oja R. Pika T. Kont A. Aare V. Zupsman S. Paomets	Esimees: M. Kornet Liikmed: R. Tamme A. Laansoo V. Tarassov M. Pääro T. Treuman I. Zonov K. Merjamaa M. Rebane T. Kruusimäe H. Kukk T. Rikolas V. Lillmann M. Tustit M. Boronjuk V. Samarüütel L. Mumm V. Liimets K. Rahuorg P. Lepp

Lisa 1 järg

Mustamäe	Nõmme
Esimees: Ü. Tärno Liikmed: M. Tarum E. Pere J. Moks I. Saul A. Kollist A. Bogovski M. Arvisto V. Herzmann P. Kreitzberg J. Kröönström H. Kurba Ü. Mets J. Ojasaar T. Sepp A. Lundver A. Zilmer T. Annuk J. Uiho Ü. Ambos A. Born	Esimees: M. Tarma Liikmed: A. Eiche R. Saart A. Kikas Ü. Laanoja T. Erilaid L. Viilmann K. Ots K. Leppik V. Triskin M. Pärn L. Lõhmus J. Jõgeva R. Ratas H. Walter T. Käbin M. Laar H. Lenk L. Raud T. Anderson P. Põdder E. Kareda

Lisa 1 järg

Pirita	Põhja-Tallinn
Esimees: J. Karu Liikmed: M. Aimre E. Asveit P. Ilves R. Kallasma K. Kiisler J. Kristal E. Loit H. Paalberg P. Põlts M. Raudjärv A. Vaaks R. Vill N. Kask J. Lauba	Esimees: A.Vaimel Liikmed: O. Stalnov V. Ilmoja H. Aarna H. Sarv A. Rast H. Avila H. Avila I. Jääger R. Leetmaa V. Metsoja J. Mikk F. Koni P. Lüll E. Rebane V. Toomet R. Viita G. Fiveger Ü. Kell K. Junisov A. Laanet Ü. Schmidt

Tallinna linnaosade halduskogud 1993–1996¹²⁶

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Veronika Maandi	04.11.1993 kuni 30.06.1994, asendusliige Vladimir Šimagin
August Koppel	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jaak Vihmand	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Märt Kubo	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Karin Jaani	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Natalia Krivulina	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Mart Peep	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Valeri Malõško	04.11.1993 kuni 21.03.1996
Sergei Mihhailov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vello Ilmoja	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Enn Rohula	04.11.1993 kuni 21.03.1996
Katrin Põldvee	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sirje Endre	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vootele Hansen	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Galina Sergejeva	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vladimir Šimagin	04.11.1993 kuni oktoober 1996

¹²⁶ 15 aastat Tallinna linnaosi. Koostanud Ester Šank. Tallinna linnavolikogu Kantselei, 2009, lk 66-69

Kesklinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Tiit Vähi	04.11.1993 kuni 02.12.1993
Nikolai Solovei	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sergei Kuznetsov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jaak Tamm	04.11.1993 kuni 02.12.1993
Klara Hallik	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Tiina Mägi	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ott Sandrak	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Tatjana Muravjova	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jüri Ott	04.11.1993 kuni 02.12.1993
Eino Baskin	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Urmas Arumäe	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Igor Sedašev	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Aleksandr Kurušev	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Viktor Andrejev	04.11.1993 kuni 02.12.1993
Anti Liiv	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sulev Mäeltsemees	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ants Vain	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Hannes Aarma	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jüri Jaama	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Aleksandr Kartavin	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Raido Rüütel	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Viljar Hämalane	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Rein Karemäe	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ott Arder	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Aleksandr Iljin	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Malle Aleksius	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Enno Selirand	alates 02.12.1993 kuni oktoober 1996
Johannes Küttis	alates 02.12.1993 kuni oktoober 1996
Juhan Sillaste	alates 02.12.1993 kuni oktoober 1996
Viktoria Jagomägi	alates 02.12.1993 kuni oktoober 1996

Kristiine linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Andres Kork	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Viktor Boikov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Arvo Kuddo	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Indrek Kannik	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Natalia Vaino	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Teet Lainevee	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Kalju Aleksius	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ille Grün	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Endel Haasmaa	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Galina Vene	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ardo Ojasalu	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Mart Falk	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ülo Jaanimägi	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Arvo Sild	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jaak Viller	04.11.1993 kuni oktoober 1996

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Aleksei Semjonov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Albert Aru	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Leonid Mihhailov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Leonid Ševtsov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sergei Ivanov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Mari Pedak	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sergei Kozlov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Valentin Gnezdilov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Olga Haritonova	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Kirill Teiter	04.11.1993 kuni 04. 05. 1995
Tiit Sinissaar	04.11.1993 kuni 04. 05. 1995
Andres Raid	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Aleksandr Vedom	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Viktor Tarassov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Viktor Stepanov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jüri Poobus	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Pavel Starostin	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Andrei Seljugin	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Hortensia Ivanova	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Aivar Kala	04.11.1993 kuni 04. 05. 1995
Viktor Sergejev	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vladimir Brehhov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vladimir Malõšov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Elmar Truu	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Urmas Randrüt	alates 04. 05. 1995 kuni oktoober 1996
Ainar Ruussaar	alates 04. 05. 1995 kuni oktoober 1996
Aleksander Jakovlev	alates 04. 05. 1995 kuni oktoober 1996

Mustamäe linnaosa

(21 liiget, alates 05.10.1995 vähendati Mustamäe Halduskogu koosseisu kahe koha võrra ja 19.10.1995 veel ühe koha võrra)

Nimi	Halduskogu liikme periood
Boriss Popov	04.11.1993 kuni 19.10.1995
Margarita Tšernogorova	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Hanon Barabaner	04.11.1993 kuni 19.10.1995
Valeri Tšernõšev	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Matti Tarum	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Arvo Junti	04.11.1993 kuni 07.04.1994, asendusliige Osmar-Paul Soidla
Jevgeni Medvedjev	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Riho Soonik	04.11.1993 kuni 07.04.1994, asendusliige Valeri Trofimov
Valve Raudnask	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Nikolai Trubitsõn	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ralf R. Parve	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vladimir Panov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Andrei Gaisin	04.11.1993 kuni 19.10.1995
Igor Hmelnitski	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Ants Tamme	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Kersti Kracht	04.11.1993 kuni 19.10.1995
Endel Eero	04.11.1993 kuni 07.09.1995, asendusliige Tõnis Kaasik
Esfir Umanskaja	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Indrek Saul	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ülo Tärno	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Anatoli Kraemer	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Tõnis Kaasik	alates 07.09.1995 kuni oktoober 1996
Ants Erg	alates 05.10.1995 kuni oktoober 1996
Raivo Hellermäe	alates 19.10.1995 kuni oktoober 1996
Monika Soodla	alates 19.10.1995 kuni oktoober 1996
Osmar-Paul Soidla	alates 07.09.1994 kuni oktoober 1996
Valeri Trofimov	alates 07.09.1994 kuni oktoober 1996

Nõmme linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Endel Lippmaa	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Kalju Leppik	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Mati-Johannes Palm	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ülle Alt	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Ülo Kotkas	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Igor Pihela	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Jüri Soonpere	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Tõnis Erilaid	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Alar Eiche	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Härmo Saarm	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Peeter Ernits	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Boris Merilain	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Peep Põdder	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Mati Tarma	04.11.1993 kuni 05.10.1995
Hannes Walter	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Pear Tang	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Franz Joseph	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vladimir Veimer	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Kaido Hääl	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Oleg Nõmmemees	04.11.1993 kuni 18.11.1993, asendusliige Raik Saart
Valdek Mikkal	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Raik Saart	alates 18.11.1993 kuni oktoober 1996
Alvar Ild	alates 05.10.1995 kuni oktoober 1996
Peeter Kits	alates 05.10.1995 kuni oktoober 1996
Toomas Nirgi	alates 05.10.1995 kuni oktoober 1996
Helju Nurm	alates 05.10.1995 kuni oktoober 1996

Pirita linnaosa

(15 liiget, alates 14.12.1995 suurendati Pirita Halduskogu koosseisu ühe koha võrra)

Nimi	Halduskogu liikme periood
Jaan Karu	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Uno Sibul	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ülo Pärnits	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Robert Vill	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jüri Kristal	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Mati Mägi	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vambola Kermes	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Arvo Uukkivi	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Matti Raudjärv	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Juta Piirlaid	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ilmar Pärtelpoeg	04.11.1993 kuni 08.09.1994, asendusliige Kalmer Saar
Rein Tõlp	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Lembit Teesalu	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Toomas Soots	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Karl Kiisler	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Kalmer Saar	alates 08.09.1994 kuni oktoober 1996
Jüri Truusa	alates 14.12.1995 kuni oktoober 1996

Põhja-Tallinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vladimir Velman	04.11.1993 kuni 22.02.1994, asendusliige Tiina Mitt
Vladimir Kukk	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sergei Zubkov	04.11.1993 kuni 07.04.1994, asendusliige Konstantin Vanderflit
Jaroslav Tolstikov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jüri Liim	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Vallo Toomet	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Nikolai Kazakov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Sergei Sernov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Aadu Rast	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Jüri Kaljuvee	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Eliazer Beltsikov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Henn Sarv	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Konstantin Junisov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Ants Vaimel	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Toivo Jürgenson	04.11.1993 kuni 22.02.1994, asendusliige Rein Leetmaa
Valeri Volkov	04.11.1993 kuni 17.11.1994, asendusliige Ülle Schmidt
Mihhail Mensov	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Malle Gerretz	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Georgi Aleksejev	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Paul Pärn	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Kersti Tänavsuu	04.11.1993 kuni oktoober 1996
Konstantin Vanderflit	alates 07.04.1994 kuni oktoober 1996
Ülle Schmidt	alates 17.11.1994 kuni oktoober 1996
Tiina Mitt	alates 22.02.1994 kuni oktoober 1996
Rein Leetmaa	alates 22.02.1994 kuni oktoober 1996

Tallinna linnaosade halduskogud 1996–1999¹²⁷

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vootele Hansen	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Rein Voog	31.10.1996 kuni 17.04.1997, asendusliige Helgi Ost
Sergei Mihhailov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Tarmo Leinatamm	31.10.1996 kuni 22.07.1999, asendusliige Oleg Karpikov
Kalev Kallo	31.10.1996 kuni 28.11.1996, asendusliige Natalia Krivulina
Vladimir Tarassov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Viktor Vassiljev	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jaak Vihmand	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Veera Prohhorova	31.10.1996 kuni 28.11.1996, asendusliige Jüri Filizov
August Koppel	31.10.1996 kuni 28.11.1996, asendusliige Sirje Endre; volitused taastati 17.04.1997
Leivi Šer	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Volli Kalam	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ilmar Kirt	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vladimir Simagin	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jüri Ennet	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Natalia Krivulina	alates 28.11.1996 kuni oktoober 1999
Sirje Endre	alates 28.11.1996 kuni 17.04.1997
Jüri Filizov	alates 28.11.1996 kuni oktoober 1999
Helgi Ost	alates 17.04.1997 kuni oktoober 1999
Oleg Karpikov	alates 22.07.1999 kuni oktoober 1999

¹²⁷ 15 aastat Tallinna linnaosi. Koostanud Ester Šank. Tallinna linnavolikogu Kantselei, 2009, lk 69-72

Kesklinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Toivo Jürgenson	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Kaljo Kiisk	31.10.1996 kuni 06.02.1997, asendusliige Hubert-Viktor Kahn
Jüri Ott	31.10.1996 kuni 31.10.1996, asendusliige Jüri Männisalu; volitused taastati 17.04.1997
Eino Baskin	31.10.1996 kuni 20.02.1997, asendusliige Jüri Jaama
Vladimir Afanasjev	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Anti Liiv	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Signe Kivi	31.10.1996 kuni 04.09.1997, asendusliige Indrek Raudne
Sergei Kuznetsov	31.10.1996 kuni 22.01.1998, asendusliige Vladimir Ivaskov
Tiina Mägi	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Tatjana Muravjova	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Feja Räim	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Eduard Sedašev	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Küllo Arjakas	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jüri Kuuskemaa	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Helle Kalda	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ülo Vooglaid	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Mati Kuulmann	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Larissa Ostrjakova	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Mart Tarmak	31.10.1996 kuni 22.11.1997, asendusliige Jüri Männisalu
Hannes Aarma	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Pjotr Purro	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Rein Karemäe	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Sulev Mäeltsemees	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Hardo Aasmäe	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vello Pohla	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Viljar Hämalane	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Liis Klaar	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Hubert-Viktor Kahn	alates 06.02.1997 kuni oktoober 1999
Jüri Jaama	alates 20.02.1997 kuni oktoober 1999
Indrek Raudne	alates 04.09.1997 kuni oktoober 1999
Jüri Männisalu	alates 31.10.1996 kuni 17.04.1997 ja alates 27.11.1997 kuni oktoober 1999
Vladimir Ivaskov	alates 22.01.1998 kuni oktoober 1999

Kristiine linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Liina Tõnisson	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Peeter Lepp	31.10.1996 kuni 31.10.1996, asendusliige Toivo Lippmaa; volitused taastati 28.11.1996 kuni oktoober 1999
Svetlana Koroljova	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ardo Ojasalu	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Krista Kilvet	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Priit Aimla	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ivan Papulovski	31.10.1996 kuni 19.02.1998, asendusliige Endel Haasmaa
Natalia Vaino	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Teet Lainevee	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vitali Oleinik	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Uno Loop	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Aleksandr Plotnik	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Raivo Leppik	31.10.1996 kuni 02.10.1997, asendusliige Urmas Vilms
Viktor Boikov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Deiw Rahumägi	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Toivo Lippmaa	alates 31.10.1996 kuni 28.11.1996
Urmas Vilms	alates 02.10.1997 kuni oktoober 1999
Endel Haasmaa	alates 19.02.1998 kuni oktoober 1999

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Leonid Mihhailov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Nikolai Maspanov	31.10.1996 20.02.1997, asendusliige Anatoli Suvorov
Mihkel Rebane	31.10.1996 kuni 12.06.1997, asendusliige Indrek Jakobson
Vladimir Ivanov	31.10.1996 kuni 31.10.1966, asendusliige Jüri Poobus; volitused taastati 28.11.1996 kuni oktoober 1999
Sergei Ivanov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Viktor Tarassov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Erika Salumäe	31.10.1996 kuni 29.10.1998, asendusliige Oleg Samorodni
Külliki Suurmaa	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Albert Aru	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Aleksei Semjonov	31.10.1996 kuni 06.02.1997, asendusliige Sergei Kozlov
Pavel Starostin	31.10.1996 kuni 12.12.1996, asendusliige Jüri Poobus
Vladimir Prussakov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Mati Nuude	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Randar Tamm	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Tõnu Vare	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Toomas Tauts	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Victor Polyakoff	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Virve Siirak	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Adolf Käis	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Oleg Sidelnikov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Aleksandr Vedom	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Rostislav Troškov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ülo Mallene	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vladimir Maksimov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Sergei Kozlov	alates 06.02.1997 kuni oktoober 1999
Anatoli Suvorov	alates 20.02.1997 kuni oktoober 1999
Indrek Jakobson	alates 12.06.1997 kuni oktoober 1999
Jüri Poobus	alates 31.10.1996 kuni 28.11.1998 ja alates 12.12.1996 kuni oktoober 1999
Oleg Samorodni	alates 29.10.1998 kuni oktoober 1999

Mustamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Valve Kirsipuu	31.10.1996 kuni 27.11.1997, asendusliige Eero Tohver
Margarita Tšernogorova	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Valve Raudnask	31.10.1996 kuni 06.02.1997, asendusliige Tiit Kivikas
Ülo Tärno	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Matti Tarum	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vladimir Panov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Tiit Ulas	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vladimir Poljakov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ralf R. Parve	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Maret Maripuu	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Kalmer Tennosaar	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Rein Helme	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Viktor Lanberg	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Arved Liivrand	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Sergei Vertsinski	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jaan Moks	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Merike Martinson	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Viktor Sõtnik	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Hanon Barabaner	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Aap Neljas	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vello Priskus	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Tiit Kivikas	alates 06.02.1997 kuni oktoober 1999
Eero Tohver	alates 27.11.1997 kuni oktoober 1999

Nõmme linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Mart Laar	31.10.1996 kuni 31.10.1996, asendusliige Jüri Männiste; volitused taastati 28.11.1996 kuni oktoober 1999
Siiri Oviir	kuni 20.02.1997, asendusliige Raik Saart
Paul-Eerik Rummo	kuni 12.11.1996, asendusliige Franz Joseph
Feliks Undusk	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Endel Lippmaa	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Kalju Leppik	kuni 31.10.1996, asendusliige Charles-Villem Vallmann; volitused taastati 28.11.1996 kuni oktoober 1999
Margus Lepa	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ülo Nugis	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vladimir Fjodorov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Värner Lootsmann	31.10.1996 kuni 28.11.1996, asendusliige Franz Joseph
Alar Eiche	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Peep Põdder	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Peeter Ernits	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Boris Merilain	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Kuno Raude	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Tõnis-Martin Kons	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ando Leps	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Igor Volke	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ülo Kotkas	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jüri Martin	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Marika Käbin	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Raik Saart	alates 20.02.1997 kuni oktoober 1999
Charles-Villem Vallmann	alates 31.10.1996 kuni 28.11.1996
Jüri Männiste	alates 31.10.1996 kuni 28.11.1996
Franz Joseph	alates 28.11.1996 kuni oktoober 1999

Pirita linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Uno Mereste	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Robert Lepikson	31.10.1996 kuni 28.11.1996, asendusliige Rein Tõlp
Toivo Tootsen	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Robert Vill	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ilmar Pärtelpoeg	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jaan Karu	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Toivo Paavle	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Arvo Uukkivi	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Rein Milistver	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ülle Rajasalu	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Sulev Reiljan	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ülo Mäe	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Enno Tamm	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Johann Ahlberg	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Matti Raudjärv	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Rein Tõlp	alates 28.11.1996 kuni oktoober 1999

Põhja-Tallinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vladimir Kukk	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Vladimir Velman	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Nelli Privalova	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Peeter Oja	31.10.1996 kuni 20.02.1997, asendusliige Lauri Kööp
Henn Sarv	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jüri Liim	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Jaan Leetsar	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Juri Anissimov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Heidy Tamme	31.10.1996 kuni 22.12.1997, asendusliige Mikk-Jaan Mikk
Jaan Laas	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Valeri Lõõnik	31.10.1996 kuni 26.06.1997, asendusliige Tiina Mitt
Tiit Toomsalu	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Merike Purde	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Andres Herkel	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Lembit Nugis	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ene Rebane	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Ants Vaimel	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Urve Paeorg	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Nikolai Kazakov	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Viktor Buts	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Paul Pärn	31.10.1996 kuni oktoober 1999
Lauri Kööp	alates 20.02.1997 kuni oktoober 1999
Tiina Mitt	alates 26.06.1997 kuni oktoober 1999
Mikk-Jaan Mikk	alates 22.12.1997 kuni oktoober 1999

Tallinna linnaosade halduskogud 1999–2002¹²⁸

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Silvi Vrait	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jaak Vihmand	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Rein Voog	04.11.1999 kuni 04.11.1999, asendusliige Mari Loorens
Leonid Tsingisser	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vootele Hansen	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Andres Lutsar	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Sergei Mihhailov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Erik Salumäe	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jüri Ennet	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Sirje Endre	04.11.1999 kuni 18.11.1999, asendusliige Kaie Josing
Oleg Karpikov	04.11.1999 kuni 27.01.2000, asendusliige Stanislav Buldakov; volitused taastati 22.02.2001 kuni oktoober 2002
Enn-Toivo Annuk	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Aimar Altosaar	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Kõu Lipp	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mark Levin (sünd 1945)	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mari Loorens	alates 04.11.1999 kuni oktoober 2002
Kaie Josing	alates 18.11.1999 kuni oktoober 2002
Stanislav Buldakov	alates 27.01.2000 kuni 22.02.2001

¹²⁸ 15 aastat Tallinna linnaosi. Koostanud Ester Šank. Tallinna linnavolikogu Kantselei, 2009, lk 73-76

Kesklinn, 17 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Kalle Mikhels	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Helle Kalda	04.11.1999 kuni 07.09.2000, asendusliige Andres Ellamaa
Toomas Hendrik Ilves	04.11.1999 kuni 04.11.1999, asendusliige Rein Karemäe
Venno Laul	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Elmar Sepp	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vladimir Afanasjev	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Annika Laas	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Nikolai Solovei	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Kaljo Kiisk	04.11.1999 kuni 18.11.1999, asendusliige Ruth-Kaja Pekk kuni 01.06.2000
Küllo Arjakas	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Johannes Pirita	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Liis Klaar	04.11.1999 kuni 02.12.1999, asendusliige Henrik Hololei; volitused taastati 21.09.2000 kuni oktoober 2002
Meelis Kitsing	04.11.1999 kuni 05.10.2000, asendusliige Ruth-Kaja Pekk
Anti Liiv	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Indrek Raudne	04.11.1999 kuni 18.11.1999, asendusliige Rain Veetõusme; volitused taastati 01.06.2000 kuni oktoober 2002
Vardo Rumessen	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vladimir Vaingort	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Rein Karemäe	alates 04.11.1999 kuni oktoober 2002
Rain Veetõusme	alates 18.11.1999 kuni oktoober 2002
Ruth-Kaja Pekk	alates 18.11.1999 kuni 01.06.2000 ja alates 05.10.2000 kuni oktoober 2002
Henrik Hololei	alates 02.12.1999 kuni 21.09.2000 kuni oktoober 2002
Andres Ellamaa	alates 07.09.2000 kuni oktoober 2002

Kristiine, 13 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Liina Tõnisson	04.11.1999 kuni 04.04.2002, asendusliige Väino Männiste
Priit Vilba	04.11.1999 kuni 04.11.1999, asendusliige Kristen Michal
Ando Keskküla	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Ants Leemets	04.11.1999 kuni 04.09.1999, asendusliige Kalle Uiho; volitused taastati 23.08.2001 kuni oktoober 2002
Iivo Nei	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Natalia Vaino	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Priit Aimla	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Rein Tuus	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Ardo Ojasalu	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Tiia Raudma	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Galina Pantšenko	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Tatjana Sarzanova	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Teet Lainevee	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Kristen Michal	alates 04.11.1999 kuni oktoober 2002
Kalle Uiho	alates 04.11.1999 kuni 23.08.2001
Väino Männiste	alates 04.04.2002 kuni oktoober 2002

Lasnamäe, 27 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Peeter Kreitzberg	04.11.1999 kuni 05.10.2000, asendusliige Jüri Reinmann
Sergei Ivanov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Gennadi Ever	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Tatjana Vassiljeva	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Nikolai Maspanov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Leonid Mihhailov	04.11.1999 kuni 30.11.2000, asendusliige Valeri Novikov; volitused taastati 24.01.2002
Pavel Starostin	04.11.1999 kuni 02.12.1999, asendusliige Nadežda Karjagina; volitused taastati 14.12.2000 kuni oktoober 2002
Gennadi Gorjatšev	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Ruslana Veber	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vadim Poleštšuk	04.11.1999 kuni 04.04.2002, asendusliige Marina Sergejeva
Vello Lokk	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Sergei Korotkov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vladimir Prussakov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jevgenia Tamme	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Aivar Toompere	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Adolf Käis	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Marina Bulkina	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Indrek Jakobson	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Eva Tiitus	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Valeri Štšemelev	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Külliki Suurmaa	04.11.1999 kuni 08.02.2001, asendusliige Mart Murusalu
Viktor Tarassov	04.11.1999 kuni 02.05.2002, asendusliige Irina Aleksandrova
Aleksei Rodnenkov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Svetlana Koroljova	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mihhail Kõlvart	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jevgeni Karavajev	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mare Jallai	04.11.1999 kuni 04.04.2002, asendusliige Remo Tiigirand
Nadežda Karjagina	alates 02.12.1999 kuni 24.01.2002
Jüri Reinmann	alates 05.10.2000 kuni oktoober 2002
Valeri Novikov	alates 30.11.2000 kuni 14.12.2000
Mart Murusalu	alates 08.02.2001 kuni 16.05.2002, asendusliige Viivi Lokk
Remo Tiigirand	alates 04.04.2002 kuni oktoober 2002
Viivi Lokk	alates 16.05.2002 kuni oktoober 2002
Marina Sergejeva	alates 04.04.2002 kuni oktoober 2002
Irina Aleksandrova	alates 02.05.2002 kuni oktoober 2002

Mustamäe, 21 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Arved Liivrand	04.11.1999 kuni 22.12.1999, asendusliige Tiit Kivikas
Margarita Tšernogorova	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Maret Maripuu	04.11.1999 kuni 10.01.2002, asendusliige Tõnis Poom
Matti Tarum	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Juri Rutkovski	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Ülo Tärno	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Imre Rammul	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Margus Arvisto	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Kalmer Tennosaar	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mark Levin	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Malle Agabus	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Tiit Ulas	04.11.1999 kuni 08.02.2001, asendusliige Indrek Salis
Ralf R. Parve	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Valeri Bukrejev	04.11.1999 kuni 22.02.2000, asendusliige Aavo Vään
Rein Helme	04.11.1999 kuni 01.06.2000, asendusliige Otu Vaarmann
Koit Saarevet	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Pavel Kirillov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jüri Bondar	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Toomas Takjas	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Natalia Kubarova	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Heli Kaldoja	04.11.1999 kuni 05.10.2000, asendusliige Marju Toom
Tiit Kivikas	alates 22.12.1999 kuni oktoober 2002
Aavo Vään	alates 22.02.2000 kuni oktoober 2002
Otu Vaarmann	alates 01.06.2000 kuni oktoober 2002
Marju Toom	alates 05.10.2000 kuni oktoober 2002
Indrek Salis	alates 08.02.2001 kuni 10.01.2002; asendusliige Randar Tamm
Tõnis Poom	alates 10.01.2002 kuni oktoober 2002
Randar Tamm	alates 10.01.2002 kuni oktoober 2002

Nõmme, 15 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vilja Savisaar	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Tiina Mõis	04.11.1999 kuni 21.09.2000, asendusliige Jaak Tälli
Siim-Valmar Kiisler	04.11.1999 kuni 02.12.1999, asendusliige Kuno Raude; volitused taastati 24.01.2002 kuni oktoober 2002
Heimar Lenk	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Keit Pentus	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Feliks Undusk	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Tõnis-Martin Kons	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Hannes Valter	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Peep Põdder	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Värner Lootsmann	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Matti Martinson	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jaak Kangilaski	04.11.1999 kuni 18.11.1999, asendusliige Mihkel Aitsam
Andres Udal	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vivian Loonela	04.11.1999 kuni 08.03.2001, asendusliige Tarmo Puurand
Enn Kareda	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mihkel Aitsam	alates 18.11.1999 kuni oktoober 2002
Kuno Raude	alates 02.12.1999 kuni 24.01.2002
Jaak Tälli	alates 21.09.2000 kuni oktoober 2002
Tarmo Puurand	alates 08.03.2001 kuni 18.10.2001, asendusliige Kaja Sakk
Kaja Sakk	alates 18.10.2001 kuni 24.01.2002

Pirita, 11 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Toivo Tootsen	04.11.1999 kuni 07.09.2000, asendusliige Johan Ahlberg; volitused taastati 24.01.2002 kuni oktoober 2002
Toivo Asmer	04.11.1999 kuni 04.11.1999, asendusliige Janar Vilde
Matti Päts	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Ülle Rajasalu	04.11.1999 kuni 02.12.1999, asendusliige Lauri Lugna
Marti Aavik	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mati Eliste	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Erik Siigur	04.11.1999 kuni 24.01.2002, asendusliige Kreeta Karp
Toivo Paavle	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Arvo Uukkivi	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Enno Tamm	04.11.1999 kuni 24.01.2002, asendusliige Toivo Tootsen
Sulev Reiljan	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Janar Vilde	alates 04.11.1999 kuni oktoober 2002
Lauri Lugna	alates 02.12.1999 kuni oktoober 2002
Johan Ahlberg	alates 07.09.2000 kuni oktoober 2002
Kreeta Karp	alates 24.01.2002 kuni oktoober 2002

Põhja-Tallinn, 17 liiget

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vladimir Velman	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Nelli Privalova	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Peeter Lepp	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vladimir Ivanov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Vladimir Kukk	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Igor Pissarev	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Urve Paeorg	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Hanon Barabaner	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Andres Herkel	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jaan Leetsaar	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Nikolai Kazakov	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Lauri Kõöp	04.11.1999 kuni 18.11.1999, asendusliige Henn Sarv
Viktor Nikulin	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mikk-Jaan Mikk	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Mart Mutso	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Uno Õismaa	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Jelena Vassiljeva	04.11.1999 kuni oktoober 2002
Henn Sarv	alates 18.11.1999 kuni oktoober 2002

Tallinna linnaosade halduskogud 2002–2005¹²⁹

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Viktor Vassiljev	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Kaupo Reede	11.11.2002 kuni 19.08.2004, asendusliige Jaanus Uiibo; volitused taastati 07.04.2005 kuni oktoober 2005
Kalev Kallo	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Ralf Allikvee	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jaak Vihmand	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Indrek Hellerma	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Väino Puura	11.11.2002 kuni 27.01.2005, asendusliige Sergei Holostinin
Jüri Ennet	11.11.2002 kuni 13.05.2004, asendusliige Silvi Vrait
Juri Poljakov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Juri Žitin	11.11.2002 kuni 04.03.2004, asendusliige Jevgenia Rõbakova
Ene Pilliroog	11.11.2002 kuni 19.08.2004, asendusliige Julia Tiido-Andrejeva
Erik Salumäe	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Linnu-Lydia Mae	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Märt Kubo	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Aimar Altosaar	11.11.2002 kuni 23.01.2003, asendusliige Andres Luus
Andres Luus	alates 23.01.2003 kuni 28.10.2004, asendusliige Kaie Josing
Silvi Vrait	alates 13.05.2004 kuni oktoober 2005
Jevgenia Rõbakova	alates 04.03.2004 kuni oktoober 2005
Julia Tiido-Andrejeva	alates 19.08.2004 kuni 07.04.2005, kui taastati Kaupo Reede volitused
Jaanus Uiibo	alates 19.08.2004 kuni 16.09.2004, asendusliige Ervin Truu
Ervin Truu	alates 16.09.2004 kuni oktoober 2005
Kaie Josing	alates 28.10.2004 kuni oktoober 2005
Sergei Holostinin	alates 27.01.2005 kuni oktoober 2005

¹²⁹ 15 aastat Tallinna linnaosi. Koostanud Ester Šank. Tallinna linnavolikogu Kantselei, 2009, lk 76-79

Kesklinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Rein Lang	11.11.2002 kuni 07.11.2002, asendusliige Ruth Martin
Vladimir Afanasjev	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Sven Sester	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Indrek Raudne	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Tiina Mägi	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Ago Hendrik Kerge	11.11.2002 kuni 21.08.2003, asendusliige Toomas Viks
Irina Didenko	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Arvo Iho	11.11.2002 kuni 13.05.2004, asendusliige Jaana Liigand
Andres Ellamaa	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Rain Veetõusme	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Elmar Sepp	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jüri Trei	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Valeri Vorontsov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Venno Laul	11.11.2002 kuni 19.08.2004, asendusliige Anna-Greta Gutman
Aino Runge	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Küllo Arjakas	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Reet Laja	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Ruth Martin	alates 07.11.2002 kuni oktoober 2005
Toomas Viks	alates 21.08.2003 kuni oktoober 2005
Jaana Liigand	alates 13.05.2004 kuni oktoober 2005
Anna-Greta Gutman	alates 19.08.2004 kuni oktoober 2005

Kristiine linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Marika Tuus	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Andres Kork	11.11.2002 kuni 07.11.2002, asendusliige Eva Nõulik
Ken-Marti Vaher	11.11.2002 kuni 12.06.2003, asendusliige Helen Klaus
Ando Keskküla	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Maria Savisaar	11.11.2002 kuni 02.09.2004, asendusliige Henry Prits
Natalia Vaino	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Teet Lainevee	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Marica Lillemets	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Iivo Nei	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Rein Tuus	11.11.2002 kuni 21.04.2005, asendusliige Jaak Kanter
Elmar Kruusma	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jürgen Ligi	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Paul Alekand	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Eva Nõulik	alates 07.11.2002 kuni oktoober 2005
Helen Klaus	alates 12.06.2003 kuni oktoober 2005
Henry Prits	alates 02.09.2004 kuni oktoober 2005
Jaak Kanter	alates 21.04.2005 kuni oktoober 2005

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Pavel Starostin	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Tatjana Vassiljeva	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jevgeni Karavajev	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vitali Faktulin	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Leonid Mihhailov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Tiit Matsulevitš	11.11.2002 kuni 27.01.2005, asendusliige Irina Moroz
Aleksei Budõlin	11.11.2002 kuni 28.11.2002, asendusliige Rein Merisalu
Ruslana Veber	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Adolf Käis	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Toomas Tauts	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Aleksander Besedin	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vjatšeslav Prussakov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Sergei Ivanov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Arnold Rüütel	11.11.2002 kuni 28.11.2002, asendusliige Ljudmilla Lindner
Oksana Kostina	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Sergei Korotkov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vladimir Iljaševitš	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Igor Gromov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Igor Denissov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Oleg Samorodni	11.11.2002 kuni 25.11.2004, asendusliige Mihhail Zujev
Aleksei Rodnenkov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Raissa Zerkalina	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Olga Sõtnik	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Rostislav Troškov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Galina Litter	11.11.2002 kuni 03.03.2005, asendusliige Aleksandr Vedom
Maaja Kallast	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vello Lokk	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Rein Merisalu	alates 28.11.2002 kuni 23.01.2003, asendusliige Jevgeni Ivanov
Ljudmilla Lindner	alates 28.11.2002 kuni oktoober 2005
Jevgeni Ivanov	alates 23.01.2003 kuni oktoober 2005
Mihhail Zujev	alates 25.11.2004 kuni oktoober 2005
Irina Moroz	alates 27.01.2005 kuni oktoober 2005
Aleksandr Vedom	alates 03.03.2005 kuni oktoober 2005

Mustamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Margarita Tšernogorova	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Dmitri Klenski	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Maret Maripuu	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Olav Aarna	11.11.2002 kuni 15.05.2005, asendusliige Svetlana Baltina
Urmas Reinsalu	11.11.2002 kuni 15.05.2003, asendusliige Sven Ehala
Imre Rammul	11.11.2002 kuni 12.06.2003, asendusliige Jüri Sõnajalg
Ilme Trepp	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Mark Levin	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Ülo Tärno	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Lembit Aader	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Tiit Kivikas	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Enno Selirand	11.11.2002 kuni 15.05.2005, asendusliige Aavo Vään
Pavel Kirillov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Andrei Anissimov	11.11.2002 kuni 21.04.2005, asendusliige Ralf R. Parve
Matti Tarum	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Viktor Sõtnik	11.11.2002 kuni 23.01.2003, asendusliige Kalmer Tennossaar
Vladimir Skrobot	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Aap Neljas	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Niina Grauberg	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Kalmer Tennossaar	alates 23.01.2003 kuni 06.03.2003, asendusliige Olev Kallas
Olev Kallas	alates 06.03.2003 kuni oktoober 2005
Jüri Sõnajalg	alates 12.06.2003 kuni oktoober 2005
Ralf R. Parve	alates 21.04.2005 kuni oktoober 2005
Sven Ehala	alates 15.05.2005 kuni oktoober 2005
Svetlana Baltina	alates 15.05.2005 kuni oktoober 2005
Aavo Vään	alates 15.05.2005 kuni oktoober 2005

Nõmme linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Heimar Lenk	11.11.2002 kuni 27.11.2003, asendusliige Aleksandr Dormidontov
Siim-Valmar Kiisler	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Lauri Vahtre	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Matti Martinson	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Rein Ratas	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jaak Tälli	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Andrei Savkin	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Peep Põdder	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Siim Roode	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Priit Pramann	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Valdek Mikkal	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Sergei Bogovski	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Anneli Heinsoo	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Üllar Lanno	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Tarmo Vaik	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Aleksandr Dormidontov	alates 27.11.2003 kuni oktoober 2005

Pirita linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Mati Eliste	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jaanus Rahumägi	11.11.2002 kuni 06.03.2003, asendusliige Egon Piht
Jüri Šehovtsov	11.11.2002 kuni 04.03.2004, asendusliige Miroslav Berezovski
Janar Vilde	11.11.2002 kuni 07.11.2002, asendusliige Kreeta Karp
Vello Volt	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Enno Tamm	11.11.2002 kuni 21.04.2005, asendusliige Johann Ahlberg
Raivo Kütt	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Anne Rehkalt	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Triinu Rajasalu	11.11.2002 kuni 27.01.2005, asendusliige Maire Ammermann
Lagle Parek	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Riho Vilberg	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Egon Piht	alates 06.03.2003 kuni 28.10.2004, asendusliige Kersten Saar
Kreeta Karp	alates 07.11.2002 kuni oktoober 2005
Miroslav Berezovski	alates 04.03.2004 kuni oktoober 2005
Kersten Saar	alates 28.10.2004 kuni oktoober 2005
Maire Ammermann	alates 27.01.2005 kuni oktoober 2005
Johann Ahlberg	alates 21.04.2005 kuni oktoober 2005

Põhja-Tallinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vladimir Velman	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vladimir Kukk	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Nikolai Kazakov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Richard Sikk	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Larissa Novožilova	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Urve Paeorg	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vladimir Ivanov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Michel Zdankevitch	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Vladimir Masterov	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Märt Sults	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Reet Edovald	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Anatoli Gunzer	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Rein Saliste	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Feja Räim	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Jaan Leetsar	11.11.2002 kuni oktoober 2005
Henrik Aavik	kuni 27.01.2005, asendusliige Raimo Jõgeva
Henn Sarv	kuni 07.11.2002, asendusliige Peeter Lepp
Peeter Lepp	alates 07.11.2002 kuni oktoober 2005
Raimo Jõgeva	alates 27.01.2005 kuni oktoober 2005

Tallinna linnaosade halduskogud 2005–2009¹³⁰

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Taavi Rõivas	15.11.2005 (esimees 28.11.2005-28.03.2007)
Jaak Vihmand	15.11.2005 (esimees 11.03.2008-28.10.2009)
Igor Gnezdilov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Sergei Holstinin	15.11.2005 kuni 13.09.2006
Aleksei Ivanov	15.11.2005 kuni 14.12.2006
Kaie Josing	15.11.2005 kuni 11.08.2009
Ester Kägo	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Märt Kubo	15.11.2005 kuni 11.09.2009
Linnu-Lydia Mae	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Juri Poljakov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Väino Puura	15.11.2005 kuni 09.02.2006, asendusliige Silvi Vrait
Kaupo Reede	15.11.2005 kuni oktoober 2009 (sj esimehe asetäitja 28.11.2005-27.11.2008)
Erik Salumäe	15.11.2005 kuni 26.09.2007, asendusliige Armin Heiman
Ants Valdmaa	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Gennadi Vihman	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Silvi Vrait	09.02.2006 kuni oktoober 2009
Aime Kaasik	20.04.2006 kuni oktoober 2009
Enn-Toivo Annuk	13.09.2006 (esimehe asetäitja 03.03.2009 kuni oktoober 2009)
Arvi Aunver	14.12.2006 kuni oktoober 2009
Enn Orav	14.12.2006 kuni oktoober 2009
Armin Heiman	26.09.2007 kuni oktoober 2009
Dmitri Budõlin	27.11.2008 kuni oktoober 2009
Indrek Hellerma	27.11.2008 kuni oktoober 2009
Diana Ingerainen	27.11.2008 kuni oktoober 2009
Andres Luus	11.08.2009 kuni oktoober 2009
Raivo Tamm	11.08.2009 kuni oktoober 2009
Hanno Niinepuu	11.09.2009 kuni oktoober 2009

¹³⁰ <https://aktal.tallinnlv.ee/>

Kesklinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Maimu Berg	15.11.2005 (esimees 28.11.2005 kuni oktoober 2009)
Andres Ellamaa	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Jaak Jõerüüt	15.11.2005 kuni 12.09.2006
Katrin Karisma-Jrumm	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Liis Klaar	15.11.2005 (esimehe asetäitja 05.12.2005 kuni oktoober 2009)
Tiina Mägi	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Liisa-Ly Pakosta	15.11.2005 kuni 20.04.2006 ja 21.05.2009 kuni 21.05.2009
Tõnis Palts	15.11.2005 kuni 20.04.2006
Ruth-Kaja Pekk	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Indrek Raudne	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Elmar Sepp	15.11.2005 kuni 26.09.2007 ja 20.12.2007 kuni oktoober 2009
Kadri Simson	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Semjon Školnikov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Anna-Greta Tsahkna	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Enn Vetemaa	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Toomas Vitsut	15.11.2005 kuni 26.09.2007
Valeri Vorontsov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Maimu Berg	15.11.2005, esimees
Viido Polikarpus	20.04.2006 kuni 20.12.2007
Sven Sester	20.04.2006 kuni oktoober 2009
Zoja Tumanova	12.09.2006 kuni oktoober 2009
Maksim Krivorutšenko	26.09.2007 kuni oktoober 2009
Aivar Riisalu	26.09.2007 kuni 20.12.2007
Tõnis Rätsep	20.12.2007 kuni oktoober 2009

Kristiine linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Natalia Vaino	15.11.2005 (esimees 29.11.2005 kuni oktoober 2009)
Mart Aare	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Paul Alekand	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Liina Hermaküla	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Maria Jefimova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Erki Korp	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tarvo Krall	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tarmo Kruusimäe	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Elmar Kruusma	15.11.2005 kuni 24.11.2005 ja 20.04.2006 kuni oktoober 2009
Lauri Laasi	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Lagle Mäll	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Ardo Ojasalu	15.11.2005 (esimehe asetäitja 06.12.2005 kuni oktoober 2009)
Marika Tuus-Laul	15.11.2005 kuni 20.04.2006
Jaan Rüütmann	24.11.2005 kuni oktoober 2009
	oktoober 2009

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Leonid Mihhailov	15.11.2005 (esimees 20.11.2005 kuni oktoober 2009)
Vladimir Belõi	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tõnis Bittman	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Anne Eenpalu	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Ester Eensaar	15.11.2005 kuni 23.08.2006
Sergei Ivanov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Inna Kirjanova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Valeri Kislitsõn	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Vladimir Kornienko	15.11.2005 kuni 30.05.2006
Svetlana Koroljova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Ksenija Kostina	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Jana Krimpe	15.11.2005 kuni 20.03.2007
Kalev Kukk	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tiit Kuningas	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tarmo Lausing	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Oliver Liidemann	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Vello Lokk	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tiit Matsulevitš	15.11.2005 kuni 01.06.2007
Leonid Mihhailov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Siiri Ostrouhs	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Vjatšeslav Prussakov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tatjana Puškarjova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Oleg Rebane	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Jüri Trumm	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Rostislav Vassiljev	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Tatjana Vassiljeva	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Ruslana Veber	15.11.2005 (esimehe asetäitja 20.11.2005 kuni oktoober 2009)
Mihhail Zujev	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Vladimir Hazinski	30.05.2006 kuni oktoober 2009
Jevgenia Tamme	23.08.2006 kuni oktoober 2009
Vaike Nõmm	20.03.2007 kuni oktoober 2009
Jevgeni Ivanov	01.06.2007 kuni oktoober 2009

Mustamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Matti Tarum	15.11.2005 (esimees kuni 11.03.2008)
Igor Kravtšenko	15.11.2005 (esimees 11.03.2008 kuni oktoober 2009)
Nikolai Degtjarenko	15.11.2005 kuni 01.09.2008
Rodion Denissov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Heiki Ilisson	15.11.2005 kuni 20.03.2007
Olga Juškova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Kairi Kärner	15.11.2005 kuni 11.08.2009
Tiit Kivikas	15.11.2005 (esimehe asetäitja kuni oktoober 2009)
Ülle Klaus	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Kristjan Kolbre	15.11.2005 kuni 15.12.2005
Mark Levin	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Maret Maripuu	15.11.2005 kuni 10.04.2007
Urmas Reinsalu	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Nikolai Solovei	15.11.2005 kuni 30.05.2006
Heino Tohver	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Ilme Trepp	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Jaan Tross	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Margarita Tšernogorova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Aavo Vään	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Gerd Tarand	15.12.2005 kuni oktoober 2009
Hilja-Anne Merzin	30.05.2006 kuni oktoober 2009
Talis Kitsing	20.03.2007 kuni 11.08.2009
Joel Jesse	10.04.2007 kuni 13.03.2008
Kalev Hiller	13.03.2008 kuni 30.10.2008
Mart Vinnal	01.09.2008 kuni oktoober 2009
Merike Jaago	30.10.2008 kuni oktoober 2009
Roland Tõnisson	11.08.2009 kuni oktoober 2009
Marit Udras	28.08.2009 kuni oktoober 2009

Nõmme linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Hanno Pevkur	10.11.2005 kuni 27.02.2009 (sj esimees 29.11.2005 kuni 18.04.2007)
Matti Martinson	10.11.2005 (esimees 18.04.2007 kuni oktoober 2009)
Sergei Bogovski	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Kadri Jäätma	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Tiit Käbin	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Robert Kalm	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Marju Länik	10.11.2005 kuni 22.10.2007 ja 17.01.2008 kuni oktoober 2009
Ando Leps	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Peeter Mardna	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Andres Öpik	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Rein Ratas	10.11.2005 kuni oktoober 2009
Valdek Mikkal	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Lauri Vahtre	15.11.2005 kuni 24.11.2005
Tarmo Vaik	15.11.2005 kuni 22.02.2007
Jaan-Mihkel Uustalu	24.11.2005 kuni 17.01.2008
Erik Sandla	01.02.2007 kuni 31.03.2009 (sj esimehe asetäitja 07.02.2007 kuni 31.03.2009)
Jaak Tälli	22.02.2007 kuni oktoober 2009
Õnne Pillak	22.10.2007 kuni 17.01.2008 ja 27.02.2009 kuni 28.10.2009
Andres Uiibo	17.01.2008 kuni oktoober 2009
Siim Roode	31.03.2009 kuni oktoober 2009

Pirita linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Mati Eliste	15.11.2005 (esimees 28.11.2005 kuni oktoober 2009)
Miroslav Berezovski	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Kaja Laanmäe	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Kaupo Nõlvak	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Toivo Paavle	15.11.2005 (esimehe asetäitja 28.11.2005 kuni oktoober 2009)
Lagle Parek	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Ülle Rajasalu	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Triinu Rajasalu	15.11.2005 kuni 22.10.2007
Anne Seljamaa	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Enno Tamm	15.11.2005 kuni 15.12.2005
Arvo Uukkivi	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Robert Vill	15.12.2005 kuni 10.04.2007
Jüri Ratas	10.04.2007 kuni oktoober 2009
Maia Metsla	22.10.2007 kuni oktoober 2009
Janar Vilde	22.10.2007 kuni 22.10.2007

Põhja-Tallinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Märt Sults	15.11.2005 (esimees 22.11.2005 kuni oktoober 2009)
Georgi Batarin	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Andrei Gritskov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Anatoli Gunzer	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Andres Herkel	15.11.2005 kuni 30.08.2007 ja 29.05.2009 kuni 29.05.2009
Nikolai Kazakov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Peeter Lepp	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Vladimir Maslov	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Larissa Novožilova	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Sirje Potisepp	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Toomas Raag	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Feja Räim	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Rene Reinmann	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Svetlana Švedovitš	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Vladimir Velman	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Jelena Vassiljeva	15.11.2005 kuni oktoober 2009
Olavi-Jüri Luik	30.08.2007 kuni oktoober 2009
Igor Pissarev	05.10.2009 kuni oktoober 2009

Tallinna linnaosa halduskogud 2009–2013¹³¹

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Lembit Kolk	04.11.2009 (esimees 18.11.2009 kuni 30.10.2013)
Ljubov Agapova	04.11.2009 kuni 27.11.2009 ja 27.11.2009 kuni 27.11.2009 ????
Natalja Golimbijevskaja	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Igor Gribovski	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Juhan Hindov	04.11.2009 kuni 10.11.2009
Kalev Kallo	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Vladimir Kuts	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Ants Leemets	04.11.2009 kuni 01.06.2010 ja 31.08.2010 kuni 30.10.2013
Andres Luus	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Linnu-Lydia Mae	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Jaanus Ojangu	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Juri Poljakov	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Taavi Rõivas	04.11.2009 kuni 18.05.2010
Inga Rumjantseva	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Katrin Saks	04.11.2009 kuni 21.10.2009 ja 22.01.2011 kuni 29.04.2011 ja 30.10.2011 kuni 30.10.2011
Igor Šats	04.11.2009 kuni 19.04.2013
Oleg Siljanov	04.11.2009 kuni 09.08.2011
Ken-Marti Vaher	04.11.2009 kuni 14.04.2011
Ants Valdmaa	04.11.2009 kuni 30.10.2013
Kristina Guljajeva	10.11.2009 kuni 01.12.2011 ja 01.06.2012 kuni 03.01.2013
Juri Poljakov	04.11.2009 (esimehe asetäitja 18.11.2009 kuni 30.10.2013)
Vladimir Gantsovski	27.11.2009 kuni 27.11.2009 ????
Pjotr Jefimkin	27.11.2009 kuni 27.11.2009 ????
Aare Metsjärv	27.11.2009 kuni 30.10.2013
Irina Nikolajeva	27.11.2009 kuni 27.11.2009 ????
Armin Heiman	18.05.2010 kuni 30.10.2013
Karin Pärtel	01.06.2010 kuni 31.08.2010
Erko Vaks	21.10.2010 kuni 22.01.2011 ja 29.04.2011 kuni 30.10.2011 ja 30.10.2011 kuni 30.10.2013
Kõu Lipp	14.04.2011 kuni 30.10.2013
Enn-Toivo Annuk	09.08.2011 kuni 30.10.2013
Maie Terik	01.12.2011 kuni 01.06.2012 ja 03.01.2013 kuni 30.10.2013
Maire Kurmet	19.04.2013 kuni 30.10.2013

¹³¹ <https://aktal.tallinnlv.ee/>

Kesklinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Maimu Berg	04.11.2009 (esimees 18.11.2009-30.10.2013)
Arto Aas	04.11.2009-04.10.2011
Eino Baskin	04.11.2009-16.11.2009
Vladimir Bragin	04.11.2009-05.01.2010
Dmitri Bruns	04.11.2009-30.10.2013
Andres Ellamaa	04.11.2009-19.04.2013
Marek Jürgenson	04.11.2009-30.10.2013 (esimehe asetäitja 09.02.2010-30.10.2013)
Katrin Karisma-Krumm	04.11.2009-30.10.2013
Maksim Krivorutšenko	04.11.2009-04.02.2010 ja 04.02.2011-06.05.2011 ja 12.05.2011-12.05.2011 (sj esimehe asetäitja 18.11.2009-04.02.2010)
Reet Laja	04.11.2009-30.10.2013
Natalja Malleus	04.11.2009-30.10.2013
Valeri Petrov	04.11.2009-30.10.2013
Jüri Pihl	04.11.2009-13.11.2009 ja 19.11.2010-30.10.2013
Vladimir Radovski	04.11.2009-30.10.2013
Indrek Raudne	04.11.2009-15.12.2011
Sven Sester	04.11.2009-30.10.2013
Kadri Simson	04.11.2009-27.08.2013
Anna-Greta Tsahkna	04.11.2009-30.10.2013
Enn Vetemaa	04.11.2009-01.11.2010
Toomas Vitsut	04.11.2009-16.11.2009 ja 20.11.2010-18.04.2011
Rein Einasto	04.11.2009-27.10.2011
Jevgenia Haponen	16.11.2009-30.10.2013
Urmi Reinde	16.11.2009-30.10.2013
Liis Tappo-Treial	16.11.2009-06-05.2011
Reena Tolmik	16.11.2009-16.11.2011
Anti Liiv	05.01.2010-19.11.2010
Aino Runge	04.02.2010-19.11.2010 ja 20.11.2010-04.02.2011 ja 18.04-2011-30.10.2013
Jörgen Siil	01.11.2010-18.11.2010
Tanel Kiik	06.05.2011-06.05.2011
Diana Klas	06.05.2011-28.05.2012
Riho Rõõmus	06.05.2011-30.10.2013
Toomas Viks	04.10.2011-30.10.2013
Küllli Palmsaar	27.10.2011-30.10.2013
Jüri Trei	15.12.2011-30.10.2013
Henn Leetna	28.05.2012-30.10.2013
Andres Loo	30.10.2013-30.10.2013
Ruth Peil	27.08.2013-27.08.2013

Kristiine linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Paul Alekand	04.11.2009 (esimees 18.11.2009-30.10.2013)
Mart Aare	04.11.2009-30.10.2013
Allan Allmere	04.11.2009-30.10.2013
Helen Hääl	04.11.2009-19.04.2013
Liina Hermaküla	04.11.2009-30.10.2013
Maria Jefimova	04.11.2009-30.10.2013
Max Kaur	04.11.2009-30.10.2013
Mihhail Korb	04.11.2009-03.12.2009
Erki Korp	04.11.2009-11.10.2011 ja 31.10.2012-10.12.2012
Tarmo Kruusimäe	04.11.2009-30.10.2013
Lauri Laasi	04.11.2009-18.11.2009 ja 15.02.2010-30.10.2013
Iivo Nei	04.11.2009-30.10.2013
Viktoria Nikolajeva	04.11.2009-15.02.2012 ja 16.02.2013-30.10.2013
Erik Salumäe	04.11.2009-30.10.2013
Maris Sild	04.11.2009-30.10.2013
Natalia Vaino	04.11.2009-30.10.2013
Aleksandr Zdankevitš	04.11.2009-30.10.2013
Julianna Jurtšenko	18.11.2009-19.04.2013
Laimons Raudsepp	03.12.2009-15.02.2010 ja 11.10.2011-30.10.2013
Jaak Haud	15.02.2012-31.10.2012 ja 10.12.2012-16.02.2013 ja 19.04.2013-30.10.2013
Vello Mäeots	19.04.2013-30.10.2013

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Elmar-Johannes Truu	04.11.2009 (esimees -20.11.2009-30.10.2013)
Karl Aas	04.11.2009-24.09.2012
Svetlana Adamson	04.11.2009-30.10.2013
Diana Aro	04.11.2009-21.10.2010
Juri Beljajev	04.11.2009-30.10.2013
Vitali Gaitšonok	04.11.2009-30.10.2013
Igor Jermakov	04.11.2009-30.10.2013
Loit Jõekalda	04.11.2009-30.10.2013
Marika Juuse	04.11.2009-30.10.2013
Kai Kikas	04.11.2009-30.10.2013
Valeri Kislitsõn	04.11.2009-30.10.2013
Erika Konovalova	04.11.2009-21.01.2011
Svetlana Koroljova	04.11.2009-30.10.2013
Kalev Kukk	04.11.2009-30.10.2013
Hermo Kuusk	04.11.2009-30.10.2013
Eve Lääts	04.11.2009-17.09.2012
Tarmo Lausing	04.11.2009-19.11.2010
Katrin Lugina	04.11.2009 (esimehe asetäitja 20.11.2009-30.10.2013)
Imbi Masing	04.11.2009-30.10.2013
Helve Nõmm-Vassiltšenko	04.11.2009-30.10.2013
Andrei Novikov	04.11.2009-30.10.2013
Raivo Olmet	04.11.2009-30.10.2013
Siiri Ostrouhs	04.11.2009-30.10.2013
Rein Porro	04.11.2009-30.10.2013
Vjatšeslav Prussakov	04.11.2009-30.10.2013
Mihkel Rääk	04.11.2009-04.04.2013
Andres Rozalka	04.11.2009-30.10.2013
Igor Sedašev	04.11.2009-30.10.2013
Pavel Slobodenjuk	04.11.2009-30.10.2013
Rostislav Troškov	04.11.2009-30.10.2013
Anna Varres	04.11.2009-30.10.2013
Ruslana Veber	04.11.2009 (esimehe asetäitja 20.11.2009-30.10.2013)
German Vimb	04.11.2009-30.10.2013
Tatjana Puškarjova	10.11.2009-30.10.2013
Tiit Kuningas	21.10.2010-30.10.2013
Krista Raag	19.11.2010-30.10.2013
Igor Kilk	21.01.2011-30.10.2013
Anne Velli-Eenlo	17.09.2012-30.10.2013
Lehte Jõemaa	24.09.2012-30.10.2013
Tiit Soorm	04.04.2013-30.10.2013

Mustamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Igor Kravtšenko	04.11.2009 (esimees 23.11.2009-30.10.2013)
Anneli Entson	04.11.2009-30.10.2013
Peeter Jürgenson	04.11.2009-28.03.2012 ja 29.06.2012-30.10.2013
Kaido Kaaberma	04.11.2009-27.03.2013 ja 18.06.2013-30.10.2013
Helle Kalda	04.11.2009-14.06.2011
Tiit Kivikas	04.11.2009-30.10.2013
Madis Kübar	04.11.2009-06.03.2013 ja 07.06.2013-27.08.2013
Martin Kukk	04.11.2009-15.11.2012 ja 16.02.2013-18.06.2013
Mark Levin	04.11.2009-30.10.2013
Maret Maripuu	04.11.2009-07.09.2010 ja 07.12.2010-17.11.2011 ja 02.05.2012-19.04.2013
Jüri Saar	04.11.2009-30.10.2013
Timur Saripov	04.11.2009-30.10.2013
Veera Skorohhodova	04.11.2009-30.10.2013
Nikolai Stelmach	04.11.2009-09.12.2009
Gerd Tarand	04.11.2009 (esimehe asetäitja 23.11.2009--30.10.2013)
Matti Tarum	04.11.2009-30.10.2013
Tiia Tiik	04.11.2009-30.10.2013
Heino Tohver	04.11.2009-09.08.2011 ja 10.11.2011-30.10.2013
Jaan Tross	04.11.2009-30.10.2013
Margarita Tšernogorova	04.11.2009-30.10.2013
Irina Tšitšejeva	04.11.2009-30.10.2013
Aavo Vään	04.11.2009-30.10.2013
Eha Võrk	04.11.2009-13.11.2009
Kalle Jõks	13.11.2009-30.10.2013
Merike Jaago	09.12.2009-09.12.2009
Toomas Schipai	09.12.2009-30.10.2013
Kristel Ojala	07.09.2010-07.12.2010 ja 17.11.2011-29.06.2012 ja 15.11.2012-16.02.2013 ja 27.03.2013-30.10.2013
Valeri Lipovetski	14.06.2011-09.08.2011 ja 10.11.2011-09.12.2011
Kristjan Kuusik	09.08.2011-10.11.2011
Rein Leemet	09.08.2011-10.11.2011 ja 09.12.2011-30.10.2013
Kadri Penjam	09.12.2011-30.10.2013
Risto Kukk	06.03.2013-07.06.2013 ja 27.08.2013-30.10.2013

Nõmme linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Matti Martinson	04.11.2009 (esimees 24.11.2009-30.10.2013)
Robert Kalm	04.11.2009-22.02.2011 ja 02.08.2011-01.12.2011
Jaak Kangilaski	04.11.2009-18.05.2010
Kaia Kapsta	04.11.2009-30.10.2013
Siim Valmar Kiisler	04.11.2009-10.11.2009
Urmas Mardi	04.11.2009-30.10.2013
Peeter Mardna	04.11.2009-07.05.2010
Tõnu Meijel	04.11.2009-30.10.2013
Mart Meri	04.11.2009-30.10.2013
Eero Merilind	04.11.2009-30.10.2013
Andres Öpik	04.11.2009 (esimehe asetäitja 24.11.2009-30.10.2013)
Valdek Mikkal	04.11.2009-30.10.2013
Urmas Paet	04.11.2009-10.11.2009
Hanno Pevkur	04.11.2009-10.11.2009
Õnne Pillak	04.11.2009-30.10.2013
Rein Ratas	04.11.2009-30.10.2013
Urmas Reinsalu	04.11.2009-22.11.2011
Jaak Tälli	04.11.2009-07.05.2010 ja 31.08.2010-24.11.2010
Rainer Vakra	04.11.2009-03.12.2009 ja 06.04.2011-30.10.2013
Heily Aavik	10.11.2009-30.04.2010
Marek-Andres Kauts	10.11.2009-30.10.2013
Maris Liiders	10.11.2009-30.10.2013
Andres Hiie	03.12.2009-06.04.2011
Mattis Lengi	30.04.2010-30.04.2010
Andres Raieste	30.04.2010-08.04.2011 ja 09.07.2011-17.11.2011
Anneli Chhabra	07.05.2010-07.05.2010 ja 31.08.2010-31.08.2010 ja 24.11.2010-30.10.2013
Koit Konstabel	07.05.2010-31.08.2010 ja 22.02.2011-02.08.2011 ja 17.11.2011-30.10.2013
Ando Leps	07.05.2010-30.10.2013
Küllli Urb	18.05.2010-30.10.2013
Jaana Kalinistova	08.04.2011-09.07.2011 ja 01.12.2011-30.10.2013
Tiit Pöder	22.11.2011-30.10.2013

Pirita linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Barbi-Jenny Pilvre-Storgard	04.11.2009 (esimees 17.11.2009-30.10.2013)
Taavi Aas	04.11.2009-13.11.2009
Sille Ader	04.11.2009-30.10.2013
Juri Danilov	04.11.2009-30.10.2013
Kaja Laanmäe	04.11.2009-30.10.2013
Triin Maripuu	04.11.2009-12.01.2012 ja 13.06.2012-17.09.2012
Lagle Parek	04.11.2009-30.10.2013
Rain Pilve	04.11.2009-30.10.2013
Ülle Rajasalu	04.11.2009-21.12.2009
Katrin Siska	04.11.2009 (esimehe asetäitja 17.11.2009-30.10.2013)
Tiit Terik	04.11.2009-03.12.2009
Arvo Uukkivi	04.11.2009-30.10.2013
Meelis Vikerbau	04.11.2009-30.10.2013
Toomas Leius	13.11.2009-30.10.2013
Sulev Mets	03.12.2009-13.04.2010 ja 31.08.2010-30.10.2013
Moonika Oras	21.12.2009-30.10.2013
Tiina Saarma	13.04.2010-31.08.2010
Urmas Järve	12.01.2012-13.06.2012 ja 17.09.2010-17.09.2012
Maia Metsla	17.09.2012-30.10.2013

Põhja-Tallinna linnaosa

Vladimir Velman	04.11.2009 (esimees 16.11.2009-30.10.2013)
Robert Antropov	04.11.2009-13.04.2010
Vadim Antsupov	04.11.2009-18.11.2009
Georgi Batarin	04.11.2009-13.06.2012
Andrei Birov	04.11.2009-16.11.2009
Alo Ehasoo	04.11.2009-30.10.2013
Helge Hallika	04.11.2009-15.02.2012
Andres Herkel	04.11.2009-30.10.2013
Jaak Juske	04.11.2009 (esimehe asetäitja 16.11.2009-30.10.2013)
Kristjan Kaldmäe	04.11.2009-19.01.2012
Lisette Kampus	04.11.2009-24.10.2010 ja 19.01.2012-12.09.2012
Nikolai Kazakov	04.11.2009-12.09.2012 ja 13.12.2012-30.10.2013
Katja Ljubobratets	04.11.2009-30.10.2013
Jekaterina Matusihis	04.11.2009-30.10.2013
Larissa Novožilova	04.11.2009-30.10.2013
Igor Pissarev	04.11.2009-16.11.2009 ja 07.05.2010-12.09.2012
Marlen Pruunlep	04.11.2009-30.10.2013
Rein Saliste	04.11.2009-30.10.2013
Jaan Sotter	04.11.2009-16.04.2012
Märt Sults	04.11.2009 (esimehe asetäitja 16.11.2009-30.10.2013)
Svetlana Švedovitš	04.11.2009-30.10.2013
Jevgenija Kuk	04.11.2009-19.10.2010 ja 26.09.2012-30.10.2013
Aleksandr Kuk	16.11.2009-07.05.2010 ja 19.10.2010-30.10.2013
Peeter Lepp	18.11.2009-15.02.2010 ja 13.06.2012-30.10.2013
Andrei Birov	15.02.2010-30.10.2013
Sandra Roosna	13.04.2010-30.10.2013
Rami Morel	24.10.2010-25.01.2012 ja 19.01.2012-19.01.2012 ja 12.09.2012-30.10.2013
Taavo Tiko	19.01.2012-30.10.2013
Aleksei Filatov	15.02.2012-14.12.2012
Krista Dreger	16.04.2012-30.10.2013
Karin Pops	12.09.2012-13.12.2012
Merike Purde	12.09.2012-26.09.2012
Jekaterina Taranenko	14.12.2012-30.10.2013

Tallinna linnaosade halduskogud 2013–2017¹³²

Haabersti linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Kalev Kallo	06.11.2013 (esimees 26.11.2013-25.10.2017)
Irina Antonjuk	06.11.2013-25.10.2017
Olga Barabaner	06.11.2013-25.10.2017
Zaven Bozikjan	06.11.2013-25.10.2017
Inna Fjodorova	06.11.2013-25.10.2017
Natalja Golimbijevskaja	06.11.2013-25.10.2017
Igor Gribovski	06.11.2013-25.10.2017
Juhan Hindov	06.11.2013-06.11.2013
Kaie Josing	06.11.2013-25.10.2017
Lembit Kolk	06.11.2013-25.10.2017
Vladimir Kuts	06.11.2013-25.10.2017
Ants Leemets	06.11.2013-25.10.2017
Kõu Lipp	06.11.2013-25.10.2017
Andres Luus	06.11.2013-25.10.2017
Linnu-Lydia Mae	06.11.2013-25.10.2017
Juri Poljakov	06.11.2013-16.03.2017 (esimehe asetäitja 26.11.2013-16.03.2017)
Imre Rammul	06.11.2013-25.10.2017
Taavi Rõivas	06.11.2013-06.11.2013
Inga Rumjantseva	06.11.2013-25.10.2017
Oleg Siljanov	06.11.2013-06.11.2013
Sergei Teplov	06.11.2013-25.10.2017
Julia Tšaplõgina	06.11.2013-29.04.2016
Marju Poolsaar	29.04.2016-25.10.2017
Arvo Allev	16.03.2017-25.10.2017

¹³² <https://aktal.tallinnlv.ee/>

Kesklinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Maimu Berg	06.11.2013 (esimees 26.11.2013-07.02.2014 ja 13.05.2014-19.02.2016)
Kaido Kukk	06.11.2013-25.10.2017 (esimees 08.03.2016-25.10.2017 ja esimehe asetäitja 11.11.2014-08.03.2016)
Vladimir Afanasjev	06.11.2013-25.10.2017
Jaak Ahelik	06.11.2013-19.03.2015
Natalja Baranova	06.11.2013-25.10.2017
Dmitri Bruns	06.11.2013-19.11.2013 ja 20.05.2014-25.10.2017
Aini Härm	06.11.2013-25.10.2017
Siim Kabrits	06.11.2013-04.12.2014
Katrin Karisma-Krumm	06.11.2013-26.11.2013
Liis Klaar	06.11.2013-11.11.2014
Eerik-Niiles Kross	06.11.2013-21.10.2014 ja 10.03.2015-13.10.2015 (sj esimehe asetäitja 26.11.2013-21.10.2014)
Jüri Kuuskemaa	06.11.2013-25.10.2017
Lauri Läänemets	06.11.2013-08.05.2014 ja 29.01.2015-29.01.2015
Reet Laja	06.11.2013-25.10.2017 (sj esimehe asetäitja 12.04.2016-25.10.2017)
Natalia Malleus	06.11.2013-25.10.2017
Tõnis Rätsep	06.11.2013-11.01.2016
Sven Sester	06.11.2013-11.05.2015
Karl-Martin Sinijärv	06.11.2013-25.10.2017
Riina Solman	06.11.2013-22.01.2016
Abdul Hamid Turay	06.11.2013-28.05.2015 ja 19.01.2017-25.10.2017
Toomas Vitsut	06.11.2013-07.11.2013
Valeri Petrov	07.11.2013-25.10.2017
Anna Nikulitševa	19.11.2013-20.05.2014
Allan Allmere	26.11.2013-25.10.2017
Triin Toomesaar	07.02.2014-19.04.2017
Kaja Villem	21.10.2014-20.09.2016
Olle Koop	11.11.2014-10.03.2015 ja 19.03.2015-25.10.2017
Viljar Laidvee	04.12.2014-25.10.2017
Merilen Mentaal	11.05.2015-25.10.2017
Hanno Matto	28.05.2015-25.10.2017
Aivar Kivisiv	13.10.2015-25.10.2017
Koit Saarevet	11.01.2016-25.10.2017
Leonardo Meigas	22.01.2016-25.10.2017
Silvi Teesalu	19.02.2016-19.01.2017 ja 19.04.2017-19.04.2017
Ene Mikson	20.09.2016-30.03.2017
Tiina Masing	14.10.2016-15.01.2016 ja 19.04.2017-25.10.2017
Sander Soots	30.03.2017-25.10.2017

Kristiine linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Vladimir Velman	06.11.2013-25.10.2017 (sj esimees 27.11.2014-15.03.2016)
Maris Sild	06.11.2013-25.10.2017 (sj esimees 15.03.2016-14.04.2016 ja esimehe asetäitja 27.11.2013-14.04.2016)
Urmo Saareoja	06.11.2013-25.10.2017 (sj esimees 14.04.2016-25.10.2017)
Paul Alekand	06.11.2013-01.07.2014
Svetlana Baltina	06.11.2013-25.10.2017 (esimehe asetäitja 14.04.2016-25.10.2017)
Jaak Haud	06.11.2013-25.10.2017
Sirje Keevallik	06.11.2013-18.06.2015
Anneli Kommer	06.11.2013-25.10.2017
Tarmo Kruusimäe	06.11.2013-25.10.2017
Vello Mäeots	06.11.2013-24.08.2015
Viktoria Nikolajeva	06.11.2013-12.06.2014
Merle Pormeister	06.11.2013-10.03.2015
Karel Rüütli	06.11.2013-30.09.2014 ja 13.04.2015-26.06.2017
Marika Tuus-Laul	06.11.2013-25.10.2017
Eino Väärtnõu	06.11.2013-25.10.2017
Natalia Vaino	06.11.2013-18.06.2015
Reigo Väli	06.11.2013-25.10.2017
Mart Aare	12.06.2014-25.10.2017
Maria Jefimova	01.07.2014-09.05.2017
Ago Puusepp	30.09.2014-25.10.2017
Lagle Mäll	10.03.2015-13.04.2015
Inga Maimik	18.06.2015-25.10.2017
Anna Naumova	18.06.2015-25.10.2017
Kalev Maido	24.08.2015-18.12.2015
Hans Moks	24.08.2015-24.08.2015
Ene Olle	18.12.2015-19.06.2016
Kalev Maido	19.06.2016-25.10.2017
Oleg Zemtsugov	09.05.2017-25.10.2017
Lea Raus	26.06.2017-25.10.2017

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Elmar-Johannes Truu	06.11.2013 (esimees 25.11.2013-25.10.2017)
Juri Andevei	06.11.2013-22.04.2014
Eino Baskin	06.11.2013-07.11.2013
Juri Beljajev	06.11.2013-11.11.2014
Aleksander Bessedin	06.11.2013-25.10.2017
Anne Eenpalu	06.11.2013-25.10.2017
Aleksandr Galahhov	06.11.2013-25.10.2017
Olga Hrustaljova	06.11.2013-26.06.2014
Igor Jermakov	06.11.2013-25.10.2017
Marika Juuse	06.11.2013-25.10.2017
Dmitri Kapelin	06.11.2013-11.11.2014
Kati Käpp	06.11.2013-02.06.2017
Jevgenia Kask-Savchenko	06.11.2013-19.11.2015 ja 20.02.2016-30.03.2017
Laur Kiik	06.11.2013-20.01.2014
Valeri Kislitsõn	06.11.2013-25.10.2017
Eduard Korotin	06.11.2013-17.12.2013
Deniss Kovaljov	06.11.2013-29.11.2016
Hermo Kuusk	06.11.2013-11.11.2014
Sergei Maasin	06.11.2013-25.10.2017
Imbi Masing	06.11.2013-25.10.2017
Karine Oganessian	06.11.2013-02.06.2017
Rein Porro	06.11.2013-25.10.2017
Vjatšeslav Prussakov	06.11.2013-25.10.2017
Natalja Sahharova	06.11.2013-02.06.2017
Igor Sedašev	06.11.2013-25.10.2017
Jevgeni Štšaslõvõi	06.11.2013-29.11.2016
Galina Timonina	06.11.2013-25.10.2017
Lev Tolstoi	06.11.2013-11.11.2014
Rostislav Troškov	06.11.2013-25.10.2017
Pavel Vassiljev	06.11.2013-11.11.2014
Ruslana Veber	06.11.2013 (esimehe asetäitja 25.11.2013-25.10.2017)
German Vimb	06.11.2013-31.05.2016
Rein Vinni	06.11.2013-25.10.2017
Aleksandr Zdankevitš	06.11.2013-25.10.2017
Aadu Jõgiaas	17.12.2013-25.10.2017
Svetlana Adamson	20.01.2014-25.10.2017
Maaris Laine	22.04.2014-22.04.2014
Aare-Rain Rannit	22.04.2014-25.10.2017
Niina Popova	26.06.2014-29.11.2016
Lauri Berg	11.11.2014-25.10.2017
Oleg Gogin	11.11.2014-21.01.2015
Jekaterina Maizik	11.11.2014-28.05.2015
Vaike Suur	11.11.2014-14.03.2016
Daniel Terepentsuk	11.11.2014-31.05.2016

Aasa Poltav	21.01.2015-03.03.2015 ja 19.11.2015-20.02.2016 ja 14.03.2016-25.10.2017
Hermo Kuusk	03.03.2015-01.09.2016 ja 02.06.2017-02.06.2017
Siiri Ostrouhs	28.05.2015-25.10.2017
Vadim Nekrjatš	31.05.2016-06.01.2017
Adelina Zubkevitš	31.05.2016-06.01.2017
Valentin Feklistov	01.09.2016-01.09.2016
Maksim Nikolajev	01.09.2016-25.10.2017
Karl Aas	29.11.2016-25.10.2017
Georg Aher	29.11.2016-30.03.2017
Janek Kapper	29.11.2016-25.10.2017
Anne Velli-Eenlo	29.11.2016-29.11.2016
Lehte Jõemaa	06.01.2017-25.10.2017
Raivo Olmet	06.01.2017-25.10.2017
Alina Roštšinskaja	06.01.2017-06.01.2017
Jaanus Noormägi	30.03.2017-30.03.2017
Valdo Tõnissoo	30.03.2017-25.10.2017
Kai Tuts	30.03.2017-25.10.2017
Malle Adamson	02.06.2017-25.10.2017
Helen Bokmann	02.06.2017-02.06.2017
Kai Kikas	02.06.2017-25.10.2017
Helve Nõmm-Vassiltšenko	02.06.2017-25.10.2017
Lotte Zemtšugov	02.06.2017-02.06.2017

Mustamäe linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Igor Kravtšenko	06.11.2013 (esimees 20.11.2013-25.10.2017)
Dmitri Davõdov	06.11.2013-19.11.2015 ja 31.05.2016-31.05.2016
Andres Harjo	06.11.2013-25.10.2017
Julianna Jurtšenko	06.11.2013-25.10.2017
Kaido Kaaberma	06.11.2013-09.11.2015
Jarno Kalind	06.11.2013-25.10.2017
Tiit Kivikas	06.11.2013-25.10.2017
Martin Kukk	06.11.2013-18.03.2014 ja 19.06.2014-21.10.2014 ja 22.01.2015-09.11.2015 ja 10.08.2016-10.08.2016
Lauri Laats	06.11.2013-18.11.2014 ja 28.05.2015-25.10.2017
Ingrid Lepik	06.11.2013-19.11.2015
Mark Levin	06.11.2013-25.10.2017
Ants Liivat	06.11.2013-18.04.2016
Maret Maripuu	06.11.2013-24.05.2017
Kristel Ojala	06.11.2013 (esimehe asetäitja 20.11.2013-24.05.2017)
Sergei Ptšjolkin	06.11.2013-24.09.2014 ja 11.03.2015-11.03.2015 ja 15.06.2016-24.04.2017
Merli Reidolf	06.11.2013-11.05.2015 ja 16.08.2017-25.10.2017
Vladimir Rusnak	06.11.2013-25.10.2017
Natalja Sokolova	06.11.2013-25.10.2017
Gerd Tarand	06.11.2013-01.03.2016 ja 02.01.2017-24.05.2017
Matti Tarum	06.11.2013-24.09.2014 ja 30.09.2014-30.09.2014
Margarita Tšernogorova	06.11.2013-26.11.2013 ja 04.09.2015-19.10.2015
Joonas Vanto	06.11.2013-24.09.2014 ja 03.02.2015-10.08.2016
Anu Wahar	06.11.2013-25.10.2017
Irina Tšitšejeva	26.11.2013-11.03.2015 ja 11.03.2015-11.03.2015
Heli Hirs	18.03.2014-19.06.2014 ja 24.09.2014-03.02.2015 ja 09.11.2015-24.04.2017
Kadri Järve	24.09.2014-19.11.2015
Timur Saripov	24.09.2014-11.03.2015 ja 12.06.2015-25.10.2017
Joel Jesse	21.10.2014-22.01.2015 ja 09.11.2015-25.10.2017
Henri Kaselo	18.11.2014-18.11.2014
Schwenn Seene	18.11.2014-28.05.2015 ja 01.03.2016-24.04.2017
Rein Leemet	11.03.2015-12.06.2015 ja 19.10.2015-25.10.2015
Igor Prõttšikov	11.03.2015-04.09.2015 ja 19.11.2015-15.06.2016 ja 24.04.2017-24.04.2017
Heidi Saar	11.05.2015-16.08.2015 ja 18.04.2016-02.01.2017 ja 24.04.2017-24.04.2017
Elle Lees	19.11.2015-25.10.2017
Holger Migur	19.11.2015-24.04.2017
Heli Teder	10.08.2016-25.10.2017
Toomas Kärk	24.04.2017-25.10.2017
Arvo Kruusma	24.04.2017-25.10.2017
Kristjan Kuusik	24.04.2017-25.10.2017

Eda Saulin	24.04.2017-24.04.2017
Alar Sepp	24.04.2017-25.10.2017
Rene Vill	24.04.2017-24.04.2017
Peeter Jürgenson	24.05.2017-25.10.2017
Marju Karin	24.05.2017-25.10.2017
Märt Ojamaa	24.05.2017-25.10.2017

Nõmme linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Urmas Mardi	06.11.2013 (esimees 27.11.2013-25.10.2017)
Ülo Kaevats	06.11.2013-03.02.2015
Kaia Kapsta	06.11.2013-26.11.2013
Siim Valmar Kiisler	06.11.2013-06.11.2013
Erki Korp	06.11.2013-01.01.2014 ja 13.01.2014-13.01.2014
Anto Liivat	06.11.2013-26.11.2013
Indrek Luberg	06.11.2013-25.10.2017
Peeter Mardna	06.11.2013-25.10.2017
Kai-Riin Meri	06.11.2013-25.10.2017
Eero Merilind	06.11.2013-25.10.2017 (esimehe asetäitja 27.11.2013-25.10.2017)
Jaanus Mutli	06.11.2013-26.11.2013 ja 27.02.2014-10.03.2015 ja 28.05.2015-07.11.2016 ja 08.02.2017-06.10.2017
Andres Öpik	06.11.2013-25.10.2017
Õnne Pillak	06.11.2013-19.11.2013
Rein Ratas	06.11.2013-25.10.2017
Kaupo Reede	06.11.2013-25.10.2017
Peeter Tišler	06.11.2013-28.04.2017
Jaan Tross	06.11.2013-25.10.2017
Küllli Urb	06.11.2013-25.10.2017
Jaak Uudmäe	06.11.2013-25.10.2017
Rainer Vakra	06.11.2013-08.09.2015 ja 14.12.2015-25.10.2017
Tõnu Meijel	19.11.2013-25.10.2017
Taimo Toomast	19.11.2013-19.11.2013
Arvo Mesikepp	26.11.2013-25.10.2017
Tatjana Rozenbaum	26.11.2013-25.10.2017
Svea Talving	26.11.2013-25.10.2017
Leena Saag	01.01.2014-27.02.2014 ja 10.03.2015-28.05.2015 ja 07.11.2016-08.02.2017 ja 28.04.2017-25.10.2017
Ardo Ojasalu	03.02.2015-25.10.2017
Piret Kruuser	08.09.2015-14.12.2015
Daniel Raud	28.04.2017-25.10.2017
Aleksander Dadajev	06.10.2017-25.10.2017

Pirita linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Barbi-Jenny Pilvre-Storgard	06.11.2013-25.10.2017 (esimees 25.11.2013-23.03.2016)
Jüri Pihl	06.11.2013 (esimees 23.03.2016-25.10.2017)
Taavi Aas	06.11.2013-19.11.2013
Sille Ader	06.11.2013-25.10.2017
Juri Danilov	06.11.2013-24.10.2017
Vladimir Kamenski	06.11.2013-24.08.2015
Kaja Laanmäe	06.11.2013-25.10.2017
Jekaterina Laidinen	06.11.2013-21.09.2015 ja 23.03.2016-25.10.2017
Kaupo Nõlvak	06.11.2013-25.10.2017
Moonika Oras	06.11.2013-09.05.2017
Lagle Parek	06.11.2013-25.10.2017
Madis Päts	06.11.2013-25.10.2017
Ülle Rajasalu	06.11.2013-06.11.2013
Tiit Terik	06.11.2013-25.10.2017
Merle Klandorf	19.11.2013-25.10.2017
Kaja Laanmäe	06.11.2013 (esimehe asetäitja 25.11.2013-25.10.2017)
Naum Muhhin	24.08.2015-25.10.2017
Raimo Aas	21.09.2015-23.03.2016
Rain Pilve	09.05.2017-25.10.2017

Põhja-Tallinna linnaosa

Nimi	Halduskogu liikme periood
Andrei Birov	06.11.2013 (esimees 21.11.2013-25.10.2017)
Yoko Alender	06.11.2013-02.06.2014 ja 09.09.2014-04.12.2014 ja 01.04.2016-25.10.2017
Lylian Altmäe	06.11.2013-25.10.2017
Vadim Antsupov	06.11.2013-20.01.2014
Jaak Juske	06.11.2013-25.10.2017
Kristjan Kaldmäe	06.11.2013-20.01.2014
Leena Kivisild	06.11.2013-25.10.2017
Aleksandr Kukkk	06.11.2013-25.10.2017
Üllar Luup	06.11.2013-12.06.2014 ja 13.09.2014-04.12.2014
Jekaterina Matusihis	06.11.2013-25.10.2017
Sergei Nikonov	06.11.2013-25.10.2017
Larissa Novožilova	06.11.2013-25.10.2017
Liisa-Ly Pakosta	06.11.2013-21.10.2014 ja 30.03.2015-03.11.2015
Tiit Riisalo	06.11.2013-03.11.2015
Jelena Rootamm-Valter	06.11.2013-25.10.2017
Anne Ruussaar	06.11.2013-25.10.2017
Robert Sadvovski	06.11.2013-24.08.2015 ja 25.11.2015-06.01.2017
Anton Stalnuhhin	06.11.2013-25.10.2017
Märt Sults	06.11.2013 (esimehe asetäitja 21.11.2013--25.10.2017)
Svetlana Švedovitš	06.11.2013-25.10.2017
Julia Timerbulatova	06.11.2013-25.10.2017
Krista Dreger	20.01.2014-25.10.2017
Tiia-Liis Jürgenson	20.01.2014-25.10.2017
Ander Roosipuu	02.06.2014-13.09.2014 ja 21.10.2014-04.03.2016
Igor Pissarev	12.06.2014-13.09.2014 ja 04.12.2014-10.08.2016
Larissa Semjonova	12.06.2014-12.06.2014
Toomas Horn	04.12.2014-30.03.2015 ja 03.11.2015-03.11.2015
Lennart Mängli	24.08.2015-25.11.2015 ja 06.01.2017-25.10.2017
Karina Hartõkainen	03.11.2015-20.09.2016
Maren Urb	03.11.2015-25.10.2017
Edvin Nugis	04.03.2016-01.04.2016
Ljudmilla Korsun	10.08.2016-04.11.2016
Heleni Praks	10.08.2016-10.08.2016
Edvin Nugis	20.09.2016-25.10.2017
Salme Poopuu	04.11.2016-24.05.2017
Feja Räim	24.05.2017-25.10.2017

<https://tallinn.postimees.ee/2588198/selgusid-linnaosade-halduskogude-koosseisud>

Linnaosa halduskogud 2013 oktoober – 2017 oktoober

<https://aktal.tallinnlv.ee/>

**Tallinna Linnavolikogu 20. aprilli 2017
määruse nr 8
„Tallinna linnaosade ja linnaosade valitsuste põhimäärused”
(Lisa 1)**

**1.
Haabersti linnaosa ja linnaosa
valitsuse põhimäärus**

2.

3.

ÜLDSÄTTED

Haabersti linnaosa

Haabersti linnaosa (edaspidi *linnaosa*) on Tallinna maa-alal ja koosseisus Tallinna Linnavolikogu (edaspidi *linnavolikogu*) moodustatud ja tema kehtestatud linnaosa põhimääruse alusel tegutsev üksus.

Linnaosa piiri kirjeldus ja skeem on esitatud käesoleva põhimääruse lisas 1.

Linnaosa tegutseb talle linna eelarves ettenähtud vahendite piires.

Linnaosa pädevus

Linnaosa täidab talle õigusaktides pandud ülesandeid järgmistes valdkondades:
sotsiaaltoetused, erivajadustega isikute ja laste kaitse;
noorsoo- ja erinoorsootöö;
elamumajandus;
kommunaalmajandus, heakord ja haljastus;
jäätmekäitlus;
ruumiline planeerimine;
kultuuritöö ja haridus;
sport ja vaba aja veetmine;
linnaosas ettevõtluseks tingimuste loomine, turu- ja tänavakaubanduse korraldamine;
reklaam ja linnaosa valitsuse valitsemisel olevate ehitiste pinna reklaami- ja kaubandustegevuseks kasutusse andmine;
rahvastikuregistri andmete töötlemine;
osalemine Tallinna kriisireguleerimisplaani koostamisel ja kriisireguleerimisplaanis ametiasutuse vastutusalas olevate ülesannete täitmine;
linnaosa valitsuse hallatavate asutuste töö koordineerimine;
tervise edendus;
halduslepingu alusel avaliku töö korraldamine.

Käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud valdkondadest tulenevad täpsemad ülesanded sätestatakse valdkonna õigusaktides.

Linnaosa täidab oma haldusterritooriumil lisaks käesolevas põhimääruses sätestatule teisi riigi ja Tallinna õigusaktides talle pandud ülesandeid.

Linnavolikogu või linnavalitsus võivad kindlaks määrata küsimused, mida linnaosa vanem ei saa otsustada linnaosakogu arvamust kuulamata.

Linnaosa haldusorganid

Linnaosa elanike esinduskoguna tegutseb linnaosas Haabersti linnaosakogu (edaspidi *linnaosakogu*), mis moodustatakse käesolevas põhimääruses sätestatud korras.

Linnaosa tegevuse juhtimiseks moodustatakse linna ametiasutusena Haabersti Linnaosa Valitsus (edaspidi *linnaosa valitsus*), mida juhib linnaosa vanem.

LINNAOSA SÜMBOLID

Linnaosa sümbolid

Linnaosa sümbolid on vapp ja lipp.

Linnaosa vapiks on rohelisel kilbil hõbedane ring ja hõbedane laineline päis (nähtaval on kolm rohelist laineharja). Vapi etalonkujutis esitatakse lisas 2.

Linnaosa lipp on vapilipp. Vapilipu rohelisel lipukangal on valge ring ja valge laineline vardapoolne külg. Lipu laiuse ja pikkuse suhe on 7 : 9 ja normaalsuurus on 105 × 135 cm. Lipu etalonkujutis esitatakse lisas 3.

Linnaosa sümbolite kasutamine

Linnaosa vappi võib kasutada:

linna asjaajamiskorras toodud alustel;

linnaosa meenetel ja märkidel;

linnaosa valitsuse hoonetel, linnaosas paiknevate linna asutuste ja linnaosa valitsuse struktuuriüksuste siltidel;

muudel juhtudel üksnes linnaosa vanema kirjalikul loal.

Linnaosa lipp heisatakse käesoleva peatüki ja Eesti lipu seaduses esitatud alustel.

Linnaosa lipp heisatakse alaliselt linnaosa haldushoonetel või selleks määratud kohas ning ajutiselt linnaosa pidupäevadel, suhtlemisel teiste omavalitsusüksustega ning muudel avalikel üritustel, kus on esindatud linnaosa. Muudel juhtudel võib linnaosa lippu kasutada linnaosa vanema kirjalikul loal.

Linnaosa lipu heiskamine linnaosas paikneval linna asutusel ja linnale kuuluval hoonel, rajatisel või maa-alal tehakse linnaosa vanema korraldusega kohustuslikuks üksnes linnavara valitsejale.

Kui linnaosa lipp heisatakse koos Eesti riigilipu, teise riigi või omavalitsusüksuse või mõne Eesti maakonna, valla või muu lipuga, paigutatakse linnaosa lipp Tallinna linna lipust, teise riigi lipust või Eesti riigilipust lipurivi tagant vaadatuna vasakule.

LINNAOSAKOGU

Linnaosakogu moodustamine

Linnaosakogu liikmete arv on ühe võrra suurem kui kahekordne linnavolikogu mandaatide arv linnaosas.

Linnaosakogu liikmeks saamise sooviavalduse saab linnavolikokku kandideerimisel esitada isik, kelle elukoht on rahvastikuregistri järgi Tallinnas Haabersti linnaosas hiljemalt valimisaasta 1. augusti seisuga. Sooviavalduse vormi kinnitab linnasekretär.

Linnaosakogusse kandideerimise sooviavaldus ja kandidaatide ringkonnanimikirjad esitatakse Tallinna linna valimiskomisjonile koos linnavolikokku kandideerimise avaldusega hiljemalt 40. päeval enne valimispäeva. Tallinna põhimääruse paragrahvis 16 lõikes 4¹ nimetatud komisjon registreerib nõuetekohaselt ja õigel ajal esitatud linnaosakogusse kandideerimise avaldused nende esitamise järjekorras hiljemalt 35. päeval enne valimispäeva.

Linnaosakogu moodustamisel lähtutakse käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatust ja järgmistest põhimõtetest:

linnaosakogusse kuuluvad linnavolikogusse valitud isikud;

ülejäanud kohad linnaosakogus jaotatakse samas valimisringkonna nimekirjas kandideerinud isikute vahel valimisringkonna asendusliikmete järjekorras. Valimisringkonna asendusliikmete nimekiri moodustatakse üle linna vähemalt 5% kogunud valimisliitude või erakondade nimekirjade kandidaatidest ja järjestatakse neile antud häälte arvu järgi. Kui kahe erakonna või valimisliidu kandidaatide häälte arv on võrdne, saab linnaosakogus koha selle erakonna või valimisliidu kandidaat, kes paiknes valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas tagapool. Kui samas valimisringkonna kandidaatide koondnimekirjas kandideerinud isikutele antud hääled jagunevad võrdselt, saab linnaosakogus koha kandidaat, kes on esitatud nimekirjas eespool;

kui linnavolikogusse valitud isik loobub linnaosakogu töös osalemast või ei vasta linnaosakogu liikmeks oleku tingimustele, kinnitatakse linnaosakogu liikmeks järgmine samas valimisringkonnas kandidaatide nimekirjas kandideerinud isik valimisringkonna asendusliikmete järjekorras. Kui linnavolikogusse valitud üksikkandidaat loobub linnaosakogu töös osalemast või ei vasta linnaosakogu liikmeks oleku tingimustele, kinnitatakse linnaosakogu liikmeks valimisringkonna asendusliikmetest järgmine kandidaat.

Lähtudes valimistulemustest, isiku kirjalikust avaldusest osaleda linnaosakogu töös ja käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud registreeringust, kinnitab Tallinna põhimääruse paragrahvis 16 lõikes 4¹ nimetatud komisjon oma otsusega linnaosakogu koosseisu ning linnaosakogu asendusliikmete nimekirja kümne tööpäeva jooksul arvates valimistulemuste väljakuulutamisest. Komisjon edastab otsuse linnavolikogu esimehele ja linnaosa valitsusele.

Linnaosakogu liige

Linnaosakogu liige on isik, kelle linnavolikogu moodustatud komisjon on kinnitanud linnaosakogu liikmeks käesoleva põhimääruse §-s 6 sätestatud korras.

Linnaosakogu liige juhindub riigi ja Tallinna õigusaktidest ning linnaosa huvidest ja vajadustest.

Linnaosakogu liikme tegevus volituste täitmisel on avalik.

Linnaosakogu liikmel on õigus saada tööks vajalikku teavet linnaosa valitsusest.

Linnaosa valitsus peab arvestust linnaosakogu koosseisu kohta.

Linnaosakogu liikme volituste ennetähtaegne lõppemine

Linnaosakogu liikme volitused lõpevad enne tähtaega seoses:

tagasiastumisega isikliku avalduse alusel;

isiku elukoha registreerimisega rahvastikuregistris Tallinnast väljaspool;

valimisega Vabariigi Presidendiks, nimetamisega riigisekretäriks, riigikontrolöriks, õiguskantsleriks, maavanemaks, kohtunikuks või prokuröriks;

Eesti kodakondsuse kaotamisega;

tahtliku kuriteo eest süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisega või seoses jõustunud kohtuotsusega, millega tühistati valimiskomisjoni otsus isiku registreerimise kohta linnavolikogu liikmeks põhjusel, et ta ei vasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusega sätestatud nõuetele, kui Riigikohtule esitatud kassatsioonkaebust ei võetud menetlusse või Riigikohus on kaebuse läbi vaadanud ja rahuldamata jätnud; teovõimetuks tunnistamisega valimisõiguse osas; isiku surmaga.

Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud avalduse esitab linnaosakogu liige linnasekretärile.

Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud asjaolust teatab rahvastikuregistri pidaja kolme tööpäeva jooksul selle teatavaks saamisest linnaosa valitsuse haldussekretärile. Rahvastikuregistri pidaja kontrollib linnaosakogu liikmete elukoha andmeid rahvastikuregistris iga kvartali esimesel tööpäeval.

Linnaosa valitsuse haldussekretär edastab kolme tööpäeva jooksul alates käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 kuni 7 sätestatud asjaolude teatavaks saamisest teate linnasekretärile.

Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud asjaolusid kinnitava dokumendi saamisel või kolme tööpäeva jooksul pärast teate Riigi Teatajas avaldamist edastab linnaosa valitsuse haldussekretär vastava teate linnasekretärile.

Linnasekretär kutsub Tallinna põhimääruse paragrahvis 16 lõikes 4¹ nimetatud komisjoni kokku viie tööpäeva jooksul pärast käesolevas paragrahvis nimetatud avalduse, teate või muu dokumendi saamist.

Linnaosakogu liikme volituste peatumine

Linnaosakogu liikme volituste peatumine tähendab isiku ajutist vabanemist linnaosakogu liikme ülesannete täitmisest.

Linnaosakogu liikme volitused peatatakse:

kui linnaosakogu liige on valitud Tallinna linnapeaks, kinnitatud linnavalitsuse liikmeks, nimetatud ametisse palgaliseks linnavalitsuse liikmeks, nimetatud Haabersti linnaosa vanemaks või Haabersti linnaosa valitsuse ametnikuks või asub Haabersti linnaosa valitsuses tööle töölepingu alusel;

Vabariigi Valitsuse liikme volituste täitmise ajaks kuni Vabariigi Valitsuse liikme volituste lõppemiseni;

kui linnaosakogu liikme suhtes on kohaldatud tõkendina vahi alla võtmist kestusega üle kolme kuu;

tema avalduse alusel selles näidatud tähtjaks, mis ei või olla lühem kui kolm kuud;

kui ta on puudunud linnaosakogu koosolekutelt kolme järjestikuse kuu jooksul, arvestamata kuid, millal linnaosakogu koosolekuid ei toimunud;

ajaks, kui ta viibib aja-, asendus- või reservteenistuses.

Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 sätestatud piirang ei kehti linnaosakogu uude koosseisu kinnitatud eelmise linnavolikogu koosseisu valitud linnapea ja kinnitatud või ametisse nimetatud linnavalitsuse liikmete suhtes, kes on esitanud lahkumispalve, kuid jätkavad oma tegevust, kuni linnavolikogu kinnitab uue linnavalitsuse.

Kui linnaosakogu liige nimetatakse Haabersti linnaosa valitsuse ametnikuks või ta asub linnaosa valitsuses tööle töölepingu alusel, edastab haldussekretär kolme tööpäeva jooksul ametikohale nimetamise käskkirja ära kirja või informatsiooni töölepingu sõlmimise kohta linnasekretärile.

Linnaosakogusse valitud isik, kes valimistulemuste väljakuulutamise ajal on Haabersti linnaosa valitsuse teenistuja, peab viie tööpäeva jooksul valimistulemuste väljakuulutamise päevast arvates teavitama linnaosa valitsuse haldussekretäri, kas ta soovib osaleda linnaosakogu töös või jätkata oma senisel teenistuskohal ja mandaadist loobuda. Kui linnaosakogusse valitud isik ei teavita haldussekretäri sätestatud tähtaja jooksul oma otsusest, peatuvad tema volitused käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 1 alusel.

Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 3 sätestatud juhul saadab linnaosa valitsuse haldussekretär kolme tööpäeva jooksul alates kohtumääruse kättesaamisest selle linnasekretärile.

Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 4 ja 6 sätestatud juhul esitab linnaosakogu liige avalduse linnasekretärile.

Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 5 sätestatud juhul teavitab linnaosa valitsuse haldussekretär linnasekretäri kolme tööpäeva jooksul vastava asjaolu teatavaks saamisest.

Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 5 sätestatud põhjusel peatunud linnaosakogu liikme volitusi ei saa taastada enne kolme kuu möödumist peatumise aluseks oleva komisjoni otsuse jõustumisest.

Linnasekretär kutsub Tallinna põhimääruse paragrahvis 16 lõikes 4¹ nimetatud komisjoni kokku viie tööpäeva jooksul pärast käesolevas paragrahvis nimetatud avalduse, teate või muu dokumendi saamist.

Linnaosakogu asendusliige

Linnaosakogu liikme volituste peatumise või ennetähtaegse lõppemise korral kinnitatakse linnaosakogu liikme asendusliige, lähtudes käesoleva määruse §-s 6 sätestatust ning järgmistest põhimõtetest:

Haabersti ringkonnanimekirjas kandideerinud ja linnaosakogu liikmeks kinnitatud isiku asendusliikmeks saab linnaosakogu asendusliikmete nimekirjas järgmine isik, kes kuulub väljalangenuga samasse kandidaatide nimekirja;

üksikkandidaadina kandideerinud ja linnaosakogu liikmeks kinnitatud isiku asendusliikmeks kinnitatakse linnaosakogu asendusliikmete nimekirjas järgmine isik.

Kui Haabersti ringkonnanimekiri, milles linnaosakogust välja langenu kandideeris, on ammendunud, kinnitatakse tema asemele järgmine linnaosakogu asendusliige, lähtudes käesoleva määruse §-s 6 sätestatust.

Linnaosakogu asendusliikmel on kõik linnaosakogu liikme õigused ja kohustused alates tema liikmeks kinnitamise otsuse jõustumisest.

Haabersti ringkonnanimekirjas kandideerinud ja linnaosakogu liikmeks kinnitatud isiku volituste taastumise korral lõpevad selle liikme volitused, kes on viimasena kinnitatud asendusliikmeks samast kandidaatide nimekirjast. Üksikkandidaadina kandideerinud ja linnaosakogu liikmeks kinnitatud isiku volituste taastumise korral lõpevad selle asendusliikme volitused, kes on viimasena kinnitatud asendusliikmeks sellest kandidaatide nimekirjast, millest oli asendusliige.

Linnaosakogu asendusliikmete nimekirja ammendumise korral vähendatakse linnavolikogu otsusega linnaosakogu suurust.

Linnaosakogu töökorralduse põhimõtted

Linnaosakogu töövorm on koosolek ja asjaajamiskeel on eesti keel.

Linnaosakogu koosolek on avalik. Koosoleku võib kuulutada mingi küsimuse arutelu osas kinniseks, kui küsimusega seonduvate andmete avalikustamine on õigusaktide kohaselt keelatud või piiratud.

Linnaosakogu organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise tagab linnaosa valitsus.

Linnaosakogu koosoleku ettevalmistamine

Koosolekueelse menetluse läbinud ning nõutavas korras ettevalmistatud materjalist koostab esimees linnaosakogu koosoleku päevakorra projekti ja määrab iga päevakorraküsimuse arutamiseks ettekandja. Linnaosakogu koosoleku päevakorra projekt edastatakse tutvumiseks linnaosa vanemale ja linnaosa valitsuse haldussekretärile.

Linnaosa vanemal on õigus esitada ettepanekuid linnaosakogu koosoleku päevakorra projekti täiendamiseks või muutmiseks.

Linnaosakogu koosoleku kutse, milles on märgitud koosoleku toimumise aeg ja koht ning koosoleku päevakorra projekt, edastatakse linnaosakogu liikmetele vähemalt neli tööpäeva enne koosoleku toimumist. Kutse linnaosakogu erakorralisele koosolekule edastatakse linnaosakogu liikmetele hiljemalt 24 tundi enne koosolekut.

Linnaosakogu korraline koosolek toimub üldjuhul kord kuus linnaosakogu kinnitatud nädalapäeval ja kellaajal. Kui korralise koosoleku päev langeb riigipühale, võib esimees määrata koosoleku toimumiseks teise päeva.

Linnaosakogu koosoleku kutsub kokku linnaosakogu esimees või tema äraolekul asetäitja. Linnaosakogu erakorralise koosoleku kutsub kokku linnaosakogu esimees või tema äraolekul asetäitja omal algatusel või linnaosa vanema ettepanekul või ühe neljandiku linnaosakogu liikmete kirjalikul nõudel.

Uue linnaosakogu esimese koosoleku kutsub kolme nädala jooksul pärast linnaosakogu koosseisu kinnitamist kokku ja seda juhatab kuni linnaosakogu esimehe valimiseni linnavalikogu esimees või tema määratud asetäitja. Linnaosakogu uue koosseisu esimese koosoleku päevakorras on linnaosakogu esimehe ja asetäitja(te) valimine. Koosoleku alguses võib linnaosakogu võtta päevakorda ka muid küsimusi.

Linnaosakogu koosoleku läbiviimine

Osavõtt linnaosakogu koosolekust registreeritakse koosoleku alguses. Linnaosakogu koosolekust võtavad sõnaõigusega osa linnaosa vanem ja linnaosa valitsuse teenistujad ning teised linnaosakogu koosolekule kutsutud isikud.

Kui linnaosakogu liige ei saa linnaosakogu koosolekul osaleda, on tal õigus edastada enne koosoleku algust linnaosakogu esimehele ja linnaosa valitsuse haldussekretärile arutatavate küsimuste kohta oma kirjalikud seisukohad, mille koosoleku juhataja loeb päevakorrapunkti arutamise ajal ette. Esitatud seisukohti ei loeta hääletamisel antud häälteks ning seisukoha esitanud linnaosakogu liiget ei loeta koosolekul osalenuks.

Koosoleku alguses tehakse teatavaks koosoleku päevakorra projekt. Päevakorraprojekti arutamise käigus vaadatakse läbi ettepanekud koosoleku kutses märgitud punktide päevakorrast välja jätmise kohta. Seejärel võib linnaosakogu koosseisu häälteenamusega võtta päevakorda lisaküsimusi. Pärast ettepanekute ja protestide läbivaatamist ja vajaduse korral hääletamist kinnitatakse päevakord poolthäälteenamusega.

Pärast päevakorra kinnitamist võivad linnaosakogu liikmed ja komisjonid registreerida avalduste ning informatsiooni edastamise soovid. Avaldused ning informatsioon esitatakse pärast päevakorras olevate küsimuste arutamist, kui

linnaosakogu ei otsusta teisiti. Avalduse või informatsiooniga esinemiseks on aega viis minutit. Avaldusele ja informatsiooni edastamisele ei järgne küsimusi, sõnavõtte ega läbirääkimisi. Avaldaja soovil lisatakse tema kirjalik avaldus koosoleku protokollile.

Sõnavõttud on ajaliselt piiratud: ettekandeks on aega 15 minutit, kaasettekandeks 10 minutit ja kohalt sõnavõtuks 2 minutit. Koosoleku juhataja annab vajaduse korral ettekandjale ja kaasettekandjale pikema aja sõnavõtuks. Kui kõneleja ületab ajalimiidi või kaldub teemast kõrvale, hoiatab koosoleku juhataja teda või lõpetab sõnavõtu.

Pärast ettekannet või kaasettekannet võib ettekandjale või kaasettekandjale esitada küsimusi. Ettekandja võib vajaduse korral vastamise delegeerida mõnele teisele linnaosakogu liikmele, komisjoni liikmele või linnaosa valitsuse töötajale.

Sõnavõtu soovist annavad linnaosakogu liikmed märku käega. Esimesena antakse sõna faktimärkusteks ja protseduurilisteks ettepanekuteks. Koosolekul annab sõna ainult koosoleku juhataja. Linnaosakogu koosoleku juhataja võtab sõna üldises korras.

Kui kõik sõna soovinud linnaosakogu liikmed on sõna saanud, on ettekandjal õigus kuni kaheminutiliseks lõppsõnaks.

Linnaosakogu koosolekul hääletamine

Linnaosakogu otsustab küsimusi hääletamise teel, mida korraldab koosoleku juhataja. Hääletamine linnaosakogus on avalik, v.a linnaosakogu esimehe ja asetäitja(te) valimised. Linnaosakogu liige hääletab isiklikult, andes oma poolt- või vastuhääle või jäädes erapooletuks. Salajane hääletus toimub hääletussedelitega.

Linnaosakogu on otsustusvõimeline, kui koosolekust võtab osa vähemalt üks kolmandik linnaosakogu koosseisust. Linnaosakogu otsused võetakse vastu poolthääle enamusega, v.a linnaosakogu esimehe ja asetäitja(te) ning revisjonikomisjoni liikmete valimine ja tagasikutsumine ning linnaosakogu algatus, milleks on vaja linnaosakogu koosseisu häälteenamust.

Linnaosakogu liikmel on õigus hääletamise tulemus vaidlustada kohe pärast päevakorrapunkti hääletamist. Kordushääletamine viiakse läbi juhul, kui on tekkinud kahtlus häätelugemise õigsuses. Hilisemaid pretensioone ei arvestata.

Linnaosakogu liikme enesetaandamine

Linnaosakogu liige on kohustatud taandama ennast linnaosakogu koosoleku sellise päevakorrapunkti arutamisest või arvamuse esitamisest, mille suhtes talle laieneb toimingupiirang korruptsioonivastases seaduses sätestatu kohaselt.

Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul on linnaosakogu liige kohustatud enne küsimuse arutelu algust tegema avalduse enda mitteosalemise kohta antud päevakorrapunkti arutamisel. Selle kohta tehakse märge linnaosakogu koosoleku protokollile. Küsimuste arutamiseks ja arvamuse esitamiseks vajalik kvoorum on selle linnaosakogu liikme võrra väiksem.

Linnaosakogu otsus ja algatus

Linnaosakogu võib oma volituste piires ja ülesannete täitmiseks linnaosa puudutavates küsimustes üksikaktina vastu võtta otsuseid.

Linnaosakogul on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse regulatsiooni alusel õigus teha kohaliku elu küsimustes linnavolikogule või linnavalitsusele küsimuste aruteluks ja õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele kahe kuu jooksul algatuse esitamisest arvates. Algatus esitatakse linnavalitsusele eelnõuna või küsimuste korral kirjaliku järelepärimisena,

mille allkirjastab linnaosakogu esimees. Kui algatatud küsimus kuulub linnavolikogu pädevusse, esitab linnavalitsus selle ühe kuu jooksul linnavolikogule lahendamiseks koos omapoolse seisukohaga.

Küsimuses, mis on antud linnaosakogu menetlusse, peab linnaosakogu esitama arvamuse ühe kuu jooksul, mõjuval põhjusel võib taotleda tähtaja pikendamist. Tallinna arengukava, eelarve strateegia ja eelarve eelnõu ning kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses sätestatud linnaosa vanema ametisse nimetamise ja vabastamise kohta peab linnaosakogu esitama arvamuse seitsme tööpäeva jooksul. Linnaosakogu arvamused vormistatakse linnaosakogu koosoleku protokollis väljavõttena.

Linnaosa valitsusele laekunud materjali, mis vajab linnaosakogu arvamust, edastab linnaosa vanem linnaosakogu esimehele, kes vajaduse korral suunab selle arutamiseks linnaosakogu komisjonile. Komisjon annab materjali kohta arvamuse linnaosakogu järgmise koosoleku toimumise ajaks. Kui komisjon ei anna esitatud materjali kohta arvamust enne järgmise linnaosakogu koosoleku toimumist, loetakse komisjoni kooskõlastus antuks.

Linnaosakogu otsuse eelnõu ja algatuse esitamise õigus on linnaosakogu liikmel või komisjonil. Otsuse eelnõu ja algatus esitatakse linnaosakogu esimehele. Linnaosakogu otsuse eelnõu ja algatus vormistatakse õigusaktidele esitatavate nõuete kohaselt. Eelnõus esitatud andmete ning juriidilise ja keelelise õigsuse tagab eelnõu esitaja. Linnaosakogu liikme esitatud eelnõu nõuetekohase vormistamise tagab linnaosa valitsus.

Kui linnaosakogu esimees leiab, et otsuse eelnõu vastab õigusaktides esitatud nõuetele, teeb ta kahe tööpäeva jooksul pärast eelnõu üleandmist otsuse eelnõu menetlusse võtmise ja komisjoni määramise kohta. Kui eelnõu ei vasta õigusaktides kehtestatud nõuetele, tagastab linnaosakogu esimees eelnõu selle esitajale koos puuduste kirjeldusega.

Eelnõu esitajal on õigus algatatud eelnõu tagasi võtta linnaosakogus menetlemise igas etapis. Eelnõu tagasivõtmisel langeb eelnõu linnaosakogu menetlusest välja ja see protokollitakse. Linnaosakogu liikme algatatud eelnõu langeb linnaosakogu menetlusest välja, kui eelnõu esitaja volitused linnaosakogu liikmena on lõppenud või peatunud.

Linnaosakogu otsusele kirjutab alla linnaosakogu esimees või tema asetäitja. Linnaosakogu otsus jõustub selle allakirjutamisel.

Linnaosakogu koosoleku protokoll

Linnaosakogu koosolek protokollitakse ja protokoll allkirjastatakse kolme tööpäeva jooksul. Protokollis kantakse koosoleku toimumise aeg ja koht, osavõtjate nimed, arutlusel olnud küsimused, nende kohta esitatud ettepanekud ja vastuvõetud otsused, hääletamistulemused, kui küsimus otsustati hääletamise teel, ning otsustajate või küsimuste algatajate eriarvamused. Protokoll on avalik, välja arvatud juhul, kui andmete avalikustamine on seadusega keelatud või piiratud.

Linnaosakogu koosoleku protokollile kirjutavad alla koosoleku juhataja ja protokollija. Koosoleku protokollile lisatakse vajaduse korral seletuskirjad, koosolekul esitatud avaldused ja salajase hääletamise protokollid. Vastuvõetud otsused, otsuste eelnõud ning protokollid säilitatakse linnavolikogu õigusaktide menetlemise infosüsteemis ja paberkandjal allkirjastatud dokumendid linnaosa valitsuses.

Linnaosakogu esimees ja tema asetäitja(d)

Linnaosakogu valib oma koosseisust linnaosakogu esimehe, esimehe asetäitja(d) ja moodustab komisjonid.

Linnaosakogu esimees valitakse linnaosakogu liikmete hulgast.

Linnaosakogu esimees või tema äraolekul asetäitja:

juhib linnaosakogu tööd;

määrab linnaosakogu otsuse eelnõule seda läbivaatava komisjoni ning jälgib algatatud linnaosakogu otsuse eelnõu vastavust käesolevas põhimääruses sätestatud nõuetele;

koostab linnaosakogu koosoleku päevakorra projekti, arvestades komisjonide, linnaosakogu liikmete ja linnaosa valitsuse ettepanekuid;

kutsub kokku linnaosakogu koosoleku;

juhatab linnaosakogu koosolekut ja lahendab koosoleku töökorra rakendamisel tekkivaid küsimusi;

allkirjastab linnaosakogu otsused, kirjad ja koosoleku protokollid;

peab linnaosakogu nimel kirjavahetust;

koostab linnaosa valitsuse ja linnaosakogu liikmete ettepanekute alusel linnaosakogu tööplaani;

võib võtta sõnaõigusega osa volikogu eestseisuse koosolekust.

Linnaosakogu esimehe ja asetäitja ning linnaosakogu komisjoni esimehe, komisjoni aseesimehe ja revisjonikomisjoni liikme volitused lõpevad samal ajal, kui peatuvad või lõpevad enne tähtaega tema volitused linnaosakogu liikmena.

Linnaosakogu esimehe ja asetäitja(te) äraolekul või kui nad ei saa oma ülesandeid täita muul põhjusel, juhatab koosolekut linnaosakogu valitud liige, kellel on kõik riigi ja Tallinna õigusaktidest tulenevad linnaosakogu esimehe õigused ja kohustused.

Linnaosakogu komisjon

Linnaosakogu moodustab revisjonikomisjoni ja planeerimisvaldkonnaga tegeleva komisjoni. Linnaosakogu võib moodustada veel kuni kolm alatist komisjoni ja ajutisi komisjone. Linnaosakogu komisjon on linnaosakogule nõu andev organ. Linnaosakogu komisjoni otsused vormistatakse komisjoni protokollil väljavõtena.

Üle poole komisjoni liikmetest peavad olema linnaosakogu liikmed. Vähemalt ühe komisjoni liikme esitab linnaosa valitsus. Komisjoni liikmete arv peab olema paaritu ega tohi ületada seitset liiget.

Linnaosakogu komisjon:

valmistab ette linnaosakogu koosolekul arutamisele tulevaid küsimusi;

selgitab välja linnaosaga seonduvad probleemid, mis tuleb linnaosa valitsusel lahendada, ja teeb ettepanekuid nende lahendamiseks;

täidab muid Tallinna õigusaktides talle pandud ülesandeid.

Linnaosakogu komisjoni esimees või tema äraolekul asetäitja:

kutsub kokku komisjoni koosoleku;

valmistab ette komisjoni koosoleku päevakorra;

juhib komisjoni tööd ja juhatab komisjoni koosolekut ning lahendab komisjoni töökorralduse küsimused;

korraldab koostöös linnaosa valitsusega komisjoni koosoleku protokollimise ja koosolekul osalejate üle arvestuse pidamise;

jaotab komisjoni liikmete vahel tööülesanded;

allkirjastab komisjoni koosolekule järgneva kolme tööpäeva jooksul koosoleku protokollid.

Komisjoni töövorm on koosolek.

Komisjon on otsustusvõimeline, kui koosolekust võtab osa vähemalt pool komisjoni koosseisust, sealhulgas komisjoni esimees või asetäitja. Komisjoni seisukoht on linnaosakogule ning linnaosa valitsusele soovituslik.

Linnaosakogu revisjonikomisjon

Linnaosakogu revisjonikomisjoni töö toimub käesoleva määruse §-s 19 sätestatud alustel ja korras, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi.

Revisjonikomisjoni võivad kuuluda ainult linnaosakogu liikmed. Revisjonikomisjoni liikmete arv peab olema paaritu ega tohi ületada viit liiget.

Revisjonikomisjon kontrollib käesolevas paragrahvis ja Tallinna õigusaktides sätestatud korras linnaosakogu otsuste täitmist ja komisjonide töökorraldust.

Revisjonikomisjon esitab vähemalt kord aastas linnaosakogu koosolekul aruande oma eelmise aasta tegevuse kohta.

Linnaosakogu esimehe, tema asetäitja(te) ja komisjonide esimeeste valimine ning komisjoni liikmete kinnitamine

Linnaosakogu esimehe ja tema asetäitja(d) valib linnaosakogu koosseisu häälteenamusega. Komisjonide esimehed ja vajaduse korral asetäitjad ning revisjonikomisjoni liikmed valib linnaosakogu poolthäälte enamusega.

Linnaosakogu esimees ja tema asetäitja(d) valitakse salajasel hääletusel. Muud valimised linnaosakogus on avalikud.

Linnaosakogu komisjonide liikmed kinnitatakse komisjoni esimehe ettepanekul linnaosakogu poolthäälte enamusega.

Valitud või kinnitatud isikute tagasikutsumise kord

Linnaosakogu valitud või kinnitatud isikuid saab tagasi kutsuda. Tagasikutsumise saab algatada neljandik linnaosakogu koosseisust. Tagasikutsumise avaldus koos linnaosakogu otsuse eelnõuga esitatakse linnaosakogu koosolekul. Tagasikutsumise küsimus võetakse järgmise linnaosakogu koosoleku päevakorda.

Linnaosakogu valitud isikute tagasikutsumiseks on vaja linnaosakogu koosseisu häälteenamust. Linnaosakogu kinnitatud isikud kutsutakse tagasi poolthäälte enamusega.

HAABERSTI LINNAOSA VALITSUS

Üldsätted

Haabersti Linnaosa Valitsus on Tallinna linna ametiasutus, mille eesmärk on tagada avalike teenuste kättesaadavus ning linnaosa ja asumite arendamine ning infrastruktuuri toimimine, lähtudes linnaosa elanike vajadustest ja huvidest ning arvestades linnaosa eripära ja linna kui terviku huvisid.

Linnaosa valitsuse ametlik nimetus on:

eesti keeles Haabersti Linnaosa Valitsus;

inglise keeles Tallinn Haabersti District Administration;

vene keeles Управа района Хааберсти.

Linnaosa valitsuse ja linnaosakogu asukoht on linnaosa haldusterritooriumil.

Linnaosa valitsusel on Tallinna suure vapi kujutise ja oma nimetusega pitsat ja dokumendiplangid.

Linnaosa valitsuse õigused

Linnaosa valitsusel on oma ülesannete täitmiseks riigi ja Tallinna õigusaktides sätestatud korras õigus:

esitada linnavalitsusele linnaosa valitsuse pädevusse kuuluvates küsimustes Tallinna õigusaktide eelnõusid;

saada linna teistelt ametiasutustelt, linna ametiasutuste hallatavatelt asutustelt ning teistelt juriidilistelt ja füüsilistelt isikutelt, sh linna osalusega äriühingutelt, andmeid ja informatsiooni, mis on vajalikud linnaosa valitsusele pandud ülesannete täitmiseks;

teha oma tegevusvaldkonna raames koostööd teiste asutuste, isikute ja organisatsioonidega;

moodustada komisjone ja töörühmi;

kaasata oma töösse lepingulisel alusel spetsialiste ja eksperte;

sõlmida oma ülesannete täitmiseks lepinguid;

teha ettepanekuid töökorralduse ja koostöö kohta linna ametiasutustega;

anda konsultatsioone, korraldada õppusi ja seminare;

osaleda riigisisestes ja rahvusvahelistes projektides, programmides ja koostöös;

teostada Tallinna õigusaktides linnaosa valitsusele antud muid õigusi;

teha oma pädevuse piires ettekirjutusi ja rakendada sunnivahendeid või sanktsioone.

Linnaosa vanem

Linnaosa valitsust juhib linnaosa vanem, kelle nimetab ametisse linnavalitsus linnapea ettepanekul, kuulates ära linnaosakogu arvamuse. Teisi tööandja õigusi ja kohustusi linnaosa vanema suhtes täidab linnapea või muu linnavalitsuse liige linnapea kinnitatud tööjaotuse alusel.

Linnaosa vanem nimetatakse ametisse ja vabastatakse ametist kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses sätestatud korras.

Põhimääruses sätestatud ülesannete täitmiseks linnaosa vanem riigi ja Tallinna õigusaktides sätestatud korras:

juhib ja korraldab linnaosa valitsuse tegevust ning vastutab linnaosa valitsusele pandud ülesannete täitmise eest;

esitab linnavalitsusele ettepanekuid linnaosa valitsuse struktuuri ja teenistujate koosseisu kohta;

nimetab ametnikke ametikohale ja vabastab neid teenistusest ning sõlmib, muudab ja lõpetab töölepingud töötajatega;

teeb linnapeale ettepaneku linnaosa valitsuse hallatava asutuse juhi ametisse kinnitamiseks ja ametist vabastamiseks, sõlmib, muudab ja lõpetab temaga töölepingu ning täidab teisi tööandja õigusi ja kohustusi;

määrab kindlaks linnaosa valitsuse teenistujate tööülesanded, kohustused ja vastutuse;

määrab linnaosa valitsuse teenistujate lisatasusid, preemiaid, toetusi ja hüvitisi;

sõlmib lepinguid ja kokkuleppeid;

käsitab linnaosa valitsuse eelarvelisi vahendeid;

teeb tehinguid linnaosa valitsusele pandud ülesannete täitmiseks linnaeelarves selleks ette nähtud kulutuste piires ja tagab linnaosa valitsuse haldusalas finantsdistsipliinist kinnipidamise, sh tagab eelarvevahendite sihipärase ning otstarbeka kasutamise kinnitatud eelarve piires ja eelarves kavandatud tulude täitmise ja laekumise;

vastutab linnaosa valitsuse valdusesse antud linnavara säilimise ja heaperemeheliku kasutamise, linnaosa valitsuse haldusala eelarve projekti koostamise,

raamatupidamisarvestuse aluseks olevate andmete õigsuse ja algdokumentide õigeaegse edastamise ja muude riigi ja Tallinna õigusaktides ning lepingutes sätestatud aruannete koostamise ja esitamise eest õigusaktides kehtestatud korras; rakendab abinõusid linnaosa valitsuse majanduslike ja tehniliste võimaluste parandamiseks, töötingimuste ajakohastamiseks ning teenistujate kutseoskuste täiendamiseks;

kinnitab linnaosa valitsuse asjaajamiskorra ja töökorralduse reeglid;

kirjutab alla linnaosa valitsuse dokumentidele või volitab selleks teisi linnaosa valitsuse ametiisikuid;

esindab linnaosa ja linnaosa valitsust ilma lisavolitusteta suhetes füüsiliste ja juriidiliste isikutega linnaosa põhimääruse kohaselt. Linnaosa vanem võib volitada teisi isikuid esindama linnaosa valitsust talle antud pädevuse piires.

Linnaosa vanema äraolekul asendab teda üks tema määratud linnaosa vanema asetäitjatest, asetäitja äraolekul haldussekretär ning linnaosa vanema asetäitja ja haldussekretäri äraolekul linnaosa vanema määratud struktuuriüksuse juht. Kui linnaosa vanemat ei ole ametisse nimetatud, täidab linnaosa vanema ülesandeid linnavalitsuse korraldusega määratud linnaosa vanema asetäitja või haldussekretär.

Linnaosa vanema sotsiaalsed garantiid on sätestatud Tallinna põhimääruses.

Linnaosa vanem on aruandekohustuslik linnavalitsuse ees ja informatsiooni-kohustuslik linnaosakogu ees.

Linnaosa vanema haldusaktid

Linnaosa vanem võib oma volituste piires ja ülesannete täitmiseks anda üksikaktina korraldusi ning linnaosa valitsuse sisemise töö korraldamiseks käskkirju. Linnaosa vanemal ei ole õigustloova akti andmise õigust.

Linnaosa vanema haldusaktid vormistatakse eesti keeles ja nende suhtes kohaldatakse seadustes ja Tallinna põhimääruses linnavalitsuse korralduse ning haldusakti kohta sätestatud nõudeid.

Linnaosa vanema haldusaktile, mille on enne viseerinud linnaosa valitsuse haldussekretär, kirjutab alla linnaosa vanem või tema äraolekul asendaja.

Struktuur ja teenistujate koosseis

Linnaosa valitsuse struktuuri ja teenistujate koosseisu ning palgatingimused kinnitab linnavolikogu linnavalitsuse ettepanekul. Asjakohase ettepaneku esitab linnavalitsusele linnaosa vanem. Muudatuste tegemine aasta jooksul linnaosa valitsuse struktuuris ja teenistujate koosseisus toimub linnavolikogu kehtestatud korras.

Linnaosa valitsuse struktuuriüksused võivad olla osakonnad, talitused, sektorid ja bürood või muud. Struktuuriüksuse ülesanded ja pädevuse kinnitab linnaosa vanem põhimäärusega.

Haldussekretär

Haldussekretäriks võib nimetada Eesti Vabariigi kodaniku, kes valdab eesti keelt seaduses või seaduse alusel kehtestatud ulatuses ning kellel on magistrikraad õigusteaduses või sellele vastav kvalifikatsiooni Eesti Vabariigi haridusseaduse § 28 lõike 2² tähenduses või sellele vastav välisriigi kvalifikatsioon.

Haldussekretäri nimetab ametisse ja vabastab seaduses sätestatud korras ametist linnaosa vanem kooskõlastatult linnasekretäriaga.

Haldussekretäri teenistusülesanded on:

linnaosa vanema korralduste ja käskkirjade viseerimine;
linnaosa vanemale ettepanekute esitamine linnaosa valitsuse struktuuri, funktsioonide ja teenistujate koosseisu kohta;
Euroopa Parlamendi, Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste, rahvaloenduste, -hääletuste, -küsitluste jms organisatsiooniline ja tehniline ettevalmistamine ja läbiviimine linnaosas;
linnaosakogu õiguslase, organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise korraldamine;
muude talle riigi või Tallinna õigusaktides või linnaosa vanema pandud ülesannete täitmine.

LÕPPSÄTTED

Järelevalve

Linnaosakogu otsuste ja linnaosa vanema haldusaktide üle teostab kontrolli linnapea Tallinna põhimääruses sätestatud korras.

Linnaosa valitsuse ja linnaosa vanema tegevuse üle teostab teenistuslikku järelevalvet linnavalitsus seaduses sätestatud korras.

Linnaosa lõpetamine

Linnaosa lõpetamise võivad alata:

üks neljandik linnavolikogu liikmetest;

taotluse korras vähemalt üks protsent hääleõiguslikest linnaelanikest, kuid mitte vähem kui viis hääleõiguslikku linnaelanikku;

linnavalitsus.

(2) Linnaosa lõpetamise otsustab linnavolikogu.

Linnaosa valitsuse tegevuse ümberkorraldamine ja lõpetamine

Linnaosa valitsuse tegevuse ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsustab linnavolikogu linnavalitsuse ettepanekul.

Tallinna linnaosakogud 2013–2017¹³³

Haabersti linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Kalev Kallo	06.11.2017 (esimees 21.11.2017-)
Irina Antonjuk	06.11.2017 (esimehe asetäitja 21.11.2017-)
Olga Barabaner	06.11.2017
Ants Leemets	06.11.2017
Eduard Toman	06.11.2017
Zaven Bozikjan	06.11.2017
Inna Fjodorova	06.11.2017
Igor Gribovski	06.11.2017
Juhan Hindov	06.11.2017-13.11.2017
Kadri Karus	06.11.2017
Lembit Kolk	06.11.2017
Pille Lill	06.11.2017
Andres Luus	06.11.2017
Kristen Michal	06.11.2017-21.11.2017
Imre Rammul	06.11.2017
Inga Rumjantseva	06.11.2017
Eda Rüütel	06.11.2017
Oleg Siljanov	06.11.2017
Julia Tšaplõgina	06.11.2017
Andres Ellamaa	13.11.2017
Paavo Pettai	13.11.2017
Ants Valdmaa	21.11.2017
Kaie Josing	28.11.2017

¹³³ <https://aktal.tallinnlv.ee/>

Kesklinna linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Riina Solman	06.11.2017 (esimees 22.11.2017-)
Jaak Ahelik	06.11.2017-
Ivi Eenmaa	06.11.2017-12.12.2017
Margit Elviste	06.11.2017-
Sergei Geller	06.11.2017-
Aini Härm	06.11.2017-
Krista Kampus	06.11.2017-09.01.2018
Juhan Kangilaski	06.11.2017 (esimehe asetäitja 22.11.2017-)
Kaido Kukk	06.11.2017-21.11.2017 21.02.2018-
Reet Laja	06.11.2017-
Natalia Malleus	06.11.2017-
Georg Männik	06.11.2017-
Kalle Mihkels	06.11.2017-
Taavi Pukk	06.11.2017-19.12.2017
Taavi Rõivas	06.11.2017-21.11.2017
Helve Särgava	06.11.2017-06.03.2018
Sven Sester	06.11.2017-05.12.2017
Karl-Martin Sinijärv	06.11.2017-
Meelis Soll	06.11.2017-
Galina Tšernavskaja	06.11.2017-
Toomas Zupping	06.11.2017-
Liana Nõgene	21.11.2017-
Aivo Vaske	21.11.2017-06.03.2018
Olle Koop	05.12.2017-21.02.2018 06.03.2018-
Rainar Enden	12.12.2017-
Julia Juurik	19.12.2017-
Mart Pukk	09.01.2018-
Margit Hiit	06.03.2018-
Hanno Matto	06.03.2018-06.03.2018

Kristiine linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Maris Sild	06.11.2017- (esimees 23.11.2017-)
Helen Hääl	06.11.2017-31.01.2018
Liina Hermaküla	06.11.2017-
Merike Kaljumäe	06.11.2017-
Gertrud Kasemaa	06.11.2017-
Sirje Keevallik	06.11.2017-
Merlin Kivisalu	06.11.2017-
Liis Klaar	06.11.2017-23.11.2017 24.02.2018-
Nikolai Korb	06.11.2017-
Leho Kraav	06.11.2017-
Tarmo Kruusimäe	06.11.2017-
Jaan Männik	06.11.2017-
Ingrid Mühling	06.11.2017 (esimehe asetäitja 23.11.2017-)
Andrei Novikov	06.11.2017-13.11.2017
Urmo Saareoja	06.11.2017-
Raivo Tammus	06.11.2017-13.11.2017
Heidi Tormet	06.11.2017-
Viktoria Nikolajeva	13.11.2017-
Oleg Zemtsugov	13.11.2017-
Olga Vaarmann	23.11.2017-24.02.2018
Reigo Väli	31.01.2018-

Lasnamäe linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Elmar-Johannes Truu	06.11.2017 (esimees 17.11.2017-)
Kalle Aljas	06.11.2017-
Aleksander Bessedin	06.11.2017-
Aleksandr Galahhov	06.11.2017-
Tatjana Gordejeva	06.11.2017-
Igor Jermakov	06.11.2017-
Aadu Jõgiaas	06.11.2017-
Marika Juuse	06.11.2017-
Janek Kapper	06.11.2017-
Valeri Kisliksõn	06.11.2017-
Juhan Kobin	06.11.2017-
Andres Koldre	06.11.2017-
Vadim Krissan	06.11.2017-
Danila Kuznetsov	06.11.2017-
Viktoria Ladõnskaja-Kubrits	06.11.2017-15.12.2017
Krista Lapina	06.11.2017-
Miko Merelaht	06.11.2017-
Annela Ojaste	06.11.2017-
Raul Õpik	06.11.2017-
Maarika Pähklemäe	06.11.2017-
Jekaterina Panova	06.11.2017-
Aleksandra Pavlova	06.11.2017-
Deniss Presnetsov	06.11.2017-
Vjatcheslav Prussakov	06.11.2017-
Sergei Ptšjolkin	06.11.2017-
Grigori-Kazimir Seliverstov	06.11.2017-
Sergei Semitkin	06.11.2017-
Tiit Soorm	06.11.2017-
Viktoria Soosaar	06.11.2017-13.11.2017
Julia Trofimova	06.11.2017-
Rostislav Troškov	06.11.2017-
Ruslana Veber	06.11.2017 (esimehe asetäitja 17.11.2017-)
Aleksandr Zdankevitš	06.11.2017-
Juri Volkov	13.11.2017-
Raivo Olmet	15.12.2017-

Mustamäe linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Maksim Volkov	06.11.2017 (esimees 21.11.2017-)
Merilin Anijärv	06.11.2017-
Natalja Gromovaja	06.11.2017-
Vsevolod Jürgenson	06.11.2017-
Helle Kalda	06.11.2017-01.02.2018
Oksana Kalinskaja	06.11.2017-
Toomas Kärk	06.11.2017-
Aare Kärner	06.11.2017-
Igor Kravtšenko	06.11.2017-
Kristjan Kuusik	06.11.2017-
Lauri Laats	06.11.2017-28.11.2017
Marianna Novikova	06.11.2017-
Erna Podanjova	06.11.2017-
Merli Reidolf	06.11.2017-
Vladimir Rusnak	06.11.2017-
Natalja Sokolova	06.11.2017-
Olga Sõtnik	06.11.2017-
Heli Teder	06.11.2017-31.01.2018
Aavo Vään	06.11.2017 (esimehe asetäitja 21.11.2017-)
Ljubov Vassiljeva	06.11.2017-
Arvo Veskimets	06.11.2017-
Eha Võrk	06.11.2017-13.11.2017
Anu Wahar	06.11.2017-
Timur Saripov	13.11.2017-
Jelena Rattik	28.11.2017-
Ivi Ubei-Kon	31.01.2018-
Genri Tron	01.02.2018-

Nõmme linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Urmas Mardi	06.11.2017 (esimees 23.11.2017-)
Ester Eomois	06.11.2017
Tiia-Liis Jürgenson	06.11.2017-
Tiina Kangro	06.11.2017-
Siim-Valmar Kiisler	06.11.2017-13.11.2017
Peeter Mardna	06.11.2017-
Matti Martinson	06.11.2017-
Tõnu Meijel	06.11.2017-
Eero Merilind	06.11.2017 (esimehe asetäitja 23.11.2017-)
Andres Öpik	06.11.2017-
Õnne Pillak	06.11.2017-21.11.2017
Mailis Reps	06.11.2017-13.11.2017
Tiit Terik	06.11.2017-
Vilja Toomast	06.11.2017-
Külli Urb	06.11.2017-
Jaak Uudmäe	06.11.2017-
Rainer Vakra	06.11.2017-
Irina Kevel	13.11.2017
Indrek Luberg	13.11.2017
Gaspar Šabad	21.11.2017

Pirita linnaosa

Nimi	Liikmelisuse algus või ka liikme periood
Ülle Rajasalu	06.11.2017 (esimees 24.11.2017-)
Miroslav Berezovski	06.11.2017-
Juri Danilov	06.11.2017-
Tiit Mägi	06.11.2017-
Tõnis Mölder	06.11.2017-13.11.2017
Lea Nilson	06.11.2017-
Kaupo Nõlvak	06.11.2017-
Lagle Parek	06.11.2017-
Madis Päts	06.11.2017-
Jüri Pihl	06.11.2017-
Barbi-Jenny Pilvre Storgard	06.11.2017-
Kairet Remmak-Grassmann	06.11.2017 (esimehe asetäitja 24.11.2017-)
Svetlana Sladkova	06.11.2017-
Taavi Toppi	06.11.2017-
Merle Väli	06.11.2017-
Merle Klandorf	13.11.2017-

Põhja-Tallinna linnaosa

Nimi	Linnaosakogu liikme periood
Andrei Birov	06.11.2017 (esimees 22.11.2017-)
Henrik Aavik	06.11.2017-
Yoko Alender	06.11.2017-06.03.2018
Lylian Altmäe	06.11.2017-21.11.2017 21.02.2018
Andres Aro	06.11.2017-
Tanel Gabtšenko	06.11.2017-
Jaak Juske	06.11.2017-
Mihkel Kangur	06.11.2017-
Aleksandr Kukk	06.11.2017-
Jüri Mäemat	06.11.2017-
Jekaterina Matusihis	06.11.2017-
Larissa Novožilova	06.11.2017-
Olavi Otepalu	06.11.2017-
Henn Pärn	06.11.2017-
Anton Stalnuhhin	06.11.2017-
Märt Sults	06.11.2017-
Svetlana Švedovitš	06.11.2017-
Julia Timerbulatova	06.11.2017-
Siim Tuisk	06.11.2017-21.11.2017 21.02.2018
Kristo Enn Vaga	06.11.2017
Peeter Võsu	06.11.2017 (esimehe asetäitja 22.11.2017-)
Vadim Antsupov	21.11.2017-21.11.2017 21.02.2018
Joosep Vimm	21.11.2017-21.02.2018
Sergei Zahharov	21.11.2017-21.02.2018
Lembit Kass	06.03.2018

Tallinna linnaosakogude (halduskogude) esimehed, linnaosa vanemad ja haldussekretärid aastatel 1993–2018

Haabersti

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Ajavahemik
Tiiu Jervan	16.02.1992–17.10.1993
Sirje Endre	09.11.1993–20.10.1996
Kalev Kallo	13.11.1996–03.12.1996
Jaak Vihmand	03.12.1996–13.04.1999
Kalev Kallo	13.04.1999–17.10.1999
Leonid Tsingisser	22.11.1999–20.10.2002
Kalev Kallo	13.11.2002–17.06.2003
Jaak Vihmand	17.06.2003–02.11.2004
Indrek Hellerma	02.11.2004–23.03.2005
Kaupo Reede	26.04.2005–16.10.2005
Taavi Rõivas	28.11.2005–28.03.2007
Jaak Vihmand	11.03.2008–28.10.2009
Lembit Kolk	18.11.2009–30.10.2013
Kalev Kallo	26.11.2013–25.10.2017
Kalev Kallo	21.11.2017–

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
August Koppel	16.03.1993 - 18.11.1993
Neeme Jõgi	19.11.1993 - 14.11.1996
August Koppel	19.11.1996 - 04.04.1997
Vladimir Panov	07.04.1997 – 23.10.1999
Tatjana Muravjova	02.12.1999 – 24.05.2004
Taavi Rõivas	07.06.2004 – 10.04.2005
Kalle Klandorf	11.04.2005 – 08.11.2005
Viktor Vassiljev	01.12.2005 – 28.10.2009
Viktor Vassiljev	17.12.2009 – 03.04.2011
Juhan Hindov (linnaosa vanema kt)	04.04.2011 – 31.12.2011
Marek Jürgenson	01.01.2012 – 30.10.2013
Juhan Hindov (linnaosa vanema kt)	31.10.2013 – 11.12.2013
Marek Jürgenson	12.12.2013 – 09.11.2017
Marek Jürgenson	22.11.2017 -

Linnaosa haldussekretärid^x

Nimi	Ajavahemik
Üllar Meristo	10.08.1994 –30.09.2010
Madis Meristo	01.10.2010–27.03.2018
Natalja Akulina	23.04.2018–

^x1993 kuni august 1994 Haabersti Linnaosa Valitsuse koosseisus haldussekretäri ei olnud ja vastavaid ülesandeid täitis jurist.

Kesklinn

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Ajavahemik
Sulev Mäeltsemees	08.11.1993-oktoober 1996
Tiina Mägi	15.11.1996-oktoober 1999
Venno Laul	19.11.1999-oktoober 2002
Andres Ellamaa	12.11.2002-18.01.2005
Rain Veetõusme	01.02.2005-oktoober 2005
Maimu Berg	25.11.2005-28.10.2009
Maimu Berg	18.11.2009-30.10.2013
Maimu Berg	26.11.2013-07.02.2014
Maimu Berg	13.05.2014-19.02.2016
Kaido Kukk	08.03.2016-25.10.2017
Riina Solman	22.11.2017-

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Jüri Ott	08.07.1993-28.02.1997
Hannes Kulbach	03.06.1997-25.09.1998
Elmar Sepp	02.10.1998-23.10.1999
Siim-Valmar Kiisler	01.12.1999-01.01.2002
Erik Siigur	01.01.2002-27.10.2002
Kristen Michal	14.11.2002-17.04.2003
Keit Pentus	23.04.2003-10.04.2005
Kalev Kallo	11.04.2005-08.11.2005
Marek Jürgenson	01.12.2005-28.10.2009
Aini Härm	28.12.2009-05.06.2011
Jüri Lump	06.06.2011-13.09.2011
Raivo Raave	14.09.2011-04.10.2011
Mihhail Korb	05.10.2011-30.10.2013
Reena Tolmik (linnaosa vanema kt)	31.10.2013-18.12.2013
Mihhail Korb	19.12.2013-29.06.2014
Jüri Lump	30.06.2014-12.08.2014
Alar Nääme	13.08.2014-12.01.2017
Jüri Lump (LO vanema üles.)	13.01.2017-25.01.2017
Taavi Pukk	26.01.2017-09.11.2017
Vladimir Svet	24.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Anu Luiga	04.01.1993-06.01.2014
Jannu Kuusik	10.02.2014 -

Kristiine

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Ajavahemik
Andres Kork	08.11.1993-20.10.1996
Liina Tõnisson	11.11.1996-11.11.1999
Iivo Nei	19.11.1999-20.10.2002
Maarika Tuus	12.11.2002-16.10.2005
Natalja Vaino	29.11.2005-28.10.2009
Paul Alekand	18.11.2009-30.10.2013
Vladimir Velman	27.11.2013-15.03.2016
Maris Sild	15.03.2016-14.04.2016
Urmo Saareoja	14.04.2016-25.10.2017
Maris Sild	23.11.2017-

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Peeter Lepp	25.06.1993-14.11.1996
Olev Kallas	18.11.1996-25.10.1999
Juhan Hindov	01.12.1999-10.11.2000
Paul Laas	22.11.2000-04.01.2002
Lauri Laasi	04.01.2002-06.11.2004
Remo Holsmer	22.11.2004-17.04.2005
Katrin Leosk	18.04.2005-18.10.2005
Mihhail Korb	01.12.2005-28.10.2009
Mihhail Korb	03.12.2009-04.10.2011
Andrei Novikov	05.10.2011-30.10.2013
Andrei Novikov	01.12.2013-29.03.2015
Vadim Belobrovstev	28.05.2015-09.11.2017
Jaanus Riibe	28.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Vello Saluste	09.06.1994-23.08.2009
Martin Gasman	24.08.2009-31.08.2016
Õrne Suur	01.09.2016-

Lasnamäe

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Ajavahemik
Leonid Mihhailov	mai 1993 – oktoober 1996
Viktor Tarassov	12.11.1996 – oktoober 1999
Leonid Mihhailov	17.11.1999 – 15.11.2000
Pavel Starostin	17.01.2001 – oktoober 2002
Pavel Starostin	13.11.2002 – 16.02.2005
Aleksei Rodnenkov (aseesimees, täitis esimehe kohustusi)	17.02.2005 – oktoober 2005
Leonid Mihhailov	12.11.2005 - 28.10.2009
Elmar-Johannes Truu	04.11.2009 - 30.10.2013
Elmar-Johannes Truu	07.11.2013 - 25.10.2017
Elmar-Johannes Truu	06.11.2017-

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Vladimir Ivanov	01.09.1993-14.11.1996
Pavel Starostin	02.12.1996-23.10.1999
Andrei Sorokolet	02.12.1999-20.07.2000
Naum Muhhin	23.08.2000-22.11.2000
Leonid Mihhailov	22.11.2001-24.12.2001
Olev Laanjärv	21.12.2001-01.04.2003
Kalev Kallo	20.05.2003-06.11.2004
Oleg Rebane	18.11.2004-08.11.2005
Kalle Klandorf	23.11.2005-28.10.2009
Kalle Klandorf	03.12.2009-07.04.2011
Andrei Novikov	08.04.2011-04.10.2011
Olga Ivanova	05.10.2011-30.10.2013
Jaanus Riibe (linnaosa vanema kt)	31.10.2013-11.12.2013
Olga Ivanova	12.12.2013-29.03.2015
Jaanus Riibe (linnaosa vanema üles.)	30.03.2015-15.09.2015
Maria Jufereva	16.09.2015-09.11.2017
Maria Jufereva	22.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Vladimir Jürma	1993 - 10.09.2008
Mati Erik	11.09.2008 - 31.07.2012
Birgit Mihhailov	01.08.2012 - 18.08.2013
Üllar Meristo (asendaja)	19.08.2013 - 12.11.2013
Natalja Akulina (asendaja)	15.11.2013 - 31.09.2015
Birgit Mihhailov	01.10.2015-

Mustamäe

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Ajavahemik
Ülo Tärno	mai 1992 - oktoober 1999
Maret Maripuu	november 1999 - jaanuar 2002
Ülo Tärno	jaanuar 2002 – oktoober 2002
Maret Maripuu	november 2002 – aprill 2005
Margarita Tšernogorova	aprill 2005 – november 2005
Matti Tarum	detsember 2005 – märts 2008
Igor Kravtšenko	märts 2008 – oktoober 2017
Maksim Volkov	november 2017-

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Ain Lillepalu	21.07.1993-17.12.1993
Jevgeni Tomberg	19.11.1993-13.03.1999
Vladimir Ivanov	07.04.1999-24.10.1999
Pavel Starostin	02.12.1999-01.12.2000
Voldemar Trumm	01.12.2000-20.12.2001
Helle Kalda	19.12.2001-01.07.2004
Aivar Riisalu	26.08.2004-05.11.2004
Mario Sootna	01.12.2004-11.03.2005
Kalle Mihkels	11.04.2005-28.10.2009
Lauri Laats	03.12.2009-05.01.2011
Indrek Ahlberg (linnaosa vanema kt)	06.01.2011-09.08.2011
Helle Kalda	10.08.2011-30.10.2013
Indrek Ahlberg (linnaosa vanema kt)	31.10.2013-11.12.2013
Helle Kalda	12.12.2013-09.11.2017
Lauri Laats	22.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Külli Kröönström	juuli 1993 - veebruar 2012
Katri Koitver	veebruar 2012 - tänaseni

Nõmme

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed^X

Nimi	Ajavahemik
Mati Tarma	04.06.1992-juuli 1992
Jüri Jõgeva	juuli 1992-august 1993
Ülo Kotkas	oktoober 1993-oktoober 1996
Feliks Undusk	oktoober 1996-oktoober 1999
Tiina Mõis	oktoober 1999-oktoober 2002
Matti Martinson	oktoober 2002-oktoober 2005
Hanno Pevkur	november 2005-aprill 2007
Matti Martinson	aprill 2007-oktoober 2009
Matti Martinson	24.11.2009-30.10.2013
Urmas Mardi	27.11.2013-25.10.2017
Urmas Mardi	23.11.2017

^XAjavahemik 1992-2009: https://et.wikipedia.org/wiki/N%C3%B5mme_Linnaosa_Halduskogu

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Jüri Jõgeva	01.09.1993-17.12.1993
Ago Naarits	19.11.1993-04.05.1995
Kalju Leppik	04.05.1995-14.11.1996
Värner Lootsmann	21.11.1996-14.03.1999
Vilja Savisaar	31.03.1999-23.10.1999
Urmas Paet	01.12.1999-22.04.2003
Hanno Pevkur	07.04.2003-16.03.2005
Erik Sandla	11.04.2005-07.11.2005
Rainer Vakra	01.12.2005-29.10.2009
Rainer Vakra	03.12.2009-03.04.2011
Kersti Põierpaas	04.04.2011-03.05.2011
Erki Korp	04.05.2011-30.10.2013
Jaanus Karilaid (linnaosa vanema kt)	31.10.2013-30.11.2013
Tiit Terik	01.12.2013-23.11.2016
Risto Kask (linnaosa vanema üles)	24.11.2016-21.12.2016
Tiia-Liis Jürgenson	22.12.2016-09.11.2017
Grete Šilis	28.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Leevi Laever	10.05.1993-31.12.1995 (juriidiline sekretär) 01.01.1996-30.09.2000 haldussekretär (seoses Avaliku teenistuse seaduse jõustumisega)
Hanno Pevkur	01.10.2000-06.04.2003
Kersti Põierpaas	21.07.2003-

Pirita

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Ajavahemik
Tõnis Müller	veebruar 1993-november 1993
Jaan Karu	detsember 1993-oktoober 1996
Toivo Tootsen	november 1996-oktoober 1999
Ülle Rajasalu	november 1999-detsember 1999
Mati Eliste	detsember 1999-mai 2005
Raivo Kütt	mai 2005-oktoober 2005
Mati Eliste	november 2005-oktoober 2009
Barbi Pilvre	november 2009-oktoober 2013
Barbi Pilvre	november 2013-märts 2016
Jüri Pihl	märts 2016-oktoober 2017
Ülle Rajasalu	november 2017-

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Tõnis Müller	23.02.1993-19.11.1993
Kalle Sepp	19.11.1993-14.11.1996
Monika Salu	02.12.1996-26.03.1999 (22.11.1998-28.02.1999 lapsehoolduspuhkusel)
Juhan Hindov (lapsehoolduspuhkusel Monika Salu kt)	23.11.1998-28.02.1999
Taimar Org	31.03.1999-25.10.1999
Ülle Rajasalu	02.12.1999-21.04.2004
Triinu Rajasalu	18.11.2004-10.04.2005
Enno Tamm	11.04.2005-06.05.2007
Tiit Terik	07.05.2007-30.10.2013
Tõnis Mölder	31.11.2013-09.11.2017
Alina Tubli	28.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Kersti Kalvet	14.11.1994-21.11.1997
Margit Redi	22.12.1997-06.09.1999
Mart Külvi	15.09.1999-

Põhja-Tallinn

Linnaosakogu (halduskogu) esimehed

Nimi	Alates kuni järgmiste valimiseni
Sergei Tšernov	10.11.1993-oktoober 1996
Vladimir Velman	11.11.1996-oktoober 1999
Vladimir Velman	15.11.1999-oktoober 2002
Vladimir Velman	08.11.2002-oktoober 2005
Märt Sults	22.11.2005-oktoober 2009
Vladimir Velman	16.11.2009-oktoober 2013
Andrei Birov	21.11.2013-oktoober 2017
Andrei Birov	22.11.2017 -

Linnaosa vanemad

Nimi	Ajavahemik
Olev Kallas	01.09.1993-14.11.1996
Peeter Lepp	18.11.1996-26.03.1999
Juhan Hindov	14.04.1999-25.10.1999
Tõnu Heidov	25.11.1999-03.01.2002
Enno Tamm	14.11.2002-20.11.2004
Sirje Potisepp	14.11.2004-09.11.2005
Vilja Savisaar	01.12.2005-26.03.2007
Enno Tamm	07.05.2007-28.10.2009
Karin Tammemägi	28.12.2009-30.10.2013
Priit Kutser (linnaosa vanema kt)	31.10.2013-27.11.2013
Karin Tammemägi	28.11.2013-17.02.2016
Anne Nurk (haldussekretär??)	18.02.2016-13.03.2016
Raimond Kaljulaid	14.03.2016-09.11.2017
Raimond Kaljulaid	24.11.2017-

Linnaosa haldussekretärid

Nimi	Ajavahemik
Toivo Klaat	01.09.1993-29.09.1995
Liina Kiiter (nõunik haldussekretäri ülesannetes)	30.09.1995-31.03.1996
Grista Vorobjov	01.04.1996-27.06.2010
Helju Prits	01.07.2010-23.02.2012
Anne Nurk	28.05.2012-